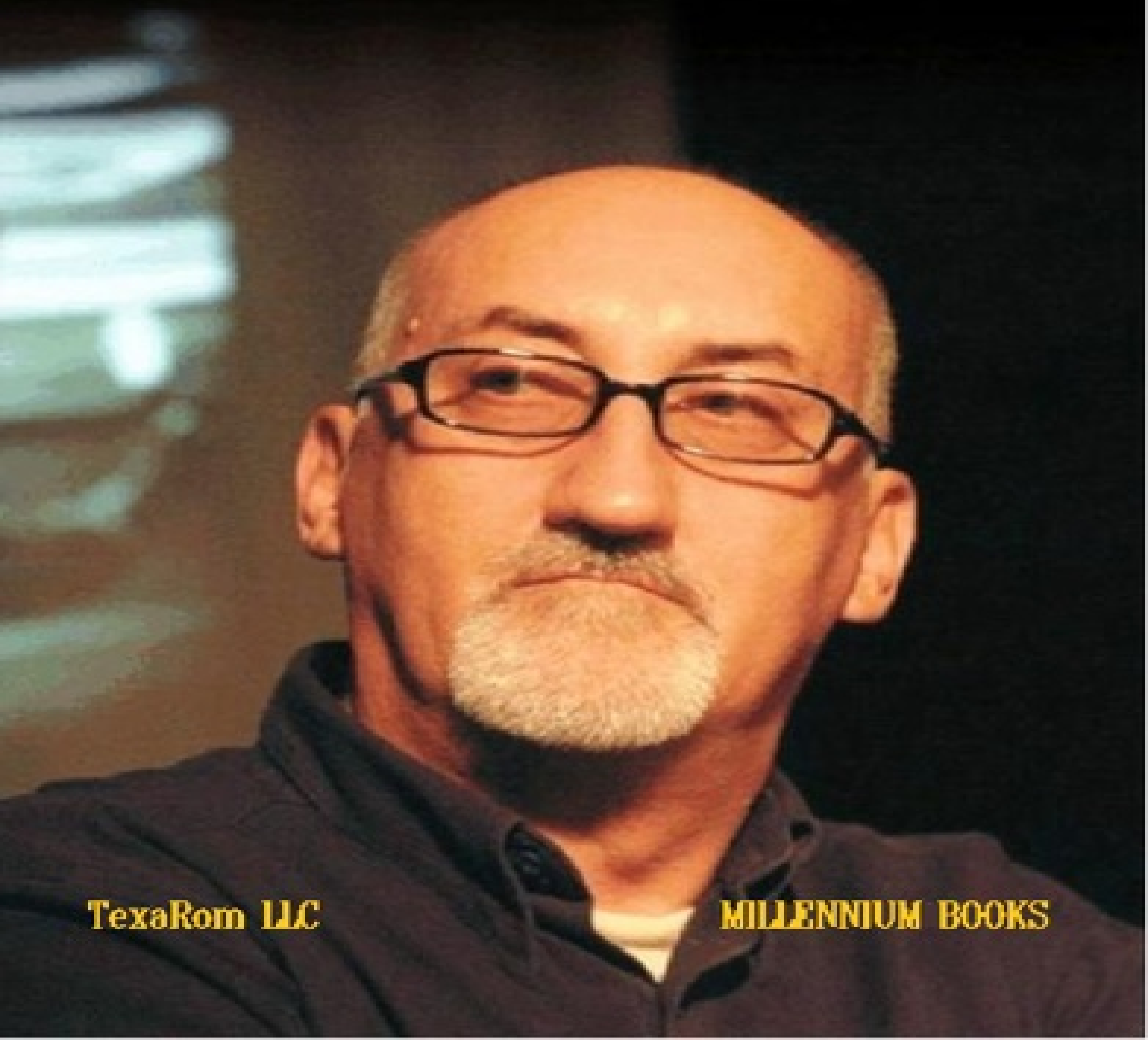
michael

HAULICĂ

...NICI TORQUEMADA

TexaRom LLC

MILLENNIUM BOOKS

Michael Haulică

...NICI TORQUEMADA

TEXAROM & MILLENNIUM BOOKS
2011

Redactor: Cătălin Badea-Gheracostea

Foto copertă: Metropotam.ro

...NICI TORQUEMADA

TEXAROM
www.texarom.com
e-mail: office@texarom.com
telefon: 01-520-838-0824

MILLENNIUM BOOKS
e-mail: office@millenniumpress.ro
telefon: 0371-388260
www.millenniumpress.ro

ISBN 978-606-8113-38-8

Cuprins

PREFAȚĂ

Conform unei accepții curente, metatextul este o lucrare poziționată în marginea textului. Mai precis: dincolo de un text anume, însă în strînsă legătură cu acesta din urmă. În cazul nostru, e o exegeză critică, teoretică sau istorică asupra unui subiect literar. Americanii au rezolvat mai simplu problema „speciei" în cauză, punînd în circulație termenul de *non-fiction,* care se pierde totuși într-un infinit tematic și problematic, putînd însemna orice în afara creației literare propriu-zise, inclusiv manual de știință, cercetare ezoterică, bibliografie și document. E o „pălărie" totuși prea mare pentru obiectivele mai specializate ale colecției de față. Nu ne putem reduce însă aria de interes exclusiv la critica universitară, de orientare doctă, academică, și asta în ciuda apetitului său dovedit pentru producția de metatexte. Ceea ce numim critică de scriitor este un domeniu de asemenea producător de metatexte, în măsura în care comentariile se aplică unor texte date și se fac cu rigoarea cuvenită, la modul profesionist.

Michael Haulică recidivează în acest sens. În 2007 i-a apărut la Editura Tritonic culegerea *Nu sînt guru,* în lipsa căreia poate că am avea dificultăți cu înțelegerea titlului ediției de față, *...nici Torquemada,* abrupt și derutant, dacă nu-l legăm – spre a-și dezvălui logica și dependența firească – de titlul mai vechi. Ambele titluri își trădează descendența dintr-un gest polemic, lucru dovedit de „explicația" volumului de la Tritonic: „Nici Guru, nici Papa (cu accent pe primul a), nici Tăticu'. Nu sînt nimic din toate astea, chiar dacă unii s-au referit la mine cu aceste calificative (fie luate prea în serios, fie la modul ironic). Nu sînt decît un scriitor care are fani, dar și oameni care nu pot înghiți ceea ce scrie sau nu-l pot înghiți pe el ca persoană." Dacă poreclele de mai sus sugerează postura cuiva care și-ar fi dat o importanță exagerată în contextul agitatului fandom românesc, iată că Torquemada vine să adauge o nuanță suplimentară, figurîndu-l în ipostaza de veritabil „inchizitor"; calitate de care, prin titlul culegerii recente, Haulică dorește să se detașeze public, în modul deja cunoscut din volumul anterior.

Inchizitor al cui și în raport cu ideile cărui univers real ori alternativ? Sigur, reacția categorică a autorului poate fi înțeleasă, dar problema în sine are în ea ceva amuzant, ce n-ar trebui să-i scape din vedere nici lui. Fie iscate din supărarea, poate chiar din invidia cuiva, fie formulate la modul

provocator-ironic, calificativele amintite s-au lansat pe bloguri, într-un sistem publicistic ce permite și încurajează „răspunderea” anonimă, ipotetică, „virtuală”, ca să spun așa. Comentariile de pe bloguri ar merita și ele o analiză de tip metatextual, în urma căreia s-ar afla multe lucruri interesante, prea puține însă cu valoare pentru literatură. Sau, în cazul nostru, pentru literatura SF.

Cartea de față continuă, așadar, culegerea *Nu sînt guru* prin articole scrise din anul 2007 încoace și publicate în rubrica deținută de Michael Haulică în săptămînalul *Observator cultural.* Privit în ansamblu, proiectul este atît de unitar conceput, încît în cele din urmă ambele volume ar trebui adunate într-unul singur, cu titlurile fuzionate. Ceva mă face să cred că exact așa au și fost concepute. Tot în ansamblu și în linii mari văzînd lucrurile, cele două volume actuale ar putea fi tratate ca un jurnal de scriitor și editor, dar un jurnal special, unde nu încape orice motiv personal și orice sentiment, ci doar cele legate de SF, de autori, cărți, reviste, manifestări specifice, mentalități și prejudecăți din perimetrul nostru special de interes. Chiar dacă uneori afectuoasă, tratarea nu este sentimentală, ci bazată pe informație și preponderent critică. O critică efectuată de un veritabil cunoscător al actualității domeniului, implicat în dezvoltarea acestuia atît prin creația proprie, cît și prin activități conexe și opinii frecvent exprimate.

Michael Haulică se pronunță în intervențiile sale asupra unui larg evantai de probleme care au constituit viața în plină desfășurare a SF-ului românesc din ultimii ani. Discută despre reviste: *Helion*, *Pro-Scris, Sci-Fi Magazin, Fiction.ro, Lumi virtuale, Ficțiuni,* multe dintre ele devenite deja istorie, în sensul că între timp, din motive ce țin de propria lor inerție ori din cauze economice, și-au încetat apariția. Se pronunță asupra almanahurilor, cîte au fost, nu prea multe, însă suficiente pentru a nu se întrerupe o tradiție importantă pentru anticipația noastră. Comentează premiile anuale, românești, dar și cele „mari” ale tradiției anglo-saxone (Hugo, Nebula, World Fantasy, Arthur C. Clarke etc.), din convingerea că aceste distincții care au bîntuit decenii în șir prin mintea sefiștilor din întreaga lume nu și-au încetat rolul de stimulent pentru creație, inclusiv în zonele ce rămîn să se bucure doar de șansa unei nesperate, însă onorabile „nominalizări”. Consemnează evenimente editoriale, tîrguri de carte, lansări ale unor noutăți „calde” la data apariției lor, cu un ochi de cronicar atent la dinamica editorială, însă nedispus să se lase amăgit de spectacolul comercial atunci cînd acesta din urmă tinde să se desprindă de realitatea efectivă a valorilor

puse în circulație cu asemenea prilejuri. Atinge și chestiuni delicate, precum strategiile debutului, proiectele de perspectivă (constatîndu-le existența sau mai degrabă inexistența lor), agenții literari, blogurile, „găștile sefiste” – în fine, subiecte în care o părere critică exprimată deschis și cinstit nu va putea niciodată mulțumi pe toată lumea, iar reacții indispuse de felul celor pomenite la începutul acestor rînduri erau de așteptat. Exprimă puncte de vedere în răspăr cu unele prejudecăți circulate inclusiv prin mediile sefiste (tinerii nu citesc, autorii români nu pot publica, în România nu se poate trăi din scris etc.), lucruri ce țin de sociologia fandomului, dar și de o anume pedagogie a creației și a editării acesteia. Mai rar, apar în discuție și concepte teoretice, precum relația noutate versus valoare, unde ambele noțiuni sînt importante pentru producția anticipativă, dar poate că și mai important este unde și cum pui accentele într-o ecuație mereu schimbătoare. Portrete de autor, chiar și interviuri își fac loc în această largă panoramă a SF-ului românesc de azi, avînd calitatea de a surprinde liniile unei evoluții și nuanțele schimbărilor nu doar din unghiul celui ce întreabă, ci și din cel al intervievatului.

Pe un traseu de felul celui punctat de simpla enumerare a subiectelor de mai sus, Michael Haulică evoluează decis, cu avantajul celui ce s-a străduit ani în șir să urmărească riguros un fenomen mai complex decît ar putea părea el celor din afara domeniului, dar și celor „dinăuntru”, care, cu privirile ațintite doar la ceea ce-i vizează personal, înregistrează superficial, ori neglijează complet detalii importante din SF-ul românesc actual. În analizele sale pe text, numeroase și răbdător efectuate atît pentru condeiele consacrate, cît și pentru cei nimeriți în vreo antologie întîmplător, autorul face dovada unui spirit critic ponderat și dispus cît mai rar să greșească. Chiar dacă stilul de ansamblu este al unui scriitor (de talent, fără îndoială, confirmat și în ampla lui serie de povestiri și nuvele, de la *Madia Mangalena* încoace), judecățile valorice asupra lucrărilor comentate „metatextual” trebuie luate în serios. Curajul de opinie nu poate fi confundat cu atacul la persoană, iar faptul că te străduiești să-ți formezi un sistem propriu de valori, echilibrat în fond, n-are nicio tangență cu actul inchizitorial. Torquemada rămîne în continuare în epoca lui revolută, iar dacă a pătruns cumva (și nu mi-am dat eu seama) în SF-ul românesc, atunci e cazul să-i căutăm urmele în altă parte și în altă carte.

Mircea Opriță

…NICI TORQUEMADA

Cum de cîțiva ani sînt prezent mai peste tot în presa care are treabă cu sefeul („te-ai întins ca pecinginea“, zicea cineva pe vremuri), fie că e vorba despre reviste F&SF, fie că e vorba despre reviste literare care mi-au acordat cu generozitate spațiu pentru a scrie despre F&SF, s-a găsit cineva care să-mi zică, la un moment dat, guru. Iar alții au preluat ideea…

În 2007 a apărut primul meu volum de publicistică, pe care l-am intitulat, într-o încercare a mea de a mă defini prin ceea ce scriu, *Nu sînt guru*. Volumul conținea articole publicate în revista *Observator cultural* în perioada martie 2005 – mai 2007 (rubrica Fantasy & Science Fiction).

În 2009 trebuia să apară cel de-al doilea volum, dar… am fost ocupat cu scos cărți, făcut reviste / ocupat cu scrisul / ocupat cu viața… Bine însă că n-au trecut decît doi ani de-atunci și, în fine, volumul apare cu un titlu care îl continuă oarecum pe primul, așa cum conținutul lui îl continuă pe al celui dintîi, adunînd articole publicate în *Observator cultural* în perioada mai 2007 – mai 2009.

...nici Torquemada își trage numele de la un alt apelativ, cu care m-am procopsit din partea fanilor unei autoare după ce am scris despre un roman al acesteia – puțin cam tăios, puțin exagerînd (sau mai mult).

Evident că nici Torquemada nu sînt!

Sînt doar un om care comentează ceea ce vede, ceea ce citește, ceea ce crede despre una sau alta și care își asumă public aceste opinii într-un spirit al libertății în care chiar crede.

Și mai cred că libertatea mea nu poate exista în absența libertății celorlalți.

Așa că… Torquemada? Nici gînd!

Michael Haulică

2007

HELION 1/2007

Iniţial voiam să scriu despre primele două apariţii din acest an ale revistei *Helion*. Se pare că nu voi avea spaţiu decît pentru prima, aşa că intru direct în sumar (bogat, ca de obicei), iar partea leului o are proza.

„Interviul“ de Mircea Opriţă. Un text a cărui scriitură a fost adaptată timpului poveştii şi locului. Şi chiar are aroma sefeului sovietic pe care-l citeam cîndva, pe la începuturile *Colecţiei de povestiri ştiinţifico-fantastice*. E o reuşită din acest punct de vedere, dar mi-e teamă că reacţia publicului la sefeul sovietic e cam aceeaşi ca la filmele SF americane din anii ’60, chiar ’70, la care acum zîmbim condescendent cînd vedem pantalonii ăia bufanţi, băgaţi în ghete/cizme etc. Aşa că să reţinem doar atît, atmosfera, care într-adevăr i-a reuşit autorului, deci partea literară e în regulă. Şi umorul, detaşarea ironică de perioada roşie.

„Societatea Comercială Brownistein“ de Victor Martin. Mi-am scos o mulţime de citate hazoase (umor – dar involuntar, cuvinte improprii etc.) însă n-are rost să pierdem vremea cu ele. Textul este o glumă, adică „glumă“ cu un castel scoţian, un lord pe nume Artur Brownistein (ăsta o fi umorul voluntar?), o echipă de filmare care realizează videoclipul pentru o reclamă… Ah, ce bancuri! Ah, ce muncă inutilă, care nu produce nici un pic de fior, nici artistic (ca literatură), nici ca poveste, cu tot cu stafiile şi morţii şi răniţii…

„O greutate de pe suflet“ de Andrei Gaceff. Locul 2 la concursul de proză „Helion“ 2006. Colonişti pămînteni naufragiaţi pe o planetă îndepărtată (şi nu, nu într-o locaţie, cum zice autorul, numai locuri de naufragiu nu se mai închiriază!). Contact cu o altă civilizaţie. Luptă pentru supravieţuire, moartea eroului, renaşterea lui sub forma unei… fantome, umbre, năluci. O poveste de iubire, de-abia schiţată, poate mai mult pentru a avea un final. Scene de luptă, acţiune, astfel că autorul, luîndu-se cu povestitul, a uitat ce se întîmplă, a uitat că produce un text literar, aşa cum mulţi scriitori de SF păţesc. Măcar să-şi fi pus amprenta unui stil propriu, nu cer neapărat psihologii abisale sau mai ştiu eu ce. Povestea însă te prinde, şi asta nu e chiar de colea. Am citit mai multe texte ale lui Andei Gaceff. Are idei – care justifică scrierea de proză SF – şi are, în general, tendinţa de a scrie mai mult decît o poveste SF – ceea ce e iarăşi bine –, existînd astfel premisele comiterii de „literatură SF“ şi nu doar de sefeuri. Scrie constant, aşa că sînt sigur că vom mai auzi de el. Este unul dintre tinerii promiţători din noua generaţie.

„În afara conştiinţei lui“ de Ted Chiang („Hell Is the Absence of God“, titlul original, e muuuult mai bun – în rest, o traducere excelentă, curată, cursivă, a lui Alexandru Maniu). Un text (distins cu premiile Hugo, Nebula şi Locus) care îmi reaminteşte că Ted Chiang este unul dintre autorii mei preferaţi. Nu este un text SF, mulţi fani se vor întreba ce a căutat acest text la acele premii (şi totuşi Hugo şi Locus sînt acordate prin votul fanilor). E un text despre sentimentul religios – cred că ăsta este termenul cel mai potrivit. N-am (de) ce povesti despre el, este un text de citit. Un text care se adresează tuturor, fani sau ne-fani SF, un text care dovedeşte că pasionaţii de proză scurtă ştiu ei ce ştiu.

Interviul numărului îi are ca protagonişti pe George Anania şi Romulus Bărbulescu. Traian Bădulescu a ales o modalitate potrivită de a realiza acest interviu, ştiind să întrebe şi să catalizeze discuţia cu celebrul cuplu de autori. Cititorul este fermecat de personalităţile celor doi, aşa cum se dezvăluie ele, de eleganţa şi atitudinea de lord a lui George Anania şi de naturaleţea şi vivacitatea rebelului Romulus Bărbulescu. Este o discuţie lungă, atingînd problemele scrisului în echipă, temele literaturii SF, secretele scrierii unora dintre romane, starea SF-ului azi, în România şi în lume, dualitatea scriitor – profesionist în alt domeniu. Un interviu interesant, o lectură plăcută.

Despre debutul lui Andrei Oarcea cu povestirea „Odă blocului meu“, doar atît, finalul: „Cred că am aflat ce nu poate fi aflat decît călare pe Marele Semn de Întrebare, înainte de a-şi pierde punctul de sprijin şi a cădea în Mirare. Am aflat că cei mai mulţi cad pe măsură ce cresc. Eu trebuie să cresc după ce am căzut. Cad de la ultimul etaj al Pămîntului, pătrund în Marele Răsărit.“ Ei nu, aşa nu. În nici un caz.

Din partea teoretică menţionez articolul lui Cornel Robu „Cele şapte vaci slabe (4)“. Despre povestire/nuvelă şi roman. Un studiu asupra personajului în literatura SF şi în mainstream, asupra diferenţelor şi, mai ales, asupra specificului literaturii SF. Citat: „literatura sf este şi rămîne, nu numai prin tradiţie, dar şi prin condiţie, prin «constituţie», structural şi congenital, nu o literatură de romane, ci o literatură de povestiri, de *short-stories*, un «gen» funciarmente predispus spre «proza scurtă»“ şi să îl întrerup aici, deşi ar merita citată toată fraza, pînă la sfîrşit. Cred că am mai scris în această rubrică despre virtuţile prozei scurte. Îmi pare rău că a (cam) dispărut cititorul de proză scurtă – culmea!, tocmai acum cînd lumea are tot mai puţin timp pentru citit! Plecînd de la exemplul lui Orson Scott

Card care a transformat „Jocul lui Ender“ din nuvelă în roman, ba mai mult, în trilogie, Cornel Robu construieşte o pledoarie pentru proza scurtă SF, pentru salvarea acelui *sense of wonder* specific literaturii SF. Bună argumentaţia, corectă, convingătoare. Chiar dacă se bazează şi pe „vocaţia literaturii sf nu este psihologia, ci ontologia, întrucît abisurile sondate de science-fiction nu sînt ale «sufletului», ci ale universului“ ş.a.m.d. Voi continua să susţin că se poate scrie SF şi dezvoltînd personajele, îmbogăţindu-le, fără ca asta să trădeze ideea SF. Dar bun articolul, fain. Incitant. Genul de text pe care faci sublinieri, din care îţi scoţi citate, pe seama căruia te încingi la discuţii.

Şi gata, ajunge. Dincolo de bune şi rele, acest număr al revistei *Helion* este de citit.

Care sănătate v-o doresc şi vouă.

•

Nr. 371, 10 mai 2007

HELION 2/2007

E bine că revista timişoreană *Helion* şi-a reluat apariţiile aşteptate de toţi fanii F&SF. Ba mai mult, se pare că în aceste zile va ieşi pe piaţă *Almanahul Estival Science Fiction*. Să fie primit!

Şi-acum revista…

Prima povestire este „Mergem acasă“ de Roxana Brînceanu, premiul al III-lea la concursul „Helion“ 2006. O colonie de mineri cu tendinţa de a se constitui într-o civilizaţie, cu istorie şi legende proprii, cu un set de reguli respectate de toţi, cele mai importante fiind: „să nu faci rău şi să nu pui întrebări despre motivele pentru care au venit aici primii colonişti“. E vorba, evident, despre primii mineri şi avem de-a face deja cu o fabricare a realităţii, cu o rescriere a istoriei (ei!, seamănă oarecum cu „să nu mă-ntrebi cum am făcut primul milion“). Ar fi de remarcat „neglijenţa“ cu care autoarea tratează tema/ideea SF care a născut acest text, ieşind astfel din rutina scriitorului de SF peocupat în primul rînd să descrie o idee, s-o explice. Roxana Brînceanu este preocupată mai mult de personajele sale şi de reacţiile lor în situaţia dată. Am scris în articolul din nr. 371 (10-16 mai) despre povestirea „O greutate de pe suflet“ de Andrei Gaceff, care a luat premiul II la acelaşi concurs. Cred că le-a fost tare greu membrilor juriului să stabilească o ierarhie. Şi asta e bine. Bine pentru autori, pentru perspectivele SF-ului românesc.

„Compoziţie mesaj divin“ de Dacian Vâlcu. Un personaj declasat, beţiv, cu un limbaj forţat agramat pe alocuri (e greu să fii agramat, nu?). Partea proastă e că vocea narativă preia gramatica defectuoasă a personajului, autorul nu reuşeşte să facă separaţia puterilor în statul povestirii lui. Adăugaţi la asta şi neglijenţele redactării şi se ajunge la lucruri de genul „asta era una dintre frazele unuia dintre ăia aciuiţii pe la barăci“ etc. Finalul o dă pe o chestie politică, simbolică, absconsă. N-am avut răbdare. Şi, de felul meu, sînt tare răbdător.

„Vremea nebuniei“ de Rudi Kvala. Un Bucureşti asediat de armate de ţărani (dintr-un ev mediu imprecis) cărora Ducele le confiscase averile depuse la bănci, un asediu prelungit zeci de ani. Există o poartă (spaţio-temporală) prin care din acest Bucureşti se ajunge într-unul al securităţii, aşa cum a fost. O istorie alternativă, o Altă Românie, dacă vreţi. Bun text,

bine scris, te ţine aproape. Citind-o, mi-am amintit de ilustraţiile Onei Frantz din *Lumi Virtuale* nr. 3/2004 (varianta pe hîrtie, adică), unde povestirea lui Kvala a mai fost publicată. Iată că ce e bun se reeditează. Pe cînd volumul, domnule Kvala? (Rudi Kvala este pseudonimul unui cunoscut scriitor bucureştean)

„Incinta“ de Ciprian Baciu. Un debut ca pe vremuri, m-am simţit – citind textul – ca şi cînd timpul s-ar fi oprit în loc prin anii ’80, ai începutului „revoluţiei SF“ româneşti. Toate păcatele debutantului s-au adunat în această povestire: denumiri ca *digi-vizor* – fără utilitate, fără să ne lămurească despre ce „minune a tehnicii“ e vorba (că doar n-o fi un banal ecran!), celebrele şi, credeam, uitatele cuvinte care încep cu majusculă (lecţia cenaclieră a anilor ’80) gen Suportul Pentagonal, Cubul Optic, Cavalerul Castelan etc. Dacă un pic mai devreme îi reproşam autorului că nu ne-a iniţiat în tainele *digi-vizorului*, ei bine, vine el cu explicaţii la altceva, mai tîrziu (ca orice debutant SF care „se respectă“) şi zice: „însă ştia că nu are altceva de făcut decît să adoarmă; *Pendulul*, o dată detectîndu-i undele cerebrale specifice somnului, acţiona un sistem de scripeţi care deschidea pămîntul sub el, coborîndu-l exact în patul dormitorului, prin plafon“. Ei?! Sefeu, nu? O poveste dezlînată şi îmbîcsită (asta da, performanţă!), un debut care mai putea fi amînat. Spre binele autorului, zic eu.

„Un alt fel de întuneric“ de Dave Langford, tradusă de Alexandru Maniu. O povestire distinsă cu Premiul Hugo 2001 după cum scrie pe coperta revistei, adică unul dintre punctele de atracţie ale acestui număr. O poveste scurtă, prea scurtă pentru a permite dezvoltarea personajelor (spunea nişte lucruri interesante Cornel Robu în numărul precedent al revistei, pe tema asta), dar întru totul cuprinsă în canoanele literaturii SF. Imaginile care fac rău (fizic!), adulţii care îi protejează pe copii implantîndu-le un cip în creier care face ca aceştia să nu vadă decît ce li se arată (deşi toată lumea ştie că televiziunile mint prin ceea ce omit). E greu de povestit – şi, oricum, nici nu am intenţia – textul are o atmosferă a lui care parcă îl protejează, îl ţine la un loc. Nu afli mare lucru, dar îţi place. SF-ul încă mai poate face asta prin poveşti de cîteva pagini. Un sincer BRAVO! redacţiei pentru publicarea acestui text. Tinerii (şi chiar mai puţin tinerii) scriitori români ar avea nevoie mai des de astfel de texte, iar noile premii Hugo şi Nebula sînt izvoarele de unde ele pot veni. Bine-ar fi să putem publica (şi, mai ales, să avem unde!) în fiecare an textele premiate cu

Hugo şi Nebula. Iar Dave Langford, cunoscut mai ales prin fanzinul/newsletter-ul lui *Ansible*, deţinătorul a 27 de premii Hugo ca *fan writer* (ei au şi categoria asta) sau pentru *Ansible*, va fi o surpriză plăcută pentru cititorul român.

„Glasul de oţel" de Sean McMullen, tradusă de Silviu Genescu. „Revoluţia industrială ar fi avut loc la 1500 şi nu la sfîrşitul secolului al XVIII-lea." O cavalcadă de intervenţii în istorie care modifică istoria viitoare, dar nu ştiu de ce mi-a lăsat impresia că ascult o emisiune de teatru radiofonic de pe vremuri, ceva între teatru şi ştiinţă popularizată, un fel de SF dramatizat. Prefer scurta povestire a lui Dave Langford.

Subţire partea de non-fiction a acestui număr, doar un eseu de Bogdan Aldea, „Caracterul referenţialităţii în science-fiction" şi recenzii la cărţi de Philip K. Dick şi Orson Scott Card.

Am remarcat, de asemenea, lipsa datelor biografice ale autorilor. Ce s-o fi întîmplat? Pînă acum erau… Şi e bine să ştim cine sînt scriitorii pe care-i citim. Sper că a fost doar o scăpare, că nu s-a renunţat de tot la acest bun obicei.

Să aşteptăm numărul 3. Şi almanahul, almanahul…

•

Nr. 373, 24 mai 2007

ETICHETA ŞI BRANDUL

Nu, nu e vorba despre eticheta de pe un produs care anunţă/prezintă brandul producătorului.

Este vorba despre eticheta care se pune – cu voie sau fără voie – pe produsul-carte şi este legată de conţinutul acestuia. În cazul nostru, F&SF. Şi despre brandul care este, de fapt, al editurii.

Ce vinde, pînă la urmă? Eticheta sau brandul? Ce are importanţă pentru cititor? Dar pentru editor? Contează ce vrea editorul? Sau contează ce vrea librarul? Cine hotărăşte, practic?

Înainte de '89 erau două etichete care au devenit, pentru iubitorii de F&SF, branduri: *Colecţia de Povestiri Ştiinţifico-fantastice* şi colecţia Fantastic Club a editurii Albatros. Fanii căutau **acea** revistă, căutau **acele** cărţi.

După 1990 a apărut colecţia Nautilus a editurii Nemira, prima colecţie importantă de F&SF – şi singura, pînă azi, care a avut un rol major în crearea unui brand: Nemira (evident, rămîn cu comentariile în domeniul F&SF). Poate, în ultimii doi ani, şi colecţia fiction.ro de la Tritonic să fi ajuns la o notorietate comparabilă, fanii F&SF avînd serioase dificultăţi acum în a răspunde cu promptitudine la întrebarea „care este cea mai tare colecţie F&SF?".

Şi sînt bune cele două exemple pentru a ilustra intenţia şi percepţia.

În anii '90, pe cărţile din colecţia Nautilus apărea sigla SF. Era făcută publică intenţia de a scoate cărţi SF, adresate fanilor genului. Eticheta SF aplicată cărţilor era explicită. După relansarea colecţiei, numele acesteia apare pe coperta 4 însoţit de genul în care editorul încadrează cartea: science-fiction sau Fantasy. Din nou explicit.

Fiction.ro de la Tritonic nu are nimic explicit, dar după primele cărţi cititorii au perceput-o ca pe o nouă colecţie F&SF. Poate lipsa de intenţie a editorului în a eticheta cărţile ca fiind F&SF a avut la bază fenomenul disipării genurilor (science-fiction şi fantasy), amestecului, apariţiei altor sub-genuri, curente etc., greu de pus în vechile tipare, cu atît mai mult cu cît se intenţiona a fi publicate cărţi apărute după anul 2000. Dar fanii au fost atraşi spre această colecţie de numele autorilor – chiar dacă necunoscuţi pînă la momentul apariţiei în România, cunoscuţi totuşi de pe internet, de

premiile obţinute de aceste cărţi în ultimii ani (Hugo, Nebula, Clarke, Dick, World Fantasy ş.a., premii ale domeniului). S-a creat astfel percepţia de colecţie de gen. Şi orice va mai publica editura în colecţia Fiction.ro va atrage publicul specific şi îi va ţine la distanţă pe cei care nu gustă genul şi care vor eticheta cărţile ca fiind F&SF. Ceea ce, evident, nu-i va împiedica pe aceştia din urmă să cumpere şi să citească romane SF sau fantasy apărute în colecţii celebre sau la edituri celebre care, în timp, au devenit branduri. Dintre titlurile apărute în ultima vreme aş menţiona: *Leagănul pisicii* (nominalizare Hugo 1964), *Abatorul cinci* (nominalizări Hugo şi Nebula 1970), *Galapagos* (locul 2 la Campbell Memorial în 1986) de Kurt Vonnegut Jr., *Lunar Park* (International Horror Guild 2006 şi nominalizare World Fantasy 2006) de Brett Easton Ellis, *Kafka pe malul mării* (World Fantasy 2006) de Haruki Murakami, *Să nu mă părăseşti* (nominalizare Arthur C. Clarke 2006) de Kazuo Ishiguro şi lista ar putea continua.

Din nefericire eticheta nu se aplică numai cărţilor, ci şi autorilor. Cel puţin la noi. Din cîte am văzut, pe alte meleaguri se iau în discuţie cărţile, acelaşi autor putînd fi găsit în librării şi la sciece fiction şi la fiction. La noi eticheta este hotărîtoare în formarea percepţiei, aceasta din urmă fiind, practic, legalizată de etichetă. Am mai vorbit la această rubrică despre un articol scris cu ceva ani în urmă de Ona Frantz pentru un cotidian bucureştean. Vă reamintesc: spunea Ona Frantz acolo că există un grup de scriitori români care s-au afirmat cu texte SF, au fost percepuţi ca atare, etichetaţi şi, în momentul în care scrisul lor s-a îndreptat spre altceva, eticheta le-a rămas atîrnată de gît. Şi s-au văzut astfel în situaţia de a fi repudiaţi de fanii F&SF („ăştia nu mai scriu SF") şi lăsaţi la uşă de ceilalţi cititori, critici, comentatori din cauza trecutului lor sefist (excepţia fericită este Radu Pavel Gheo, al cărui mare noroc a fost, poate, că s-a afirmat puternic cu volumele lui de publicistică).

Şi, pînă la urmă, ce cumpără cititorul? Ce-l mînă pe el în luptă? Eticheta sau brandul? Cu ce este atras spre librării?

Aşa cum spuneam în articolul despre librăriile din Londra[1], acolo este clar: eticheta (stabilită de librar, probabil în strînsă legătură cu editorul) aşază cărţile pe rafturi. La noi se poartă modelul celălalt, în care brandul editurii este hotărîtor. Librăriile noastre sînt nişte tîrguri de carte mai mici, în care fiecare editură are locul ei, iar în loc de chirie pentru spaţiu plătesc un discount.

Este evident că primatul etichetei oferă, cel puţin teoretic, tuturor editurilor şanse egale. Orice mică editură poate da lovitura cu o carte. Primatul brandului, în schimb, încurajează actorii puternici şi face oarecum curăţenie pe piaţă. Lucru care s-a văzut foarte clar la ultimele tîrguri de carte şi va fi şi mai evident la Bookfestul din luna iunie, cînd din ce în ce mai multe edituri vor fi exilate pe inelele superioare ale complexului Romexpo, în timp ce jos, la nivelul 0, se pare că vor rămîne din ce în ce mai puţine edituri, cu spaţii de expunere tot mai mari.

Acum, să luăm şi partea bună din povestea cu brandul. Un brand înseamnă totuşi calitate, că nu degeaba se construieşte în timp, fiind confirmat şi reconfirmat an de an.

Dar tare mi-aş dori să intru într-o librărie românească şi să găsesc toate cărţile F&SF la un loc, să nu mai fiu nevoit să umblu prin toată librăria ca să depistez cele 50 de cărţi apărute în ultimul an. Iar autorii de mainstream să fie înşiraţi frumos, în ordine alfabetică, în faţa acestor rafturi aflîndu-se masa cu noutăţi, cu **toate** noutăţile.

Că nu este aşa, poate avea cauza şi în aceea că nimeni nu cere asta. Chiar aşa: cititorii cînd le vor cere ceva librăriilor, editurilor? Că deocamdată iau ce li se dă.

•

Nr. 374, 31 mai 2007

1 „Londra văzută din librării“, *Observator cultural* nr. 370, 3 mai – 9 mai 2007 (*Nu sînt guru*, Tritonic, 2007, pag. 235)

CEREREA ŞI OFERTA

Pe bloguri, pe forumuri, la lansările de carte – adică acolo unde cititorii şi editorii sînt faţă în faţă (fie şi virtual), au loc discuţii – nu întotdeauna calme, nu întotdeauna prieteneşti – despre ce se publică, despre ce ar trebui publicat. Sînt locurile în care cererea şi oferta (de carte F&SF) se întîlnesc, şi nu bucuria şi satisfacţia sînt sentimentele predominante, cu tot avîntul pe care l-a luat piaţa editorială în ultimii doi ani. Cineva vorbea despre „revenirea anemică a genului"… Anemică? Se publică undeva spre 80 de titluri F&SF pe an. A fost cîndva o perioadă (probabil regretată de „cineva") cînd se publicau poate sute de titluri şi n-am aflat noi? Altcineva vorbea despre atîtea şi atîtea cărţi premiate în ultimii ani, care ar merita publicate şi în România, în loc să se publice… autori îndoielnici, cărţi nu prea…

Am făcut o excursie prin listele premiilor importante care s-au dat după anul 2000. Pot să spun că, acum, mă simt mult mai bine decît înainte s-o fac. Nici atunci nu mă simţeam rău, pentru că ştiam că s-a cam publicat ce era de publicat dintre noutăţi. Dar chiar nu mi-am imaginat că stăm atît de bine. Niciodată, de cînd se publică F&SF în România, nu cred că am fost atît de „la zi". Există cazuri în care volume premiate au fost publicate de editurile noastre la cîteva luni după anunţarea premiilor.

Dar să vedem, concret, cum stăm.

Premiul Hugo

Din lista nominalizărilor pe 2007 sînt trei titluri în discuţie, pe cale de a fi contractate. Aşteptăm şi Worldconul din septembrie pentru a vedea cîştigătorul şi dacă acesta face parte din cele trei.[1]

2006 – un titlu contractat (*A Feast for Crows*, de George R.R. Martin), celelalte în discuţii (Charles Stross are deja contract pentru alte volume, dar urmează şi *Accelerando*).[2]

2005 – au fost deja publicate cartea premiată (*Jonathan Strange & Mr Norrell*, de Susanna Clarke, RAO, 2007) şi una dintre nominalizări (*Consiliul de Fier*, de China Miéville, Tritonic, 2006), celelalte trei fiind contractate (sau într-o fază avansată a discuţiilor).[3]

2004 – cartea premiată este în curs de apariţie (*Paladin of Souls*, de Lois McMaster Bujold), iar dintre celelalte nominalizări, una este deja contractată (*Singularity Sky*, de Charles Stross). Pentru cel puţin două din celelalte trei ştiu că s-au făcut oferte.[4]

2003 – ştiu că s-a făcut o ofertă pentru cartea premiată (*Hominids*, de Robert J. Sawyer), iar dintre nominalizări a fost publicată *Cicatricea*, de China Miéville (Tritonic, 2006).

2002 – cîştigătoarea a fost deja publicată (*Zei americani*, de Neil Gaiman, Tritonic, 2006), iar dintre nominalizări au mai apărut *Blestemul Chalionului*, de Lois McMaster Bujold (Tritonic, 2007) şi *Staţia Pierzaniei*, de China Miéville (Tritonic, 2005).

2001 – cîştigătoarea a fost publicată (*Harry Potter şi pocalul de foc*, de J.K. Rowling, Egmont, 2005) şi cel puţin una este contractată (*A Storm of Swords*, de George R.R. Martin).[5]

Premiul Nebula

2007 – ştiu că pentru două dintre nominalizări s-au făcut oferte.[6]

2006 – cîştigătoarea a fost publicată (*Camuflaj*, de Joe Haldeman, Nemira 2007), iar dintre nominalizări au mai fost publicate două: *Aer*, de Geoff Ryman (Tritonic, 2006) şi Susanna Clarke – *Jonathan Strange & Mr Norrell* (RAO, 2007).

2005 – cîştigătoarea este în curs de apariţie (*Paladin of Souls*, de Lois McMaster Bujold), iar dintre nominalizări, *Cloud Atlas*, de David Mitchell este şi ea contractată.[7]

2004 – cîştigătoarea (*Speed of Dark*, de Elizabeth Moon) este în curs de apariţie la Millennium Press.[8]

2003 – cîştigătoarea a fost publicată (*Zei americani*, de Neil Gaiman, Tritonic, 2006), iar dintre nominalizări a mai apărut *Staţia Pierzaniei*, de China Miéville (Tritonic, 2005).

2002 – din cîte ştiu, doar una dintre nominalizări a fost contractată (*A Storm of Swords*, de George R.R. Martin).[9]

Premiul World Fantasy

2006 – cîştigătoarea a fost publicată (*Kafka pe malul mării*, de Haruki Murakami, Polirom, 2006). Dintre nominalizări a mai apărut *Lunar Park*,

de Brett Easton Ellis (Polirom, 2006) şi sînt contractate *The Limits of Enchantments*, de Graham Joyce şi *Vellum*, de Hal Duncan.[10]

2005 – au fost publicate cîştigătoarea (*Jonathan Strange & Mr Norrell*, de Susanna Clarke, RAO, 2007) şi una dintre nominalizate (*Consiliul de Fier*, de China Miéville, Tritonic, 2006).

2004 – au fost publicate două dintre nominalizate: *Oraşul gravat*, de K.J. Bishop şi *Veniss Underground*, de Jeff VanderMeer (ambele la Tritonic, în 2006).

2003 – dintre nominalizate a fost publicată *Cicatricea*, de China Miéville (Tritonic, 2006), dar sînt şanse ca în 2008 să avem pe piaţă şi una dintre cîştigătoare, *The Facts of Life*, de Graham Joyce.[11]

2002 – au fost publicate două dintre volumele nominalizate: *Zei americani*, de Neil Gaiman (Tritonic, 2006) şi *Blestemul Chalionului*, de Lois McMaster Bujold (Tritonic, 2007).

2001 – doar unul dintre romanele nominalizate a fost publicat, *Staţia Pierzaniei*, de China Miéville (Tritonic, 2005). O altă nominalizare (*The Amber Spyglass*, de Philip Pullman) este a treia carte dintr-o serie începută la Humanitas în 2004, deci sînt şanse să apară şi ea cît de curînd.[12]

Premiul Arthur C. Clarke.

2007 – cîştigătoarea, *Nova Swing* de M. John Harrison este în curs de apariţie.[13]

2006 – a cîştigat *Aer* de Geoff Ryman (Tritonic, 2006). Dintre nominalizări, *Să nu mă părăseşti* de Kazuo Ishiguro a apărut la Polirom în 2006.

2005 – a apărut cîştigătoarea, *Consiliul de Fier* de China Miéville (Tritonic, 2006). Alte două nominalizate sînt în curs de apariţie: *Cloud Atlas* de David Mitchell şi *Time Traveler's Wife* de Audrey Niffenegger.[14]

2001 – doar cîştigătoarea, *Staţia Pierzaniei* de China Miéville (Tritonic, 2005).[15]

Aş mai putea adăuga la acestea romane cîştigătoare ale premiilor Philip K. Dick, John W. Campbell Memorial, James Tiptree Jr. Memorial, Bram Stoker (chiar romanul cîştigător de anul acesta, *Povestea lui Lisey* de Stephen King, apărut cu cîteva zile în urmă la Nemira).

Cererea şi oferta. Nici nu ştiu, după parcurgerea acestei liste, care dintre ele este mai avansată, mai la zi. Pînă la urmă, orice dialog pe această

temă este constructiv.

•

Nr. 375, 7 iunie 2007

[1] S-a publicat un singur titlu, *Dragonul Maiestăţii sale*, de Naomi Novik (Nemira, 2010).

[2] S-au publicat *Turbion*, de Robert Charles Wilson (Nemira, 2008), cîştigătoarea premiului; *Festinul ciorilor*, de George R.R. Martin (Nemira, 2009); *Războiul bătrînilor*, de John Scalzi (Millennium Books, 2010).

[3] S-a mai publicat *Răsărit de fier*, de Charles Stross (Tritonic, 2008)

[4] S-au publicat *Paladinul sufletelor*, de Lois McMaster Bujold (Tritonic, 2008), cîştigătoarea premiului; *Ilion*, de Dan Simmons (Nemira, 2008) şi *Spaţiul singularităţii*, de Charles Stross (Tritonic, 2008).

[5] S-au mai publicat *Programatorul divin*, de Robert J. Sawyer (Leda, 2009) şi *Iureşul săbiilor*, de George R.R. Martin (Nemira, 2009).

[6] S-a publicat doar *Exploratorul*, de Jack McDevitt (Nemira, 2008), cîştigătoarea premiului.

[7] S-au publicat *Paladinul sufletelor*, de Lois McMaster Bujold (Tritonic, 2008), cîştigătoarea premiului; *Atlasul norilor*, de David Mitchell (Humanitas, 2008);

[8] S-a publicat doar *Viteza întunericului*, de Elizabeth Moon (Millennium Press, 2008);

[9] S-a publicat *Iureşul săbiilor*, de George R.R. Martin (Nemira, 2009).

[10] S-a mai publicat *Limitele magiei*, de Graham Joyce (Tritonic, 2008).

[11] Am rămas doar cu *Cicatricea* lui China Miéville.

[12] Editura Humanitas a oprit publicarea seriei lui Pullman.

[13] *Nova Swing*, de M. John Harrison, a apărut în 2008 la Tritonic.

[14] S-au mai publicat *Atlasul norilor*, de David Mitchell (Humanitas, 2008); *Soţia călătorului în timp*, de Audrey Niffenegger (Tritonic, 2007)

[15] Dintre nominalizatele anului 2003 s-au publicat *Lumina*, de M. John Harrison (Tritonic, 2008); *Cicatricea*, de China Miéville (Tritonic, 2006); *Viteza întunericului*, de Elizabeth Moon (Milennium Press, 2008). Iar dintre

nominalizatele anului 2001 s-a publicat prima parte (din patru) a romanului *Cartea lui Ash*, *O istorie secretă*, de Mary Gentle (Tritonic, 2008).

BOOKFEST

Ba tîrg de carte, ba salon (de parcă astea două ar fi sinonime – ei, lasă, că şi loc şi locaţie sînt după unii, din ce în ce mai mulţi, şi nu m-aş mira dacă DOOM 3 ar „legaliza“ incestul), Bookfest şi-a închis porţile, după cum sună un binecunoscut clişeu mediatic (din familia „fiarelor contorsionate“ şi „violului bestial“ care „nu ţine seama de protestele victimei“).

Impresii generale. Lume mai puţină ca în alţi ani şi nu-mi dau seama de ce. A lipsit mediatizarea? Ştiu că au fost spoturi pe toate televiziunile. Au fost şi ceva emisiuni dedicate tîrgului, ba jumătatea de jurnal de la TVR Cultural, ba emisiunile dedicate de la Realitatea / Money Channel. Ce-ar mai fi trebuit? Afişe prin Bucureşti, prin autobuze şi tramvaie (alea care mai circulă), metrouri… Scriitorii străini invitaţi? Dar dacă Paulo Coelho ori Vargas Llosa (deşi ambii prezenţi cu noutăţi) nu sînt… Da, mai era o editură care anunţa lansare cu autorul şi n-au avut nici autorul, nici cartea. În schimb, au avut un roll-up care îi anunţa. Se mai întîmplă şi de-astea.

Revenind la public. Puţini vizitatori, asta simţindu-se chiar şi în aceea că puteai merge liniştit prin tîrg, nu-ţi rupeai hainele în încercarea de a trece de la o editură la alta. Spaţii largi (asta a fost bine), alei mai multe. Un punct bun au fost hărţile aflate la intersecţii. Dacă ar mai fi existat şi o hartă mare pusă pe un panou la intrare… n-ar fi fost rău.

Reclamă şi-a făcut fiecare, cum a putut. Afişe la stand, în jurul standului, bannere atîrnate cu şi fără voie unde vrei şi unde nu vrei. Suplimentul de la *24 Fun* din care cică urma să se împartă 60.000 de exemplare – şaizeci de mii! – la intrare şi din care nu ştiu dacă au fost cinci mii, şi alea puse doar la punctul de informare (în prima zi nu erau nici măcar expuse, dar dacă cereai ţi se scotea „de sub tejghea“ un exemplar)… Şi nu vă spun cît au cerut organizatorii pe o pagină de reclamă în el.

Standurile au fost cele de la parter sau deloc. Cine n-a prins loc la parter aproape că n-a contat, de unde şi strigătele celor care cereau democraţie, „să se dea mai puţin, să ajungă la toţi“, ceea ce nu se poate şi nici nu se va mai putea de-acum, tendinţa fiind clară, din cîte mi-am dat eu seama, de polarizare a industriei de carte, de „noi zece şi restul nu contează“. Am zis „zece“ ca să dau o cifră. Că or fi zece, că or fi

treisprezece… Problema e că se tinde să rămînă cît mai puţini mari, iar restul să fie sănătoşi. De-aia se şi vorbeşte din ce în ce mai des în ultima vreme de coagulări, de edituri medii şi mici (dar vizibile) care strîng rîndurile, care formează grupuri editoriale, tocmai pentru a face faţă concurenţei celor cîţiva „mari“. Standurile au fost din ce în ce mai sofisticate, mai „altfel“… RAO din nou la un metru mai sus – poate de aceea au şi practicat doar 10% reducere, restul fiind sporul de înălţime. Nemira a avut un stand interesant, larg, deschis, ca la muzeu (asta nu e de rău!), lejer pentru vizitatori. Mi-a păcut turnul cu sigla editurii, vizibil de departe. Corint, biblioteca Corint, apartamentul Corint, cu podeaua lui, cu rafturile întinse de jur-împrejur, a făcut o bună impresie, dar a avut şi ce pune în acele rafturi! ALL cam înghesuită, cam fără identitate. Humanitas mi-a părut OK, interesant, cu labirintul străjuit de colecţii. Dar după vreo două-trei zile nu mi-a mai părut decît ca un site *under construction*. Neterminat parcă. Polirom a arătat ca o librărie care vinde cărţi doar de la editura ieşeană. Am reţint spaţiul pentru lansări, desenat separat de rafturile cu cărţi. Am mai reţinut peretele care închidea standul spre una dintre alei, cea dintre Polirom şi Nemira. Aşa că te simţeai ca pe după blocuri. Sau pe străduţa aia din Braşov care se cheamă „după ziduri“ (sau cam aşa ceva), numai că acolo mai şi cură-n vale un rîu mititel… Minerva înfrăţită cu Aramis, înghiţită de aceasta din urmă, a venit cu aceleaşi trei dulapuri unduitoare, cu aceleaşi douăzeci de cărţi… cu aceeaşi urîtă (da' urîtă cu spume!) colecţie BPT, căreia pînă şi varianta din anii '60 (cu coperte roşii şi albastre) îi dă clasă. Paralela 45, cu tejghelele ei, de parcă ar vinde zarzavat. Trei, care îi calcă pe urme… în fine. Cam astea ar fi. Să nu uit totuşi Tritonic, cu standul deschis pe toate părţile, cu piramida de cărţi hardcover şi cu cîteva găselniţe apreciate de public: clasamentul celor mai vîndute cărţi la tîrg, tombola „cumperi de 100 (lei) şi cîştigi 100 (cărţi)“, colţul galben al autorilor (n-au fost lansări, dar au fost în permanenţă autori care au dat autografe în stand) şi chiar transformarea standului în loc de întîlnire pentru fanii F&SF.

Despre F&SF… numai de bine. Aproape că n-au fost noutăţi. Cele două edituri care publică „transparent“ acest gen de literatură (fără atitudini de „nici în căruţă nici pe jos“ gen PSD şi alţi eunuci), adică Nemira şi Tritonic, n-au rupt gura tîrgului (ei, s-a nimerit!) cu noutăţile lor, de remarcat doar *Sanctuarul*, de Marion Zimmer Bradley (Nemira) şi volumul 1 din *Steaua Pandorei*, de Peter F. Hamilton (Tritonic). Minerva a avut şi ea

o noutate, H.G. Wells – *Lumea eliberată*, care a avut parte şi de o lansare în prezenţa lui Ion Hobana, volumul fiind publicat în colecţia „Ion Hobana prezintă maeştrii anticipaţiei clasice“. RAO a venit cu volumul al doilea din seria „Roata Timpului“ de Robert Jordan, *În căutarea Cornului*. În zona cărţilor pentru copii şi adolescenţi Corint a venit cu *Magie*, de Angie Sage (excelentă ediţie!, uneori nu-i rău dacă nu încercăm să inventăm roata, copertele originale pot vinde cărţile şi la noi), *Atherton – Casa puterii*, de Patrick Carman, *Invenţia lui Hugo Cabret*, de Brian Selznick, *Ucenicul Dragonului*, de Linda McNabb. În rest… noutăţi mai vechi, între ele, bine vîndute, cele două volume „Dune“: *Casa Atreides* şi *Casa Harkonnen* (Millennium Press), aflate în topul vînzărilor de la standul Tritonic (ca şi *Steaua Pandorei*).

Cam dezamăgitor pentru fanii F&SF. Dar vine sezonul concediilor, iar cartea F&SF merge bine cu lenevitul pe plajă. Opriţi-vă, în drum spre mare, şi prin librării.

•

Nr. 376, 14 iunie 2007

SUBŢIRE, DE VARĂ

Nu ştiu alţii cum sînt, dar eu nu prea funcţionez pe căldurile astea. De unde idei pentru articole, idei pentru romanele pe care le tot plănuiesc şi le tot amîn…? Gîndurile se lichefiază şi curg, topindu-se unele într-altele, într-o pastă care mai mult mînjeşte coala albă a wordului sau a writerului din OpenOffice mai nou (ca să n-avem vorbe piratereşti).

Se spune că vara e un anotimp mort pentru piaţa de carte, editurile încearcă mai mult să-şi sporească vînzările din titlurile deja tipărite decît să scoată pe piaţă altele noi. Vara e atunci cînd „nu e momentul", vara e anotimpul în care poţi rata cărţi sau autori dacă le (îi) arunci pe piaţă.

Numai că sefiştii, amatorii de carte F&SF, sînt un public atipic. Ei îşi împart doar viaţa în anotimpuri, nu şi „timpul lecturii". Pentru că – nu? – şi pe plajă se citeşte, iar unii (destui?) dintre cititorii de F&SF sînt foarte exclusivişti şi citesc numai F&SF. Iar aceştia, indivizi la curent cu tot ce apare, la noi sau aiurea, vor cărţi, cărţi, cărţi. Noi şi, dacă se poate, noi şi pe plan mondial. Sau, mă rog, sînt de acord cu cîteva luni întîrziere faţă de ediţiile originale. De aceea îi vedem scriindu-şi pe bloguri bucuria atunci cînd o editură românească iese pe piaţă cu o carte nouă, o carte care e publicată în anul în care a apărut şi ediţia originală sau măcar la cîteva luni după ce aceasta a luat nu ştiu ce premiu important. Exemplu notoriu: *Aer*, de Geoff Ryman, apărut la noi la începutul toamnei 2006, la cîteva luni după ce a cîştigat Premiul Arthur C. Clarke 2006 (mai cîştigase Sunburst şi British Science Fiction în 2005, James Tiptree Jr. 2006).

Nu ştiu dacă editurile noastre vor scoate ceva nou în această vară, ştiu doar că vom avea cît de curînd volumul al doilea din *Steaua Pandorei*, de Peter F. Hamilton (primul volum a fost lansat pe piaţă la Bookfest), a treia carte din seria „Amber" de Roger Zelazny (*Semnul unicornului*), al doilea roman din seria „Chalion" de Lois McMaster Bujold (*Paladinul sufletelor*) şi probabil cîteva nume noi cum ar fi R. Scott Bakker şi David Marusek care s-au afirmat în ultimii câţiva ani ca autori demni de interesul publicului.

Dar pînă să mai apară cărţi, iată că la Timişoara a apărut *Almanah Estival 2007 Science Fiction* sau, poate mai exactă e formularea de pe cotor: *Almanah Estival Science Fiction 2007*. Redacţia revistei *Helion*

recidivează, după almanahul Science Fiction din iarnă, cu un nou volum de 320 de pagini. N-am mai avut de mult almanahuri F&SF, nici de iarnă, nici de vară, şi apariţia acestuia nu poate decît să ne bucure pe toţi. Prima calitate a oricărui lucru este aceea că există. Mai departe… Se spune că primul, cel din iarnă, a avut un oarecare succes de vînzare, mai puţin „de critică". Deşi termenul „critică" poate e cam nepotrivit cîtă vreme literatura F&SF nu prea mai are critici pe la noi şi, pînă la apariţia acestora, trebuie să ne mulţumim cu comentatori ai fenomenului, categorie în care mă încadrez şi eu, nefiind un aspirant la titlul de „critic". Mi-aş dori ca Mircea Opriţă, Cornel Robu, Cătălin Badea-Gheracostea, Radu Pavel Gheo, Voicu Bugariu să fie mai prezenţi în publicaţiile literare (cu profil F&SF sau nu – mai ales în cazul în care nu), ei avînd deja în spate zeci de articole (sute, în unele cazuri), studii, eseuri sau cărţi intrate deja în bibliografiile unor lucrări de licenţă sau teze de doctorat care au inclus între temele lor şi literatura F&SF.

Zilele trecute s-a anunţat pe listele de discuţii ale fandomului apariţia unui nou număr al revistei electronice *Pro-Scris* (care şi-a schimbat şi adresa, putînd fi găsită mai nou la http://proscris.110mb.com)[1]. Un sumar bogat, ca de obicei, Cătălin Ionescu şi Györfi-Deák György şi-au făcut din nou treaba de editori aducîndu-ne lucruri interesante despre Herbert George Wells, Aldous Huxley, o mulţime de recenzii, texte semnate de Cornel Robu, Mircea Opriţă, Liviu Radu, Voicu Bugariu şi mulţi alţii. Dar vom combate despre *Almanahul Estival Science Fiction* şi despre noul număr *Pro-Scris* data viitoare.

Ce se mai întîmplă prin lume vara?

S-a întîmplat anunţarea premiilor Locus, la 16 iunie. Care premii arată cam aşa: roman science-fiction – *Rainbows End*, de Vernor Vinge; roman fantasy – *The Privilege of the Sword*, de Ellen Kushner; roman de debut – trilogia „Temeraire": *His Majesty's Dragon*/*Throne of Jade*/*Black Powder*, de Naomi Novik; carte pentru tineret – *Wintersmith*, de Terry Pratchett; nuvelă – „Missile Gap", de de Charles Stross; nuveletă – „When Sysadmins Ruled the Earth", de Cory Doctorow[2]; povestire – „How to Talk to Girls at Parties", de Neil Gaiman; revistă – *The Magazine of Fantasy and Science Fiction;* editură – Tor; antologie – *The Year's Best Science Fiction: Twenty-Third Annual Collection* (editor Gardner Dozois); volum de povestiri – *Fragile Things* de Neil Gaiman; editor – Ellen Datlow; artist plastic – John Picacio. După cum se vede, sînt cîteva nume cunoscute, unele dintre ele

publicate deja în România – Neil Gaiman, Terry Pratchett şi Cory Doctorow, altele în curs de publicare – Charles Stross. Pentru restul, să aşteptăm contractele toamnei.[3]

S-au anunţat nominalizările la premiile Mythopoetic acordate pentru literatură fantasy. În 2006, premiul la categoria roman pentru adulţi l-a luat Neil Gaiman pentru *Anansi Boys* (*Băieţii lui Anansi*, Tritonic, 2006). Iată nominalizările la aceeaşi categorie, din acest an: *The Line Between*, de Peter S. Beagle, *The Ladies of Grace Adieu*[4], de Susanna Clarke, *The Stolen Child*, de Keith Donohue, *Solstice Wood*, de Patricia A. McKillip, *The Necessary Beggar*, de Susan Palwick, *Three Days to Never*, de Tim Powers.

Iar printre nominalizaţii la categoria roman a premiilor International Horror Guild figurează Stephen King cu *Lisey's Story*, roman apărut recent la Nemira (*Povestea lui Lisey*).

Cam asta e cu începutul verii, căldură mare şi oameni modeşti. Că nu-mi explic altfel cum de am uitat, săptămîna trecută, să menţionez două noi apariţii la Bookfest: Radu Pavel Gheo – *Despre science fiction* şi Michael Haulică – *Nu sînt guru* (o culegere din articolele publicate în această rubrică).

•

Nr. 377, 21 iunie 2007

[1] Între timp revista şi-a încetat apariţia.

[2] Publicată şi în româneşte: „Cînd sysadminii conduceau Pămîntul“ (trad. Robert Coller), în *Millennium Fantasy & Science Fiction*, vol. 1, ed. Michael Haulică & Horia Nicola Ursu (Millennium Press, 2008) şi „Cînd sysadminii conduceau lumea“ (trad. Silviu Genescu), în *Tărîmurile pustiite: Poveşti ale apocalipsei*, ed. John Joseph Adams (Nemira, 2009)

[3] Între timp s-au publicat în România cărţi de Vernor Vinge, Naomi Novik şi antologii editate de Gardner Dozois şi Ellen Datlow.

[4] *Doamnele din Grace Adieu şi alte povestiri* (RAO, 2008).

PRO-SCRIS 47-50

Unul dintre avantajele revistelor electronice este acela că nu sînt încorsetate într-un număr fix de pagini. Editorul (editorii, în cazul revistei *Pro-Scris* – http://proscris.110mb.com este noua adresă –, adică Györfi-Deák György şi Cătălin Ionescu) are (îşi ia) libertatea de a publica oricîte materiale doreşte, iar colaboratorii nu-şi scriu textele cu ochii pe *word count*. Al treilea avantajat în povestea asta este, bineînţeles, cititorul, care poate avea într-un număr de revistă material cît într-un almanah.

Cred că un singur lucru lipseşte din desfăşurarea pe net a singurei reviste de critică F&SF: posibilitatea cititorului de a face comentarii pe marginea materialelor citite. Cam aşa cum se practică în ediţiile electronice ale ziarelor sau, mai aproape de noi, pe site-ul revistei *Observator Cultural*. Cred că un feed-back n-ar strica. Iar cititorii de F&SF sînt întotdeauna dispuşi să se implice, să-şi exprime părerea, să ofere sugestii, toate astea putînd duce la creşterea calităţii revistei. Poate cei doi editori ai *Pro-Scrisului* vor lua în considerare, pentru viitor, şi acest aspect.

Şi-acum să ne aruncăm în marea de cuvinte a ultimei apariţii *Pro-Scris*, datată trimestrele 1-2 / 2007. Dar nu înainte de a remarca atingerea numărului 50, performanţă pentru care merită felicitaţi cei care, de şapte ani, ne oferă această revistă.

Rubrica Pro-Eminenţe are în prim-plan personaitatea lui H.G. Wells, unul dintre părinţii science-fictionului alături de Jules Verne şi Hugo Gernsback (fondatorul revistei *Amazing Stories* în 1926, cel de la care vine şi numele premiilor Hugo acordate de fani în cadrul convenţiilor mondiale de SF). Materiale multe – articole, prefeţe, studii, fragmente din cărţi apărute de-a lungul vremii la noi sau în alte părţi. Printre autorii acestora: Horia Aramă, Ion Hobana, Mircea Opriţă, Szerb Antal. Grupajul este realizat de Györfi-Deák György. La aceeaşi rubrică mai avem „Decalogul de sub totalitarism“, de Cătălin Ionescu, despre romanul lui Octavian Paler, *Viaţa pe un peron*, şi un interviu realizat de Oana Stoica-Mujea cu Robert Lazu, din care este de reţinut participarea acestuia (fie şi indirect, doar prin textul său) la congresul dedicat lui J.R.R. Tolkien organizat de Universitatea Oxford.

Secţiunea Pro-File are în vedere apariţiile editoriale 2006-2007. Materialul este semnat de Dan Popescu, catalogatorul „oficial“ al fandomului. De ani de zile el fişează apariţiile F&SF, şi asta face şi aici, oferindu-ne, pe edituri, toate apariţiile care ţin sau pot ţine de F&SF. Printre ele, *Almanahul Science Fiction 2007* (este vorba despre cel din iarnă), realizat de echipa revistei *Helion* din Timişoara, asupra căruia „combat“ Dan Popescu şi Cătălin Ionescu. Primul, în textul „O mărturie în acest sens“ (ghilimelele fac parte din titlu), scrie cu amărăciune despre ce a ajuns revista *Anticipaţia* şi, la fel, almanahul SF (*acest* almanah): „echipa a încercat să atragă cititorii cu o metodă oarecum inedită: intrigarea cititorului documentat“. Dan Popescu, fiind un cititor documentat (ca, de altfel, majoritatea cititorilor de F&SF), n-a reuşit să reţină nimic demn de semnalat, ci doar aroganţa realizatorilor. „Almanahul începe – în buna tradiţie a almanahurilor *Anticipaţia* – cu un set de articole aproape ştiinţifice, menite să debusoleze orice altă încercare a cititorului de a rămîne uimit de vreo poveste fantastică, continuă cu conţinutul şi se încheie apoteotic, cu 20 de pagini pentru rebusişti.“ Nu mă bag, e părerea lui, voi scrie despre *Alamanhul Estival Science Fiction*, apărut între timp, într-una dintre săptămînile viitoare. Cătălin Ionescu, dur cum îl ştim, începe bine din titlu: „Farmecul discret al restauraţiei“. Nu prea se bucură de simpatie timişorenii! Un articol sec, rece, la obiect, un diagnostic aş zice. Ionescu nu intră foarte mult în amănunte, nu cercetează fiecare text în parte – şi mă refer aici la povestiri, textele cele mai căutate totuşi într-o astfel de publicaţie – dar precizează că rubrica de proză este cea mai consistentă. Concluzia? „În ciuda numelor unor colaboratori din toată ţara, *Almanahul Science Fiction* dă o măsură destul de exactă a însingurării la care a ajuns Clubul Helion în România – un fapt pe care personal l-am observat cu tristeţe de mai multă vreme, fără să-i înţeleg adevăratele motivaţii. Ori, în aceste condiţii, aplecarea către trecut devine un soi de gest reflex. Sigur că, într-o lume literară liberă, chiar şi nostalgia restauraţiei îşi are un anume farmec discret. Cu condiţia să nu fie decît o interesantă lecţie despre cum *nu* trebuie construit viitorul de care se preocupă literatura science-fiction şi nicidecum un model demn de urmat… “.

Capitolul Pro-Poziţii (editorii preferă termenul de „capitol“ celor de „rubrică“ sau „secţiune“) îi prilejuieşte lui Liviu Radu publicarea a 13 (treisprezece!) recenzii la cărţi apărute la Nemira, Tritonic şi Diasfera (confuzia Diasfera – Amaltea persistă, chiar şi pentru unul dintre autorii

publicaţi de Diasfera, dar cînd cele două edituri au acelaşi site… cum să nu fie cititorii „confuzaţi“?). Cărţile recenzate sînt semnate de K.J. Bishop, Jeff VanderMeer, Stephen King, Costi Gurgu, M. John Harrison, Florin Pîtea, Kelly Link, dar avem şi două antologii editate de Horia Nicola Ursu şi Michael Chabon. Alte recenzii au ca obiect cărţi de Clive Barker (Oana Stoica-Mujea) şi Lewis Caroll, Victor Martin, Mircea Opriţă, Oana Stoica-Mujea, Kurt Vonnegut jr. şi Cornel Robu (Györfi-Deák György).

Un alt capitol, Pro-Gresii, este dedicat studiilor, şi avem aici „Aldous Huxley şi existenţa lipsită de speranţă“ de Boda László şi „Postmodernismul şi sefiştii români“ de Voicu Bugariu, un fragment din cartea sa tocmai încheiată, *Literaţi şi sefişti. O confruntare de mentalităţi.* Despre însăilările lui Victor Martin nici nu merită să vorbesc, cred că nici el nu ştie prea bine ce-a vrut să spună.

Am ajuns la final, a trebuit să elimin din nou peste o mie de semne din text, şi am revenit astfel la frazele de început: Unul dintre avantajele revistelor electronice este acela că…[1]

•

Nr. 378, 28 iunie 2007

[1] Credeţi că finalul acestui articol să fi avut ca efect trecerea rubricii FANTASY & SCIENCE FICTION în 2010 din paginile revistei *Observator cultural* în pixelii site-ului revistei? Se poate vorbi despre încărcătura faptică a cuvintelor? Am avut o perioadă, pe la vreo douăzeci şi ceva de ani, cînd am încetat să mai scriu pentru că începuse să mi se întîmple lucrurile pe care le scriam. Of, of… *Words, words, words*… Că doar-cuvintele…

PREMIILE ŞI CIOARA VOPSITĂ

În weekendul trecut (6-8 iulie), în statul Kansas a avut loc sărbătorirea centenarului Robert A. Heinlein (născut la 7 iulie 1907, cîştigător a patru premii Hugo şi două premii Locus). Convenţia organizată cu acest prilej a adunat peste 750 de participanţi, printre care John Scalzi (nominalizat la premiile Hugo în 2006 pentru *Old Man's War* şi cîştigător al Premiului John W. Campbell pentru tineri scriitori în 2006), Ben Bova, Spider şi Jeanne Robinson, Arthur C. Clarke – prezent prin conferinţă video. În România, din operele lui Heinlein au fost publicate romanele *Pilotul Jones* (Nemira, 1997, trad. Horia Nicola Ursu), *Străin în ţară străină* (Vremea, 1999 – Premiul Hugo 1962), *Luna e o doamnă crudă* (Vremea, 1997 – Premiul Hugo 1967), *Mînuitorii de zombi* (Antet, 1994, trad. Mihnea Columbeanu), *Infanteria stelară* (Cristian, trad. Mihaela şi Cristian Ionescu – Premiul Hugo 1960), *Stea dublă* (Cristian, trad. Marian Mirescu – Premiul Hugo 1956).

În paralel cu centenarul Heinlein, s-a desfăşurat şi Conferinţa Campbell, la Universitatea Kansas din Lawrence. Tema din acest an a fost „Robert A. Heinlein, Jack Williamson şi SF-ul secolului 21". Dincolo de sărbătorirea lui Heinlein, interesul pentru aceste evenimente a fost sporit şi de acordarea premiilor John W. Campbell Memorial (pentru cel mai bun roman publicat în 2006 în SUA – a nu se confunda cu Premiul John W. Campbell acordat tinerilor scriitori) şi Theodor Sturgeon (pentru proză scurtă publicată în SUA în 2006). Premiul Campbell Memorial din acest an i-a revenit lui Ben Bova pentru romanul *Titan*, al şaselea din seria „Grand Tour" (cel de-al cincilea, dar primul în ordinea cronologiei ficţionale, *Powersat*, a fost publicat în variantă românească în 2006 de Millennium Press în traducerea lui Mircea Pricăjan). Au mai obţinut citaţii speciale *The Last Witchfinder*, de James Morrow şi, pe locul trei, la egalitate, *Farthing*, de Jo Walton (nominalizat la Nebula 2007) şi *Blindsight*, de Peter Watts (nominalizat la Hugo 2007). Premiul Sturgeon i-a revenit lui Robert Charles Wilson pentru „The Cartesian Theater" (Wilson este nominalizat şi la Hugo 2007 pentru nuvela „Julian: A Christmas Story"). Pe locurile următoare s-au clasat Robert Reed – pentru „A Billion Eves" (nuvelă nominalizată la Hugo 2007) şi Michael Swanwick – pentru „Lord Weary's Empire".

A apărut de curînd, în colecţia Cartea de pe noptieră a Editurii Humanitas, romanul *Dintr-o lume în alta*, de Adolfo Bioy Casares. Editorul ne atrage atenţia pe coperta 4: „*Sfatul criticului*: Nu vă lăsaţi păcăliţi de recuzita SF. Cartea are limpezimi de parabolă.“ Nu de mult am mai întîlnit o astfel de delimitare a editorului de literatura de gen pe care totuşi o publică: *Trilogia New York-ului*, de Paul Auster (Cotidianul & Univers) este prezentată ca o serie de trei romane poliţiste. Dar, din nou, ni se spune că, de fapt, sînt „trei false micro-romane poliţiste“, că, deşi respectă regulile genului, ele sînt mult mai mult etc. Nu văd nimic jenant în a publica romane SF sau poliţiste ale marilor scriitori. Nu văd de ce editura trebuie să se scuze pentru demersurile ei. Să nu le mai publice dacă „nu cadrează“ cu onorabilitatea instituţiei.

În fine. Să revenim la romanul lui Casares. Care este un roman clar SF, numai că e un roman prost, prost… „prost cu flăcări“ cum ar zice cineva. Problema nu e că argentinianul a abordat genul SF şi nu-i iese, pentru că *Invenţia lui Morel* – roman pe care l-am citit la începutul anilor ‘80 (republicat în 2003 de Humanitas tot cu „sfaturi“ de genul „Dacă citiţi cartea doar ca pe un roman ştiinţifico-fantastic, îi pierdeţi simbolurile.“) – încă a rămas într-un top al preferinţelor mele. Nu-i iese pentru că în el totul e fals. Nu-i iese pentru că nu respectă convenţia genului. Orice cititor de science-fiction va citi cartea rîzînd în hohote de inepţiile „ştiinţifice“. Sau poate asta şi este cheia: de multe ori, citind, am avut senzaţia că romanul este o parodie a romanelor SF, că numai astfel se pot explica secvenţe ca aceea în care personajul principal îşi ia o paraşută cu el (pentru ce? să facă salturi în spaţiu?) sau cea în care mîncarea (se folosesc tacîmuri) pluteşte prin cabină – ce-or mînca? tocăniţă? Sau bagajul pe care şi-l ia cu el în expediţie: valiza umplută cu costume de vară, de iarnă, pijamale etc.

Despre ce e vorba? Un bărbat cu probleme în amor, a cărui iubită dă examen pentru a deveni astronaut, ajunge să reprezinte presa în expediţia stelară (pilot va fi – ghiciţi? – tocmai iubita despre care vorbeam): Argentina lansează o rachetă în spaţiu avînd ca destinaţie o planetă îndepărtată unde ar urma (probabil, pentru că oamenii se întorc din expediţie şi tot nu aflăm ce voiau) să cerceteze viaţa de pe acea planetă. Ajunşi acolo, intră într-o sarabandă de aventuri, urmăriri, prizonierate… din care scapă şi se întorc pe Pămînt. Ce voiau pe planeta aia? Nu se ştie. Dar aflăm că extratereştrii – o rasă de păsăroi – ajung, în timpul interogatoriului

pe care-l iau pămînteanului, la concluzia că nu se pot înţelege cu acesta. Tehnicienii-păsăroi recunosc că tehnologia pămînteană e mult avansată faţă de a lor, referindu-se la racheta pe care, pînă la urmă, o repară. Ca şi cum un băştinaş din jungla Amazonului ţi-ar repara televizorul. Şi tot aşa. Ca roman SF e nul. O încercare, o schiţă de începător. Şi totuşi cartea (nuvela, că dimensiunea ei nu este mai mare decît a unei nuvele, dar paginînd creativ cele treizeci şi unu de capitole iese de-o carte) a fost publicată de Casares în 1998. Deci la vremea aia nu se punea problema de a nu şti cîte ceva despre zborurile cosmice („la mii de metri de Pămînt"). Aşa că, pînă la urmă, tot parodie o cred. Cît despre profunzimi.. hai să fim serioşi. Există mii de cărţi SF care chiar spun ceva cititorului (după cum există şi multe mii, mult mai multe, ca în orice gen, care nu spun nimic).

E bine că se publică romanele SF ale marilor scriitori. Rău e că unele sînt proaste. Iar editurile n-ar trebui să se scuze că aceste cărţi sînt SF, ci că sînt proaste. E simplu, nu? Mai simplu decît să umblăm cu cioara vopsită.

•

Nr. 380, 12 iulie 2007

HOP ŞI IARĂŞI HIP-HOP

Scriitorii scriu cînd au ceva de spus. Cînd au inspiraţie. Cînd li se comandă un text – fie el articol, povestire, chiar roman. Serie? Se poate şi aşa. Editurile cumpără manuscrise, dar mai cumpără şi mine în care, undeva, se vede urma unui filon. Că, pînă la final, va fi doar urmă sau va fi o adevărată comoară… asta rămîne de văzut. Fiecare editor are voie să intuiască într-o găină oarecare Găina cu Ouă de Aur. Nu te opreşte nimeni, ca editor, să propui contracte care să prevadă, pe lîngă manuscrisul despre care se face vorbire, încă două cărţi, să zicem, care urmează a fi scrise în următorii *n* ani (nu prea mulţi, de multe ori cîte un volum pe an). Iar cînd manuscrisul (despre care… ştiţi, vorbirea) aparţine unui debutant, jocul este cu atît mai tare. Provocarea. Cunosc debutanţi care au semnat primul lor contract pe trei cărţi. S-au văzut debutaţi, dar s-au văzut şi cu programul făcut pe următorii ani. Au scăpat de grija publicării celui de-al doilea volum, dar s-au trezit cu obligaţii. Or fi liniştiţi că s-au văzut scutiţi de grija plimbatului cu manuscrisul sub braţ pe la edituri? Or fi liniştiţi că singura lor grijă, în următoarea perioadă, e doar aceea de a scrie? A scrie bine, desigur, pentru că a doua carte ar trebui să fie cel puţin la acelaşi nivel cu prima.

Primul hop a fost depăşit, hip-hip-ura! Urmează al doilea hop. Şi din nou hip-hip-ura! E un fel de hip-hop care n-are nimic de-a face cu muzica. Dar are de-a face cu atitudinea, cu asumarea unui destin…

Cîţi dintre scriitorii noştri de fantasy şi science-fiction şi-ar asuma un astfel de contract? Proiecte are oricine. Cred că sînt rare cazurile în care scriitorul se prezintă la editură doar cu un manuscris şi-atît. Nici un plan, nici un proiect, nimic care să-i ocupe deja mintea. Şi nu e vorba doar de un proiect, de viitorul proiect, punctual, ci, cum ziceam, de asumarea unui destin. Nu se gîndeşte nimeni să devină „scriitorul unei cărţi“. Toţi vor să fie scriitori pur şi simplu. Chiar şi atunci cînd le apare numele prin diverse articole însoţit de sintagma „scriitor SF“. Chestie de receptare. Criticii, comentatorii sînt mereu puşi pe categorisiri, pe etichetat. De parcă scriitorii ar fi nişte borcane cu murături (sau dulceaţă) care trebuie să stea pe rafturi aliniate frumos, cu eticheta la vedere ca să-i fie mîncăului alegerea uşoară. Şi cum, în ultima vreme cel puţin, scriitorii de SF nu se consideră doar-

scriitori-de-SF, de multe ori cărţile viitoare ies din tiparul genului (mai mult sau mai puţin). Aşa se face că Dan Doboş lucrează acum la un roman mai mainstream, că Ona Frantz scrie al doilea roman în care nu vom mai găsi tehnologia spaţială, bătăliile interplanetare şi toate celelalte lucruri de amploare din *Sfîşierea*, Marian Coman pregăteşte pentru această toamnă *Testamentul de ciocolată* din care dispar elementele de science-fiction, dar fără a se desprinde cu totul, ca autor, de domeniul ficţiunii speculative etc. Uite, Costi Gurgu a avut un drum mai drept, de la *Ciuma de sticlă* la *Reţetarium*, îndreptîndu-se spre fantasy[1], un fantasy mai curat decît cel care îşi iţea scăfîrlia în povestirile primului volum. Un fantasy pe care Alex. Ştefănescu îl numea SF. „Din acronimul SF, S ar trebui însă şters, pentru că acest roman ştiinţifico-fantastic nu are nimic ştiinţific.“ Bine, romanul nu are nimic „ştiinţifico-fantastic“ pentru că nu are cum, el fiind fantasy. Dar despre părerile celor care n-au păreri… cu altă ocazie.

Şi-acum, revenind: cum se scrie la comandă? A scrie o carte pentru care ai semnat un contract că o vei scrie în perioada X schimbă cu ceva lucrurile? Modul de viaţă? Modul de a scrie? Abordarea actului scrierii? Te face să te simţi mai scriitor decît pînă atunci? Evident, evident! Toate acestea şi multe altele. Inclusiv lipsa grijii „am scris o carte şi ce fac cu ea?“, înlocuite de alta (că nimic nu se pierde, nu se cîştigă, doar se transformă), „o să fiu în stare să termin cartea la termen?“. Ei, dacă ar fi de ales, pe care dintre cele două aţi alege-o? Eu aş alege-o pe a doua. M-ar face mai încrezător în mine, în ceea ce sînt – sau dacă nu asta, măcar în privinţa modului în care mă văd ceilalţi, m-ar face să mă simt scriitor adevărat (chestia cu valoarea oricum se va stabili după), profesionist şi, sper, mă va face să mă şi comport ca unul.

În lumea editorială anglo-saxonă se practică oferta de contract pe cartea X plus încă una. Metoda n-am inventat-o noi. Evident. N-a rămas nici o roată pe care s-o inventăm noi. Eventual noi putem face inovaţii. Din păcate, inovaţiie noastre ţin prea des de specificul local şi apar atunci cînd, din neştiinţă sau dintr-un orgoliu exagerat, avem impresia că inventăm roata. Sau din interes mărunt (dar uneori bine plătit).

Dar avem noi scriitori de fantasy şi science-fiction cărora editurile să le propună contracte pentru cărţi încă nescrise? Avem. Iată cîteva nume: Dan Doboş, Ona Frantz, Liviu Radu, Costi Gurgu, Roxana Brînceanu (*Sharia* se pretează liniştit la o continuare), Marian Coman. Iar dintre tinerii care încă nu şi-au văzut numele pe o carte, le-aş propune astfel de contracte

lui Aron Biro şi Robert Coller, doi dintre autorii care s-au evidenţiat în activitatea de pe AtelierKult.com, doi dintre laureaţii ultimei ediţii a premiilor KULT[2]. Problema e: ei ar accepta un astfel de contract? Că nu numai editurile trebuie să aibă curajul unui astfel de demers, ci şi scriitorii. Pe de o parte e riscul, pe de alta responsabilitatea. Şi invers.

Lumea literară se schimbă în permanenţă şi noi (ar trebui) odată cu ea. A fi editor, a fi scriitor înseamnă acum mult mai mult decît însemna cu douăzeci de ani în urmă. Iar a fi un astfel de actor în domeniul F&SF la începutul secolului 21… ei da. Mulţi ne invidiază pentru asta. Pentru că avem mai multe posibilităţi de afirmare. Pentru publicul dedicat, fandomul naţional – european – mondial, public pe fază tot timpul. Public aflat continuu „la primire“. Iar noi, norocoşii, sîntem „la serviciu“. Cine va da primul As?

•

Nr. 381, 19 iulie 2007

[1] Liviu Radu zice despre *Reţetarium* că nu este un roman fantasy, ci unul curat SF. Ştiţi povestea rabinului care spune „Şi tu ai dreptate“… (n.aut.) De altfel, *Reţetarium* a luat premiul “Vladimir Colin” pentru că e SF, susţinut de Mircea Opriţă şi Cătălin Badea-Gheracostea, pe lîngă numitul Liviu Radu. (n.red.)

[2] Doi dintre cei care încă nu au debutat în volum, de unde trag concluzia că nu mă prea pricep la prognoze/pariuri/6 din 49… Ei, uneori îmi iese, alteori nu. Cu ei nu.

CE MAI FAC BLOGGERII?

În urmă cu un an scriam despre „bloggerii literari“ folosind o sintagmă care suna aproape de „critici literari“. Mulţi se vor fi mirat, se vor fi indignat, dar bloggerii care scriau despre cărţi şi-au văzut mai departe de treabă luîndu-şi în serios rolul de comentatori ai fenomenului literar, dezinhibaţi, deschişi, amestecînd cărţile de „literatură înaltă“ (mainstream adică) cu volume de gen, considerîndu-le, laolaltă, literatură. Pierzîndu-şi vremea, aşadar, şi cu scrieri F&SF. Sau, avînd în vedere unele cronici entuziaste, cîştigînd-o.

În anul care s-a scurs s-a întîmplat ceea ce trebuia să se întîmple: bloggerii literari au atins o notorietate pe care n-au bănuit-o (partea frumoasă e că nici n-au urmărit-o), s-au scris tot mai multe articole despre ei, au fost invitaţi să răspundă la anchete la care, pînă acum o vreme erau solicitaţi doar scriitorii şi criticii să răspundă. Unii dintre ei au fost deseori invitaţi să scrie pentru reviste de hîrtie şi parte din ei chiar au acceptat, păstrîndu-şi însă „numele de scenă“. Exemplul cel mai cunoscut este cel al **teroristei** (http://luciat.wordpress.com/) care a continuat să semneze **luciat** şi în intervenţiile „oficiale“ pe „copaci morţi“, „scripta manent“ etc., identitatea ei rămînînd una dintre enigmele vieţii literare româneşti, iar blogul *Terorism de cititoare* devenind unul dintre fenomenele literare din ultima vreme.

Pe blogul **teroristei** găsim cronici la cărţi cum sînt: *Orbitor. Aripa dreaptă* de Mircea Cărtărescu (Humanitas, 2007), *Christina Domestica şi Vînătorii de suflete* de Petru Cimpoeşu (Humanitas, 2006), *Teodosie cel Mic* de Răzvan Rădulescu (Polirom, 2006), *Transformarea lui Martin Lake şi alte povestiri*, antologie de Horia Nicola Ursu (Tritonic, 2006), *Veniss Underground* de Jeff VanderMeer (Tritonic, 2006), *Zei americani* de Neil Gaiman (Tritonic, 2006), *Bîntuiţii* de Chuck Palahniuk (Polirom, 2007), *Să nu mă părăseşti* de Kazuo Ishiguro (Polirom, 2006).

Un blog celebru pentru recenziile lui, dar şi prin numărul mare de recenzenţi angrenaţi în proiectul pus la cale de Andrei Roşca, este *Bookblog* (www.bookblog.ro), care are chiar o secţiune specializată F&SF, conţinînd nu mai puţin de 66 de recenzii. Printre ele, cele referitoare la *Gheorghe, un om special* de Dan Doboş (Media-Tech, 2007), *Pulbere de stele* de Neil

Gaiman (Tritonic, 2007), *Transformarea lui Martin Lake şi alte povestiri*, antologie de Horia Nicola Ursu (Tritonic, 2006), volume încă netraduse la noi, de Neil Gaiman și Gene Wolfe – Cristi Mitran; *Scoţiduşii liberi* de Terry Pratchett (Corint Junior, 2006), *Odiseea navei Space Beagle* de A.E. Van Vogt (Leda, 2006), *Powersat* de Ben Bova (Millennium Press, 2007), *40 de semne de ploaie* de Kim Stanley Robinson (Tritonic, 2006), *Zei americani* de Neil Gaiman (Tritonic, 2006), *Abaţia* de Dan Doboş (Nemira, 2002) şi cărţi încă netraduse, de Naomi Novik, Robert Silverberg, George R.R. Martin – Dan Rădulescu; *Zîtul* de Tatiana Tolstaia (Curtea Veche, 2006) – Ioana Ristea; *Regina de gheaţă* de Alice Hoffman – Cristina Teodorescu; *Pandora. Incidentul Iisus* de Frank Herbert – Alin Gogan.

Alte bloguri pe care găsim recenzii sau însemnări despre cărţile F&SF: *Rambling* (http://thespadez.blogspot.com) al lui **spadez**, care scrie despre *Lordul luminii* de Roger Zelazny (Nemira, reeditare 2006), *Bîntuiţii* de Chuck Palahniuk (Polirom, 2007), *Parfumul* de Patrick Süskind (Humanitas, reeditare 2000); *Catastif* (www.catastif.com) al lui Cătălin Teniţă, unde găsim recenzii la *Magia pentru începători* de Kelly Link (Tritonic, 2006), *Aer* de Geoff Ryman (Tritonic, 2006), *Flori pentru Algernon* (Humanitas, 2003); *Pagina cronicarului* (http://www.rapax.ro/scriptorium) al lui Dan Rădulescu, avînd recenzii la *Blestemul vraciului* şi *Ucenicul vraciului* de Joseph Delaney (Corint Junior, 2006), *Scoţiduşii liberi* şi *Uluitorul Maurice şi rozătoarele lui educate* de Terry Pratchett (Corint Junior, 2006), *Dune: Casa Atreides* (Millennium Press, 2007) şi cărţi încă netraduse, de John Scalzi, George R.R. Martin, Neil Gaiman; *Bookaholics* (http://bookaholics.jubjub.ro), un alt blog colectiv, în care *Zîtul* Tatianei Tolstaia este comentat de **posoganhorea1983**, **jen**, **optzecea**, **ionuca** şi **hiacint**; *Cu musca la arat* (http://mirceapricajan.wordpress.com) al lui Mircea Pricăjan, care scrie despre cărţile pe care le-a tradus sau le traduce, printre ele *Veniss Underground* de Jeff VanderMeer, *Aer* de Geoff Ryman, *Viriconium* de M. John Harrison (toate la Tritonic, în 2006), *Powersat* de Ben Bova (Millennium Press, 2007), *Lucruri preţioase* şi *Jumătatea întunecată* de Stephen King (Aquila 93, 2006), *Crash* de J.G. Ballard (Polirom, 2007), *Povestea lui Lisey* şi *Despre scris. Mărturie asupra meşteşugului* de Stephen King (Nemira, 2007).

Alte bloguri în care se mai vorbeşte despre cărţile F&SF: *Mostly Harmless* (www. mostly-harmless.ro) al lui **Jen**, *Rainbow Books* (http://rainbowbooks.mostly-harmless.ro/) al **ionucăi**, *Despre iubiri,*

prieteni şi… drepturi de autor (http://curtezana. weblog.ro) al **curtezanei**, *Aron Biro: The Deleted Scenes* (http:// aronbiro.blogspot.com) al lui Aron Biro, iar despre cărţi şi problemele limbii române *Gheoland* (http://www.supliment. polirom.ro/gheoland) al lui Radu Pavel Gheo şi *Computeatralis* (http://vidal.weblog.ro) al lui **vidal**.

Cu siguranţă mai sînt şi altele. De pildă, blogurile legate de edituri: *Millennium Newsblog* (http://millenniumpress. blogspot.com/) – Millennium Press, *TRITONIC: news about books* (http://tritonicnews.blogspot.com) – Tritonic, *Nemirabooks* (www.nemirabooks.ro) – Nemira.

Nu lipsite de interes sînt şi blogurile scriitorilor români de F&SF, din păcate prea puţine. Le menţionez doar pe cele ale lui Dan Doboş (www.dandobos.ro, unde are şi un blog) şi Marian Coman (http://mariancoman.wordpress.com). Aron Biro, deşi nedebutat încă în volum, candidează şi la această categorie a scriitorilor-bloggeri. Ca şi Mircea Pricăjan, de altfel.

Blogurile au intrat în viaţa noatră, ne-au schimbat-o, ne-au creat alte vecinătăţi, ne-au adus prieteni noi, au legat scriitorii şi editorii de cititori. Ce-o mai fi peste un an… cine poate şti?

•

Nr. 382, 19 iulie 2007

ALMANAH ESTIVAL SCIENCE FICTION

Adresîndu-se fanilor revistei *Helion* sau poate nostalgicilor care şi-au înseninat tinereţile citind almanahurile *Anticipaţia* în anii ’80, a apărut la Timişoara un *Almanah Science Fiction*. Întîi astă-iarnă, apoi acum, în vară.

Ipoteze extraordinare, Lumea românească (proză), Selecţie Helion (oldies but goldies, tot proză, dar texte publicate în numerele vechi ale revistei *Helion*), Mapamond (proză „de import“), Umor, Fenomenul OZN (nelipsit din unele publicaţii SF) sînt secţiuni ale almanahului în care nu se regăsesc articole despre cărţi şi scriitori, recenzii, actualităţi, lucruri cu care începeam lectura almanahurilor *Anticipaţia*. S-a dorit mai mult text, s-a dorit ca almanahul să fie mai mult o antologie. Şi poate era mai bine dacă ar fi fost o antologie.

Din păcate, din cele 320 de pagini, de citit sînt doar jumătate. Am eliminat capitolele non-fiction, umorul (mereu mi-a părut că „umorul SF“ este un fel de struţo-cămilă de laborator, ceva căznit…) şi traducerile. Curios, da. Dacă în revista *Helion* secţiunea de traduceri este unul dintre punctele de atracţie, almanahul ne oferă două fragmente de roman: *Urzeala tronurilor*, de George R.R. Martin (în curs de apariţie la Nemira) – însă Martin nu cred că mai are nevoie de reclamă, de probă. Fanii SF vor cumpăra oricum cărţile, Martin nu e genul de care să te apropii, să guşti cîteva pagini, să vezi dacă-ţi plac, apoi să cumperi. Al doilea text, *Cerşetori în Spania*, de Nancy Kress, este pus în almanah fără a se preciza dacă romanul o să apară la vreo editură, nici măcar nu este începutul romanului, aşa că nu ştii ce şi cum şi unde. Cred că toţi am fi avut de cîştigat dacă în locul fragmentului de roman (nominalizat la premiile Hugo şi Nebula în 1994) s-ar fi publicat nuvela cu acelaşi titlu, cîştigătoare a celor două premii în 1992.

Să vedem cîteva texte din Lumea românească.

„Vremea aşteptării“, de Rudi Kvala. Povestea curge, te prinde, chiar dacă îţi pare îmbîcsită, dezlînată şi nu-i prinzi sensurile. Ceea ce vrăjeşte aici este scriitura. Kvala găseşte tonul potrivit, timpul naraţiunii, frazele şi propoziţiile scurte – uneori eliptice – care fac din „Vremea aşteptării“ un text atrăgător. Îi reuşeşte şi limbajul fiinţelor de pe planeta (lumea?) Torr. Uneori ai impresia că vrea să fie alegoric, simbolic – dar asta numai din

construcţia frazelor. Uneori pare o piesă de teatru absurd repovestită. Ar fi cîştigat mult dacă autorul şi-ar fi propus să spună doar o poveste. Rudi Kvala este un scriitor serios, talentat, are ce spune şi de ce. Nu-i dezvălui adevăratul nume sub care a publicat mult în ultimii douăzeci de ani, pentru că dacă a optat pentru un pseudonim… mă gîndesc că asta poate însemna o nouă etapă în cariera lui. Îi doresc succes, îi doresc (şi **ne** doresc) să iasă cît mai repede pe piaţă cu un volum.[1] Amintiţi-vă că am scris de bine (în nr. 373 al *Observatorului cultural*) şi despre „Vremea nebuniei", publicată în *Helion* nr. 2/2007.[2]

„Feedback Pampero", de Romulus Bărbulescu şi George Anania este o poveste sud-americană, dovadă că realismul magic a prins şi la noi, şi nu numai la o parte a prozatorilor optzecişi, în special cei debutaţi la Editura Dacia, ale căror cărţi le vînam şi eu cîndva, ci şi la scriitorii care s-au dedicat literaturii F&SF. Bărbulescu şi Anania, clasici ai SF-ului românesc, citiţi şi apreciaţi de fanii literaturii de gen, propun cu acest text scris în 1999 o surpriză, aducînd realismul magic în curtea în care, pînă mai ieri, zburdau în voie nave cosmice, roboţi, lasere şi idei mai mult sau mai puţin ştiinţifice (de la fiecare după posibilităţi). „Feedback Pampero" este povestea unui sătuc aflat pe *pămîntul făgăduit*, un sătuc ai cărui locuitori îşi duc viaţa într-o linişte a pampei pe care numai prezicerile „nebunului" cerşetor Pampero o mai scot din amorţeală. Iar liniştea se va dovedi că nu este decît haina care ascunde păcatul, vinovăţia – cunoscute şi trecute sub tăcere de întreaga comunitate. Haină care se destramă ca o pînză mult prea folosită atunci cînd ameninţarea urgiei prezise se împlineşte. Cînd, ca în prevestirile cerşetorului, toţi îşi vor striga unii altora păcatele, şi le vor recunoaşte în gura mare sub ameninţarea sfîrşitului. Este o poveste despre credinţă la urma urmei, despre salvarea sufletului prin acceptarea vinovăţiei. Dar pedeapsa îşi urmează cursul, pentru că cel care încalcă regulile va plăti. Frumoasă poveste, bine făcută, convingător scrisă. Cine e scriitor adevărat este scriitor, indiferent de temele şi motivele folosite. Cine are ceva de spus găseşte mereu o modalitate de a o face, indiferent de lucrurile cu care ne-a obişnuit. Şi fiecare poveste are felul ei în care se cere povestită.

„Cîmpiile iadului", de Ovidiu Petcu. O poveste înecăcioasă, cu detalii „sf", nu prea te lămureşti ce e cu personajul şi ce vrea el, autorul e mai preocupat să expună motivele SF, să construiască o societate – lucruri chiar dificile, adevăratul examen pentru un scriitor de SF care trebuie să inventeze cîte o lume pentru fiecare dintre povestirile sale. De aceea, mai

mult decît în cazul prozei obişnuite, povestirea SF este un gen greu de abordat, deşi multora li se pare, dimpotrivă, că nimic nu poate fi mai simplu decît să inventezi o lume. Într-adevăr, nimic nu pare a fi mai simplu, numai că acea lume mai trebuie să şi funcţioneze. Logic, ştiinţific şi, nu în ultimul rînd, uman. Că despre oameni scriu autorii de SF.

„Umbra corectă“ de Andrei Gaceff. Un text corect, cu morală. Oameni care-şi văd umbrele mai mari decît ar trebui. Umbre care apar între om şi sursa de lumină. Dar asta numai în timpul trecerii unei comete. Morala: Cometa a fost un semn de la Domnul care transmite cu asta „Aveţi grijă şi urmăriţi-vă şi partea întunecată. Uitaţi-vă la ea cît a ajuns!“ Mai slab, mult mai slab decît textele publicate în revista *Helion*. Însă documentat. Am aflat lucruri despre pastile.

Se vede că e greu să faci un almanah, o antologie de proză românească SF. Dar speranţa moare ultima, nu? Da, numai că speranţa nu scrie.

•

Nr. 383, 2 august 2007

[1] Rudi Kvala este pseudonimul lui Marian Truţă, iar volumul, *Vremea renunţării* (Bastion, 2008), a apărut sub numele real al autorului.

[2] După ce a apărut în *Lumi Virtuale*, nr. 3/2004 (n.red.)

GĂŞTILE SEFISTE

Grupurile literare au fost văzute întotdeauna din afară (în general de „concurenţă“) drept găşti, organizaţii mafiote, clanuri, clici… Clica lui X, clanul Y, gaşca de la Z denumesc, în conversaţii, articole sau petiţii, grupuri create în jurul unui program literar sau ad-hoc pe bază de afinităţi sau de interese.

Istoria grupurilor sefiste este mai veche decît îmi pot aminti eu, aşa încît mă voi referi doar la perioada de după 1989.

Evenimentele din decembrie 1989 au prins suflarea sefistă în plin avînt, cu toate constrîngerile ideologice sau civile ale vremii. Pe vremea aceea se putea vorbi de un fandom, erau sute de oameni care frecventau convenţiile naţionale sau locale, care erau implicaţi în cenacluri, în editarea de reviste sau fanzine. În ţară existau, după socotelile lui Dan Merişca, aproximativ cincizeci de cenacluri. Neavînd acces la publicaţii şi edituri, grupurile nu se formau decît din pasiune pentru literatura F&SF. După 1990 însă, cînd au apărut miile de edituri şi publicaţii, sefiştii români s-au trezit în mijlocul primei mari diviziuni a muncii: producători şi consumatori (nu e o glumă, consumatorul de SF este un muncitor).

Consumatorii participau la convenţii – în număr mult mai mare atîta vreme cît li se plătea deplasarea, cazarea şi masa, mult mai puţini dupa ce „subvenţiile“ au dispărut, iar numai pasiunea nu putea achita şi notele de plată – şi se bucurau de revistele, almanahurile, antologiile, volumele de povestiri sau romanele scoase de producători (şi numesc aici scriitori, graficieni, editori de reviste şi patroni sau redactori din edituri).
Găştile s-au format în jurul mijloacelor de producţie, al canalelor de comunicare (şi afirmare): edituri, reviste, chiar suplimente ale cotidienelor sau fanzine. Cluburile care reuşeau să se exprime şi în forme tipărite aveau mai mult succes în atragerea fanilor.

În prima jumătate a anilor ’90 (pînă prin 1997-1998) se puteau distinge cîteva structuri care dădeau tonul în lumea sefiştilor:

La Bucureşti exista FNTSF, o asociaţie a (aproape) tuturor cluburilor şi cenaclurilor din ţară, fondată în 1991. Aceasta organiza destul de des întîlniri, numite, de regulă, Zilele cenaclului X, la care reuşea să adune uneori şi două-trei sute de fani. Din 1990 organizează an de an – în aceste

zile se desfăşoară ediţia a 18-a – tabăra de vară Atlantykron, undeva pe o insulă din mijlocul Dunării, în apropiere de Capidava. Între timp a apărut o fundaţie, iar rolul FNTSF a devenit din ce în ce mai nesemnificativ – dacă această asociaţie chiar mai există – însă oamenii, organizatorii sînt aceiaşi, şi îl menţionez acum doar pe Sorin Repanovici, coordonatorul general de programe. În Bucureşti a existat o revistă, *String*, cenacluri, edituri. Azi doar editurile mai există, mai vechi, cum e Nemira, sau mai noi, ca Tritonic, care mai reuşesc să coaguleze scriitori sau fani în jurul colecţiilor dedicate literaturii F&SF.

Un moment aparte l-a constituit revista *Jurnalul SF*, apărută în perioada decembrie 1992 – iunie 1996. Deşi a apărut la Bucureşti, a fost punctul de afirmare a grupării ploieştene (cenaclul Quo Vadis?) din care s-au desprins Dănuţ Ivănescu, Doru Stoica, Don Simon (scriitori), Ionuţ Bănuţă (grafician, redactor al *JSF*), Marian Irimia (editor). Aşa cum se întîmplă de obicei (şi contrar opiniei curente, legendelor), grupurile sînt deschise afinilor, astfel încît ploieştenii i-au naturalizat şi pe bucureşteanul Sebastian A. Corn şi pe ieşenii Mihai Samoilă şi subsemnatul. Impactul grupării ploieştene, dincolo de urmele lăsate în articole, teze de licenţă şi doctorat sau lucrări de mare anvergură ca *Anticipaţia românească* a lui Mircea Opriţă, a fost atît de puternic, încît pînă şi azi, cînd Editura Karmat Press şi-a dat obştescu-i sfîrşit, iar Simon, Stoica şi Ivănescu n-au mai publicat nimic de ani şi ani, stîrneşte încă polemici, certuri şi frustrări prin unele publicaţii.

Un alt centru important al SF-ului din ultimii 18 ani este Iaşiul. Cenaclul Quasar şi personalitatea lui Dan Merişca (dar n-aş vrea să-i uit nici pe George Ceauşu, Vlad Frânghiu, Lucian Merişca) au impus oraşul moldav ca pe unul dintre cele mai importante locuri de pe harta SF a României. Convenţiile naţionale organizate în fiecare an (Zilele „Dan Merişca“ şi Zilele Quasar), prestigiosul Premiu „Dan Merişca“ (cel puţin printre sefişti), publicaţiile independente sau cele apărute în paginile unor reviste ca *Opinia studenţească* sau *Convorbiri literare*, suplimentele din cotidienele locale spun multe despre ceea ce a însemnat şi înseamnă încă grupul Quasar. De aici au pornit scriitori ca Dan Doboş, Marian Coman, Cătălin Sandu. Cum marele oraş nu este suficient de mare ca să-i cuprinda pe toţi sefiştii la un loc, a mai existat o grupare care a pornit cu suplimentul *Supernova* (preluat de quasarişti după 57 de apariţii săptămînale printr-un puci redacţional, nici acum lămurit în totalitate), apoi, după înfiinţarea

clubului Alternativ SF, cu suplimentele *Alternativ SF* şi *F&SF Magazin*. Membrii cei mai cunoscuţi: Florin Mircea Tudor, Dragoş Cojocaru, Mihai Samoilă, subsemnatul. Pacea între cele două grupări s-a instaurat tîrziu, după zece ani.

Alături de Iaşi, provincia a excelat prin gruparea timişoreană care a înfiinţat o nouă asociaţie naţională, ARSFan (fondată în 1992), şi a continuat cu o nouă serie celebra revistă *Helion*. Ambele reluate de vreo doi ani, graţie lui Cornel Secu. Azi, la Timişoara, clubul Helion merge mînă în mînă (sau alături) de celălalt club important, H.G. Wells. Şi combate consecvent împotriva „găştilor şi clicilor" din Bucureşti, Ploieşti…

Cea de-a treia asociaţie naţională a fost înfiinţată la Craiova, în 1990, de Aurel Cărăşel. Centrul benzii desenate româneşti este la Craiova. Reviste, edituri, saloane de BD fac parte din realizările acestei grupări care îi cuprinde, printre alţii, pe Dodo Niţă, Marian Mirescu, Viorel Pîrligras.

Acestea sînt grupurile mari. Evident, au existat şi altele mai mici, la Brăila şi Galaţi, la Braşov, la Piteşti sau la Cluj-Napoca.

Fiecare cu gaşca lui. Ca şi alte găşti din istoria literară, numite cîndva Junimea, Sburătorul etc.

•

Nr. 384, 9 august 2007

ATLANTYKRON 2007

La douăzeci de kilometri de Cernavodă, dincolo de vechile ruine ale Capidavei, din mijlocul Braţului Borcea se iţeşte o insulă. Primii sefişti care şi-au aşezat corturile aici, în 1990, au numit-o Atlantykron. De atunci, an de an, la începutul lunii august se desfăşoară pe insulă tabăra SF, îmbogăţită între timp cu alte şi alte domenii, astfel încît, de la o vreme este numită Academia de vară pentru tineret. Organizator principal: World Genesis Foundation (www.worldgenesis.org). Ediţia din acest an, cea de-a optsprezecea, a avut loc în perioada 3-12 august.

Domeniile principale de activitate, pe care s-au structurat atelierele, au fost: Ştiinţă (Fractali, Roboţi, Microsenzori şi nanotehnologii, Energii alternative, Astronomie şi astrofizică, Studiul complexităţii, Biometrie, Radioamatorism, Bioenergie şi ştiinţe de frontieră, Şcoala de OZN-uri) – coordonator Florin Munteanu, preşedintele Centrului de Studii Complexe; Creaţie literară şi Comunicare (Jurnalism, Multimedia, Metode de scriere tehnică într-o organizaţie globală, Creaţie literară, Science-Fiction, Postul de radio) – coordonator Aurel Cărăşel; Sport (Zilele aventurii, Pregătire şi competiţie de şah, Tai Chi şi Yoga, Box, arte marţiale şi kickboxing, Alte sporturi, Concursul Trivia 2007) şi Cultură (Instrumente vechi, Relativism cultural, Înţelegerea culturală pentru viitor, Cultura japoneză, Cultura chineză) – ultimele două coordonate de Mihnea Muraru Mândrea; Arte (Sculptură, Pictură, Pictură facială, Fotografie, Karaoke, Împletituri de mărgele) – coordonator Aurel Manole.

Sper că n-a fost plicticoasă această înşiruire, am vrut doar să arăt cît de complexă a fost activitatea celor peste trei sute de tineri care s-au înscris la unul-două-trei ateliere. Printre instructorii atelierelor amintite au fost Florin Munteanu, Theodor Vasile, Dan Farcaş (vicepreşedinte al Asociaţiei Române pentru Studiul Fenomenelor Aerospaţiale Neidentificate), Aurel Cărăşel, Dan Milici (Universitatea din Suceava, Facultatea de Inginerie Energetică şi Ştiinţa Calculatoarelor), Sara Molyneux (SUA – Expert în procese şi sisteme globale pentru aplicaţii şi metode de scriere tehnică), Ştefan Ghidoveanu, Karen Poon (SUA – instructor de Yoga), Dan Lucas (SUA – campion mondial de kickboxing), Mihnea Muraru Mândrea, Chan

Chow Wah (Singapore – profesor la Institutul Regal de Antropologie din Marea Britanie), Aurel Manole.

Alţi invitaţi implicaţi în activităţile de pe insulă: Roberto Quaglia (Italia – vicepreşedinte al Societăţii Europene de Science-Fiction), Paul Rosner (SUA – preşedintele Asociaţiei de Kickboxing din Statele Unite), Traian Bădulescu (Purtător de cuvînt al Asociaţiei Naţionale a Agenţiilor de Turism – ANAT), Alexandru Mironov (Secretar general al Comisiei Naţionale pentru UNESCO), David Anderson (SUA – fondatorul World Genesis Foundation) etc. Coordonator general de programe: Sorin Repanovici, vicepreşedinte al World Genesis Foundation.

Atlantykron este o ilustrare fericită a adevărului expresiei „a îmbina plăcutul cu utilul“. Zece zile de vacanţă în care se leagă prietenii, se face baie în Dunăre, se face plajă, dar se şi învaţă. La sfîrşitul taberei, cei mai merituoşi studenţi au primit premii oferite de numeroşii sponsori care sprijină an de an această manifestare.

Atlantykron nu fabrică nici scriitori, nici oameni de ştiinţă, dar poate pe unii îi ajută în alegerea unei cariere viitoare. Am întîlnit pe insulă instructori (ajunşi instructori datorită carierei lor „civile“) care, cu nişte ani în urmă, erau copii aduşi în tabără de părinţi sefişti (pe vremea aceea).

Atlantykron nu este o tabără „comunistă“ cum se mai zice pe la colţuri (prin alte „găşti“ sefiste), este, în primul rînd, o stare de spirit. O stare pe care unii o cultivă de optsprezece ani, petrecîndu-şi, an de an, o parte din concediu pe insulă. Nu ştiu cîţi dintre ei au fost la toate cele optsprezece ediţii, dar cu siguranţă că sînt cîţiva. Poate a aflat Mihaela Muraru Mândrea care, însoţită de un operator, a filmat cîteva interviuri cu „veteranii insulei“.

Atlantykron este locul prin care au trecut mulţi dintre scriitorii generaţiei apărute după 1990 în sefeul românesc, au trecut, au scris povestiri, au luat premii pentru literatură.

Pe insulă s-au lansat primele antologii de proză SF românească postdecembristă, Motocentauri pe acoperişul lumii şi Nemira ’95 (era în 1995). Pe insulă au venit cu cărţile lor, în ultimii ani, Florin Pîtea şi Ana-Maria Negrilă, iar în acest an, Victor Dragomir. La această ediţie a existat pentru prima oară o librărie – magazinul virtual www.imaginastore.com –, deschisă de Mugur Cornilă. În ultimele zile ale taberei, o echipă de la Editura Tritonic s-a întîlnit cu tinerii sefişti la „păturica rotundă SF“, discutînd despre drumul de la manuscris la carte tipărită.

Că tot am pomenit de păturica rotundă SF: aceasta este un loc în care se vorbeşte despre SF. Despre cărţi, despre autori. Despre teme şi motive SF. Moderatorii ediţiei din acest an a păturicii au fost Lucian Oancea şi Ovidiu Petcu. Temele programului (şi manualul de lucru) au fost concepute de Ştefan Ghidoveanu.

E bine şi aşa, să se discute despre SF, dar am speranţa că, poate începînd chiar cu Atlantykron 2008, se va relua şi atelierul literar, concursul „una pe zi“ care, în anii trecuţi, a produs multe texte interesante. Sau măcar nucleul de la care s-au scris mai apoi texte care au ajuns în cele din urmă în volumele unora dintre scriitorii participanţi. Văd, de asemenea, în perspectivă, o prezenţă mai activă a editurilor care publică volume F&SF, a autorilor români. Să nu uităm că participanţii la ateliere sînt cititori şi, uneori, posibili scriitori.

Una peste alta, mi-a făcut plăcere să petrec cîteva zile în tabără, să revăd cunoştinţe vechi, să cunosc oameni cu care am pus la cale colaborări. Să retrăiesc acel „spirit Atlantykron“ de care vorbesc cei care au fost măcar o dată acolo. Acel spirit care te cheamă să revii. Iar şi iar. Pînă cînd copiii tăi vor deveni, la rîndul lor, veterani ai insulei.

Viaţă lungă, Atlantykron, mă bucur că te-am regăsit.

•

Nr. 385, 16 august 2007

LEGENDE, MAROTE, IDEI FIXE

Bune blogurile astea! Bune, pentru că mai interacţionezi cu oameni care împărtăşesc aceleaşi pasiuni. Indiferent de faptul că poziţiile sînt altele. Editori, scriitori şi cititori se pot reuni în discutarea unor chestiuni, uneori teoretice, uneori practice. Fiecare vede lucrurile în felul său, care poate fi diferit de al celuilalt. Cîteodată toată lumea are ceva de învăţat. Mai o informaţie la care nu ai acces decît dacă lucrezi în domeniu, mai o părere despre munca pe care o faci şi despre care tu, poate, ai altă părere pentru că o priveşti dintr-un unghi (mult) prea îngust.

O legendă care circulă prin viu grai sau prin scrisori şi emailuri este aceea că autorului român îi este foarte greu – dacă nu imposibil – să debuteze. Asta în lipsa prietenilor, a pilelor de prin redacţiile revistelor şi editurilor, sau apartenenţei la vreo mafie dintre cele cunoscute (toţi le ştim, nu? Mafia lui X, mafia lui Y… unde X sau Y sînt şefi de reviste sau de edituri. Sau critici. Profesori. Orice, dar cu influenţă). În lipsa acestor „dotări“ nu se poate debuta decît pe banii proprii şi, evident, la edituri de apartament, edituri pe care nu le ştie nimeni şi care nici măcar n-au puterea de a difuza cartea în librării. Reclamă? „Pe banii cui, mă? Pe banii cui?“, vorba unui cuplet á la Constantin Tănase. Cronici, recenzii? Poate pe blogurile prietenilor…

Un alt subiect ce stîrneşte reacţii aprinse este preţul cărţilor. „Am luat de la librăria X volumul în ediţia originală şi costă cu atîta mai puţin decît varianta românească. Huo editorilor! Capitalişti care sug sîngele poporului.“ Nu mai stă nimeni să vadă că „ediţia originală“ nu este hardcoverul care costa, la data apriţiei, 25-30 de euro, ci o ediţie paperback, şi asta veche de un an (uneori şi mai mult) luată de „dincolo“ la kilogram sau la nişte oferte foarte, foarte speciale.

Să mai spun că editorii români scot cărţi pentru cititorii de cărţi în limba română? Pare superfluu, dar nu e. Afirmaţia produce mirare în anumite cercuri.

Dar trebuie să recunosc că am întîlnit şi cititori de cărţi în limba engleză care au cumpărat şi ediţiile româneşti. Aşa, să le aibă în bibliotecă. Să vadă cum au fost traduse.

Se întîmpă uneori ca editurile să mai taie cîte un volum (de pildă cînd e vorba de peste 1200 de pagini) în două şi scoate „jumătăţile“ la interval de o lună, două. Scandal! Cît o să stăm pînă le veţi scoate pe amîndouă? Amintesc faptul că şi prin alte părţi se practică acest lucru, de pildă un roman tipărit la noi în două volume la o lună unul de altul a fost tipărit în Franţa cu cinci luni între „jumătăţi“, iar în Germania cu trei.[1] Evident, mai e şi varianta tipăririi într-un singur volum, de format mai mare, caz în care preţul e mult mai… preţ (şi banii trebuie daţi toţi odată). Tot aici ar trebui amintite seriile. „De ce să aşteptăm cinci ani pînă vom avea toate volumele unei trilogii?“ Ei, o trilogie se poate tipări şi în jumătate de an, dar şi în doi ani. Depinde şi de mărimea volumelor, şi de programul traducătorului (de obicei se preferă un singur traducător, pentru unitatea de stil). Ca să nu mai vorbim de trilogiile autorilor români care pot dura ani de zile – că ele, cărţile, mai trebuie şi scrise. Exact ceea ce „păţesc“ şi cititorii ediţiilor originale de-afară.

În dialogul constructiv şi civilizat dintre cititor şi editor se poate ajunge şi la apostrofări de genul „tipărirea romanului X în colecţia Y e o prostie“. Nu tu un „pentru că“, nu tu o trecere în revistă a dezavantajelor (pentru autor, pentru editură, pentru cititor), nu nimic. Dar poate că prostie a fost (sau s-a dovedit a fi o mişcare greşită) publicarea celorlalte romane ale autorului respectiv în colecţia iniţială. Poate publicarea romanului X în colecţia Y urmăreşte lărgirea publicului-ţintă… Dar unde sînt doar enunţuri nu e loc pentru dialog.[2]

Poate următorul este dialog: „De ce-l publicaţi pe autorul X? Publicaţi-l pe Y.“ „De ce Y?“ „Pentru că mie îmi place. Şi mai am vreo doi prieteni cărora le-ar plăcea, sînt sigur.“ „Şi restul pînă la 2-3-5 mii, cît ar fi tirajul, de unde vin?“ Dialogul se opreşte, invariabil, aici.

Dar copertele… Un cititor: „în sfîrşit, aveţi şi voi o copertă ca lumea“. Altul: „n-aţi găsit şi voi o copertă mai de doamne-ajută?“ Să povestesc iarăşi un caz discutat la Londra despre o carte pe care britanicii au scos-o cu altă copertă decît ediţia americană pentru că librarii au zis că aia originală nu va vinde cartea? Numai asta nu-i văd pe librarii noştri făcînd!

Discuţii despre cine citeşte la noi F&SF? O-ho! O altă legendă spune că femeile nu citesc SF. Eu am văzut rezultatul unei cercetări la care au răspuns cîteva sute de cititori (la un tîrg de carte) din care reieşea că 60% din cititorii de F&SF erau femei.

La marote şi idei (puţine da') fixe aş putea înscrie „SF-ul nu este literatură". SF, fantasy, horror, în fine, toată familia. Nu e? Mă repet, dar pun iarăşi întrebările: *1984* nu e literatură? *Să nu mă părăseşti*? *Teodosie cel Mic*? Amuzante au fost, sînt şi vor mai fi aserţiunile gen „nu vă lăsaţi induşi în eroare de tematica SF" (cu variante). Să însemne asta că, totuşi!, anumite cărţi F&SF sînt literatură? Dar atunci nu mai sînt SF, nu? Măi, măi! Am văzut cititori care strîmbă din nas cînd aud de SF, dar citesc SF. Am văzut editori care strîmbă din nas, dar publică SF (cu atenţionarea aceea pe coperta IV). E lumea ipocrită? E chestie de marketing? O fi din ambele cîte ceva.

Cu siguranţă mai sînt şi alte legende, marote şi idei fixe legate de cărţi, de scriitori, de sigla SF – tot mai rar pusă pe cărţi, şi nu doar din motive de marketing, ci şi pentru că literatura F&SF s-a schimbat foarte mult în ultima vreme. Pe lîngă unele oi fi trecut şi nu le-am văzut (sau le-am uitat). Poate, în timp, vor apărea şi altele. Sper să putem vorbi despre ele, să le descîlcim, să le înţelegem. Sau poate că nu.

Dar ne vedem mai departe pe bloguri, că e mai simplu. Lansările şi tîrgurile sînt, prea adeseori, cam scorţoase. Şi nu ne putem da unii altora… timp.

•

Nr. 386, 23 august 2007

[1] Este vorba despre *Steaua Pandorei*, de Peter F. Hamilton, tipărită în Franţa la Bragelonne, în octombrie 2005 şi martie 2006, iar în Germania, la Bastei Lübbe, în ianuarie şi aprilie 2006.

[2] Aici e vorba, cu siguranţă, de trecerea lui Neil Gaiman din colecţia de F&SF în Premium (adică hardcover) la Tritonic. Prin părăsirea colecţiei de gen, Gaiman a cîştigat cititori din rîndul celor care n-ar fi cumpărat în ruptul capului ceva cu eticheta SF.

ROŞIA MONTANĂ – UN FILM SF?

Clădirile îşi rînjesc spre noi locurile în care cîndva erau ferestre şi de la distanţa la care sînt pot doar să-mi imaginez cîteva cioburi rămase în rame, ca nişte dinţi ai unor guri flămînde, gata în orice clipă să ne înşface dacă ne-am apropia prea mult. E întuneric în spatele lor, întunericul din gîtlejul fiarei.

Alături de ele, alte clădiri prăvălite, nu dărîmate, demolate, ci doar prăvălite de neputinţa de a se mai ţine în picioare. Moloz, praf, fiare ruginite care cîndva au fost elemente de structură.

În faţa noastră, deasupra şoselei, traversînd-o, o construcţie ca un pod stă gata-gata să se prăbuşească.

— Hai mai repede, n-om fi noi ăia în capul cărora se va prăbuşi!

Şi şoferul accelerează, trecem de locul acela.

Bine aţi venit în Zlatna! Anul este 2007, iar aceste rînduri n-au fost scrise în 1970 într-un roman SF cu subiect distopic. Nu citiţi o povestire postapocaliptică, acesta nu este decorul unui film gen Mad Max sau Cyborg. Este Zlatna zilelor noastre, iar în clădirile acelea, pînă în urmă cu cîţiva ani, munceau oameni. Oamenii din Zlatna.

După cîteva zeci de kilometri intrăm în Roşia Montană, şi casele cu micul banner pe care scrie „proprietate a companiei…“ (nu-i dau numele) se înmulţesc, sînt tot mai dese. Clădirile – case în care pînă de curînd au locuit oamenii locului – stau drepte, unele, altele sînt prăbuşite, prăvălite, timpul nu le-a mai ţinut în picioare. Asta în cazul în care n-au fost demontate de angajaţi companiei. Care angajaţi se plimbă toată ziua prin sat în maşini 4x4 etalînd o opulenţă care contrastează hidos cu sătenii adunaţi în cele două cîrciumi: într-una se întîlnesc cei care vor să-şi vîndă casele şi locurile şi copilăria şi dragostele din tinereţe şi bătrîneţile, în cealaltă se întîlnesc cei care sînt hotărîţi să reziste pînă la capăt.

Pe una dintre case, la concurenţă cu bannerele companiei acaparatoare, un afiş: „Această proprietate nu este de vînzare“. Cît va mai rezista nevîndută? Pînă ce compania va anunţa din nou că gata, renunţăm, plecăm, nu mai cumparăm nimic? Bună mişcare a fost asta. Nu degeaba au tocmit o mare şi pe val agenţie de publicitate (era să zic complicitate). Nu degeaba au tocmit profesionişti în marketing şi imagine şi ce mai vreţi. Doar creaţia

este întîmplătoare, distrugerea se face întotdeauna „profesionist“, cu metodă, cu reguli, cu ştiinţă (cu bună ştiinţă).

În piaţă, bannerul care anunţă 6000 de locuri de muncă pentru viitorul mineritului stă ca o sabie a lui Damocles deasupra oricui trece pe sub el. Locuri de muncă… Viitorul mineritului… Au uitat să spună şi CÎT va dura acest viitor. Sătenii mai informaţi (Mircea Boia, gazda noastră, care stă seara pe Discovery Channel, de pildă) ştiu că nu mai mult de douăzeci de ani. După care din Roşia Montană nu va mai rămîne decît un deşert. Roşu, ca numele satului lor.

Douăzeci de ani în care divorţurile soţilor care sînt unul pro şi altul contra vînzării se vor fi încheiat de mult. Pacienţii care vin unul după altul la tratament la spitalul de boli nervoase din zonă se vor fi rărit de tot. Bătrînii strămutaţi în blocurile din Alba se vor fi stins şi ei de durere, jale şi dezrădăcinare.

Un deşert pentru România. Cam ăsta ar fi sloganul unor politicieni care au semnat contractul, care vor vota contra în toamnă, cînd Parlamentul va pune pe ordinea de zi legea care să interzică exploatarea minieră cu cianuri. Cam ăsta ar fi unul dintre chipurile capitalismului pe care, pînă acum, nu-l ştiam decît din filme.

Deocamdată cîteva mii de tineri s-au adunat la sfîrşitul săptămînii trecute pe platou, aşa cum o fac de patru ani încoace, la *Fînfest*. S-au adunat să spună NE PASĂ! Aşa cum ştiu ei. Găsind acolo, la Roşia Montană, un loc în care să cînte, să citească din cărţi, să joace piese de teatru. Să facă multe, multe lucruri care să arate că Roşia Montană este un loc viu. Şi ar putea rămîne un loc viu.

M-am întîlnit acolo cu Miruna Vlada şi Octavian Soviany, cu Dragoş Bucurenci, cu Mihai Goţiu. I-am ratat pe Mihai şi Alexandru Vakulovski.

Am fost acolo, în fiecare zi, în faţa cortului în care Editura Tritonic şi-a amenajat o librărie. *Cortureşti* s-a numit. O librărie în vîrful munţilor, la un festival la care care mulţi vin să asculte trupele preferate.

— Oaaaa, au librărie aici! In-cre-di-bil! a exclamat o fată cînd a dat cu ochii de cortul-librărie.

— A, vă ştiu din Vamă, aţi fost şi acolo! ne-a recunoscut altul.

A mai picat o legendă în acele zile: aceea că tinerii nu citesc. Mulţi, mulţi au trecut pe-acolo, prin faţa cărţilor, fie ele romane SF sau fantasy, fie romane poliţiste sau de dragoste. Chiar şi exemplarele din *Despre science fiction*, de Radu Pavel Gheo, s-au epuizat în primele două zile.

Tinerii citesc, tinerii sînt gata să-şi dea şi ultimii bani pe cărţi. Aşa cum a făcut fata aia din Sfîntu Gheorghe care şi-a oprit doar bani pentru „naş“, să poată ajunge acasă, restul i-a dat pe cărţi. Aşa cum au fost cei care au venit în prima zi şi au cumpărat două-trei cărţi, iar a doua zi sau în ultima au venit şi au mai cumpărat. Au fost amatorii de SF care ştiau cărţile, erau la curent cu noile apariţii, au povestit, au întrebat cînd apar următoarele romane de Roger Zelazny sau de Lois McMaster Bujold. A doua zi după lansările de la cortul de teatru şi literatură au venit tineri să întrebe de cărţile lansate. Unii cunoşteau programul de lansări şi au venit să le cumpere din prima zi, să fie siguri că le mai apucă.

S-au vîndut cărţile ieftine – „am atîţia lei şi vreau să cumpăr cărţi“. Dar s-au vîndut şi cărţile mai scumpe, în format *hardcover*. Preţul lor n-a fost criteriul numărul unu.

Criteriul numărul unu a fost pofta de citit. Acolo, în vîrful munţilor, la un festival la care lumea a venit să asculte muzică în principal. Sau, cel puţin, aşa se credea.

— Aveţi librărie! Oaaaa!

Chestia asta am s-o ţin minte multă vreme. Şi am să le-o povestesc tuturor acelora care cred că tinerii nu mai citesc, nu mai au poftă de citit.

Să fim noi sănătoşi şi să scoatem cărţi pe măsura poftei de citit a tinerilor!

•

Nr. 387, 30 august 2007

ŞTIU CE-AM FĂCUT ASTĂ-VARĂ

N-am avut concediu, în schimb am lucrat şi în (multe dintre) zilele de weekend. Lucrat înseamnă mers cu cortul de cărţi, lansat cărţi, vorbit despre cărţi pe meleagurile patriei.

Am fost prin librării, în general ca însoţitor al celor care chiar aveau treabă (aprovizionare, inventar), rolul meu ţinînd de alte coordonate ale acelor deplasări. Dar am văzut. Ce? Am văzut librării dichisite, aranjate, ordonate (sau vraişte), după criteriile româneşti, acelea care fac din librării un fel de magazine universale, cincizeci într-unul singur. Adică intri în librărie şi găseşti buticul Humanitas, buticul Polirom, buticul RAO (Nemira, Teora, Corint şi mai puţin spectaculoasele Tritonic, Amaltea etc.). Librării în care, dacă eşti pasionat de un anumit domeniu trebuie să vii de-acasă cu lista de cărţi şi editurile la care au apărut ele ca să le poţi găsi. Librării făcute pentru fanii editurilor (nu ai cărţilor?) cum se exprima un blogger panicat de schimbările petrecute în ultima vreme în librăriile Diverta. Librării în care, dacă eşti pasionat de F&SF, trebuie să ştii editurile care publică acest gen de literatură, să ştii dinainte care sînt noutăţile (sau „vechiturile“) F&SF, chiar şi pe cele publicate în colecţii de mainstream (ei, pe unele le poţi recunoaşte după recomandările de pe coperta 4, gen „nu vă lăsaţi induşi în eroare de subiectul SF“). Cum ar putea nimeri un pasionat de F&SF cărţile lui Ishiguro, Auster, Vonnegut (aici să zicem că e mai simplu, fanul SF ştie de Vonnegut, mai rămîne să afle că volumele lui sînt publicate de Polirom şi Humanitas)? Despre surprize, apariţii fără multă reclamă… exclus să-ţi faci iluzii că vei găsi aşa ceva. Decît dacă iei la mînă toate rafturile sperînd să găseşti trei-patru-cinci apariţii de care n-ai aflat încă. De pildă Ursula K. Le Guin apărută de curînd la noua editură Alexandria. Ca să joc rolul optimistului, nu spun că speranţa moare ultima, ci că speranţa trăieşte mai mult. Şi-atunci *sper* ca noul lanţ de librării despre care deja s-a dus vestea (se zice că va fi inaugurat în octombrie la Cluj[1]) va veni cu aranjamentul occidental, adică pe domenii, în ordinea alfabetică a autorilor, şi va putea şi amărîtul cititor de literatură de nişă, marginală, de gen, na, ca să n-o dăm în peiorative, să-şi găsească preferinţele în primele cinci minute de la intrarea într-o librărie.

Am avut lansări de carte în Vama Veche, Mangalia, Roşia Montană, Tîrgu Mureş, într-o tabără pe o insulă în mijlocul Dunării. Lumea citeşte – că tot ne aflăm zilele astea în plin scandal iscat de televiziunea publică şi intenţia de a scoate din grila de toamnă emisiunea lui Ioan T. Morar (s-or fi gîndit marii conducători că gata, lumea citeşte, ne-am lămurit, nu mai e nevoie de acea emisiune care să atragă oamenii spre lectură) –, şi citeşte oriunde s-ar afla, în tabără, în concediu, la festivaluri, la munte şi la mare, iar lumea despre care vorbesc însemană rockeri şi punkişti, intelectuali, pensionari, gospodine. Şi nu numai că citeşte, dar lumea e dornică să întîlnească scriitori, să-i vadă, să le ceară autografe, să discute cu ei şi cu cei care-i însoţesc la astfel de evenimente, adică editori, redactori etc. Şi încă, lumea citeşte de toate, oricît ne-ar părea nouă că, în anumite locuri, avem parte de public specializat. Pasionaţii de F&SF citesc şi literatură mainstream, cititorii de mainstream nu ocolesc cărţile care sînt catalogate SF sau fantasy, ori romanele poliţiste, ori cele din categoria *thriller*. Există un public larg, din ce în ce mai larg, pentru orice gen de literatură. Un public interesat, curios în faţa noutăţilor, un public care vrea să fie la curent cu ce se publică azi în România şi în lume.

În vara asta am fost şi pe net, cealaltă patrie a fiecăruia dintre noi, şi explozia blogurilor în care se discută despre cărţi vine în sprijinul celor spuse mai sus: lumea citeşte şi este interesată de cărţi. Pe lîngă recenziile obişnuite de-acum, pe lîngă prozelitismul întru lectură, interesante sînt posturile şi comentariile în care bloggerii-cititori discută planurile editurilor, colecţiile, autorii publicaţi sau (încă) nepublicaţi, fac sugestii, reclamaţii, sesizări. Bineînţeles că fiecare om are părerile lui, preferinţele lui. Iar editorii (mi se pare mie sau, încet-încet, începe să crească numărul blogurilor de editură?) au a se gîndi la toate aceste lucruri. Chiar dacă (să revenim la F&SF) un comentator se bucură că, în sfîrşit, apare şi pe piaţa românească Peter F. Hamilton, iar altul e de părere că „mai există şi alţi autori britanici de valoare, cum de l-aţi găsit tocmai pe-ăsta?“ Sau „Bakker? De unde l-aţi mai scos, cînd sînt atîţi autori premiaţi care încă n-au apărut în româneşte?“, urmat de altul care e de părere că „decît să citesc cine ştie ce premii dubioase, mai bine Bakker, măcar ştiu că citesc ceva ce-mi place“. Sau altă controversă, legată de ponderea SF – fantasy: „văd că în ultima vreme publicaţi mai mult fantasy, iar noi, cititorii de SF rămînem cu buzele umflate“ opus lui „eu evit cărţile cu nave spaţiale“. Cîţi cititori, atîtea păreri şi e treaba editurilor să tragă concluziile, să-şi facă planurile în care să

includă cărţi pe care publicul şi le doreşte – şi e gata să le şi cumpere, aspect foarte, foarte important! –, să le armonizeze, să dea o coerenţă planului editorial, să se afirme ca editură.

Discuţiile libere, faţă în faţă, beneficiază însă de spontaneitate, de întreruperea discursului, de sentimentul apartenenţei la tagma „oamenilor vii". E mai dificil de purtat o discuţie fără ajutorul lui nea Gugăl (evident se pierd şi argumente, dar nici o grijă, se pot aduce şi ulterior, pe blogurile pe care discuţiile continuă). Dar, ce nu poate face internetul e să-ţi aducă în faţă chipuri de oameni bucuroşi că au ocazia să schimbe idei, impresii, păreri cu scriitorii care, din ce în ce mai mult, încep să aparţină publicului.

Da, ştiu ce-am făcut astă-vară, or mai fi fost şi altele, iar lucrurile pe care le-am povestit aici se găsesc cu siguranţă pe bloguri, văzute din alte unghiuri.

•

Nr. 388, 6 septembrie 2007[2]

[1] A fost inaugurat (chiar am avut şi o lansare acolo), a ţinut o vreme… dar nu cine ştie ce… vorba lui Zizi Şerban (pentru cine cunoaşte). Capitalismul original românesc are o problemă cu termenul „concurenţă". Care e bună, dar întotdeauna cînd e vorba despre afacerile altora.

[2] Printre comentariile la acest articol este şi unul, semnat *Vonnegut*, care spune: „Kurt Vonnegut jr. nu este scriitor de science-fiction, măi dragă". Îi răspund acum, cu întîrziere: da, măi dragă, nici un scriitor nu e „de SF". Numai cărţile sînt „de SF" sau de alte feluri. Părerea mea! (altă vorbă celebră)

DESPRE PREMII, NUMAI DE BINE

Contestate de unii, puse pe soclu de alţii, premiile literare au şi ele rostul lor. Soarta lor. Pentru cei premiaţi, un premiu poate însemna bani (de pildă Arthur C. Clarke, deşi suma nu e spectaculoasă) sau doar glorie (Hugo, Nebula).

Premiiile din domeniul F&SF nu sînt foarte multe, dar nici puţine. Aproape în fiecare lună aşteptăm cu interes, cu emoţii, curioşi măcar, anunţarea rezultatelor pentru cîte un premiu. Sînt premii majore, universale, care atîrnă la reverul laureaţilor ca nişte medalii, cum ar fi Hugo (premiile covenţiei mondiale de SF) sau Nebula (premiul acordat de Science Fiction and Fantasy Writers of America) – cele mai rîvnite, dar şi World Fantasy (premiul convenţiei mondiale de fantasy), Bram Stoker (acordate de Horror Writer's Association), Philip K. Dick (pentru volum science-fiction publicat în paperback în SUA), Theodore Sturgeon (pentru cea mai bună proză scurtă publicată în SUA), John W. Campbell Memorial (pentru cel mai bun roman SF publicat în SUA), Arthur C. Clarke (pentru cel mai bun roman SF publicat în Marea Britanie). Şi sînt premii locale, ca Apollo (Franţa), Ditmar (Australia), Aurora (Canada), British Fantasy şi British SF (Anglia), Geffen (Israel), Ignotus (Spania), Lasswitz (Germania), Seiun (Japonia) şi, de ce nu?, Vladimir Colin în România. Sînt premii care celebrează tinerii scriitori, ca John W. Campbell (pentru cel mai bun tînăr scriitor apărut în ultimii doi ani; se acordă la convenţiile mondiale de SF) sau Crawford (acordat unui scriitor al cărui prim roman fantasy a apărut în ultimele 18 luni). O altă categorie de premii ar fi cea acordată de reviste prestigioase, dintre acestea detaşîndu-se net premiile revistei Locus.

Altfel privind lucrurile, sînt premii acordate de jurii – cele mai contestate şi contestabile, de multe ori componenţa juriului putînd îngusta sau muta aria de extragere a „lozului cîştigător“ după chipul şi asemănarea juraţilor. Exemplu stau premiile World Fantasy din 2006 cînd, la secţiunea roman a fost declarat cîştigător Haruki Murakami pentru Kafka pe malul mării, iar printre nominalizaţi au mai figurat Brett Easton Ellis şi Graham Joyce, toţi trei din afara castei de scriitori „patentaţi“ de fantasy (deşi Joyce mai avea antecedente) – şi premii acordate prin votul fanilor (Hugo sau Locus), acestea din urmă mai greu de contestat, pentru că, nu?, box populi,

box dei. Deşi ne amintim de incidentul din 2001, cînd volumul Harry Potter şi potirul de foc a luat un Hugo oripilînd mulţi „oficiali“ (citeşte: critici, scriitori).

De curînd a avut loc la Yokohama, în Japonia (30 august – 3 septembrie), cea de-a 65-a convenţie mondială de SF, evenimentul care adună cei mai mulţi fani SF laolaltă şi la care punctul de maxim interes îl reprezintă decernarea premiilor Hugo. Premiile din acest an au fost adjudecate de *Rainbows End* de Vernor Vinge (roman), „A Billion Eves“ de Robert Reed (nuvelă), „The Djinn's Wife“ de Ian McDonald (nuveletă), „Impossible Dreams“ de Tim Pratt (povestire), *Labirintul lui Pan* şi un episond din *Doctor Who* (film), Gordon Van Gelder şi Patrick Nielsen Hayden (editori), Donato Giancola (artist plastic), *Locus* (semiprozin), *Science-Fiction Five-Yearly* (fanzin). Premiul John W. Campbell i-a revenit lui Naomi Novik.

Dintre premiile importante au mai rămas de decernat în acest an British Fantasy (21-23 septembrie) şi World Fantasy (1-4 noiembrie).

Cum e şi firesc, atenţia tuturor editorilor din lume se îndreaptă an de an spre aceste premii care încununează (semnalează) cele mai bune cărţi ale anului. O carte premiată cu Hugo sau Nebula va stîrni oricînd interesul cititorilor, iar dacă acest premiu poate fi cel mai recent, cu atît mai mult. Pentru un editor, a putea publica o carte cîştigătoare a acestor premii reprezintă o victorie personală, dar şi o posibilă lovitură pe piaţă. Asta nu înseamnă neapărat că un premiu, fie şi de această importanţă, garantează recoduri de vînzări. Este cititorul curios, dar pînă la urmă fiecare are preferinţele lui şi e dreptul lui să dea banii pe cărţile care se suprapun peste sfera lui de interes. Cîrcotaş cum îl ştim, cititorul are gusturi, are păreri, şi deşi îşi doreşte să aibă în bibliotecă toate cărţile premiate, atunci cînd acestea îi sînt la îndemînă îşi poate permite (în cunoştinţă de cauză) să treacă în tabăra contestatarilor. Nu mai revin asupra cazului acelui cititor care „se plîngea“ (am pus ghilimele pentru că poate nu era chiar o plîngere, ci doar o atenţionare) că noi am rămas în urmă cu traducerea marilor premii. I-am răspuns pe blog, demonstrîndu-i că, în ultimii doi ani cel puţin, în România s-a publicat o mare parte din cărţile premiate după anul 2000 în lumea bună a literaturii de gen (cea anglo-saxonă, evident).

Am făcut acest ocol pentru a ajunge la o dispută care s-a iscat în ultimele zile pe o listă de discuţii a fanilor F&SF, aş zice că singura care mai este activă (wellstimisoara de pe yahoogroups), legată de premiile

Eurocon 2007 (21-23 septembrie, Copenhaga). Pe site-ul convenţiei s-au anunţat nominalizările la premiile europene de SF, iar dintre ele lipseau cele româneşti. De ce? Pentru că fandomul românesc, deşi vrea să fie băgat în seamă, vrea să conteze, să existe adică, nu este organizat, nu mai există nici o asociaţie naţională a fanilor, scriitorilor etc. care să-şi asume rolul de reprezentant (iar dacă şi l-ar asuma cineva, oricum va fi contestat de mulţi, dar asta este deja o altă discuţie), nu există premii româneşti cu care să defilăm oriunde – premiile Vladimir Colin au avut vreo cinci ani de pauză, iar din listă sînt excluşi cei care au mai fost premiaţi, deci nu mai sînt reprezentative, iar premiile KULT sînt acordate doar membrilor atelierului. Poate părea o problemă minoră, de orgolii, dar existenţa unor premii româneşti solide (cu tot cu contestaţiile inevitabile) ar da mai multă forţă scriitorilor şi SF-ului românesc. Atît pe plan intern, cît şi, mai ales, pe plan extern. Lumea este sensibilă la astfel de lucruri.

Iar ultima afirmaţie luaţi-o cum vreţi.

•

Nr. 389, 13 septembrie 2007

DESPRE REPREZENTARE

În ultimul număr al revistei *Helion*, Cornel Secu pune problema reprezentării României la Convenţia Europeană de SF, Eurocon. Şi o pune în aceşti termeni: „Sperăm ca reprezentarea României la Convenţiile Europene şi Mondiale să se facă cu mai multă exigenţă, şi nu la nimereală, fără criterii, pe formula merg doi, ne reprezintă cei doi. Chiar dacă nivelul Convenţiilor Europene a scăzut mult în ultimii ani, felul românesc de reprezentare va trebui să însemne demnitate şi reprezentativitate. Din acest colţ de pagină propun ca în Comitetul European să ne reprezinte, începînd cu anul acesta unul din următorii autori români: Mircea Opriţă, Cristian Lăzărescu, Lucian-Vasile Szabo, Florin Leodor Dănilă, Valentin Nicolau, Roxana Brînceanu, Ovidiu Pecican, Gyorfy Gyorgy (sic!), Lucian Merişca, Marian Mirescu, Cotizo Draia.“ (întrebare: pe cei enumeraţi i-a întrebat cineva? Vor şi ei? Va ajunge vreunul la Eurocon?) Cam ca la UTC formularea, dar omul are şi el dreptatea lui. Nu poate contesta nimeni faptul că literatura F&SF românească trebuie reprezentată la convenţiile internaţionale. Cu sau fără mandat, adaug eu. A reprezenta ceva sau pe cineva poate fi, în ultimă instanţă, o opţiune şi o responsabilitate asumată. Ani de zile am ştiut că au fost români la Eurocon şi aceştia s-au mulţumit cu rolul de turişti, de spectatori. Ani de zile România a lipsit de pe lista premiilor europene, ne-a lipsit pînă şi acel premiu de încurajare care nu presupune nici o negociere, nici o afiliere, nici un compromis, nici un *dă-mi să-ţi dau*. Ar fi fost suficient ca românii prezenţi să treacă un nume pe lista nominalizaţilor. Pentru că acel premiu nu se votează de „adunarea reprezentanţilor“. Asta nu diminuează cu nimic importanţa premiului, vizibilitatea europeană a laureatului. Un premiu european rămîne un premiu european. Fie el cel de încurajare, denumire care, la noi, are un sens peiorativ. Un critic român îmi spunea cîndva că a pufnit în rîs cînd, pe coperta unei antologii cu trei autori străini şi un român figurau deţinători ai premiilor Nebula, World Fantasy, iar românul avea premiul de încurajare la Eurocon. Nu e vina nimănui că aşa l-au numit cei care l-au inclus în palmaresul premiilor europene. Nu e vina nimănui că noi avem obiceiul de a minimaliza orice, mai ales cînd e vorba de recunoaşterea meritelor unora dintre noi. Poate, cîndva, comitetul european va accepta schimbarea

denumirii acestui premiu care s-ar putea numi „pentru tineri scriitori“, ar putea avea numele lui John Brunner, de pildă, motivaţia şi modalitatea de acordare rămînînd aceleaşi. Şi nu va mai avea nimeni de ce zîmbi.

Să revin la reprezentare. Ziceam că aceasta e, pînă la urmă, o opţiune şi o responsabilitate. În lipsa unei asociaţii naţionale a scriitorilor, fanilor şi, în general, a celor implicaţi în fenomenul F&SF, este evident că oricine îşi asumă această reprezentare poate fi contestat, i se poate pune la îndoială reprezentativitatea. Mie, cel puţin, îmi este evident faptul că, în condiţiile în care „concurenţa“ este privită ca un război al vestului cu estul, al nordului cu sudul, al Timişoarei cu Bucureştii sau cu Iaşii, fiecare combatant se va simţi mai reprezentativ decît alţii şi le va contesta această calitate celorlalţi. Riscăm astfel să scăpăm din vedere exact ce este cu adevărat important: că e vorba despre literatura F&SF din România. Şi că, pînă la urmă, orice premiu luat de un român în afara graniţelor face să se vorbească despre sefeul românesc.

Am aflat de pe blogul lui Costi Gurgu că NESFA (New England Science Fiction Association) a recomandat includerea pe lista nominalizărilor la premiile Hugo 2008 a povestirii „Some Earthlings’ Adventures on Outrerria“ de Lucian Merişca, apărută în antologia *SFWA European Hall of Fame*, editată de James Morrow and Kathryn Morrow pentru Editura Tor şi publicată în SUA în această vară. Excelentă veste! Bravo, Lucian! Îi urez să ajungă pe lista oficială a nominalizaţilor, fie şi pe lista lungă. Dacă nu mă înşel, ar fi pentru prima dată cînd un român ar ajunge într-o astfel de poziţie. Dar dincolo de meritele lui Lucian Merişca, de succesul lui, se va vorbi despre sefeul românesc. Lumea va afla că şi în România se scrie literatură F&SF competitivă şi, poate, cititorul occidental va deveni mai atent (măcar curios) la ceea ce se scrie la noi.

E şi ăsta un soi de reprezentativitate.

Cred că sîntem prea puţini ca să ne pierdem timpul în lupte de stradă (chiar dacă – şi mai ales atunci cînd – „străzile“ sînt reviste pe care le mînjim cu vorbe de ocară, aşa-zis „polemice“, fără să ne dăm seama că nu facem bine nimănui, dimpotrivă, putem aduce deservicii chiar acelor reviste), iar fanii, cititorii, văd asta şi ne taxează prompt, pentru că nu de „polemici“ sterile au ei nevoie, nu asta aşteaptă ei de la noi, ci cărţi şi reviste care să le ofere tot ce este mai bun în literatura F&SF românească.

Problema cred că are o rezolvare cît se poate de simplă: pînă cînd vom avea acea asociaţie naţională, orice român prezent la o convenţie europeană

poate reprezenta sefeul mioritic. Cu bună-credinţă şi cu o asumată responsabilitate. Sînt convins că aceia care vor merge zilele astea (21-23 septembrie) la Copenhaga, la cea de-a 29-a Convenţie Europeană de SF, vor reprezenta sefeul românesc. Pentru mine cel puţin, ei vor fi reprezentanţii, şi am toată încrederea că nu vor fi doar turişti, ci îşi vor asuma această calitate[1]. Ceea ce vor face ei acolo, pe cine vor susţine cînd se vor vota premiile europene va fi, cu siguranţă, dezbătut, disecat, tocat mărunt după întoarcerea lor în ţară. Vor fi oameni mulţumiţi, vor fi şi nemulţumiţi. Iar ei n-ar trebui să se supere că va fi aşa. Nimeni nu poate mulţumi pe toată lumea. Important e să-şi facă treaba pentru care se duc acolo. Chiar dacă nu i-a mandatat nimeni să ne reprezinte, ei vor fi la Copenhaga reprezentanţii sefeului românesc. Iar noi, cei care rămînem acasă, trebuie să avem încredere în ei. Eu am. Dincolo de dispute şi „polemici“. Pentru că, nu-i aşa?, una-i una şi-alta-i alta.[2]

•

Nr. 390, 20 septembrie 2007

[1] Din palmaresul Euroconului de la Copenhaga România lipseşte. Fără comentarii.

[2] Iată și un comentariu la acest articol (de pe site-ul revistei):

„Modul cum abordezi dumneata problema participării cu orice preț a românilor la cașcaval denotă că ai grave probleme psihice. Dintre cei citați, foarte puțini au merite reale, dar unii, precum Lucian Merișca, sînt de-a dreptul nulități. Cine te-a îndrituit pe dumneata să dai verdicte și să spui cine e bun și cine e slab în SF-ul românesc? Ce calificare ai? O iei pe urmele lui Vlad Frânghiu, Sorin Antohi sau Ștefan Ghidoveanu, scriitori la fel de ratați ca dumneata.“ (Ioanichie Oprean – Grave deficiențe mentale, 24 Septembrie 2007, 00:00)

HELION 3-4/2007

Ultima apariţie *Helion*, datată iulie – septembrie 2007, este un număr dublu din care, la o primă vedere, lipseşte „marele text“ care anunţa pe copertă un premiu Hugo sau Nebula. De unde se vede treaba că nu e bine să obişnuieşti cititorii cu anumite lucruri, pentru că dup-aia încep să aibă pretenţii. Oricum, pe copertă sînt trecute povestiri semnate de trei scriitori care îndeamnă eventualul cumpărător să scoată banii din buzunar: Ian Watson, Costel Baboş şi Lucian–Vasile Szabo.

„Povestea popii din Columbari“ de Costel Baboş. Porneşte greu, parcă o ia pe ocolite, autorul aduce în faţa cititorului personaj după personaj, fiecare cu povestea lui, fiecare cu numele lui, îţi vine să zici că nu crezi în aceste nume nici dacă i-ai vedea pe oamenii ăia aliniaţi cu buletinele în mîini (ei, să zicem că pe buletine se trece şi porecla, ca la Don „the Dragon“ Wilson), te întrebi unde vrea să ajungă totuşi, apoi îşi găseşte „povestea“: e vorba despre o groapă care se deschide din cînd în cînd în spatele casei lui Petrea (acţiunea are loc într-un sat, de aici şi numele-porecle), cel care lucrează la oraş ca asudor („tata e asudor şi asudă la fiare“ – cam ieftin, nu?), groapă în care dispar unii şi alţii. Şi? Ce-i cu groapa? În final vine popa din Columbari. Şi? „Şi nici una nici alta, Părintele s-a şi aşternut pe povestit. Încet şi rar, poticnindu-se din cînd în cînd de cîte-un acces de tuse.“ Poate mi-a scăpat mie ceva. Poate o fi fost ceva cu tusea popii, că prea insistă autorul cu ea. Poate în numărul următor al revistei vom citi „Popa din Columbari se întoarce“. Nu ştiu.

„Cu micul yoboro la sex shop“, de Lucian-Vasile Szabo. Două femei discută despre sex-shop. Apare yoboro (un extraterestru) care are în dotare un „aparat de comunicare instantanee“, aşa, ca în poveştile SF. Una dintre ele vrea să-şi convingă bărbatul să meargă la sex-shop, dar să fie ideea lui cumva. Evident, reuşeşte. Micul yoboro, pe trotineta lui, le tot iese în cale. După vizita la sex-shop, bărbatul vine acasă într-o zi şi găseşte pompierii în faţa casei (veniţi acolo din cauza unor lumini care au alertat vecinii). În casă, nevastă-sa face amor cu micul yoboro. Se consideră violată de acesta, ea confundîndu-l cu jucăria cumpărată de la sex-shop. Violatorul este alungat şi gata. Cititorii la fel. Din păcate, e prea tîrziu, textul va fi fost citit în întregime. Glumiţe din cenaclurile optzeciste.

„Barajul“, de Laurenţiu Mateş. Pe o planetă se descoperă un baraj. În deşert. Conform datării, a fost construit la cîteva mii de ani după ce marea dispăruse din acel loc. Şi-atunci? La ce bun barajul? Aflăm imediat. De fapt era un fluier care-i anunţa pe foştii locuitori că vine furtuna, ca să aibă timp să se refugieze în spatele scutului generat de o centrală nucleară. Şi? Şi gata. Nu ştiu de ce am senzaţia că textele de pînă acum au fost găsite în arhiva unui cenaclu de prin anii ’80, cînd autorii se aflau la începuturi şi încă nu-şi găsiseră motivaţia de a scrie.

„Animalul lui“, de Roxana Brînceanu. O poveste simplă, spusă în cuvinte simple, fără „arsenalul“ obligatoriu SF al începătorilor. O poveste despre un extraterestru şi o pămînteancă, despre înţelegere, despre prejudecăţi, despre lucrurile care ne împiedică să comunicăm unii cu alţii, despre lucrurile care ar trebui să ne apropie. O poveste tristă însă. Fără patetisme (deşi previzibilă, deşi citită şi răscitită în zeci de variante, unele mai bune, alte mai puţin). Dar un text onest, oricum.

„Întîlnire pe Ticernia“, de Răzvan Buz. Un debut. O poveste care nu se poate repovesti în două fraze, o poveste – la un prim nivel – despre o navă aflată în căutarea unei planete pe care să se întemeieze o nouă colonie umană, o planetă-leagăn al unei vechi civilizaţii (tot umane) dispărute brusc. La un alt nivel, o poveste despre supravieţuire, despre neputinţă, despre zbaterea de a fi. A fi, pur şi simplu. Se putea spune şi altfel această poveste? Într-un alt decor, care să facă inutilă clasificarea ei ca SF? Nu ştiu. Poate că da. Dar acestei poveşti haina SF i se potriveşte de minune. Îi urez debutantului Răzvan Buz să scrie cît mai multe texte şi să-i vedem cărţile în librării peste cîţiva ani.. Textul lui Răzvan Buz a luat premiul 3 la concursul Helion 2006. Am mai scris cîndva şi despre primele două clasate. Ce să zic? Au avut baftă organizatorii concursului. Sau poate că iubitorii de SF au avut. Înseamnă că încă se scrie SF de calitate pe meleagurile mioritice.

Ei, eu ştiu asta, pe AtelierKult.com, de pildă, apar mereu texte valoroase. Şi, după cum se vede, şi la concursurile Helion. Iar dacă acestea nu sînt cu sutele… să ne gîndim la proporţie: texte bune/texte citite (publicate). Nu stăm rău. Asta mă face să-mi doresc să mai trăiesc o perioadă ca aceea a *Jurnalului SF*, cînd se publicau 400 de texte pe an. Păstrînd aceeaşi proporţie, s-ar aduna de cîteva volume, de cîteva antologii. Revistele şi almanahurile *Helion* o probează. Păcat că nu sînt mai multe întreprinderi de acest gen.

Şi despre această apariţie *Helion*, cam asta a fost. În rest, reluări din arhiva revistei din anii ’90, cam o treime din sumar. Mult. Mult prea mult. Chiar dacă textele sînt semnate de Silvu Genescu, Mihail Grămescu, Cotizo Draia, Alexandru Ungureanu şi Ian Watson. E interesantă o rubrică de *oldies but goldies*. Dar cred că un singur text e suficient ca să ne aducem aminte. Mai multe înseamnă sărăcie. Şi ştiu că timişorenii nu sînt săraci în texte. Să nu uităm că în Timişoara sînt două cenacluri active: Helion şi H.G. Wells.

Ar trebui (sînt sigur că mulţi se aşteaptă s-o fac) să scriu ceva şi despre articolul lui Cornel Secu „Neica Nimeni şi Sfîrîiacul“. Expresii ca „tărtăcuţă goală“, „ghiolban“, „găzar nenorocit“, „găzar pricăjit“, „numai un oligofren de teapa acestui inginiraş“, „mizeriile acestor neisprăviţi“ n-au ce căuta într-o revistă literară, cum se pretinde a fi *Helion*. A insista ar însemna să fac un deserviciu revistei, lucru de care, văd, redactorul-şef al ei nu se sfieşte. Asta e. România Mare face prozeliţi acolo unde nu te aştepţi. Păcat.

•

Nr. 392, 4 octombrie 2007

SF ROMÂNESC

Sîntem în 2007 şi lumea s-a schimbat. Este o parafrază după cuvintele de început ale unui serial difuzat cîndva şi la noi, de TVR. Am mai folosit-o în diverse ocazii, atunci cînd voiam să atrag atenţia că şi sefeul românesc merge (ar trebui să meargă) pe acelaşi drum ca sefeul care se publică prin alte părţi ale lumii. Am zis „ar trebui să meargă“, dar fără a înţelege prin asta „ar trebui să imite“, ci pur şi simplu să meargă înainte, spre un „înainte“, oricare ar fi acela.

Sefeul românesc s-a dezvoltat şi el de-a lungul timpului, în funcţie de talentul autorilor, de viziunea lor, de adaptarea lor la „nebuniile curente“. În anii ‘60-‘70 am avut şi noi parte de un SF „clasic“ (să-i zicem), ştiţi despre ce e vorba: nave cosmice, roboţi, extratereştri, „idei SF“ (legate foarte tare de ştiinţă) etc., iar autorii sînt cunoscuţi, sînt deja clasici ai genului (în SF totul merge mai repede, pînă şi clasicizarea): Ion Hobana, Adrian Rogoz, George Anania, Romulus Bărbulescu, Mircea Opriţă şi alţii. Această cale a fost consolidată în perioada de maximă dezvoltare a fandomului, de optzeciştii noştri, de textele (şi cărţile – din păcate prea puţine) unor Cristian Tudor Popescu, Alexandru Ungureanu, Dănuţ Ungureanu, Mihail Grămescu (el făcea deja joncţiunea cu fantasticul, prefigurînd amestecul genurilor de mai tîrziu) sau Ovidiu Bufnilă (cel mai nonconformist dintre toţi, aşa cum a rămas şi azi, textele lui fiind mereu dificil de încadrat în subgenuri, în categorii).

În anii ‘80 americanii au inventat *cyberpunk*, un subgen al sefeului, mai aproape de citiorul acelor ani, care descoperea calculatoarele, iar viaţa lui începea să fie influenţată de tehnologia informaţiei. Puţină vreme a trecut, de astă dată, pînă ce şi autorii români să descopere în *cyberpunk* o modalitate nouă de a scrie, adaptată vremurilor, dar adusă cumva din condei spre locurile noastre. Exista o diferenţă de tehnologie, e adevărat (şi asta a fost folosită ca argument de cei care combăteau puternic împotriva „asimilării“ noului curent, de parcă, mai înainte, navele cosmice şi roboţii ar fi fost ceva la ordinea zilei în România), dar la începutul anilor ’90 IT-ul începea să pătrundă şi în viaţa românilor (informaticienii erau mai aproape de ea chiar şi mai înainte). „Adaptarea“ cyberpunkului a însemnat crearea unui curent căruia azi nu i-aş mai spune cyberpunk, ci mai degrabă un

punk-cyber-fantasy sau, şi mai aproape de adevăr, cred eu, un grunge-cyber-fantasy (iar înlocuirea punk-ului cu grunge ar avea legătură cu muzica ascultată la începutul anilor ’90).[1] Reprezentanţii acestei noi direcţii au fost Dănuţ Ivănescu, Don Simon, Sebastian A. Corn, Ana-Maria Negrilă. Se cuvine să-l amintesc aici, pentru acea perioadă, şi pe Florin Pîtea, dar el este singurul autor român de *cyberpunk* „ca la mama lui“, urmat, mai apoi, după anul 2000, de Bogdan Gheorghiu. Toţi acei autori au virat apoi spre alte direcţii, căutîndu-şi fiecare un drum propriu şi, avînd în vedere ce se întîmplă acum pe piaţa mondială, n-aş zice că au făcut rău. Acel *cyberpunk* a rămas pentru ei o etapă a evoluţiei, o intersecţie din care cariera lor şi-a ales adevăratul drum.

Spre sfîrşitul anilor ‘90 şi începutul noului mileniu, a apărut în literatura română de gen tendinţe spre un *urban fantasy* – şi amintesc aici cele trei antologii KULT editate de Costi Gurgu, întemeietorul Grupului KULT din care făceau parte Costi Gurgu (evident), Jean-Lorin Sterian, Bogdan Bucheru, Ana-Maria Negrilă. Urmînd oarecum o tendinţă clasică a sefeului, s-au evidenţiat în acea perioadă Ona Frantz cu *Sfîşierea* şi Dan Doboş cu *Trilogia Abaţiei*, ambele lucrări de anvergură, ambele cîştigîndu-şi deja locul lor în istoria sefeului românesc. Poate că *science–fantasy* este categoria cea mai apropiată de ceea ce reprezintă cărţile lor, epopei comparabile (şi comparate de comentatori – fără ca din asta să iasă cîtuşi de puţin şifonate) cu seria *Dune* a lui Frank Herbert.

Amestecul de genuri se face mai acut resimţit în ultima perioadă, cînd SF, fantastic şi fantasy se împletesc în scrierile autorilor români, rezultînd cărţi ca *Sharia* a Roxanei Brînceanu, *Reţetarium* a lui Costi Gurgu şi noua carte a lui Marian Coman, *Testamentul de ciocolată* (care va fi curînd în librării). Trebuie amintite aici şi cele două romane apărute în afara „nişei“, în colecţii şi la edituri care nu sînt percepute ca F&SF: *Teodosie cel Mic*, de Răzvan Rădulescu şi *Christina Domestica şi Vînătorii de suflete*, de Petru Cimpoeşu.

Printre noii autori, care încep încet-încet să-şi facă loc în domeniu, i-am remarcat pe Aron Biro, Robert Coller, Dumitru Stătescu, Andrei Gaceff, Răzvan Buz.

În paralel cu tendinţele din SF, în ultimii ani s-a cristalizat un nucleu de tineri autori adepţi ai genului fantasy (aripa Tolkien) din care au ieşit mai în faţă Oana Stoica-Mujea (romanele *Răpirea zeilor* şi *Şarama*) şi Dorin Lazăr, care a publicat deocamdată doar în cîteva reviste.

N-ar fi (cît de cît) completă radiografia sefeului românesc la momentul 2007 dacă am vorbi numai despre scriitori. Revistele şi editurile sînt şi ele parte componentă a acestui fenomen.

Reviste ar fi trei: *Helion*, apare o dată la două luni, cea mai constantă dintre apariţiile de acum, *Fiction.ro* – trimestrială, dar n-a mai apărut de un an, şi foarte noua *Sci-Fi magazin*, al cărei prim număr a ieşit pe piaţă la începutul acestei luni. Dar mai trebuie muncă pînă ce ele să devină cu adevărat importante, embleme ale literaturii F&SF româneşti.

Editurile care publică F&SF cu program sînt din ce în ce mai multe. După Nemira, cea mai cunoscută, sînt cincisprezece ani de cînd publică F&SF, a apărut Tritonic, treizeci de cărţi în doi ani, Corint Junior, campioana cărţilor pentru copii şi adolescenţi, şi, în ultima vreme, RAO, specializată şi ea în bestselleruri. Slabe veşti în ultima vreme de la Pygmalion şi Lucman. Autorii români nu prea prezintă interes pentru edituri, doar Tritonic ce şi-a propus în programul editorial acest lucru, materializat deja prin două debuturi.

Se aproie Tîrgul de carte Gaudeamus şi aşteptăm surprizele. Dacă se poate, româneşti.

•

Nr. 393, 11 octombrie 2007

[1] „Cybergrunge românesc“ – suna chiar bine. (n.red.)

SCI-FI MAGAZIN NR. 1

Apariţia unei noi reviste de SF este, în ziua de azi, ea însăşi un eveniment, cîtă vreme pe piaţă mai există doar una cu apariţie regulată (*Helion*), iar alta (*Fiction.ro*) ba apare, ba nu apare.

Cînd am văzut revista (*Sci-Fi magazin*, nr. 1, octombrie 2007 – apariţie lunară) am fost dezamăgit. Culorile copertei sînt cam şterse, coperta e subţire-subţire… îi zici copertă doar pentru că e faţa revistei. Nici titlul nu mi se pare fercit ales. Sci-Fi este un nume greu de spus, greu de înţeles, greu de făcut legătura cu produsul (şi nu mă refer aici la cumpărătorii care, evident, ştiu despre ce e vorba, ci la vînzătorii de la chioşcuri şi tonete, nu prea obişnuiţi cu sintagma). Apoi: editorii au preferat să treacă numele tuturor autorilor din sumar pe copertă, idee nu prea grozavă pentru că pe copertă ar trebui să defilezi cu ce ai mai atractiv. Sau măcar să scoţi în evidenţă două-trei nume (de pildă Ursula K. Le Guin şi Cory Doctorow, autori care deja au cărţi publicate în România) sau un titlu, două premiate. Surpriza vine abia în partea de jos a copertei, unde stă scris: Colecţia de povestiri ştiinţifico-fantastice. E bună ideea pentru cei care nu prea cunosc fenomenul SF şi sînt la începutul contactului cu acest gen de literatură, dar nefericită cînd ne gîndim la cunoscători. Reacţii au apărut deja: pentru cei vechi în ale SF-ului, înregistrarea acestei mărci de către editorii *Sci-Fi magazin* este aproape o blasfemie. CPSF este o siglă-cult pentru fani (este cea mai veche colecţie de SF, 1955-1974), nu se ştie cine ar putea s-o preia, cine ar fi îndreptăţit etc. Dar în nici un caz o revistă începătoare.

Pagina de gardă ne lămureşte în privinţa editorilor, nu firma contează, ci numele de persoane. Nu găsim nici director, nici redactor-şef, ci doar un redactor, în persoana Gabrielei Ioniţă. Mai avem precizaţi traducătorii – aspect iarăşi controversat, întrucît textele nu au „lipite“ de ele numele traducătorilor. Nu mă gîndesc la nişte traduceri colective, nu cred că aşa s-a procedat, dar poate că, de la nr. 2, lucrurile se vor schimba şi vom şti şi noi cine ce text a tradus. Nu de alta, dar să ştim şi noi pe cine lăudăm (sau tragem de urechi).

A! Şi încă un lucru: literatură ştiinţifico-fantastică? *C'mon*… Cine i-a mai spus aşa după 1990?

Dar să vedem povestirile.

Bud Sparhawk – „Stele însîngerate“ (2005). Un SF militar, cu un erou mai mult cyborg decît om, trimis într-o misiune de luptă. Părea de salvare a unei colonii umane, dar a fost o misiune de luptă. Cu sacrificarea coloniştilor. N-am pe cine trage de urechi pentru traducere; şi redactarea putea fi mai bună. Iar povestea… da, te poate duce cu gîndul la 11 septembrie şi la unele teorii lansate în ultima vreme. Ca literatură, pare un text de cenaclu.

William Sanders – „Scheletul“ (2003 – nominalizări la premiile Sturgeon 2004 şi Nebula 2005). Ei, asta *este* o poveste. Citind-o, ai impresia că ştii subiectul, că ai mai citit această poveste în cîteva variante, bănuieşti mereu ce urmează, poate mai puţin finalul. Dar e scrisă bine. Într-o peşteră se găseşte un schelet, nişte resturi de arme, dar hainele nu par a fi contemporane cu acele arme. Şi iaca SF-ul. Nominalizarea la Nebula 2005 ar fi trebuit menţionată pe copertă. Şi încă ceva: e mult mai bine tradusă decît precedenta.

Ursula K. Le Guin – „Anotimpurile de pe Ansarac“ (2002 – nominalizare la Premiul Sturgeon 2003). Trei pagini dacă am citit e OK? N-am înghiţit mai mult. E plicticoasă. Şi eu care tresărisem bucuros la vederea numelui autoarei pe coperta revistei…

Alfred Coppel – „Am cucerit Marte“ (1954). În spaţiu cu tancul. Tanc-tanc. Cu turelă, cu ţeavă, tot tacîmul. Din păcate tacîmul, nici măcar de alpaca, al bunicii. În anii ‘50 americanii aveau a se răfui cu comuniştii (ruşi), aşa cum sefeul sovietic al acelor ani avea a se răfui cu capitaliştii (mai ales americani) scriind SF în care comunismul ieşea biruitor. Care ar fi motivaţiile publicării acestui text acum, în 2007? N-am înţeles.

Will Shetterly – „Brian şi extratereştrii“ (1994). Citit două coloane şi pa! Alta.

Matthew Hughes – „Hoţul de IQ-uri“ (2004). Ei, asta e OK. Scrisă cu umor, avînd o idee interesantă – cineva face ca toţi bărbaţii să devin urîţi şi să rămînă fără bani în conturi –, un plot poliţist cu un fel de Sherlock Holmes alături de un Watson – inteligenţă artificială.

Ken Liu – „Algoritmi de dragoste“ (2004). O poveste SF cu „păpuşi automate“, în care tehnologia tinde spre ţelul ei suprem: re-crearea omului. Omului i-a plăcut dintotdeauna să se joace de-a Dumnezeu şi unde, dacă nu în textele SF, posibilitatea de a şi reuşi este mai aproape de împlinire? Un text bun, coerent, bine scris, cu personaj (de multe ori autorii de SF uită asta

şi se lasă furaţi de „ideea SF“). O notă bună pentru selectarea acestei povestiri.

George Lazăr – „Restul zilelor“. Iată-l „la rampă“ şi pe cel care este adevăratul editor al acestei reviste, George Lazăr, ziarist din Botoşani, vechi sefist, dar timid în apariţii publice (are un text într-o antologie din anii ‘80). Un ziarist vizitează o clinică după ce trage oarece sfori, recurge la şantaj. Clinica e locul în care sînt ţinute cîteva fiinţe… ciudate să le zicem. Voluptuoasa Afrodita, Dita, cea care face amor tot timpul; Jack Vîrcolacul, cel care e ţinut într-o cuşcă metalică pentru că se scufundă în orice alt mediu: pămînt, asfalt…; Aviatic Tom, în jurul căruia totul pluteşte; Lula Cameleon, care poate lua orice înfăţişare, umană sau animală, minerală sau vegetală. Ziaristul renunţă după o vreme, pînă la urmă acceptă să viziteze încă un loc. Ultimul. Ca să nu stric farmecul poveştii, n-am să-l numesc, n-am să-l povestesc. O surpriză plăcută, acest George Lazăr. Sefeul românesc încă mai are resurse.

Cory Doctorow – „Eu, robotul“ (2005 – text cîştigător al Premiului Locus, nominalizări la Hugo şi British SF în 2006). Chiar şi numai pentru acest text ar merita cumpărată revista. Titlul nuveletei, palmaresul, ar fi trebuit să fie menţionate pe copertă. Aşa se face.

Deocamdată… *Engage!* Şi-om mai vedea.

•

Nr. 394, 18 octombrie 2007

TREI ZILE, TREI ORAŞE, TREI LANSĂRI

Au fost trei zile consecutive, în trei oraşe – Bucureşti, Cluj, Galaţi – în care am participat la trei lansări de carte. Un mini-turneu de promovare, îndeletnicire care începe să-şi facă loc tot mai vizibil în viaţa scriitorilor şi editorilor români. Pentru că, aşa cum am mai spus, nu mai e suficient ca scriitorul să-şi scrie cărţile, iar editorul să le publice. Ele trebuie să ajungă la cititori, să-i bată pe umăr ori să se uite galeş la ei, ca pisicile vagaboande: ia-mă şi pe mine acasă.

N-am să dau nume (nici prenume) ale actorilor principali, pentru că nu despre asta vreau să vorbesc. Dar am să pomenesc locuri, obiceiuri, întîmplări. Care sînt aceleaşi, indiferent dacă vorbim despre cărţi/autori din domeniul F&SF sau din „literatura mare“, „înaltă“, adică mainstream (ce-o mai fi şi asta acum, cînd sefiştii scriu romane „obişnuite“, iar autorii „obişnuiţi“ folosesc din ce în ce mai des teme şi motive F&SF).

Joi, Bucureşti, Salonul de carte Polemos, Centrul Militar Naţional. N-am ştiut pînă acum de acest eveniment, deşi se află la ediţia a 3-a şi există în buricul tîrgului. De-abia acum am găsit pe net titulatura întreagă: *Polemos – istorie, ştiinţe politice, securitate şi apărare*. Nici promovarea lui nu e cine ştie ce (am reţinut totuşi afişul, foarte inspirat), nici participarea. Lipsesc editurile importante, am descoperit doar cîteva care ţin, în general, de şcolile militare – aflu, pe zi ce trece, că mai toate instituţiile de învăţămînt superior au edituri. Ce fac cu ele, ai cui bani îi cheltuiesc, pe ce cărţi, ce scriitori promovează (sau poate „scriitori“)… asta e altă poveste. Deşi nu se ştie niciodată. O surpriză a fost să descopăr la standul editurii Ararat volumul lui Ştefan Agopian, *Manualul întîmplărilor*. L-am mai văzut şi la alte tîrguri (saloane, că noi, tîrguri, nu prea…), dar zău că m-a bucurat să-l văd acolo. Nu ştiu dacă s-a vîndut, în seara cu pricina n-am prea văzut public, decît cel strîns cu ocazia lansării noastre. Rude, prieteni, cunoscuţi. Curioşi. Presă (care poate fi toate astea la un loc şi chiar mai mult). Inamici? Posibil. Au fost de la tv, de la radio, din presa scrisă, bloggeri. George Arion care şi-a făcut apariţia exact în momentul în care i se pomenea numele. Interviuri, autografe. Cărţi vîndute. Apoi acasă, cîteva ore de somn, plecarea spre Cluj avea să fie foaaarte matinală.

Vineri. Destinaţia: Cluj, Tîrgul de carte Kilipirim, Casa de Cultură a Studenţilor. La ţinuta din ziua precedentă am adăgat pardesiul. E bine să ţinem seama totuşi de meteorologii televiziunilor. Vineri au avut dreptate. La Cluj ploua, era frig… dar era un tîrg de carte. La care, trebuie spus, clujenii nu s-au prea înghesuit, în ciuda eforturilor organizatorilor (anunţuri în presa locală, la radio, mii de fluturaşi răspîndiţi pe străzi). Am ajuns în Cluj fix la ora la care ne-am anunţat, atunci cînd am hotărît să vizităm mai întîi prima librărie LIBRI din noul lanţ de librării intrat pe piaţa românească. John Holm, the boss, ne-a aşteptat pentru Marele Tur. Librăria este imensă, aşa că „mare“ este perfect justificat. Mi-a rîs pipota cînd am văzut sectorul Science-Fiction – Fantasy. Mai există sectoare Thriller – roman poliţist, Literatură română, Literatură universală, Călătorii etc. Intrăm şi noi în rîndul lumii, dispar (sper că aşa o să fie) librăriile care găzduiesc buticuri ale editurilor. La intrare ne aşteptau, pe o măsuţă, cărţile noastre, ca să le semnăm. Am pus şi bulinele „exemplar semnat de autor“ şi aşa a apărut o nouă secţiune în librărie, John Holm a îmbrăţişat ideea cu entuziasm. Am făcut poze, să arătăm şi altora cum poate fi o librărie. Am auzit că la deschidere au fost vînzări fabuloase, depozitul s-a cam golit, erau aşteptate noi transporturi de cărţi care să reumple rafturile. Aşa le trebuie![1]

Lansarea de la Kilipirim n-a fost nici prea-prea, nici foarte-foarte. Cîteva zeci de vizitatori care se aflau la acea oră în tîrg, bloggeri care ştiau că venim acolo. Tîrgul înşirat pe două etaje, în două săli mari, merita mai mult. Neplăcută atmosfera de tîrg de carte de provincie la care lumea nu dă buzna, dar dacă n-ar exista, cu toţii ar fi nemulţumiţi şi ar cîrti împotriva „stăpînirii“ care duce toate bunătăţile la Bucureşti. Cunosc senzaţia, am avut-o şi eu cîndva, am trăit-o. Drumul înapoi spre Bucureşti a fost un mic coşmărel, iar somnul, înainte de plecarea spre Galaţi, n-a fost decît un… somnicel.

Sîmbătă, Galaţi, într-o sală a unui hotel de pe faleză. Lansarea a făcut parte din ansamblul de evenimente care s-au chemat Festivalul de Comedie (ediţia a 19-a). Mizanscena neprotocolară, fotolii şi scaune adunate ca la o întîlnire la care toţi aveau ceva de spus, a făcut să nu ne simţim ca „performeri“, ci ca participanţi la un eveniment. Au fost mai multe cărţi în discuţie, au fost aproape patru ore de schimbat idei, păreri, povestit experienţe. Ce scriem, pentru cine, cum ajungem să publicăm, ce facem după ce am publicat… Am fost noi, au fost cititori, cîţiva scriitori locali, membri sau nemembri ai Uniunii Scriitorilor, Filiala Galaţi, de care cei

prezenţi erau foarte mîndri. Cineva chiar îşi luase prima pensie ca proaspăt membru al USR. Şi toate astea mi-au redeşteptat atmosfera – aceeaşi – pe care o mai întîlnisem cîndva în alte oraşe prin care am trăit. Am fost bucuros să-i (re)întîlnesc pe Victor Cilincă (încă mai am în memorie impresia pe care mi-a lăsat-o primul text pe care i l-am citit în *Jurnalul SF*, în urmă cu vreo paisprezece ani), Petru Iamandi – traducătorul, Marian Coman – un gălăţean de care gălăţenii nu ştiau mare lucru, aşa că ne-am promis unii altora o revedere peste două-trei săptămîni, la o lansare a cărţii *Testamentul de ciocolată*, care a intrat la tipar în aceste zile.

Un turneu de promovare este o experienţă din care toată lumea are ceva de învăţat, atît cititorii cît şi protagoniştii: scriitori, editori. Este, la urma urmei, un lucru obişnuit, care face parte din „meserie“. Din noua meserie de scriitor în România.

•

Nr. 395, 25 octombrie 2007

[1] Din păcate, este vorba despre acel lanţ de librării pe care-l pomeneam cîteva pagini mai înainte. Pomeneam că a plecat din România. Aşa ne trebuie!

DESPRE AGENŢII LITERARI

Subiectul (care, recunosc, mă bîntuie de multă, multă vreme) mi-a revenit în atenţie săptămîna trecută la Clubul Prometheus, unde am asistat la una dintre întîlnirile *României literare*. Tema acelei întîlniri atingea drepturile de autor şi am simţit, pe parcursul celor aproape trei ore, că, pînă la urmă, totul ar fi mult mai simplu, mai în regulă pentru scriitorii români, dacă ar exista şi la noi agenţi literari. E vorba, fireşte, despre agentul literar care reprezintă scriitori români.

Ştiu că încă nu sînt coapte condiţiile. Ştiu că autorii români (cu cîteva excepţii) nu cîştigă încă suficient din vînzarea cărţilor lor, astfel încît suma pe care o reprezintă procentul care i-ar reveni agentului să fie motivantă. Ştiu că…

Ei, dar aici avem o altă problemă, poate problema principală pe care nu prea vrem s-o recunoaştem. Sau o escamotăm sub chestiuni înalt-etice şi estetice. False. Că false sînt. Există din păcate, în România, nenorocita idee că a ţi se vinde cărţile e semn al compromisului. Există nenorocita idee că doar cărţile fără valoare literară (înaltă) se vînd. Şi asta e o dublă jignire. O dată sînt jigniţi cititorii-cumpărători (atunci cînd considerăm că nu dau banii decît pe prostii), iar apoi sînt jigniţi autorii care chiar vînd (bucuria editorilor totuşi!), aceste cărţi ale lor fiind considerate de confraţi un fel de pact cu diavolul. Ne este proaspăt (proaspăt-proaspăt, dar sînt deja cîţiva ani, nu?) „cazul“ Mircea Cărtărescu, al cărui volum De ce iubim femeile încă se vinde, încă este în topul vînzărilor în librării. Mai toată tagma literară s-a aruncat supra lui criticîndu-l, făcîndu-i praf cartea, poveştile. Mie, unuia, mi-a plăcut volumul. A fost singura carte, în ultimii ani, pentru care am stat o noapte citind şi nu m-am culcat decît după ce am terminat-o. Am descoperit în ea un Cărtărescu pe care nu-l ştiam, un Cărtărescu viu, cu umor, un Cărtărescu asemănător mie, cu aceleaşi probleme, cu aceleaşi întrebări, cu aceeaşi lipsă de răspunsuri. Şi, în loc să ne bucurăm cu toţii că unul dintre noi a dat lovitura şi a început să vîndă (peste o sută de mii de exemplare, se spune!), că, poate, în felul acesta, librarii vor începe să mai uite ideea fixă că românii nu se vînd (ştim cu toţii că reticenţa editurilor în a publica autori români de aici vine), ce-am făcut? I-am dat în cap! Ca orice român altui român care a îndrăznit să facă un lucru aşa cum se face. Nu-i

nimic. Noi am rămas cu pălăvrăgeala şi cu văitatul perpetuu că „în România nu se poate trăi din scris“, el a rămas cu banii.

Toţi vrem să fim celebri şi bogaţi. Dar nu credeţi că ar mai trebui să facem şi noi cîte ceva pentru asta? Nu credeţi că ar trebui să mai jucăm şi noi la loto dacă vrem să cîştigăm?

Cînd o să înceapă să se vîndă şi cărţile scriitorilor români (şi, se pare, lucrul acesta tocmai e pe cale să se întîmple), poate că ăsta va fi un semnal pentru unii – fie ei scriitori, fie editori, fie doar întreprinzători inspiraţi – să se facă agenţi literari.

Nu zic că… „şi cu asta basta“, că nu-i aşa. Greul de-abia atunci va începe. Pentru că agentul îl va şi manageria pe scriitor. Îi va dicta ce să facă, cînd, cum. Îi va face program de scris, program de deplasări. Îl va scoate în lume şi-l va arunca în braţele mulţimii. (Eu, cel puţin, aşa aş proceda dacă m-aş face agent) Şi să nu-mi spună mie scriitorii că nu şi-ar dori să facă lumea coadă la ei la autografe. Că nu-şi doresc să fie recunoscuţi pe stradă. Şi aşa mai departe.

A fi scriitor e o meserie care se învaţă. O meserie care (ne vine să credem sau nu) se face în echipă. Cu editorul, cu redactorul de carte, cu PR-ul, cu agentul.

De cînd am început să scriu aceste rînduri am în minte un schimb de e-mailuri pe care l-am avut cu Jeff VanderMeer, un scriitor american căruia i-am publicat o carte în colecţia pe care o coordonez[1]. Se întîmpla după mai multe e-mailuri, pot spune că deveniserăm aproape-prieteni. Eram în negocieri cu agentul care îl reprezintă pentru România pe agentul lui. Şi i-am zis: *Jeff, crezi că* (şi aici era o sumă) *ar fi OK dacă ofer ca avans pentru cartea ta?* Iar Jeff mi-a răspuns aşa: *Dragă Michael. Tu ştii că pentru mine e o bucurie să-mi publici cartea în România şi că nu contează pe ce sumă facem contractul. Dar în problema asta a banilor agentul meu e şeful. Noi doi putem discuta despre orice, dar nu despre bani, că nu vreau să-l supăr. Asta e înţelegerea mea cu el şi nu vreau s-o încalc.* Ei, era un scriitor care avea un agent.

Şi să vă mai spun o poveste, cu un alt autor de SF, britanicul Richard Morgan. După ce a scris primul roman, timp de doi ani a bătut pe la uşile editurilor încercînd să-l vîndă. Apoi şi-a luat un agent şi totul a devenit simplu. A publicat de atunci cinci romane, a cîştigat două premii importante, a vîndut (pe bani buni!) drepturile pentru ecranizarea unuia dintre ele…

Cam aşa merg lucrurile. Şi, mai devreme sau mai tîrziu, aşa vor merge şi la noi.

•

Nr. 396, 1 noiembrie 2007

[1] Este vorba despre *Veniss Underground* (Tritonic, 2006, colecţia fiction.ro).

UTOPIALES

• interviu cu Horia Nicola Ursu,
directorul executiv al Editurii Millennium Press •

Michael Haulică: Te-ai întors, recent, de la Nantes, unde ai participat la un festival SF, numit Utopiales. Ce s-a întîmplat, de fapt, la Nantes?

Horia Nicola Ursu: La Nantes am avut ocazia să particip, pentru întîia oară de cînd mă pasionează fenomenul F&SF, la o convenţie organizată profesionist. Festivalul Utopiales a fost anul acesta la cea de-a opta ediţie, cea mai de succes dacă e să judecăm după numărul de vizitatori ai spaţiului extrem de generos de la Cité des Congrès, peste 42.000 în cele cinci zile cît a durat manifestarea. Au avut loc proiecţii de filme (documentare sau de ficţiune, lung-metraje şi scurt-metraje), s-au desfăşurat campionate de jocuri video şi RPG, au avut loc dezbateri pe diverse teme (majoritatea circumscrise ideii principale a festivalului din acest an, schimbările climatice), s-au dat premii (Grand Prix de l'Imaginaire, Prix Julia Verlanger şi recent-înfiinţatul Prix Utopiales), au fost expoziţii de artă şi workshopuri. Şi, mai presus de orice, pentru mine, a fost salonul de carte F&SF, organizat de un consorţiu al librăriilor nanteze, unde pasionaţii de lectură au avut acces la nu mai puţin de 25000 de titluri: ficţiune şi non-ficţiune, în franceză şi în engleză, cu sesiuni de autografe unde se formau cozi imense…

MH: Au fost mulţi scriitori invitaţi. Ai stat de vorbă cu ei?

HNU: Am participat la Utopiales în calitate de editor invitat, prin urmare m-am numărat printre cei care au avut acces la toate evenimentele din cadrul festivalului, inclusiv la petrecerile date în cinstea invitaţilor. Prilej excelent pentru a sta de vorbă cu adevăratele legende ale F&SF-ului mondial care se aflau acolo, într-o atmosferă destinsă, *à batons rompus*, cum spun francezii. Am discutat cu mai toţi, am vorbit despre cărţi, am aflat despre proiectele lor, despre relaţia lor cu agenţii şi cu editorii, am primit cîteva lecţii foarte folositoare despre cum se face (şi cum nu se face) o antologie de succes, am discutat despre blogurile personale şi despre cele profesionale, am povestit despre F&SF-ul românesc, am vizitat sediul şi librăria editurii l'Atalante, am încheiat o serie de înţelegeri care sper să se

reflecte în producţia viitoare a editurii noastre. M-am simţit minunat în compania lui Gregory Benford, John Scalzi, Louise Marley, Ian R. MacLeod, Andreas Eschbach, Robert Charles Wilson (cîştigătorul premiului Hugo din 2006), am pus bazele unor excelente colaborări viitoare cu Richard Paul Russo şi Jean-Marc Ligny, am făcut schimb de autografe cu James şi Kathryn Morrow (editori ai unei antologii de SF european), l-am cunoscut pe Gérard Klein şi am bîntuit prin oraş şi prin împrejurimile Nantes-ului cu Jeff şi Ann VanderMeer, vechii noştri prieteni.

MH: Spune-mi despre Jeff VanderMeer, pe care cititorii români îl cunosc, l-au şi întîlnit anul trecut la Bucureşti. Ştiu că are mai multe antologii în curs de apariţie, în lucru…

HNU: Jeff… e Jeff. Cald şi generos, haios şi veşnic plin de surprize. Jeff n-a venit singur, ci însoţit de Ann, soţia sa, co-editor al numeroaselor antologii (nouă vor apărea de-a lungul anului 2008!). Jeff a dat autografe pe versiunea franceză a romanului său *City of Saints and Madmen* şi pe antologia *Best American Fantasy*, a participat la cîteva dezbateri împreună cu Ann (despre oraşele viitorului şi despre ce înseamnă să fii editor), mi-a povestit despre proiectele sale viitoare şi despre schimbarea majoră care s-a produs în viaţa sa de curînd, de cînd s-a hotărît să renunţe la *day-job* pentru a se consacra în întregime scrisului.

MH: Ai avut cu tine ultimul produs Millennium Press: *Millennium Est*, o antologie de proză fantastică românească în limba franceză avîndu-i ca editori pe Horia Nicola Ursu şi Jeff VanderMeer. Cum au primit-o participanţii la Utopiales? Ştiu că atunci cînd Jeff a anunţat-o pe blogul lui, cîţiva dintre cei care au comentat l-au întrebat dacă va apărea şi în limba engleză. Există vreun proiect în acest sens?

HNU: *Millennium Est* a fost foarte bine primită de francezi, care au fost de-a dreptul impresionaţi de iniţiativa noastră. Cei care au apucat măcar să o răsfoiască s-au declarat încîntaţi de coperta Ericăi Leighton, dar şi de munca depusă de traducătoarea antologiei, Coralia Telea. Cartea e acum în librăriile de acolo, e disponibilă pentru comenzi online în spaţiul francofon, s-au vîndut şi la Salonul de carte de la Utopiales cîteva zeci de exemplare… Mi s-au promis cronici de îndată ce volumul va fi citit pe îndelete, aşa că nu-mi rămîne decît să aştept cu pumnii strînşi. Am discutat în amănunt cu Jeff despre viitoarea ediţie în limba engleză, care va fi mai voluminoasă şi

mai atent orientată tematic (vor fi două volume, unul cu texte SF şi celălalt cu texte fantasy), am pus la cale o strategie de promovare, ştim deja cine va fi editorul american şi tatonăm terenul pentru o ediţie britanică, fiecare text tradus va fi revăzut de către un autor consacrat, vorbitor nativ de limbă engleză… N-avem încă o dată concretă a apariţiei, dar după estimările noastre e vorba de ultimul trimestru al anului viitor. Şi cam tot pe-atunci intenţionez să public şi o ediţie augmentată a versiunii franceze.[1]

MH: Şi o ultimă întrebare, acum în prag de Gaudeamus. Cu ce îşi va întîmpina Millennium Press cititorii la apropiatul tîrg de carte?

HNU: Vedeta editurii noastre va fi ultimul volum al trilogiei scrise de Brian Herbert şi Kevin J. Anderson, *Dune: Casa Corrino*. Traducătorii Cristina şi Ştefan Ghidoveanu au făcut treabă de profesionişti, cartea a intrat în tipografie chiar azi şi va avea parte de o lansare pe 21 noiembrie la ora 17,30, chiar în prima zi a tîrgului. Dar cei care vor vizita standurile Grupului Tritonic, din care face parte Millennium Press, vor avea ocazia să găsească tot ce am publicat pînă în prezent, titluri de Cory Doctorow şi Ben Bova, romanul premiat cu Nebula al Nicolei Griffith, antologiile purtînd sigla KULT şi, desigur, ultimele exemplare rămase din *Millennium Est*. Sper să fim pe placul cît mai multor iubitori de literatură bună.

•

Nr. 398, 15 noiembrie 2007

[1] Nimic din toate astea nu s-a întîmplat. Poate de-acum încolo…

DUPĂ GAUDEAMUS

Au fost cinci zile de încîntare, cinci zile dintr-acelea care, de două ori pe an, ne dovedesc tuturor că România citeşte. Că, în România, se cumpără cărţi. Iar dezvoltarea industriei editoriale are, evident, legătură cu asta. Şi nu ştiu ce a fost mai întîi: oul sau găina? Avîntul lecturii/cumpărării de cărţi sau oferta din ce în ce mai variată şi mai completă, mai „la zi", a editurilor?

Lume multă prin tîrg, editori şi scriitori din ţară pe care-i întîlneşti doar cu ocazia tîrgurilor de carte, fani veniţi de peste tot cu liste de cumpărături, cu documentarea făcută de-acasă, căutînd cu înfrigurare surprizele, împărtăşindu-şi descoperirile, rupînd-o la fugă spre standuri imediat ce-au auzit de cărţi despre care n-au găsit nici o informaţie prealabilă, cititori dornici să-şi întîlnească autorii favoriţi şi să plece acasă cu cîteva urme din pixul cu care (metaforic vorbind, în general) au scris cărţile care le vor lumina următoarele zile – scrisul cu pixul sau cu stiloul nu va dispărea prea curînd, măcar că va rămîne doar pentru dedicaţii şi semnături.

Şi-apoi mai e bucuria fanului de a sta de vorbă cu autorii, de a le spune ce înseamnă pentru ei cititul cărţilor, lucruri care, de bună seamă, mîngîie plăcut orgoliul de creator pentru că, pînă la urmă, cititorul este supremul judecător, el este cel care face vînzare (asigurînd, astfel, posibilitatea tipăririi următoarei cărţi), el este cel care, cu fiecare volum cumpărat, îi strecoară în cont scriitorului cei 7-10% din preţul plătit.

Despre cărţile anunţate am scris săptămîna trecută aici, am scris şi pe bloguri anunţînd lansări sau doar apariţii. Să vedem acum cum a fost, să vedem noutăţile.

N-am prins toate lansările, n-am ştiut cum să fiu în mai multe locuri în acelaşi timp. Dar am reuşit să ajung la cîteva dintre ele.

Miercuri a fost Ziua Fantasy &Science-fiction la Editura Tritonic. S-au lansat Dune: Casa Corrino, de Brian Herbert & Kevin J. Anderson (Millennium Press), Mîna lui Oberon şi Curţile Haosului, de Roger Zelazny (volumele 4 şi 5 din seria „Amber"), America One, de George Lazăr şi Waldemar, de Liviu Radu (Tritonic, colecţia fiction.ro). Au vorbit despre cărţi Horia Nicola Ursu (director Millennium Press), Eugen Cristea (traducătorul seriei „Amber"), George Lazăr şi Liviu Radu (scriitori). Două traduceri, încheind fiecare cîte un ciclu („Preludiul Dunei" şi prima parte a

seriei „Amber“) şi două romane româneşti avînd ca autori un debutant (George Lazăr) şi un scriitor aflat la a opta carte (Liviu Radu). Tot la standul Tritonic s-a găsit numărul 3 al revistei Sci-Fi magazin (editor acelaşi George Lazăr), în al cărei cuprins figurează povestiri de Michael Swanwick şi Larry Niven (premii Hugo din 2003 şi 1972), Stephen Baxter, Gene Wolfe, Kim Stanley Robinson şi alţii.

Joi am intenţionat să particip la dezbaterea despre destinul SF-ului în România şi lansarea cărţii *A doua invazie a marţienilor*, de Arkadi şi Boris Strugaţki (invitaţi: Alexandru Mironov, Alexandru Stoicescu, Nicu Constantinescu, Constantin Dumitru, Lucian Pricop) – eveniment organizat de Paralela 45. Degeaba! N-a mai fost, s-a renunţat şi la dezbatere, şi la lansare, doar Alexandru Mironov n-a aflat asta, după două ore încă mai aştepta să se întîmple ceva. Trist. S-a întîmplat, în schimb, lansarea volumului *Testamentul de ciocolată*, de Marian Coman (Tritonic, colecţia „LIT“).

Duminică, la standul Editurii Polirom, a fost lansat volumul *Corpul în imaginarul virtual*, de Lucia Simona Dinescu, cîştigător al concursului de debut „Ioan Petru Culianu“, ediţia 2006. Au vorbit despre el Alexandru Matei şi Constantin Vică.

Lansări ratate (erau în program, aşa că le trec la „ratări personale“): trei cărţi de Simon R. Green: *Zona întunecată – Trimişii luminii şi ai întunericului – Tînguirea privighetorii* (vineri la Editura Vremea, colecţia Roşu şi Negru). Sînt primele trei volume din seria „Nightside“, publicate la noi în colecţia de romane poliţiste. Da, au subiect poliţist, dar sînt încadrabile în *dark fantasy*, lucru ştiut de fanii care au trecut pe la stand şi le-au cumpărat. Tot vineri, Cartea Românească a lansat volumul *Întîmplări la marginea lumii. Aventurile lui Axinte Abramovici Papadopoulos în pustie*, de Cosmin Perţa („al doilea roman fantasy apărut la Cartea Românească“, cum se spune în catalogul editurii).

În afara cărţilor semnalate săptămîna trecută, un tur prin tîrg a scos la iveală şi alte volume din domeniul F&SF, apariţii mai recente sau mai vechi (dar de care am aflat abia acum): *Sabriel*, de Garth Nix (RAO, primul volum din seria „Vechiul regat“) şi *Sabia Shannara*, de Terry Brooks (Minerva, al doilea volum din seria „Shannara“ – dar nu e cam puţin un volum pe an?). La standul Universităţii Babeş-Bolyai din Cluj am găsit (trimis acolo de Florin Pîtea) volumul *Fenomenul science fiction în cultura*

postmodernă: ficţiunea cyberpunk, de Florina Ilis (Argonaut, 2005) – alt doctorat în SF.

Am zăbovit şi la standul librăriei Nautilus, recunoscînd cîteva dintre noutăţile lui 2007. M-au bucurat noua ediţie din seria „Malazan“ de Steven Erikson, *Un Lun Dun*, de China Miéville (e altceva să ţii cartea în mînă, s-o pipăi – aia cu urlatul… depinde de cum se exteriorizează fiecare –, decît s-o ai .pdf sau .doc), *Glasshouse*, de Charles Stross, cartea cu copertă de catifea a lui Stephen Baxter (nu i-am reţinut titlul şi degeaba am căutat pe net), *The Lies of Locke Lamorra*, de Scott Lynch… (încă mai visez la cartea asta[1]).

Şi să nu uit minunile de la Corint Junior, „cărţi de-a dreptul ucigătoare“, după cum se spune pe coperta catalogului. Da, ucigător de frumoase! Indiferent dacă te pasionează sau nu literatura pentru adolescenţi, cînd vezi cărţile astea îţi vine să le iei acasă, să le înşiri pe rafturi şi pe comode în loc de bibelouri, statuete şi alte obiecte de decorat interioarele… La fel cum sînt şi cărţile de la RAO. Să dea Domnul ca adolescenţii care sînt atraşi de frumuseţea acestor cărţi să rămînă cu obiceiul cititului.

În concluzie… să rămînem toţi cu obiceiul cititului. Că industria românească de carte… vorba aia: duduie!

•

Nr. 400, 29 noiembrie 2007

[1] Am primit ambele volume (*The Lies of Locke Lamorra* şi *Red Seas Under Red Skies*) la Gaudeamus 2009, în cadrul schimbului de amabilităţi pe care îl am cu Horia Nicola Ursu la fiecare tîrg de carte. Dacă visatul se referea la publicarea ei în româneşte… după ce am ratat cartea în urma unui concurs (de împrejurări) pe cînd eram la Tritonic, tocmai am aflat că apare la RAO, în vara lui 2011.

MINCIUNI ÎN FALŞ

Tinerii nu citesc. Autorii români nu se vînd. În România nu se poate trăi din scris.

M-am săturat să aud lucrurile astea.

Le spun bătrînii atunci cînd un „puşti“ stă pe scaun în autobuz şi nu le cedează locul. Poate că prin firele care îi ies din geacă şi îi ajung la urechi „puştiul“ ascultă un audio-book, nu muzică „satanistă“… Poate că obiectul pe care îl are în mîini e un e-reader şi „puştiul“ citeşte o carte, nu un alt aparat cu jocuri violente. Nu îi pare nimănui ciudat că, atunci cînd vedem pe cineva citind în metrou sau autobuz, cei care practică acest „sport“ sînt tineri?

Le spun librarii sau vînzătorii de cărţi de la tarabe (unii dintre ei, desigur) pentru că aşa ştiu ei şi nu fac nici un efort să vadă dacă lucrurile s-au mai schimbat între timp. Or, oferta din ce în ce mai bogată a editurilor în materie de autori români ar trebui să fie un semnal pentru toată lumea. Dacă editurile publică autori români, asta înseamnă şi că aceştia au început să aibă căutare. Se vorbeşte că tirajele românilor sînt în creştere. Vremea în care chiar şi editurile importante publicau români în 500 de exemplare a cam trecut…

Le spun scriitorii care cred că e de ajuns să publice o carte pentru a-şi asigura un trai liniştit şi chiar o pensie. Scriitorii care în viaţa lor n-au vîndut mai mult de 2-300 de exemplare din cărţile lor. Cei care îşi scot cărţile pe banii lor. Avem cîţiva scriitori care trăiesc din scris. Şi trăiesc bine-mersi. Dar vînd cu miile, cu zecile de mii de exemplare. O carieră se construieşte cu greu, e nevoie de muncă, de răbdare, de încredere şi de vizibilitate. Dacă vii suficient de des în faţa cititorilor – cu lansări, cu articole în reviste şi ziare de mare tiraj, cu interviuri – aceştia îţi reţin numele, îţi vor căuta cărţile. Aşa fac scriitorii în toată lumea. Bine, „în toată lumea“ scriitorii mai au şi agenţi care le mai spun ce şi cum. O să apară şi la noi agenţi pentru scriitorii români. Cred că momentul este din ce în ce mai aproape.

Dar să revin la prima „minciună în falş“, care poate fi un punct de plecare în schimbarea percepţiei şi asupra celorlalte două.

Am fost zilele trecute la ceea ce s-a chemat „Schimb de cărţi 8“ (adică era pentru a 8-a oară cînd se întîmpla „acţiunea“!), invitat alături de Ioan T. Morar. Şi el era pentru prima dată acolo. Şi pe el l-a surprins plăcut mulţimea de tineri care, duminică după-amiază, n-au găsit altceva mai bun de făcut decît să se strîngă într-un loc din Bucureşti (în aceeaşi zi au mai avut loc astfel de acţiuni în Timişoara, Iaşi, Tîrgu-Mureş şi în Thailanda, la Chonburi) să schimbe cărţi, să vorbească despre cărţi. Au mai fost acolo (microbul se împrăştie!) Lucia Simona Dinescu (tot pentru prima oară şi ea, neîncetînd să se mire – plăcut surprinsă – de ceea ce vedea), Miruna Vlada, Octavian Soviany, Victor Dragomir… Scriitori amestecaţi printre cititori. A doua zi bloggerii au şi început să pună însemnări pe blogurile lor, povestind ce şi cum. Ce citeau acei tineri? Ce cărţi au adus la schimb? De toate. Nietzche şi Irving Stone, Neil Gaiman şi Almudena Grandis, dar şi Sorin Stoica, Matei şi Filip Florian, Marian Coman. Cărţi mai grele, cărţi mai uşoare, romane, critică, eseuri, filozofie, poezie. Au fost şi cîteva cărţi F&SF. Pentru cei care se vor grăbi să spună „a fost un caz izolat“ mai precizez că erau acolo cel puţin cincizeci de persoane, şi mai amintesc episoadele Roşia Montană şi Vama Veche despre care am scris la începutul toamnei. Toate episoade ale aceluiaşi serial: Tinerii din România citesc.

Schimbul de cărţi este organizat lunar de Bookblog (www.bookblog.ro), blog colectiv pe care pot fi găsite recenzii făcute de cititori. Cîteva categorii? Literatură contemporană (209 recenzii), SF/Fantasy (73 – cîteva titluri: antologia lui Gardner Dozois, toate cărţile lui Neil Gaiman publicate la noi, dar şi altele nepublicate încă, Despre science fiction, de Radu Pavel Gheo, 1984, de George Orwell, Scoţiduşii liberi, de Terry Pratchett, Gheorghe, *un om special*, de Dan Doboş, *Zîtul*, de Tatian Tolstaia, *Nopţi albe, zile negre*, de Marian Coman etc.), roman psihologic (17), eseuri (26), teatru (4), critică (10), în total 21 de categorii. Evident, nu toţi recenzenţii reuşesc să atingă un oarecare nivel. Unele recenzii sînt naive, dovedind o necunoaştere a fenomenului literar, a momentului şi locului în care se încadrează volumul recenzat. Unele nici nu au pretenţia de a depăşi simpla părere de cititor. Dar dacă vorba dusă din om în om este una dintre căile de promovare a cărţilor (şi poate cea mai eficientă din punct de vedere al autorului şi al editurii – mă gîndesc la vînzări), atunci înseamnă că *Bookblog* îşi face datoria de promotor al lecturii. Numărul celor care vizitează blogul este din ce în ce mai mare, ca şi al celor care vor să se implice activ, prin postarea de recenzii.

În general se observă o creştere a numărului de bloguri dedicate literaturii sau, măcar, a numărului de însemnări dedicate lecturii pe blogurile personale. Printre noutăţile care ating domeniul F&SF, semnalez două, ambele făcînd parte din *Dream Team* (dreamteam.weblog.ro), un nou concept de revistă electronică lansat pe piaţă de platforma weblog.ro. *Dream team* reuneşte unsprezece bloguri tematice, printre ele fiind unul dedicat cărţilor – *Cartuşiera de cărţi* (cartuse.weblog.ro) – şi unul dedicat actualităţii F&SF de la noi şi din lume – *Zepelinul cuantic* (zepelin.weblog.ro). *Cartuşiera* s-a ocupat pînă acum de cîteva cărţi, printre ele numărîndu-se *Picnic la marginea drumului*, de Arkadi şi Boris Strugaţki, *Abatorul cinci* şi *Pianul mecanic*, de Kurt Vonnegut, *Să nu mă părăseşti*, de Kazuo Ishiguro, *Viaţa lui Pi*, de Yann Martel, dar am găsit acolo şi însemnări despre Tîrgul Gaudeamus (cu multe fotografii, cel puţin… interesante) sau despre ultima întîlnire de la Clubul Prometheus organizată de *România literară*. Este un blog de urmărit pentru toţi pasionaţii de literatură.

Iar dacă majoritatea celor care citesc aceste bloguri sînt tineri… se cheamă că viitor de aur ţara noastră are. Sînt prea optimist?

•

Nr. 401, 6 decembrie 2007

ŞAPTE DINTR-O LOVITURĂ

Cum ar arăta revista idelă? Ce ar conţine, ce semnături ar susţine-o?

Într-o lume dominată de cărţi, cred că revistele îşi au rolul lor bine definit, revistele sînt pulsul unui fenomen, sînt dovada că acel fenomen chiar există.

Este domeniul Fantasy & science-fiction o prezenţă, o permanenţă în lumea scriitorilor/cititorilor din România?

Cîtă vreme apar cărţi din domeniu care se vînd în mii de exemplare, cîtă vreme se epuizează ediţii în trei săptămîni… ar trebui să recunoaştem că fenomenul există, că nu e vorba despre o modă, ci de fapte zilnice sau măcar săptămînale – probabil în fiecare săptămînă apare cel puţin o nouă carte F&SF.

Se vorbeşte despre promovarea cărţii, despre marketing, PR… dar ce-l poate face pe un (posibil) cititor să cumpere o carte? Subiectul ei? Autorul? Premiile luate? Sau degustarea? Dozele mici în care un autor îi este administrat prin intermediul povestirilor, creîndu-i-se obişnuinţa (dependenţa?)… Aici rolul revistelor mi se pare crucial, şi nu spun asta din teorie, din „eu cred că“, „mie mi se pare că“. Am experienţa revistelor şi almanahurilor din ultimii cincisprezece ani, care mi-au făcut cunoştinţă cu autori pe care i-am căutat mai apoi, le-am căutat alte povestiri, le-am aşteptat apariţia cărţilor în versiune românească.

Revistele F&SF sînt printre puţinele reviste literare de la noi care şi-au păstrat calitatea de reviste literare publicînd texte. Schiţe, povestiri, uneori chiar nuvele. Nu am ajuns să avem un Analog, un Asimov's sau un Fantasy&Science Fiction, dar nu pentru că ne-ar fi lipsit editorii/redactorii profesionişti. Dacă nu am avut (sau nu avem) o revistă de înalt nivel a fost pentru că nu am reuşit să avem în acelaşi timp toate ingredientele: redactorul, editorul, autorii, traducătorii necesari… Dar le avem, fie şi disparate, astfel încît, puse la un loc, să producă revista ideală? Să le căutăm.

La ora actuală apar pe piaţă trei-patru reviste, se spune despre alte cîteva că vor fi resuscitate în 2008, la altele ne gîndim cu nostalgie…

Helion apare la Timişoara, redactor-şef Cornel Secu, redactor-şef adjunct Florin Leodor Dănilă, periodicitate: o dată la două luni. Plusuri:

uneori publică texte (foarte) bune; atenţie mare acordată autorilor români (e locul în care se publică textele premiate la concursul de proză scurtă Helion); beneficiază de colaborări căutate de orice fan SF: Mircea Opriţă, Cornel Robu; publică interviuri. Tot la plusuri, e singura revistă (literară) care are o secţiune de bandă desenată. Minusuri: unele articole scrise într-un limbaj suburban, destinate mai mult răfuielilor personale decît exprimării de opinii; unele texte sînt slabe (dar încă n-am întîlnit revista care să publice numai capodopere); prezentarea grafică a revistei, prea din anii ’80. Şi tot un minus: nu respectă termenul de apariţie.

Sci-Fi magazin apare la Botoşani, director George Lazăr, redactor-şef Cătălin Moraru, periodicitate: lunar. Plusuri: texte bune, cîştigătoare ale unor premii importante (Hugo, Nebula). Minusuri: unele texte sînt depăşite (sefeul se perimează uşor, mai ales atunci cînd nu constă decît în exprimarea unei idei); revista nu pare a avea un program care s-o individualizeze pe piaţă.

Fiction.ro. Bucureşti, editor: Bogdan Hrib. Trimestrial. Plusuri: coperta cu portrete de autori; colaboratorii; unele texte (inclusiv nuvele); interviurile; autorii români. Minusuri: publicarea de fragmente din romane în curs de apariţie; apariţie neregulată.

Alte reviste care au fost şi, poate, vor mai fi cîndva:

Lumi virtuale, despre care am auzit că există intenţia de a-şi relua apariţia[1]. A apărut la Braşov, periodicitate trimestrială, director Cătălin Badea-Gheracostea. Plusuri: atenţie pentru autorii români; a publicat în fiecare număr cîte o nuvelă; avea o rubrică de film susţinută de Mihai Chirilov; avea rubrică de jocuri electronice; recenziile încercau să acopere cît mai mult din apariţiile de carte românească. Minusuri: genul de literatură promovată nu se încadra în profilul fanului F&SF, mă refer la nucleul dur, care vrea F sau SF curat(e), textele erau cam pe muchia dintre mainstream şi gen. Şi minusul cel mai evident: ultimul număr a apărut în 2005.

Ficţiuni. Redactor-şef Horia Nicola Ursu. A apărut la Satu Mare. Periodicitate: cînd a ieşit de sub tipar, cum se zice. Plusuri: o revistă profi în toate înţelesurile, de la alegerea textelor, la traducere şi redactare; texte româneşti excelente, la fel cele străine (printre ele, nuvele); a avut dosare de autor (unele numere au fost „speciale“, dedicate unui singur autor). Minusuri: din nou, din punct de vedere al fanului pur-şi-dur, au fost publicate texte la limita cu mainstreamul; şi, evident, sucombarea, ultimul număr fiind 7 din 2003. Dar se vorbeşte de o revenire pe piaţă.2

Pro-Scris. Revistă electronică (http://proscris.110mb.com), de critică literară (specializată pe F&SF). Redactori Cătălin Ionescu şi Györfi-Deák György, apariţie trimestrială. Plusuri: colaboratorii – Mircea Opriţă, Robert Lazu, Liviu Radu, Voicu Bugariu etc.; teme inedite şi interesante, acoperind prezentul şi trecutul genului. Minusuri: apariţie neregulată.[3]

Anticipaţia. Colecţia de povestiri ştiinţifico-fantastice. Continuă să apară (aşa se zice, dar nu se găseşte pe piaţă), cu Aurel Cărăşel redactor-şef. Versiunea de acum nu are nici o legătură cu aceea de sub conducerea lui Mihai-Dan Pavelescu din anii '90. Aşa că să reţinem din acea perioadă un redactor profesionist care ştia să aleagă texte româneşti sau străine remarcabile.[4]

Deci: cum ar arăta revista ideală? Ce ar face croitoraşul cel viteaz? Ar prinde şapte dintr-o lovitură şi ar face o revistă care să semene ca aspect cu *Lumi virtuale* sau cu *Ficţiuni* sau cu *Fiction.ro*, ar avea un redactor-şef ca Mihai-Dan Pavelescu, un colectiv de redacţie format din Horia Nicola Ursu, Cătălin Badea-Gheracostea, Cătălin Ionescu, Györfi-Deák György, Florin Pîtea, colaboratori pe Mircea Opriţă, Cornel Robu, Robert Lazu, Liviu Radu, Lucia Simona Dinescu, partea de non-fiction ar trebui să arate ca în *Pro-Scris*… Bună lovitură, nu?[5]

•

Nr. 402, 13 decembrie 2007

[1] Intenţia o fi existat. Revista nu şi-a reluat apariţia.

[2] Doar se vorbea. Revista nu a revenit pe piaţă. Dar Horia Nicola Ursu a scos, în 2010, o altă revistă, *Galileo*.

[3] Între timp, *Pro-Scris* şi-a încetat apariţia. Iar adresa URL nu mai este funcţională.

[4] Se pare că şi *Anticipaţia* şi-a încetat apariţia de cîţiva ani.

[5] Nu ştiu de ce m-a apucat brusc modestia şi nu m-am pomenit în acest articol, deşi am fost redactor-şef la *Fiction.ro* (eu am pornit-o), la *Lumi Virtuale* (e vorba de varianta pe hîrtie aici; cealaltă variantă, electronică, varianta iniţială adică, am pornit-o eu în 2000 şi a durat pînă în 2004, adică

50 de numere). Între timp a mai fost şi *Nautilus*, cu mine redactor-şef la primele 29 de numere (februarie 2008 – iunie 2010).

În aprilie 2011, cînd pun cap la cap textele pentru această carte, se pare că în rolul croitoraşului cel viteaz este Horia Nicola Ursu, care, ca redactor-şef al revistei *Galileo*, îl are ca redactor pe Michael Haulică, iar printre colaboratori se numără Mircea Opriţă și Cătălin Badea-Gheracostea.

IARNA CĂRŢILOR

De fiecare dată sfîrşitul de an parcă grăbeşte lucrurile. Multe din cele pe care ni le-am planificat rămîn pe ultima sută de metri cum se zice, şi nu ştiu prin ce minune găsim atunci energia necesară să înfăptuim munci care ni s-au părut dificile peste an sau doar am avut ghinion, au apărut tot felul de situaţii imprevizibile care ne-au împiedicat în avîntul nostru. Şi atunci Tîrgul Gaudeamus şi chiar următoarele două-trei săptămîni după el ne arată că sîntem în stare sau ne conving că planurile trebuie îndeplinite, că de-aia sînt planuri.

Şi mai e ceva. Unii editori spun (poate toţi, dar sper că numai unii), susţinuţi poate şi de librari (dar n-are rost să ne întindem la discuţii despre librarii noştri care de vreo optsprezece ani se tooot pregătesc de tranziţie) că în decembrie nu se vînd cărţi. Că în decembrie şi ianuarie nici nu are rost să mai tipăreşti cărţi, că nu ai pentru cine. Cumpărătorii îşi canalizează atenţia (şi banii) spre umplerea meselor de sărbători, consideră că un cadou trebuie să fie frumos şi util (adică nu cărţi!) şamd. Aşa o fi. În general. În foarte general. Deşi, de la o vreme, în România apar cărţi în format *hardcover* – ceea ce, trebuie s-o recunoaştem, face din carte un obiect frumos şi, uneori, şi util.

Dar hei, vorbim aici despre fantasy & science-fiction! Vorbim despre nişte cumpărători atipici, vorbim despre fani la urma urmei… Iar fanul SF se pare că încă nu a aflat că în perioada de iarnă cărţile nu se vînd/cumpără. Fanul SF este obişnuit să-şi achiziţioneze cartea atunci cînd apare (şi, în general, s-o şi citească în următoarele două-trei zile). Fanul SF ştie ce cărţi urmează să apară şi la ce editură, există un Serviciu de Informaţii al Fanilor care chiar funcţionează, fanul dă telefoane redactorilor şi îi întreabă ce noutăţi se pregătesc, fanul umblă pe net, pe amazon.com sau pe site-urile editurilor de-afară şi ştie ce cărţi au mai apărut şi-apoi direcţionează întrebarea spre editorii români: “a apărut cutare… Voi sînteţi editorul autorului în România. Cînd aveţi de gînd să scoateţi cartea asta?” Editorii de carte F&SF trăiesc sub presiunea publicului lor care, de multe ori, impune autorul sau cartea de publicat. Dacă aţi urmări blogurile editorilor şi redactorilor de carte F&SF veţi găsi acolo comentarii care oferă sugestii (uneori imperative de-a dreptul!) pentru conturarea planurilor editoriale.

Cred că în nici un alt gen literar editorul nu are un feedback mai prompt şi mai nuanţat.

Nu ştiu cîţi cititori au scris la Humanitas sau Polirom oferind sugestii sau somînd de-a dreptul editorul să introducă în plan un autor sau o anumită carte… Nemira şi Tritonic primesc aproape zilnic astfel de sugestii pentru colecţiile lor Nautilus şi fiction.ro. Perioada în care Nemira s-a ocupat mai mult cu reeditarea vechilor succese decît cu descoperirea de autori noi, neintraţi încă pe piaţa românească de carte, a fost imediat (şi vehement chiar) taxată de fanii-cititori-cumpărători. Şi 2007 a însemnat renaşterea colecţiei (s-a văzut că brandul Nautilus nu este suficient, el trebuie susţinut încontinuu prin titluri noi), aducîndu-ne autori ca George R.R. Martin (cu una dintre cele mai aşteptate serii, „Gheaţă şi foc“) sau prima antologie din seria celor editate de Gardner Dozois (cea mai recentă, ele urmînd a fi publicate în româneşte în ordine inversă) care, contrar unor concluzii (poate pripite) cum că antologiile nu se vînd, proza scurtă nu mai „merge“ ca altădată, se vinde foarte bine. Acuma, mai e vorba şi de Dozois. În domeniul F&SF sînt editori care au reuşit să se impună şi să devină la fel de celebri ca scriitorii (nu-i de mirare că premiile Hugo – acordate de fani! – au o categorie „editor profesionist“[1]). Gardner Dozois şi Ellen Datlow sînt doar două exemple. Şi mai ştiu că tot fanul SF şi-a dorit dintotdeauna să aibă cel puţin una dintre antologiile lui Dozois în bibliotecă. La fel, publicul a avut un cuvînt de spus în privinţa politicii editoriale a celor de la Tritonic, cărora le-a taxat alunecarea spre mainstream, publicarea unor volume aflate la graniţa dintre F&SF şi mainstream. Dintre celebrităţile *New Weird* promovate, doar China Miéville a mers bine, şi-a găsit fani în România. Astfel că ultimele apariţii ale colecţiei au fost ori SF (Peter F. Hamilton), ori fantasy (Lois McMaster Bujold, R. Scott Bakker). Iar cărţile care nu au fost foarte hotărît F sau SF (dar mai valoroase ca literatură) au fost redirecţionate spre alte colecţii (Neil Gaiman, Camille de Angelis, Audrey Niffenegger). Am asistat pe blogul editurii la ceea ce aş putea numi „lupta pentru Gaiman“, în care unii dintre fani s-au declarat împotriva ieşirii lui Gaiman din colecţia de F&SF şi a trecerii lui în colecţia LIT. Unii au mers pînă acolo încît au afirmat că editorul a îngropat autorul, mutarea lui fiind considerată o adevărată trădare. Cînd colo… Gaiman o duce bine-mersi, din cîte se spune, romanul *Nicăieri* s-a vîndut foarte bine în colecţia de „literatură“. De unde se vede că nici fanii F&SF nu sînt deţinătorii adevărului absolut. Dar, în acest caz, nici nu cred că a contat foarte mult

mişcarea editurii (decît ca lărgire a publicului ţintă), pentru fani important a fost că acest nou roman al lui Gaiman a apărut. Pentru că, pînă la urmă, fanul SF cumpără cărţile aşteptate, indiferent de colecţia în care acestea apar. Fanul F&SF nu are reţineri de gen (reorientat de textele de pe coperta IV), colecţie sau alte giumbuşlucuri editoriale. El a cumpărat şi Ishiguro, şi Ellis, şi Vonnegut pentru că ştia că aceste cărţi fac parte din domeniul lui de interes. Ceea ce nu s-ar putea spune despre ceilalţi fani, care n-ar cumpăra o carte extraordinară dacă ea ar apărea într-o colecţie percepută ca F&SF.

Se vorbeşte în aceste zile de noi apariţii (asta ca să revenim la perioada de iarnă în care „lumea nu cumpără cărţi“) la Humanitas – *Busola de aur*, de Philip Pullman, la Nemira – *Casa întunericului*, de Stephen King şi Peter Straub, *Spectrul lui Phlebas*, de Iain M. Banks, *Scara lui Schild*, de Greg Egan…

Iarna este un bun anotimp pentru citit.

•

Nr. 403-404, 20 decembrie 2007

[1] Din 2007 premiile Hugo au prevăzute categorii distincte pentru editor de roman (cel puţin patru romane editate în anul respectiv) şi de proză scurtă (cel puţin patru antologii, culegeri de povestiri sau numere de revistă editate).

2008

ÎNTÎMPLĂRI LA MARGINEA LITERATURII FANTASY

Scriitorii români (re)descoperă literatura fantasy ca mijloc de exprimare. Am spus „(re)“ pentru că au mai fost tentative, în ultimele două-trei decenii, de la Ioan Dan Nicolescu la debutanţii editurii Dacia din anii ‘80 (Tudor Dumitru Savu, Mihai Măniuţiu etc.), la Aurel Antonie şi chiar mai înaintea lor Ştefan Agopian a trecut şi el pe-acolo. Poate la vremea aceea, în lipsa traducerilor (sau, vorba unui critic: “nu avem fantasy pentru că nu-i zicem aşa“), ne gîndeam mai mult la realism magic decît la fantasy, dar privind azi în urmă, putem încadra acele cărţi în genul fantasy, subgenurile mai moderne. Mai apropiat de ceea ce înţelegem acum prin fantasy a fost în urmă cu vreo doi ani Răzvan Rădulescu (*Teodosie cel Mic*)… Numai că aceşti autori îmi păreau cinstiţi în demersul lor. Fantasy era un mod de a scrie, iar cei amintiţi chiar aveau ceva de spus. Acţiuni oneste, adică asumate ca atare, de genul „da, noi scriem fantasy“, sînt romanele *Reţetarium*, de Costi Gurgu[1] şi *Waldemar*, de Liviu Radu. Numai că, în aceste cazuri, e vorba de scriitori care vin din zona F&SF, scriitori care şi-au construit cariera tocmai pe acest gen de literatură. Scriitori care au avut o idee (chiar au avut-o!) pe care n-o puteau exprima altfel decît în nişte romane fantasy. Scriitori cărora subiectele le-au ales genul scrierii, iar cărţile rezultate n-au fost doar încercări de a-şi încorda muşchii sub zîmbetul ştrengăresc (şi infantil) al provocării „vezi cum pot io?“.

Întîmplări la marginea lumii. Aventurile lui Axinte Abramovici Papadopulos în pustie, de Cosmin Perţa (Cartea Românească, 2007) îmi pare o tentativă ratată de roman fantasy. Nu pentru că tînărul scriitor n-ar putea scrie (onorabil) în genul care, şi la noi, cîştigă din ce în ce mai mulţi adepţi, acum, iată, şi printre scriitori. În volumul despre care vorbim există destule pasaje reuşite. Bine-ar fi fost dacă aceste pasaje s-ar fi legat între ele în mod coerent, rezultînd de aici o carte.

Romanul e împărţit în două, fiecare parte cu „povestea“ ei (din păcate). Faptul că personajele din partea a doua, Axinte şi Ruruk (Rur Khan), sînt aceleaşi din finalul părţii întîi nu înseamnă că avem totuşi nişte personaje. Atenţia autorului (şi, deci, intenţia) nu a fost concentrată pe aceste personaje, nu povestea vieţii lor am citit-o. Am citit doar pasaje dintr-un eventual roman despre Axinte. Legătura lui cu Fatima este anunţată şi lăsată

baltă, legătura cu Băiatul cu cămaşa de păr (fiu al lui Axinte cu acea Fatima) nici măcar atît. Nu poţi arunca în text personaje atît de strîns legate biografic cu personajul principal, pentru ca după cîteva pagini să le abandonezi sau, în cel mai bun caz, să le mai scoţi din cînd în cînd din pălărie… Personajele trebuie să aibă o istorie a lor, iar aceasta să le explice/justifice faptele de mai tîrziu. Personajele secundare trebuie să influenţeze acţiunile personajului principal, să participe la definirea sau atingerea scopului spre care se îndreaptă povestea… Iar aceasta, povestea, trebuie să plece de undeva şi să ajungă undeva. Or, în romanul lui Cosmin Perţa tocmai acest traseu al poveştii lipseşte.

Toată cartea pare un pariu pus de autor cu prietenii (generat de apariţia lui *Teodosie*…?), ceva de genul „aşa ştiu şi eu“. Şi da, e convingător (pe alocuri, cum spuneam), ştie şi el să scrie fantasy. Numai că atunci cînd te apuci să scrii o carte, indiferent de motivele şi temele folosite, ea trebuie să spună ceva. Măcar o poveste. Iar aici nu avem decît întîmplări (cum se zice în titlu) răzleţe. Şi nu e vorba despre un roman-mozaic, căruia să-i vedem piesele, iar la urmă să facem un pas înapoi şi să vedem întregul, minunîndu-ne, aşa cum se întîmplă în povestea de neuitat a lui Aurel Antonie („Mozaicul“). La terminarea lecturii facem pasul înapoi şi tot piese disparate vedem, tot cu impresia că n-am primit jocul complet rămînem.

Nici măcar vocea narativă nu este constantă. Am depistat cîteva feluri de a povesti (nejustificate prin nimic, decît prin aceea de a fi simple exerciţii de stil). Uneori parcă citeam fantasy, alteori parcă citeam basme de Ispirescu sau poveşti de Ion Creangă.

Nu voi insista asupra unor cuvinte scrise altfel decît în DEX (nu mi-a părut că autorul îşi propune să reinventeze cuvinte în limba română, că dacă era aşa, ar fi fost OK) ca „vodca“, nici asupra cacofoniilor („îi era frică ca tatăl său“) sau asupra ligamentelor, prea uşor trecute cu vederea de autori şi redactori deopotrivă („în timpul ăsta“) pentru că, la o redactare mai atentă, ele ar fi putut lipsi, se pot remedia la o viitoare ediţie.

Dar buba, marea bubă a acestei cărţi este că ea nu s-a închegat. Parodierea unor scriitori (prieteni, contemporani ai autorului), a unor fapte/întîmplări de azi nu are nici o relevanţă pentru cititorul obişnuit. Ele nu sînt decît semne făcute cu ochiul pentru prieteni. Da, o face şi Marquez, chiar o declară, dar în ce context o face!

Romanul lui Cosmin Perţa este o carte proastă nu numai în cadrul genului – în acest caz, fantasy. Da, literatura de gen are regulile ei, are un

anumit fel de a se scrie, iar cititorii, fanii genului respectiv, sînt cunoscători, se lasă tare greu păcăliţi. De fapt, nu se lasă deloc. Pentru că, la urma urmei, o carte proastă e proastă oricum ai lua-o, oriunde ai încadra-o. Nu există cărţi SF, cărţi fantasy şi literatură (din păcate încă mai întîlnim expresii de genul „a, aia nu e SF, e literatură“). Există doar cărţi bune sau proaste. Cărţi pentru o zi sau pentru toată viaţa.

Cînd scriem cărţi cred că o facem în aşa fel (sau încercăm măcar, fiecare după puterile noastre, după harul nostru), încît ele să fie valabile şi peste zece ani, şi peste treizeci.

Romanul lui Cosmin Perţa nu e valabil nici măcar a doua zi după lectură. De aceea am avut grijă să scriu aceste cuvinte imediat ce am închis cartea, să mă asigur că ceea ce voi spune în acest articol va avea legătură cu ceea ce am citit. Iar dacă nu am povestit pe scurt cartea e pentru că, din păcate, nu e nimic de povestit.

•

Nr. 405, 10 ianuarie 2008

[1] Liviu Radu susţine că *Reţetarium* este un roman SF. După mai multe tentative de racolare a mea întru susţinerea acestei idei, mă declar de acord cu el. Da, lumea din *Reţetarium* este una specific SF, nu fantasy.

WALDEMAR, UN ROMAN FANTASY

Liviu Radu (n. 1948, Bucureşti, studii de informatică) a publicat la sfîrşitul anului trecut ce-a de-a şaptea carte F&SF, *Waldemar*, un roman fantasy care se adaugă altor romane – *Trip-tic* (1999), *Opţiunea* (2004), *Spaime* (2004) – şi celor patru volume de povestiri – *Spre Ierusalim* (2000), *Constanţa 1919* (2000), *Babl* (2004) şi *Cifrele sînt reci, numerele-s calde* (2006). Printre numeroasele premii pe care Liviu Radu le-a cucerit în ultimii 15 ani se numără premii ale conveţiilor naţionale de SF, Premiul Vladimir Colin 2001 (pentru *Constanţa 1919*), cel mai important fiind totuşi premiul obţinut la Convenţia Europeană de SF din 2000 (Gdansk, Polonia).

Este clar că ne aflăm în faţa unuia dintre scriitorii care pot fi numiţi (fără îndoială şi fără nici o exagerare partizană) scriitori de F&SF. Eticheta este onestă atîta vreme cît cel care o foloseşte n-o face doar pentru a-l trece pe Liviu Radu în categoria ne-scriitorilor pe considerentul că scriitorii scriu „literatură“, iar SF-ul (şi suratele fantasy, horror etc.) sînt altceva.

Scrierile lui Liviu Radu sînt adevărate provocări adresate cititorului, fanteziei şi inteligenţei acestuia, regăsindu-se în general în zona povestirilor de tipul „what if“ – ca speculaţie în sensul explorării unor variante de traiect istoric sau în cel al propunerii unor explicaţii pentru variante istorice sau mitice cunoscute. În toate textele lui găsim aşa ceva, Liviu Radu nu este un scriitor care scrie doar de dragul inventării unor poveşti, este un căutător al adevărului, fie el imaginat, speculativ sau cum vreţi să-i spuneţi. Ipotetic, să zicem, ca să ne împăcăm. Liviu Radu caută explicaţii în poveştile lui, ca orice autor sau fan SF şi, ca acestea să stea în picioare, să fie cît de cît credibile, trebuie ca, în primul rînd, lumile create de scriitor să fie coerente, să se susţină, să funcţioneze. Chiar şi în fantasy, unde magicul are şi el o logică a lui. Evident, formaţia de informatician a lui Liviu Radu îl ajută în toate aceste întreprinderi. Avantajul lui Liviu Radu este că *ştie* cum se face asta, ştie că lumea nu se descrie, aşa cum se întîmplă de obicei în textele începătorilor într-ale ficţiunii speculative de tip F&SF care fac asta ostentativ, deranjant, ci se dezvăluie treptat, între un traversat de stradă şi o culegere de fructe, între o discuţie cu regele şi grimasa care însoţeşte durerea provocată de o rană. Liviu Radu nu ne povesteşte direct cum arată

acea lume în care se învîrtesc personajele, cum funcţionează ea, dar ne lasă s-o vedem, s-o înţelegem pe măsură ce lucrurile se petrec, pe măsură ce personajele ni se dezvăluiesc.

Tema din *Waldemar* este lumea ielelor. Subiectul – povestea lui Waldemar, cel care a ajuns în lumea ielelor, apoi s-a întors de acolo. Speculaţia susţinută de autor – ce se întîmplă, de fapt, cu cel răpit de iele, de ce se spune că acesta înnebuneşte pentru că le-a văzut?

Waldemar, un bărbat al zilelor noastre, umblă singuratic prin munţi. Este după un divorţ care l-a tulburat, gîndurile lui se îndreaptă des către fosta soţie, Claudia, către alţi cîţiva prieteni cu care continuă discuţii începute cîndva sau doar le rememorează pe altele, căutîndu-le încă înţelesurile. Descoperă o poiană cu iarba culcată, apoi cineva îl avertizează că locul e periculos, ar fi mai bine să plece. Evident nu pleacă, şi în noaptea următoare surprinde, în acea poiană, dansul ielelor… Este răpit, dus pe tărîmul lor. Motivul răpirii este că Waldemar avea asupra lui un cuţit din fier, material pe care ielele nu-l puteau folosi, iar scopul urmărit de acestea este folosirea lui Waldemar în războiul pe care aveau de gînd să-l declanşeze împotriva tuturor vecinilor lor care le călcaseră teritoriul: demoni, pricolici, ştime etc. Alloonya, fiinţa imaterială multiplă alcătuită din unsprezece iele, l-a răpit şi l-a făcut sclavul ei. După ce el avea să-şi îndeplinească misiunea, urma să i se dea drumul să se întoarcă în lumea lui. Relaţia dintre cei doi se complică în timp, apar sentimente… ciudate, după cum recunoaşte şi el, atîta vreme cît nici măcar n-o poate atinge. Apare în scenă şi Ilmohe, alte iele într-una singură, iar rivalitatea dintre cele două nu va mai fi bazată doar pe conflicte din lumea lor, ci şi pe sentimentele faţă de Waldemar.

Romanul este povestea formării unei armate puternice a ielelor, cu Waldemar la comandă, care să fie în stare să învingă duşmanii şi să refacă regatul pierdut. Dar şi al formării unui Waldemar-conducător, cel care avea să devină Salvatorul şi căruia avea să i se propună să fie Împăratul Lumilor, Stăpînul Tuturor Lumilor în afara Pămîntului. Om şi el, Waldemar cedează tentaţiei, vanităţii. Ilmohe chiar îi reproşează la un moment dat: „n-ai ştiut niciodată cînd să te opreşti“. După care îl eliberează, aruncîndu-l în lumea lui (adică a noastră), înainte ca el să-şi fi încheiat (sau măcar definit) povestea de dragoste. De aceea, odată revenit, Waldemar nu părăseşte locul, poiana, în speranţa că… Şi povestea se închide, dar pentru cititor de astă-

dată, speculaţia autorului despre cei care văd ielele avînd de-acum o posibilă explicaţie.

Înainte de toate, Liviu Radu este un povestitor. E în stare să inventeze o poveste, ştie apoi s-o pună în scenă. Ştie să provoace cititorul. Şi, mai ales, nu-l lasă pe cititor mofluz după trei sute de pagini.

Cititorul fan F&SF se va simţi satisfăcut. Cu povestea, cu derularea ei, cu „explicaţia“.

Cititorul de mainstream poate că nu. Poate îl va deranja toată acea alergătură după fiinţele fabuloase, iar flash-urile din trecutul lui Waldemar (prezentul nostru) cu tribulaţiile lui sentimentale şi profesionale nu îi vor fi de ajuns. Îşi va pune din nou problema „de ce să citesc această carte cînd sînt atîtea cărţi fundamentale care mă aşteaptă?“. Mai ales că numele lui Liviu Radu nu-i va spune mare lucru, nu-l cunoaşte din precedente romane mainstream, şi nici cartea nu a apărut într-o colecţie mainstream (la Polirom sau Humanitas, de pildă). Păcat, pentru că ar putea rata întîlnirea cu un scriitor excelent.

•

Nr. 406, 17 ianuarie 2008

SCI-FI MAGAZIN, NR. 4

Noul număr al revistei botoşănene conţine traduceri (din păcate doar traduceri) ale unor povestiri publicate în ultimii 50 de ani. Editorii riscă, să vedem cum.

Anii ’60: Anne McCaffrey (Anne, nu Ann!) – „Nava care cîntă“ (1961), traducere de Emanuel Huţanu. După naştere, Helva este încapsulată într-o cochilie de metal, urmînd a deveni navă. Este şcolită – timp în care descoperă că poate să cînte –, apoi îşi alege partenerul uman, pe Jennan. Cei doi se leagă afectiv unul de celălalt, creierul uman al navei putînd fi capabil de sentimente. Jennan moare într-o misiune, salvînd locuitorii unei planete, întocmai ca tatăl lui. Totul se termină cu înmormîntarea lui Jennan şi ultimul omagiu (un cîntec) al Helvei, „nava care cînta“. Traducere şi redactare: multe, multe erori şi neglijenţe. „s-a meritat“, „nu-ţi fă griji“, gradele Fahrenheit netransformate în Celsius (pentru că nu e normal să vorbim de oameni care trăiesc la 99 de grade), ligamente („trupul ei“), „hai să-ţi auzim A-ul“ (e vorba, fireşte, de nota La – A, în notarea internaţională, sub cheia Sol), cîteva fraze destul de contorsionate, care ar fi putut fi rupte în propoziţii pentru a face naraţiunea mai clară. Poveste frumoasă în sine, dar cam trecută. După 46 de ani…

Anii ’70: Ursula K. LeGuin – „Cei care pleacă din Omelas“ (1973), premiul Hugo 1974. Povestea poate fi rezumată într-o frază: fericirea unora e clădită pe nefericirea altora, cei care conştientizează acest lucru îşi asumă existenţa sau nu, iar dintre ei unii renunţă, pleacă. Am citit povestea în urmă cu vreo 10-15 ani, cînd a fost publicată prima oară în România. I-am purtat o amintire plăcută pînă acum. Uite cum îmbătrînesc unele texte, cum se trec… Şi o precizare: romanul Ursulei K. LeGuin, *Lumea lui Rocannon* (şi nu Rocanonn!) a apărut pentru prima dată în româneşte la Editura Orion, în 1990.

Anii ’80: Steven Gould – „Piersici pentru Molly“ (1988), traducere de Emanuel Huţanu. Este povestea cea mai surprinzătoare, cu tema (premisa) cea mai inedită: turnul Le Bab, cu peste 700 de etaje. Oamenii trăiesc înăuntru, dar şi în afară, pe el, mai precis. Căţărătorii şi Urlătorii, două clanuri rivale. Subiectul nu e cine ştie ce, se descrie viaţa căţărătorilor, cum urcă ei sutele de etaje, modul lor de viaţă, cum se trăieşte pe turn şi în turn,

cum se desfăşoară luptele la înălţime între Căţărători şi Urlători. Genul de poveste din care nu rămîi decît cu tema/ premisa/ideea SF şi-ţi spui multă vreme: ia uite ce i-a trecut prin cap autorului! Pentru un cititor de SF, de multe ori asta face toţi banii.

Anii 2000:

Kelly Link – „Geanta fărmăcată" (2004), traducere de Ona Frantz. Cea mai titrată povestire dintre cele 9, premiile Hugo şi Locus 2005, Nebula 2006. Face parte din volumul *Magia pentru începători* (Tritonic, 2006) şi traducerea este a Onei Frantz, nu a Editurii Tritonic, cum spun redactorii revistei. Republicarea s-a făcut cu acordul editurii, asta da. Kelly Link a cîştigat o mulţime de premii pentru povestirile ei, dar şi pentru cele două volume în care le-a publicat (şi nu romane, cum se spune în prezentarea ei, cu atît mai puţin pentru „romanul său de short stories" – asta a fost chiar bună!). Geanta fărmăcată este o geantă veche, are peste două sute de ani, şi a aparţinut bunicii Zofia. După moartea acesteia, ar trebui să-i revină lui Genevieve, nepoata, numai că geanta este de negăsit. Genevieve rememorează lucruri pe care le ştie despre bunica ei, ca de pildă jocul de scrabble, mariajul bunicii, Baldeziwurlekistan – locul unde îşi are originea Zofia. Geanta este fărmăcată (*faery*) şi nu fermecată (*fairy*), pentru că şi acest cuvînt este în dicţionar şi Genevieve l-a folosit la scrabble. „Fărmăcată" există şi în DEX, aşa că versiunea română a putut să nu se îndepărteze de original. Geanta este făcută din pielea unui cîine negru şi, în funcţie de cum o deschizi, în ea poate încăpea chiar şi un sat. E greu de rezumat – sau de repovestit – un text de Kelly Link. Cel mai bine ar fi să citiţi povestea, sau şi mai bine ar fi să citiţi cartea (locul 3 în topul celor mai bune cărţi ale anului 2005 alcătuit de revista *Time*).

Greg Van Eekhout – „Cît de departe poţi ajunge" (2006), traducere de Mirela Oniciuc. Un puşti şi prietenul lui, robotul Beeman (omul care bîzîie, nu?) colectează diverse obiecte pe care le schimbă pe altele sau pentru mîncare. Robotul îi arată imagini cu marea şi puştiul o „miroase", aşa încît pleacă spre o mare mai mare, spre ocean, să pescuiască. Pe drum, Beeman se sacrifică pentru ca puştiul să ajungă la ocean. Ideea e „mergi undeva. Fă ceva" cum îi spune acesta înainte de ultimul său clic. Sau, cum îi spusese mai devreme, „Indiferent ce se întîmplă, tu vei fi făcut ceva cu viaţa ta. Sau măcar ai încercat". Lucruri aduse bine din condei în această povestire SF: robotul avea stocate în memorie texte şi imagini, fără a discerne între ficţiune şi informaţie. Pentru el totul era informaţie, chiar şi dragonii (dintr-

o poveste). În sfîrşit, revista a găsit un traducător! Este Mirela Oniciuc. S-o păstreze! Să renunţe doar la pasajele narative din interiorul replicilor. Mi-a plăcut povestea. Bravo pentru selecţie!

Mary Rosenblum – „Filme pentru acasă“ (2006), traducere de Oana Cercel. O poveste din zona post-cyberpunk, în care un client angajează un „cameleon“ care va trăi pentru el un anumit eveniment, îl va înregistra pentru el. Ca un autor SF care se respectă (dar pe care eu nu-l respect prea mult) Rosenblum explică şi cum se face – tehnologic – treaba asta: o injecţie cu nanoroboţi care vor dezvolta o reţea neurală etc. Premisa este interesantă, s-a mai scris pe tema asta, problema e ce ne mai oferă în plus autorul. În acest caz, nu mare lucru, cameleonul se îndrăgosteşte, dispare cu amintirile etc., dar „nu-ţi fă griji“ (vorba cuplului traducător–redactor), lucrurile se rezolvă…

Aceastea au fost textele despre care merită vorbit. În concluzie, noul număr al revistei *Sci-Fi Magazin* are aceleaşi calităţi şi defecte ca ale numerelor anterioare: selecţia eteroclită, traducerile îndoielnice, redactarea deficitară, dar, după toate, pot fi găsite şi perle.

•

Nr. 407, 24 ianuarie 2008

SURFING PRIN BLOGOSFERĂ

Dăm o tură prin blogosferă? Să vedem ce se mai întîmplă, ce mai citeşte lumea, ce mai comentează, cine se mai ceartă şi de ce? Pulsul realităţii…

Zepelinul cuantic (http://zepelin.weblog.ro), blog de ştiri, anunţă nominalizările la premiile British Science Fiction din acest an (pentru lucrări SF sau fantasy publicate pentru prima oară în Marea Britanie în 2007), anunţate la 21 ianuarie. **Roman:** *Alice in Sunderland* de Bryan Talbot, *Black Man* de Richard Morgan, *Brasyl* de Ian McDonald, *The Execution Channel* de Ken MacLeod, *The Prefect* de Alastair Reynolds, *The Yiddish Policemen's Union* de Michael Chabon. Nici unul dintre aceste romane nu au fost încă publicate în româneşte, iar dintre autori doar Ken MacLeod este cunoscut publicului nostru cu *Vînătorii de fulgere* (Tritonic, 2006). Richard Morgan va fi prezent în librării în această primăvară cu *Altered Carbon* (tot la Tritonic). **Proză scurtă**: „Lighting Out" de Ken MacLeod, „Terminal" de Chaz Brenchley, „The Merchant and the Alchemist's Gate" de Ted Chiang, „The Gift of Joy" de Ian Whates, „The Sledge-Maker's Daughter" de Alastair Reynolds. Cunoscuţi în România sînt Ken MacLeod (cum spuneam) şi Ted Chiang, căruia i s-au publicat recent povestiri în revistele *Helion* şi *Sci-Fi Magazin*. **Artă plastică**: Andy Bigwood, Les Edwards, Richard Marchand şi Kenn Brown pentru coperte de carte sau de revistă. Premiile vor fi stabilite prin votul membrilor Asociaţiei Britanice de Science Fiction şi al participanţilor la convenţia naţională Eastercon 2008 (21-24 martie), care îi va avea ca invitaţi de onoare pe Neil Gaiman, China Miéville, Tanith Lee şi Charles Stross.

Însemnări din colţu' hărţii (http://uglybadbear.wordpress.com), blogul lui Horia Nicola Ursu (şi al editurii Millennium Press) găzduieşte o mică dispută generată de apariţia numărului 4 al revistei *Sci-Fi Magazin* (însemnarea *Cafea cu parfum de reviste*). Observaţiile critice (exprimate uneori într-un limbaj care n-avea altă şansă decît să enerveze, dincolo de adevăr şi argumente) n-au fost tocmai pe placul lui George Lazăr, editorul publicaţiei, care contraatacă, de multe ori pe lîngă subiect, alegînd să combată părţile de frază care nu se referă strict la revista în discuţie. Pînă la urmă tonul disputei s-a domolit şi ceea ce părea a fi începutul unui război ar

putea fi, vorba filmului, începutul unei frumoase prietenii. Din însemnările recente mai aflăm detalii despre două cărţi în lucru: *Dune: Jihadul Butlerian* de Brian Herbert & Kevin J. Anderson (data apariţiei: mai 2008), prima carte din seria *Legendele Dunei*, şi *James Dean: Rebelul* de Jack Dann (apariţie: martie 2008), o istorie alternativă în care James Dean supravieţuieşte accidentului de maşină şi are în continuare o viaţă tumultuoasă în care mai apar John şi Robert Kennedy, Marilyn Monroe, Elvis Presley, Jack Kerouac şi alţii.

Mostly Harmless (http://blog.mostly-harmless.ro) este un blog în care găsim o listă impresionantă de cărţi citite în ultimii doi ani şi în care, din cînd în cînd, mai găsim izbucniri împotriva celor care spun, de pildă, că „*Dune* nu este SF decît prin temă. *Dune* este literatură de cea mai mare clasă“. Lucru care o face pe Jen, autoarea blogului, să stîrnească dispute şi pe alte bloguri, ca de pildă *Terorism de cititioare* (însemnarea „Greu“ din 11 ianuarie).

Şi pentru că veni vorba, *Terorism de cititoare* (www.terorista.ro) este un blog în care, din cînd în cînd, îşi dau întîlnire fanii SF cu fanii ne-SF, adică aceia care consideră că atunci cînd o carte SF este bună, ea nu mai este SF, ci, pur şi simplu, literatură. O fi? N-o fi? Cum din această dilemă nu putem ieşi, n-avem decît să urmărim în continuare disputele. Să mai menţionez că luciat a pus pe blogul ei şi un poll cu tema „Ce părere aveţi despre literatura SF?“.

Cartuşiera de cărţi (http://cartuse.weblog.ro) este un „blog de cărţi“ în care, după volume de Arkadi şi Boris Strugaţki, Kurt Vonnegut jr. și Kazuo Ishiguro, au fost comentate, în ultima vreme, *Poştaşul vine după Apocalips* de David Brin şi *Misterul regelui. Despre scris* de Stephen King. Ultima însemnare este despre *Moda lingvistică 2007* de G. Gruiţă; n-are legătură cu sefeul, dar are cu limba română, de folos tuturor celor care scriu, citesc, editează *şi* F&SF.

Dintre autorii (mai mult sau mai puţin cunoscuţi) de F&SF, de remarcat este Aron Biro, al cărui blog, *The Deleted Scenes* (http://aronbiro.blogspot.com/) impresionează prin comentariile despre filme şi cărţi.

Proaspăt venit în rîndul bloggerilor este Robert Coller, tînăr autor care a început să se afirme, şi al său *Filthy Keyboard* (http://robertcoller.wordpress.com/). Am găsit aici o însemnare despre

cartea lui Marian Coman, *Testamentul de ciocolată*. Cine spune că scriitorii se mănîncă între ei?

Şi dacă tot am scăpat pe net, să vizităm şi cîteva edituri, că acuşi începe sezonul de primăvară.

Tritonic News (http://tritonicnews.blogspot.com) a adăugat de curînd informaţii despre următoarele cărţi F&SF care vor apărea în această primăvară: *Atuurile morţii* de Roger Zelazny (a şasea carte din seria *Amber*) şi *Elantris* de Brandon Sanderson. Plus o veste bună pentru fanii lui Neil Gaiman: în 2008 vor apărea versiunile româneşti la *Coraline* şi *Good Omens* (aceasta scrisă împreună cu Terry Pratchett).

Topul de vînzări al editurii Nemira (www.nemira.ro) conţine, în primele zece poziţii, cîteva cărţi F&SF: *Labirintul magic* de Philip José Farmer (locul 2), *The Year's Best Science Fiction*, vol.1, antologie editată de Gardner Dozois (3 – zilele trecute a apărut şi volumul 2), *Urzeala tronurilor* de George R.R. Martin (5), *Umbra uriaşului* de Orson Scott Card (6), *Camuflaj* de Joe Haldeman (9). Adică jumătate din cele mai vîndute cărţi sînt F&SF. De urmărit este şi blogul (http://www.nemirabooks.ro/ blog-de-carte), în care cititorii postează recenzii la cărţile editurii, multe dintre ele din domeniul F&SF.

Nu sîntem un popor virtual, dar petrecem din ce în ce mai mult timp pe net. Şi asta, în pofida previziunilor sumbre ale unora, ne apropie mai mult unii de alţii.

•

Nr. 408, 31 ianuarie 2008

UN PREMIU VINDE O CARTE?

A început agitaţia provocată de premiile literare. Nici domeniul fantasticului (science-fiction, fantasy, horror) nu aşteaptă vara pentru a se exprima. Astfel, deja s-a acordat primul premiu important: William L. Crawford, pentru scriitori debutanţi. În 2008, Premiul Crawford i-a revenit lui Christopher Barzak pentru romanul *One for Sorrow*.

S-au mai anunţat nominalizările pentru premiile British Science Fiction; sefiştii britanici sînt printre cei mai grăbiţi în acest an, convenţia lor va avea loc în luna martie (Eastercon 2008, Londra, 21-24 martie). Membrii asociaţiei şi participanţii la convenţie vor avea de ales, la secţiunea roman, între *Alice in Sunderland* de Bryan Talbot, *Black Man* de Richard Morgan, *Brasyl* de Ian McDonald, *The Execution Channel* de Ken MacLeod, *The Prefect* de Alastair Reynolds şi *The Yiddish Policemen's Union* de Michael Chabon. La secţiunea de proză scurtă, candidate sînt texte de Ken MacLeod, Chaz Brenchley, Ted Chiang, Ian Whates şi Alastair Reynolds.

Şi pentru cele două mari premii – Hugo şi Nebula – au început pregătirile, dar aici sîntem de-abia în faza voturilor preliminare.

După cum se ştie, doar unele dintre premiile literare aduc cîştigătorilor bani. În domeniul F&SF, în general e vorba doar de trofee simbolice. Există şi excepţii, una dintre ele fiind Premiul Arthur C. Clarke care îi va aduce cîştigătorului, în acest an, suma de 2008 lire sterline. Ceea ce, s-o recunoaştem, nici nu înseamnă cine ştie ce.

În lumea literară românească se spune adeseori că premiile nu sînt suficient de consistente. Uite că lucrurile stau la fel şi la alţii. Şi-atunci, se naşte întrebarea: dacă tot nu ne îmbogăţim din premiile literare, la ce bun toată agitaţia? Să fie vorba doar de orgolii?

Revin la premiile din domeniul fantasticului. În afara ceremoniei de decernare a premiilor, cînd laureaţii devin vedete şi au momentul lor de glorie, adevărata lansare a carieriei (relansare uneori) începe abia a doua zi. Pentru că un astfel de premiu înseamnă, în primul rînd, creşterea vînzărilor pentru romanele premiate, noi ediţii, antologii gen *Nebula Awards Showcase 2002: The Year's Best SF and Fantasy*, lupta editurilor mari pentru pentru contractarea următoarei (sau următoarelor) cărţi. Există obiceiul ca pe copertele cărţilor, sub numele autorului, să se precizeze că

acesta este cîştigător al premiului Hugo/Nebula şi asta intră în campaniile de promovare a cărţii/autorului. Ca să nu mai vorbim de traduceri. Editurile din afara spaţiului anglofon urmăresc, în primul rînd, achiziţionarea drepturilor de traducere pentru autorii care au în palmares premii ca Hugo, Nebula, World Fantasy (a se vedea şi la noi copertele cărţilor de la Nemira şi Tritonic, cu specificarea premiilor) pentru că cititorii de peste tot vor să le aibă în bibliotecă. Îmi amintesc că una dintre dorinţele mele, încă de cînd am intrat în lumea F&SF, asta a fost, să citesc lucrările premiate. Şi, dacă se poate, cît mai aproape de momentul respectiv, tocmai pentru a fi la curent cu prezentul fenomenului.

Următoarea întrebare, pe care şi-o pun mai degrabă editorii decît cititorii, este: un premiu internaţional vinde cartea în România? Este de ajuns ca o carte să ia un premiu pentru a avea vînzarea asigurată? Am spus că cititorii sînt curioşi, vor să fie la zi cu premiile. Dar sînt aceştia suficient de mulţi cît să justifice un tiraj românesc? Sau, pentru a deveni un bestseller la noi, cartea respectivă trebuie să mai aibă ceva? Un răspuns la repezeală ar fi „cartea trebuie să fie bună“. Evident că editorul o consideră bună, din moment ce o publică! Şi totuşi… ce mai înseamnă „bună“ cînd ne referim la o carte? Premii? Recenzii entuziaste? Sînt ele suficiente? De pildă, *Aer* de Geoff Ryman a luat patru premii în perioada scursă de la semnarea contractului de traducere pînă la apariţia ei pe piaţă şi totuşi vînzările n-au fost un succes de librărie. Romanele lui Miéville şi Gaiman (şi ele premiate la vremea lor) au avut vînzări mult mai bune. Acum, în topurile de vînzări se află antologia *The Year's Best Science Fiction* (Nemira, 2007, 2008, două volume) a lui Gardner Dozois, care nu este o sumă a premiilor pentru proză scurtă din 2006. Şi totuşi este un bestseller. Să fie vorba de numele editorului american? Cititorul român a auzit de Dozois de multă vreme, are informaţii despre antologiile lui anuale (în 2008 va apărea antologia cu numărul 25 – cea publicată de Nemira este a 23-a), ştie că este cel mai celebru editor la ora actuală, că are cincisprezece premii Hugo la categoria *best editor* … Şi uite-aşa am ajuns din nou la premii.

Nu ştiu dacă un premiu face dintr-o carte un bestseller. Dar, în orice caz, ajută mult vînzările. Iar pentru scriitorul care-l primeşte înseamnă noi contracte.

În lumea literară românească se pare că premiile nu au acelaşi impact. A cîştiga un premiu literar la noi înseamnă, de cele mai multe ori, doar o victorie de orgoliu. N-am auzit de vreo luptă a editurilor pentru viitoarele

cărţi. Dar dacă n-am auzit, nu înseamnă neapărat că aceasta nu există. Însă lucrurile astea, prin alte părţi, sînt publice, cititorul poate afla cînd un scriitor a semnat un nou contract. Am mai zis eu că cititorii sînt dornici de a afla ce cărţi sînt în pregătire la edituri, ce va apărea pe piaţă în următoarele luni. Există o secretomanie a editurilor noastre („să nu afle concurenţa!“) care, pînă la urmă, ţine şi cititorii deoparte. Şi încă: vitrinele librăriilor noastre nu sînt inundate cu zeci de exemplare ale unei cărţi proaspăt premiate de Uniunea Scriitorilor sau mai ştiu eu ce alt organism care acordă premiile importante. De ce? Poate pentru că, de multe ori, facem lucrurile ca la UTC, adică „bifăm acţiuni“, după care ne vedem liniştiţi de treabă (care va fi fiind treaba aia).

Premiile literare n-au fost inventate doar pentru a mîngîia orgoliile scriitorilor, vanităţile lor. Indiferent de cine le acordă şi de modul în care se face selecţia, premiile sînt parte integrantă din industria editorială şi, la urma urmei, din ceea ce ne place să numim cultură.

•

Nr. 409, 7 februarie 2008

CRAIOVA VĂZUTĂ DIN CĂRŢI

Ar fi trebuit să spun „reviste“, dar nu-mi mai ieşeau silabele în titlu. Aşa că… să vedem ce se mai întîmplă la Craiova.

În afara celor două tîrguri de carte, uneori îl mai întîlnesc pe Dodo Niţă şi „peste rînd“ cum ar veni, atunci cînd se nimereşte ca omul de care este legată, în mare parte, istoria recentă a benzii desenate din România să mai ajungă prin Bucureşti.

Aşa s-a întîmplat zilele trecute cînd ne-am întîlnit să „vorbim“ un suc şi-o bere. Evident, tema discuţiei noastre a fost „ce mai faci?“, „dar tu ce mai faci?“ – şi nu era vorba de cum o ducem cu sănătatea, dacă, la vîrsta noastră, ne mai doare una-alta cînd ne dăm jos din pat dimineaţa sau, vorba cuiva, nu ne doare nimic, semn că am murit în somn.

Eu i-am povestit despre proiectul meu cu Editura Nemira, revista *Nautilus* (lunară, în format electronic, primul număr va apărea pe 15 februarie la adresa nautilus.nemira.ro), emisiunea de radio la SMART FM, Almanahul Nautilus, relansarea concursului de romane.[1]

El mi-a povestit despre craioveni. Care fac bine-mersi, dar nu mai fac nimic împreună, ci fiecare separat. Marian Mirescu s-a lipit de gruparea Helion, de revista şi almanahul pe care le publică timişorenii. Victor Martin îşi continuă lupta cu toţi şi cu toate, de la comunişti la sefişti şi, cel puţin o dată pe an, scoate cîte o carte (aforisme, povestiri, romane). Aurel Cărăşel continuă să facă *Anticipaţia*, revista pe care n-o vede nici un fan SF (nici măcar el însuşi, după cum mi-a zis astă-vară în tabăra Atlantykron), dar care are vînzare printre elevii anumitor şcoli de la sate. Mircea Liviu Goga s-a apucat de pictat (îmi amintesc că mi-au plăcut cîteva dintre povestirile lui publicate în *Jurnalul SF*). Dodo Niţă se ocupă de destinul benzii desenate în România, de organizarea Salonului Internaţional de Bandă Desenată, pregăteşte ediţia a 3-a a *Dicţionarului benzii desenate din România*. Iar Viorel Pîrligras mai face şi el una-alta, ultima ispravă fiind un grupaj de texte SF în revista *Autograf*, despre care voi povesti în continuare:

Laurenţiu Nistorescu – „Şi nu-şi va da vinul via verde pe grui“. Un titlu imposibil, la concurenţă cu textul propriu-zis. N-am înţeles nimic: cine erau personajele, cîte erau, unde se întîmplau lucrurile… Secvenţele scurte, tăiate, lipite între ele, trecerea dintr-un loc într-altul şi de la un personaj la

altul fără un marcaj grafic… A fost un experiment? Prea experiment… Sau poate îmbătrînesc eu şi nu-mi mai sare mintea…

Mircea Liviu Goga – „Inel de aur cu trei cercuri de aur la mijloc“. Alt titlu nefericit. Şi încă o povestire dintr-acelea încadrate în genul fantastic, în care autorul spune ce are de spus la modul simbolic, parabolic, în care autorul dă impresia că are ceva de spus, dar ce vrea să spună el ar trebui să înţeleagă cititorul… Numai că cititorul, în astfel de cazuri, rămîne cu întrebarea: dacă n-am înţeles eu ce-a vrut să spună? O scriitură frumoasă însă, aleasă aş zice, dacă nu mi-ar fi teamă de desuetudinea cuvîntului. Mircea Liviu Goga are cuvinte în pix, are imagini… are fraze. Ca asta: „Şi eram chiar nemuritor, căci nu ştiam nimic despre moarte“.

Viorel Pîrligras – „Convocator“. O povestire scrisă în 1983, cum precizează şi autorul. O Geneză tovărăşească, izvorînd dintr-un Plan de măsuri, votat în şedinţă în urma unei dări de seamă. Cititorilor mai tineri le-ar putea părea o ucronie, dar de multe ori „viaţa bate filmul“ (sau cartea). Da, nu se putea publica atunci, dar se putea citi la cenaclu sau într-un grup mic de prieteni (aşa erau lucrurile înainte de 1989). O caricatură, o parodie (a vieţii) care se apropie mai mult de SF decît ne-am imagina. Un text de cenaclu al anilor ’80, însă nimic mai mult.

Silviu Genescu – „Zăpada de pe aripile îngerului“ (aici titlul bate textul). Tehnici de rejuvenare, viruşi doctrinari (sau „de credinţă“), copii digitale ale oamenilor, hi-tech mult, mult, mult, prea mult ca să mai lase loc şi pentru ceva literatură. După textul voalat, iată acum şi cealaltă extremă în care cad autorii de SF, textul suprapopulat cu gadgeturi, în care nici măcar personajele nu mai pot fi deosebite de obiectele „SF“. Nu vezi pădurea din cauza copacilor, dar într-un text literar (indiferent de gen), eu zic că pădurea contează. Iar dacă pădure nu e… Încă ceva: oare de ce unii autori consideră normal să introducă în replicile personajelor şi pasaje narative?

Victor Martin – „Oameni goi pe străzi“. Într-o zi, primarul unei localităţi convoacă consilierii să voteze o rezoluţie care să interzică locuitorilor să mai umble goi pe stradă. Consilierii, membri ai diferitelor partide, ţin cuvîntări în care întorc propunerea pe toate părţile. Dacă ar fi să găsesc o etichetă pentru textul lui Victor Martin, „proză satirică“ ar fi aceea. Autorul are umor, textul îi iese. Cam optzecistă abordarea (prin anii ’80 erau foarte la modă glumele SF), dar Martin reuşeşte să treacă dincolo de expunerea ideii, rezultînd astfel un text care se citeşte cu zîmbetul pe buze. Da, domnule, ăsta e cel mai bun text din revistă. În pagina în care se încheie

povestirea lui Victor Martin, este şi o reclamă la ultima sa carte publicată: *4 proze science fiction*.

Grupajului de povestiri selectate de Viorel Pîrligras i se adaugă două texte non-fiction: „John Titor – ciber-fantomaticul călător temporal“ de Darius Luca Hupov şi „Veşnica tinereţe a strigoilor“ de Györfi-Deák György.

Ce concluzii ar fi de tras la terminarea lecturii? E bine că se scrie F&SF în continuare, e bine că autorii români încă mai găsesc prin sertare texte nepublicate, dar… – că aşa e, cînd cineva începe o frază cu „e bine“, fii sigur că urmază un „dar“ – şi mai bine ar fi dacă cei care scriu s-ar mai gîndi şi la cei care citesc. Ştiu că autorilor care fac asta li se reproşează compromisul, dar a scrie o povestire coerentă, care să se bazeze pe o poveste în primul rînd, care să transmită ceva şi, culmea!, să mai aibă şi măcar un personaj credibil nu mi se pare un compromis chiar atît de mare. Încercaţi, vă rog.

•

Nr. 410, 14 februarie 2008

[1] În afara celor 29 de numere de revistă (februarie 2008 – iunie 2010), nimic altceva nu s-a mai concretizat din colaborarea cu Nemira.

ÎNTRE COCTEIL ŞI CARCALETE

RomâniaSF online (www.rosf.ro) este unul dintre site-urile lui Mugur Cornilă, despre care am mai scris. Pe site au mai apărut pînă acum articole, recenzii, dosare de autor care vor să ofere cititorilor o imagine a literaturii F&SF publicate în România, dar, în acelaşi timp, să fie şi ceva dinamic, să vedem în timp real mişcările (convulsiile, uneori) din sînul fenomenului românesc.

Ultima actualizare a site-ului a avut loc cu cîteva zile în urmă şi are de toate: articole, o recenzie, un dosar de autor (Dumitru Stătescu, dar despre el voi vorbi săptămîna viitoare).

Să vedem astăzi articolele.

Mugur Cornilă – „Cine este, de fapt, Capitanul Nemo?" Este un articol prilejuit de anunţarea noului proiect al editurii Nemira (revista Nautilus, almanahul etc.), proiect axat pe descoperirea şi promovarea autorilor români de F&SF. Articolul este mai mult o dezvăluire (cine se află, de fapt, în spatele acestui proiect?), dar şi un fel de scrisoare de adio, un fel de semnătură pe actul de divorţ între autor (fost angajat al editurii Nemira) şi Valentin Nicolau. „La fel ca şi alţii", conchide Cornilă, „consider că este timpul să merg mai departe". În fond, asta facem toţi: facem ce facem într-un loc, apoi vine vremea schimbării şi mergem mai departe. Important e să lăsăm ceva în urma noastră.

Ovidiu Petcu – „CARTEA: un spectacol virtual de cinema". Ceva despre cum învăţăm noi să citim, cum scriu scriitorii cuvinte şi noi decriptăm imagini… şi ce înţelege cititorul dintr-un text. Adică e vina mea că nu m-am lămurit ce vrea autorul.

Dan Popescu – „Despre cărţile anului 2007". Nu e chiar un articol, e doar o promisiune că Dan Popescu îşi va relua obişnuitele dări de seamă (foarte utile pentru cei care urmăresc fenomenul) asupra apariţiilor editoriale din zona F&SF. Deocamdată, o listă cu cărţile autorilor români apărute în 2007 (doar ale celor cunoscuţi ca autori „de SF"; lipsesc cărţile F&SF ale autorilor veniţi dinspre mainstream). Iată lista: Voicu Bugariu – *Literaţi şi sefişti*, Marian Coman – *Testamentul de ciocolată*, Dan Doboş – *Gheorghe, un om special*, Radu Pavel Gheo – *Despre science fiction* (reeditare), Michael Haulică – *Nu sînt Guru*, George Lazăr – *America One*,

Robert Lazu, Mihaela Cernăuţi-Gorodeţchi şi Györfi-Deák György – *Enciclopedia lumii lui Tolkien*, Victor Martin – *4 proze science fiction*, Victor Martin – *Noaptea oraşului ilustrat*, Liviu Radu – *Waldemar*. Puţin, zice Dan Popescu, eu n-aş zice chiar puţin în comparaţie cu alţi ani. De remarcat că patru dintre aceste titluri sînt de non-fiction (asta chiar nu s-a mai întîmplat de mult!)

Victor Martin – „Traducerea traducerilor: America One“. Textul se vrea o recenzie la volumul *America One* de George Lazăr (Tritonic, colecţia fiction.ro). Am zis „se vrea“ pentru că textul ar fi putut fi o recenzie dacă Victor Martin s-ar fi concentrat asupra cărţii în discuţie şi ar fi renunţat la războaiele cu editorii români şi străini care umplu librăriile cu maculatură şi pervertesc gustul cititorilor. Ar fi putut fi o recenzie dacă n-ar fi fost vizibile aproape în fiecare paragraf poliţele plătite celor care, de-a lungul timpului, l-au supărat fie criticîndu-i textele, fie nepublicîndu-i cărţile (evident, din motive mafiote, de gaşcă, neavînd nicidecum legătură cu valoarea lor).

Zice Martin, în debutul recenziei sale: „Multitudinea de mici festivaluri şi tîrguri de carte din Occident şi S.U.A. dau iluzia multor editori români că premiile primite reprezintă garanţia valorii; poate a valorii în bani.“ Ca de obicei, sînt puse pe hîrtie generalităţi care dau cititorului iluzia că autorul ştie despre ce vorbeşte. Dar, în lipsa exemplelor concerete, mă îndoiesc că ştie. Care sînt acele „mici festivaluri şi tîrguri de carte“? Că festivaluri nu prea sînt, iar tîrgurile nu prea sînt mici. Premiile despre care se pomeneşte nu sînt primite de editorii români, aşa cum s-ar înţelege din formularea ambiguă, ci de cărţile respective. Or, editorii români aleg de obicei cărţi premiate cu Hugo sau Nebula, cele mai importante premii care se acordă în lume pentru literatura F&SF. Mai departe: modelul vestic, al cărţilor diluate, „conţinînd idei extrase din surse mai vechi“ a ajus şi la noi, George Lazăr fiind un exemplu în acest sens. Mi se pare mie sau i se reproşează lui Lazăr pînă şi lansarea pe care şi-a organizat-o la Botoşani? Aşa pare… Apoi vine atacul: „Ca român, poţi publica la o astfel de editură dacă eşti prieten cu patronul sau cu vreun redactor de carte“, cu insinuarea, fireşte, că poţi publica (la Tritonic, editura unde a apărut cartea) *numai* dacă eşti prieten etc. Se revine (sau de-abia se ajunge) la cartea în discuţie: „Şi ideea românului George Lazăr e subţire: Pămîntul după inundaţiile catastrofale generate de încălzirea globală.“ Aş zice că aceasta nu este ideea romanului, ci tema, contextul întîmplărilor. O declaraţie a lui Lazăr cum că i-ar plăcea să-şi vadă romanul ecranizat este prilej pentru recenzent să

divagheze pe tema colapsului în care se află cinematografia mondială. Apoi se vorbeşte despre ce înseamnă o cultură minoră. Şi că 1% din omenire vorbeşte limba română (???). Mai apar în context UE, Isaak Asimov (Isaac, da?), „biata literatură de peste ocean“, încălzirea globală care „nu poate duce decît la mutaţii genetice, care să facă specia umană să evolueze“ (???). Ca să nu mai vorbim de ameţitoarea afirmaţie: „Dacă vă duceţi la o tipografie, veţi constata că o carte fără conţinut, adică avînd foile albe, costă cît o carte cu filele acoperite de o poveste.“ Corect! Tipăritul propriu-zis e gratis. Doar tăiatul hîrtiei şi legatul costă.

Concluzia: „Un astfel de autor nu trebuie încurajat; ajunge mare şi deturnează sensul real al literaturii SF în cine ştie ce direcţie.“ Păi, dacă e atît de slab, cum o să ajungă mare? În fine…

Cum ziceam: dacă Victor Martin s-ar fi abţinut de la răfuieli personale şi ar fi argumentat mai multe dintre verdicte, am fi avut parte de o recenzie. Aşa, avem un cocteil de… De fapt, cuvîntul românesc este carcalete. Vin, sirop şi sifon. Mult sifon.

•

Nr. 411, 21 februarie 2008

DUMITRU CLAUDIUS STĂTESCU

Am lăsat pentru această săptămînă *Dosarul de autor* publicat pe site-ul *RomaniaSF online* (www.rosf.ro), pentru că merită un tratament special.

Autorul, Dumitru Claudius Stătescu, este una dintre noile voci, în plină afirmare, ale literaturii F&SF româneşti. S-a născut în Bucureşti, în 1980. A absolvit Facultatea de Medicină şi Farmacie din capitală în 2004, iar în prezent este medic rezident la Spitalul Clinic de Urgenţă Bucureşti. A debutat în anul 2006 cu povestirea „Adevărul despre Eden“, publicată în suplimentul *Literatura şi Artele Imaginarului* al cotidianului *Obiectiv – Vocea Brăilei*.

Acum, ştiind cîte ceva despre Stătescu, am putea înţelege titlul sub care este plasat dosarul: „Dumitru Stătescu – un nou Sebastian Corn?“. Eu sper, pentru binele tînărului autor, să nu fie un nou Sebastian A. Corn, să fie doar Dumitru Stătescu. Fiecare se vrea a fi o voce unică şi, sînt convins, Stătescu şi-o caută pe a lui. Apropierile astea care ţin mai mult de marketing şi de PR mai mult dăunează. Mai ales atunci cînd nici nu au acoperire, cum este cazul de faţă. Au mai existat (încă există) scriitori care sînt medici. Chiar şi în F&SF. De ce tocmai Corn? Să-l lăsăm Stătescu. E mai bine aşa.

Dosarul conţine trei povestiri.

„Adevărul despre Eden“. În primul rînd eu devin circumspect cînd mi se bagă sub nas texte al căror titlu începe cu „adevărul despre…“. Ştiu, este o stratagemă de a atrage cititorul, dar… este autorul deţinătorul adevărului? La urma urmei, poveştile nu sînt „adevăruri“, sînt doar ficţiuni, şi în asta şi constă farmecul lor. Textul lui Dumitru Stătescu face parte din categoria „misterelor creaţioniste“, creaţia divină fiind una dintre temele des abordate de scriitorii de literatură fantastică (uneori cu accente F&SF). Stătescu propune o creaţie în care „nesăbuitul“, membru al ghildei creatorilor, „născocise un tip de evoluţie prin mutaţii autoinduse în genotipuri instabile“ care, evident, îi scăpase de sub control. Nici inteligenţa artificală cu care-şi dotase creaturile n-a reuşit să împiedice dezastrul: acestea au fugit din arealul construit pentru ele („climă perfectă, hrană din belşug, tot ce şi-ar fi putut dori vreodată… O grădină de vis pe care o numise Eden“) şi l-au făcut de rîs în faţa Ghildei. Le-a alungat din Eden şi a luat-o de la cap. Le-a construit un univers, finit, în care ele să se dezvolte. Şi s-au distrus singure.

Le-a salvat pe două dintre ele care, la rîndul lor, au fugit. Cam încurcate căile Domnului, dar şi ale prozei care se termină cu „îşi frecă palmele încîntat, pentru că tocmai îi venise o idee grozavă". Adică altă greşeală: să termini un text fără să-l termini, să laşi cititorul întrebîndu-se „oare ce-a vrut să spună autorul?". Cred că este un păcat al autorilor români acela de a simboliza prea mult, de a încerca să spună „lucruri deştepte", în loc să spună, pur şi simplu, o poveste. Mai ales cînd autorul are şi instrumentele necesare.

„Dumnezeul unei lumi mărunte". Începe cu o propoziţie care într-adevăr prinde cititorul (şi pe cel care vrea „doar o poveste", dar şi pe cel care caută şi măiestria scriitorului): „Una dintre cele mai vechi amintiri ale lui Anton era un vis". În acel vis, Anton, copilul, intra în cofetăria de la capătul străzii, se strecura pe lîngă vînzător şi înfuleca pe săturate bunătăţile. Vinovăţia şi teama generate de acest vis l-au urmărit ani de zile. Vinovăţie pentru că Anton era un copil bun, iar teama era teama că „într-una sau alta dintre nopţi visul nu avea să se mai încheie ca de obicei, destrămat de lumina zorilor, şi că va rămîne prizonier pentru totdeauna pe meleagurile acelea deopotrivă minunate şi înspăimîntătoare". Şi îi mai era teamă de ceva: că, într-o zi, va uita că nu mai este în vis, va intra pe furiş în cofetărie, se va înfrupta din bunătăţi, numai că, de data asta, vînzătorul cel gras îl va prinde şi îl va pedepsi. Cum de ce ţi-e frică nu scapi, lucrul se întîmplă într-o seară în care Anton se întorcea acasă cu teamă, se terminase şcoala şi el rămăsese repetent. Numai că vînzătorul nu-l prinse, păru să nu observe nimic. „Astfel află Anton că visele puteau deveni realitate". Reuşi să burduşească cu bani contul familiei evitînd evacuarea pentru neplata chiriei, reuşi să pună mîncare pe masă în fiecare zi. Apoi „Anton învăţă să schimbe lumea".

După care a plecat. A creat munţi, rîuri, specii de fluturi. A călătorit în timp şi spaţiu. A schimbat tot ce a vrut şi a aflat că „nimic nu era fix, nimic nu era neclintit în lume". A aflat chiar că există mai multe realităţi şi, în orice clipă, ar putea alege oricare dintre ele sau le-ar putea schimba după bunul plac. Şi aşa a ajuns la concluzia că „Era stăpînul absolut al unui regat impalpabil, paznicul propriei sale temniţe, dumnezeul unei lumi mărunte". Urmarea? Dar să nu povestesc chiar tot… Un text bine condus, poate şi pentru că autorul s-a eliberat de „închisoarea" simbolisticii şi a insistat mai mult pe personaj şi pe trăirile acestuia.

„Pulbere în vînt“. Isaac, căruia i s-a arătat Iahveh în vis, pleacă spre marginea lumii, în pustiul Saar, unde Iahveh își va împlini făgăduiala făcută strămoșului lui Isaac, și anume aceea de a face o mărturisire…

Sînt curios să-l văd pe Dumitru Stătescu oferind cititorilor și texte de altă natură, cu teme diverse, cu diferite abordări ca scriitură.

Şi, ca să revin la apropierea de Sebastian A. Corn, aş zice că da, ar fi totuşi ceva ce Stătescu ar putea lua de la Corn: pofta şi puterea de a scrie. Stătescu este mult prea zgîrcit deocamdată cu scrisul său. Ar trebui să scrie mai des, mai mult. Pofta mai vine şi mîncînd, lucru foarte adevărat şi cînd e vorba de scris.

Şi cu aceasta am încheiat povestea site-ului *RomaniaSF online*. Între timp a apărut primul număr al revistei electronice *Nautilus* (la adresa http://www.nautilus.nemira.ro) şi un nou număr, 1-2/2008, al revistei electronice *Pro-Scris* (http://proscris. 110mb.com). Despre acesta din urmă vom vorbi săptămîna viitoare.

•

Nr. 412, 28 februarie 2008

PATRU ÎNTR-O LUNĂ

Patru reviste dedicate literaturii F&SF au apărut în luna februarie. Nu ştiu dacă s-a mai întîmplat vreodată aşa ceva, nu ştiu nici măcar dacă au mai existat vreodată la noi patru reviste în acelaşi timp. Cele patru noi apariţii sînt: *Fiction.ro* nr. 4, *Sci-Fi Magazin* nr. 6, *Pro-Scris* nr. 51-54 şi *Nautilus* nr. 1 – ultimele două în format electronic.

Fiction.ro reapare după un an de tăcere, avîndu-l pe copertă pe Liviu Radu. Este prima copertă dedicată unui autor român şi nici că se putea găsi un nume mai potrivit pentru această premieră. Liviu Radu va împlini în noiembrie 60 de ani şi, probabil, vor mai urma şi alte evenimente care îl vor aduce în prim-plan. Ca, de pildă, Întîlnirile Nautilus care vor debuta peste două săptămîni la librăria Cărtureşti, unde Liviu Radu va fi primul invitat. Între copertele revistei găsim două povestiri de Liviu Radu, una inedită („Vînător pentru păsări“) şi una republicată, inaugurînd secţiunea *Best of* – este vorba despre celebra povestire „Spre Ierusalim“, cea care a şi dat titlul primului volum de povestiri al autorului. Secţiunile de proză mai cuprind texte de Alastair Reynolds, unul dintre cei mai importanţi scriitori britanici contemporani, Robert Coller, unul dintre tinerii autori români afirmaţi în ultima vreme, deţinătorul premiului pentru debut la galele AtelierKult din 2007, şi Hristo Poştakov, unul dintre cei mai cunoscuţi scriitori bulgari, care a fost şi în România la Euroconul din 1994 de la Timişoara, unde a luat unul dintre premiile convenţiei. În secţiunile non-fiction avem un interviu cu Jack Dann, a cărui ucronie despre James Dean va apărea în curînd la Millennium Press, un articol de Cory Doctorow despre „Viitorul cărţii“, partea a doua a articolului lui Mircea Opriţă dedicat trilogiei *Abaţia* de Dan Doboş şi un fragment despre cyberpunkul românesc din teza de doctorat a Luciei Simona Dinescu.

Numărul 6 al revistei *Sci-Fi Magazin*, datat martie 2008, este dedicat femeii. Toate povestirile aparţin unor autoare şi, o notă bună pentru redacţie, majoritatea lor sînt noi, din 2006-2008. Doar cele două texte-vedetă sînt mai vechi, „Dintre toate stelele strălucitoare“ de Nancy Kress (Premiul Nebula 1985) şi „Ziua de dinaintea revoluţiei“ de Ursula K. Le Guin (premiile Nebula şi Locus 1974). Printre numele mai cunoscute dintre cele noi sînt Kage Baker şi Ruth Nestvold. De remarcat este şi povestirea

„S.O.S.“ de Mioara Musteaţă. Să fie acesta semnalul că vom găsi de-acum înainte în *Sci-Fi Magazin* şi autori români? Sper să fie aşa.

Nautilus nr. 1 (http://www.nautilus.nemira.ro), prima apariţie din seria nouă a revistei (au mai apărut cinci numere, pe hîrtie, în anii ’90). Alt format – electronic, scop bine definit – promovarea literaturii F&SF româneşti, apariţie lunară. Revista conţine proză scurtă şi recenzii. O secţiune de ştiri este actualizată în permanenţă, ţinînd cititorii la curent cu tot ce se întîmplă important în ţară şi în lume: apariţii editoriale, premii, convenţii. De remarcat construcţia revistei pe o structură asemănătoare blogurilor, ceea ce înseamnă că textele se pot comenta, asigurîndu-se astfel un feedback rapid, benefic deopotrivă pentru redacţie şi pentru autorii publicaţi. Cele patru povestiri publicate sînt semnate de un autor român din „garda veche“ de-acum, este vorba despre Don Simon, un autor care n-a mai publicat nimic de cîţiva ani, o deţinătoare a premiilor Locus şi John W. Campbell pentru tineri scriitori, Elizabeth Bear („Vise şi trenuri“, nominalizare British SF 2006) şi doi tineri autori români, ambii debutanţi: Aron Biro şi Cristian Mitran. Aron Biro este cunoscut datorită blogului său (http://aronbiro.blogspot.com/) şi premiului pentru cea mai bună povestire publicată în 2006 în cadrul AtelierKult (Galele KULT 2007). Este un scriitor de urmărit, cu vînă şi cu vorbe în el, un scriitor de literatură fantastică pe care m-aş bucura să-l văd publicat mai des. Sper ca în acest an să-i mai ofere publicului cîteva dintre povestirile postate pe AtelierKult. Cristian Mitran este şi el cunoscut în anumite medii, în special pentru cronicile de carte publicate pe www.bookblog.ro. Iată-l acum dezvăluindu-se ca un promiţător autor de SF. Recenziile sînt semnate de Dan Rădulescu, Florin Pîtea şi Liviu Radu şi au ca subiecte volume de Iain M. Banks, Philip José Farmer şi Susanna Clarke. Un prim număr bine primit de cititori (după cum spun statisticile).

Pro-Scris nr. 51-54 (http://proscris.110mb.com). O apariţie îndelung aşteptată, dar pe deplin răsplătită printr-un sumar bogat şi interesant. În editorialul său, Cătălin Ionescu se declară împotriva existenţei unei asociaţii a celor implicaţi în F&SF, în condiţiile actuale din România, fiind de părere că „atunci cînd science-fictionul românesc va fi suficient de matur, va trebui poate să-şi construiască cu grijă nişte organisme care să-l reprezinte pe sine“. Zic şi eu: şi dacă tocmai existenţa unui astfel de organism ar putea grăbi lucrurile, le-ar putea pune pe o direcţie cîştigătoare într-un final? O secţiune specială este dedicată lui Constantin Cozmiuc şi Horia Aramă, care

ne-au părăsit în 2007. Secţiunea Pro-poziţii, dedicată apariţiilor editoriale, este deosebit de bogată, conţinînd nu mai puţin de 16 recenzii semnate de Liviu Radu, Györfi-Deák György şi Victor Martin. Deşi a pornit iniţial ca o revistă de critică literară, în ultima vreme *Pro-Scris* s-a remarcat şi prin cîteva povestiri publicate număr de număr. De această dată autorii prezenţi cu proză sînt Horia Aramă (reluarea unui text publicat în 1969 în *CPSF*), Victor Martin şi Oana Stoica-Mujea. Evident, punctul cel mai fierbinte al recentei apariţii este publicarea volumului *Literaţi şi sefişti: O confruntare de mentalităţi* de Voicu Bugariu, care poate fi citit online aici: http://proscris.110mb.com/Ps51-54/bugariu51t.htm. Publicarea volumului este însoţită de un interviu cu Voicu Bugariu şi de două articole semnate de Mircea Opriţă şi Györfi-Deák György.

Am avut o lună bogată, probabil nu se va mai repeta prea curînd, dar… ce ne împiedică să sperăm?

•

Nr. 413, 6 martie 2008

NOUĂZECIŞTII

Ce mai face generaţia de aur a nouăzeciştilor? Ştiu că nu le-a zis nimeni aşa, iar dacă le-ar zice, asta nu i-ar ajuta deloc. Dimpotrivă, ar stîrni săgeţile ascuţite ale cîrtitorilor profesionişti sau amatori.

Dacă la fotbal o „generaţie de aur“ este legată de oarece performanţe, în literatură, mai exact literatura F&SF românească, performanţa nu prea există. Ea, performanţa, ar trebui să însemne cărţi publicate, multe cărţi, notorietate.

Performanţa (în sensul amintit) a lipsit pentru că, pînă de curînd, editurile n-au prea fost interesate de literatura de gen românească.

Editura Nemira a preferat să-şi construiască colecţia Nautilus bazîndu-se pe traduceri şi nu pe lansarea numelor autohtone care, în anii ’90, începuseră să se afirme. Cred că din cele peste două sute de volume publicate pînă în prezent n-au fost mai mult de cincisprezece româneşti. Cam puţin. Dar, din acest an, Nemira va acorda mai multă importanţă autorilor români.[1]

Editura Tritonic are o istorie prea scurtă pe piaţa de carte F&SF pentru a putea trage o concluzie. Cu o politică declarată de promovare a autorilor români, tritonicii au reuşit în doi ani ca, din cele aproape treizeci de volume şapte să fie româneşti. Rămîne să vedem dacă procentul se va păstra.

Amaltea este singura editură care şi-a propus o colecţie de autori români şi chiar a reuşit două serii de cîte patru cărţi în 2004 şi 2006. După care… end game.

Cît despre notorietate… Ce-aş putea să spun? Miile de exemplare vîndute n-au existat pentru că nici nu s-au tipărit. Recenzii în majoritatea revistelor… care reviste? Cele dedicate genului sînt doar o mînă, iar revistele literare… Ele nu scriu despre cărţile F&SF ale *acestor* autori. E bine totuşi că scriu despre cărţile F&SF ale autorilor care vin dinspre mainstream.

Tema acestui articol este generaţia ’90, adică a celor care s-au afirmat în anii ’90 prin povestiri publicate în revistele vremii, în suplimente, fanzine, almanahuri şi cele cîteva antologii, mai puţin prin volumele de autor care au avut nevoie să mai aştepte ceva ani ca să apară. Să vedem cine sînt aceşti autori, ce cărţi au publicat, ce mai fac, ce mai scriu nouăzeciştii?

Liviu Radu este campionul, cu opt cărţi: *Trip-Tic* (1999), *Spre Ierusalim* (2000), *Constanţa 1919* (2000), *Opţiunea* (2004), *Spaime* (2004), *Babl* (2004), *Cifrele sunt reci, numerele-s calde* (2006), *Waldemar* (2007). Scrie în continuare, publică frecvent povestiri şi recenzii, traduce, lucrează la un nou roman.

Sebastian A. Corn: *Aquarius* (1995), *2484 Quirinal Ave.* (1996), *Imperiul Marelui Graal* (2004), *Cel mai înalt turn din Baabylon* (2002) şi *Să mă tai cu tăişul bisturiului tău, scrise Josephine* (1998), ultimul fiind un roman mainstream. Nu a mai publicat povestiri de multă vreme, dar scrie în continuare romane. La sfîrşitul lunii îi va apărea romanul *Vindecătorul* (tot mainstream) la Cartea Românească.

Dan Doboş: *Abaţia* (2002), *Blestemul Abaţiei* (2003), *Abaţia infinită* (2005), *Gheorghe, un om special* (2007) şi un volum pentru copii, *Elefantul în bostănărie* (1999). Este redactor-şef al unui cotidian din Iaşi, scrie în continuare.

Radu Pavel Gheo: *Valea cerului senin* (1997), *Fairia, o lume îndepărtată* (2004). În 2001 a publicat volumul de studii *Despre science fiction* (ediţia a 2-a în 2007). A lăsat-o mai moale cu literatura F&SF şi s-a afirmat în ultimii ani ca eseist şi publicist: *Adio, adio, patria mea, cu î din i, cu â din a* (2003, 2004), *Românii e deştepţi* (2004, 2005), *DEX-ul şi sexul* (2005).

Jean-Lorin Sterian: *Baltazar şi hazardul* (1997), *Scriitorul a ieşit la vînătoare* (2000). Scrie pentru diverse reviste, a început o carieră în cinema şi a publicat două volume mainstream: *Postume* (2003, 2004), *Lorgean* (2007).

Florin Pîtea: *Necropolis* (2001, 2004), *An/Organic* (2004), *Gangland* (2006). Are o carieră universitară, dar publică în continuare recenzii şi studii şi lucrează la un nou volum de povestiri.

Ana-Maria Negrilă: *Oraşul ascuns* (2004), *Împăratul gheţurilor* (2006). Absentă din paginile revistelor în ultima vreme, are o carieră universitară.

Cătălin Sandu: *Duel cu ceaţă şi lotuşi* (2000), *Fragmentalia sau penultimul Război Mondial* (2001). A emigrat în Canada, dar a rămas legat de sefeul românesc prin activitatea de administrator al site-ului AtelierKult.com.

Costi Gurgu: *Ciuma de sticlă* (2000), *Reţetarium* (2006). A emigrat în Canada, unde continuă să scrie, implicîndu-se în lumea F&SF de acolo.

Ona Frantz: *Sfîşierea* (1999). După apariţia romanului a mai publicat cîteva povestiri, articole, a tradus două cărţi. În prezent face parte din redacţia revistei *Heavy Metal Magazine*[2] şi lucrează la al doilea roman.

Bogdan Bucheru: *Atingerea* (2000). Trăieşte de mai mulţi ani în SUA. Scrie în continuare şi publică povestiri. Este unul dintre administratorii site-ului AtelierKult.com.

Andrei Valachi: *Sheila* (1999). A emigrat în Canada şi nu se mai ştie nimic despre activitatea lui ca scriitor.

Ladislau Daradici: *Întîlnire cu cei care am fost* (2000). Este profesor de limba română la Deva, a mai scos cîteva cărţi de poezie şi manuale, dar nimic în zona F&SF.[3]

Don Simon: *Împotriva Satanei* (2001). Retras în ultima vreme, a publicat o nouă povestire în *Nautilus* nr. 1 (feb. 2008). Are pregătit un volum de povestiri care îşi aşteaptă editorul.

Dănuţ Ivănescu, Doru Stoica, Darius Luca Hupov, Cotizo Draia sînt alte nume cunoscute din perioada anilor '90, dar care nu au debutat încă în volum. Ştiu doar că Doru Stoica şi Dănuţ Ivănescu sînt şi ei aproape gata cu volumele de debut.[4]

Se pare că secolul 21 i-a împins pe unii înainte pe drumul construirii unei cariere literare, pe alţii i-a aruncat în braţele unor slujbe acaparatoare, iar pentru alţii a însemnat plecarea din ţară. Dar ceea ce au construit ei în anii '90, adică o nouă abordare a literaturii F&SF, începe să se vadă. Nu întotdeauna spre satisfacţia fanilor genului care, de multe ori, se simt trădaţi de aluncările în mainstream ale celor despre care am vorbit.

Poate s-a pierdut puţin din vîna SF, dar s-a cîştigat ca literatură. Nu poţi să le ai chiar pe toate!

•

Nr. 414, 13 martie 2008

[1] Nu s-a întîmplat aşa. De ce? Cred că acum pot spune, fără să greşesc, că a lipsit încrederea reciprocă (Şi a mea în ei, şi a lor în mine). Dar era martie 2008, de-abia începusem colaborarea cu Nemira… e de înţeles de ce eram plin de speranţă atunci cînd scriam acest articol.

[2] Editorul revistei *Heavy Metal Magazine* era Dănuţ Ivănescu. Era, pentru că revista şi-a încetat apariţia la sfîrşitul lui 2008.

[3] Între timp am reluat legătura cu Ladislau Daradici şi mi-a spus că a publicat în 2006 volumul *Înaripatele din vis*.

[4] Doru Stoica a debutat editorial cu volumul *Între bariere* (Millennium Press, 2009).

„REVIGORAREA A ÎNCEPUT DEJA“

. interviu cu Liviu Radu .

Michael Haulică: Intru abrupt într-o temă care mă interesează şi pe care, poate, ar fi timpul s-o repunem pe tapet: literatura F&SF autohtonă. Iată, în luna februarie au apărut patru reviste: *Sci-Fi Magazin, Nautilus, Fiction.ro* şi *Pro-Scris*. În ele au fost publicate şi texte ale autorilor români, am avut şi debuturi. Eşti unul dintre membrii AtelierKult, un alt loc în care ai ocazia să simţi pulsul literaturii de gen de la noi. Cum stăm noi, românii, cu sefeul? Ai remarcat nişte nume? Crezi că sîntem pe cale să asistăm la naşterea unui nou val de scriitori F&SF?

Liviu Radu: Dacă există cerere, va exista şi ofertă. În cadrul AtelierKult s-au remarcat o serie de autori cu talent veritabil, mulţi dintre ei fiind publicaţi în revistele de care ai amintit. Dumitru Stătescu, Robert Coller, Andrei Gaceff, Mioara Musteaţă, Roxana Brînceanu, de exemplu, sînt nume de care vom mai auzi. Dar o să apară şi alţii, posibilitatea de a fi publicat va face ca mulţi autori să-şi depăşească timiditatea. Nu dau nume, dar cunosc tineri care stau deocamdată deoparte, şi au texte foarte bune. Iar autorii consacraţi deja vor fi şi ei atraşi de spaţiul nou de exprimare. Deci mă aştept la o revigorare consistentă a SF-ului românesc.

MH: Eşti un traducător foarte prezent pe piaţa de carte, ai adus în bibliotecile noastre mulţi autori. Ai vreun „copil“ preferat dintre cei pe care i-ai tălmăcit în româneşte? Unul care te-a împlinit pe tine ca traducător, care ţi-a adus satisfacţii, de care eşti mîndru că l-ai tradus?

LR: Sînt, efectiv, mîndru că am tradus trei romane importante ale lui Abraham Merritt, un autor deosebit de talentat, un stilist deosebit, dar uitat pe nedrept. Şi sînt deosebit de fericit că am avut ocazia să traduc principalele opere ale lui Neil Gaiman, pe care îl simt deosebit de aproape.

MH: Rămînem în zona traducerilor şi te mai întreb: ce scriitor proaspăt tradus în limba română (nu numai dintre cei traduşi de tine) ţi-a atras atenţia? Pentru ce? Ce au adus ei nou cititorului român de F&SF?

LR: Lăsîndu-l deoparte pe Gaiman (care mi se pare cel mai reuşit şi mai împlinit dintre autorii iviţi de curînd şi la noi), remarc reveniri în forţă ale unor nume consacrate (Lois McMaster Bujold şi George R.R. Martin) dar şi autori la început de carieră, precum K.J. Bishop şi Kelly Link. Toţi aceştia se remarcă prin fantezie, imaginaţie şi talent literar. Dar aduc în plus o libertate a jocului imaginativ, o cunoaştere a profunzimilor sufletului uman, care fac cititorii să rezoneze cu autorii. Literatura imaginarului a devenit mai puţin o literatură ce provoacă *sense of wonder*, fiind mai mult literatură în sensul bun al termenului.

MH: Inevitabil ajungem şi la asta: la ce lucrează scriitorul Liviu Radu? Ce cărţi ai în plan pentru următoarea perioadă?

LR: Imi propun să termin un volum care este continuarea romanului *Waldemar*. Şi îmi doresc să duc pînă la capăt un roman de factură fantastică – nu vă spun mai mult. Plus o mulţime de texte mai scurte, începute şi nefinalizate din lipsă de timp.

MH: Mîine[1], 21 martie (Librăria Cărtureşti, ora 18) eşti invitatul primeia dintre Întîlnirile Nautilus, un proiect al Editurii Nemira. Crezi că e bine ca scriitorii să coboare în stradă, în mijlocul fanilor? Ce ar avea de cîştigat şi unii şi alţii din astfel de întîlniri?

LR: Dacă scriitorul ar trebui să stea într-un turn de fildeş, ar putea să renunţe şi la publicat. Întîlnirile de felul ăsta sînt bune, autorul descoperă cu oarecare uimire cine îi sînt cititorii şi ce aşteaptă ei de la el. Şi mai află un pic ce-i umilinţa – dacă se crede grozav – pentru că, la urma urmei, un scriitor contează nu prin ce vrea el să spună, ci prin ceea ce înţeleg cei care îl citesc. Nu prea mi-e clar cu ce se aleg cititorii… dar asta-i treaba lor. Unii autori sînt simpatici, au charismă, ştiu să vorbească în public. Eu depind de forma de moment. S-ar putea să fiu plăcut şi atrăgător. Sau morocănos şi plicticos. Dar asta o să aflaţi doar dacă o să veniţi la întîlnire…

•

Nr. 415, 20 martie 2008

[1] Articolul a fost scris cu o săptămînă înainte, deci „mîine“ se referea la a doua zi după ziua în care urma să apară revista cu interviul. A picat ziua de vineri ca zi pentru întîlnirea respectivă, apoi au intervenit altele… Cert e că Întîlnirile Nautilus n-au mai avut loc niciodată.

„NU AM ÎNTÎLNIT NICI UN SCRIITOR CU FIŢE“

. interviu cu Horia Nicola Ursu .

Michael Haulică: Ai participat în martie la convenţia britanică de SF. Ai fost ca fan, ca editor? Care a fost scopul vizitei tale la Londra? Că durata o ştiu…

Horia Nicola Ursu: Am fost la Londra, la Eastercon 2008 – Orbital, din 21 în 24 martie. De fapt, evenimentul s-a desfăşurat la Heathrow, la hotelul Radisson Edwardian. Am participat în calitate de editor, desigur, împreună cu colegul meu, Bogdan Hrib de la Tritonic. E greu, din momentul în care ai început să priveşti literatura (în particular, cea F&SF) ca pe o afacere, să te mai poţi manifesta în calitate de simplu fan. În plus, am beneficiat şi de o legitimaţie de presă, în calitate de corespondent al *Locus Magazine*, ceea ce mi-a înlesnit mult abordarea anumitor persoane sau accesul la evenimente.

MH: Spune-mi cîte două vorbe despre scriitorii importanţi pe care i-ai întîlnit. Nu despre performanţele lor literare, ci despre ei, ca prezeţe fizice. Sînt gomoşi? Fac fiţe? Sînt abordabili? Ştiu că ai stat de vorbă cu cîţiva dintre ei.

HNU: Neil Gaiman e foarte cald, foarte prietenos şi, în acelaşi timp, un adevărat profesionist. China Miéville m-a impresionat prin eleganţă, modestie şi prin talentul său de orator. Geoff Ryman mi s-a părut cel mai aproape de arhetipul autorului de SF: puţin aiurit, cu capul în nori şi pasionat de ceea ce face. Cory Doctorow e aşa cum scrie: vesel, iconoclast şi zîmbitor; cu el şi cu Charles Stross am stat de vorbă de parcă ne-am fi ştiut de-un veac, deşi pînă în prezent am discutat doar online. Ian McDonald, cu care n-am mai avut de-a face pînă în prezent, s-a luminat la faţă atunci cînd i-am cerut un autograf şi m-am prezentat şi mi-a spus că arde de nerăbdare să vină în România. Nu, n-am întîlnit nici un scriitor cu fiţe sau plin de sine. Sînt oameni ca toţi oamenii.

MH: Dar fanii englezi? Cum sînt fanii? Cum a fost organizarea? Au fost taxe de participare?

HNU: Fanii sînt mulţi (peste 1300 de participanţi plătitori!), aiuriţi sau serioşi, dar pasionaţi de ceea ce fac, extrem de veseli şi, în cîteva cazuri, extrem de pitoreşti ca prezenţă. Am întîlnit indivizi de toate categoriile, de la domni în vîrstă cu bărbi albe la ecologiste desculţe, scoţieni purtînd kilt, grăsane costumate în prinţese, mămici şi tătici cu odraslele aferente (a căror vîrstă pornea de la 2-3 luni)… Organizarea a fost extrem de bună, fiecare punct din program s-a desfăşurat exact în locul şi la ora anunţată. Au existat taxe de participare, dar şi reduceri pentru studenţi, persoane cu handicap sau organizaţii.

MH: Ce teme au fost abordate în atelierele de lucru, în conferinţele invitaţilor?

HNU: Subiectele au fost pe cît de diverse, pe-atît de interesante. Practic, simultan aveau loc între două şi patru evenimente: dezbateri, conferinţe, lansări de carte, proiecţii de film, sesiuni de autografe, lecturi publice, licitaţii de artă, concursuri şi jocuri. Eu m-am orientat mai ales spre acele puncte din program care aveau tangenţă cu activitatea editorială şi am încercat să particip la dezbaterile şi conferinţele la care erau prezenţi autorii mei preferaţi. De exemplu, am asistat la o discuţie cu tema „În ce constă munca unui editor?”, capetele de afiş fiind Patrick Nielsen Hayden (senior editor la Tor), Jo Fletcher (director editorial la Gollancz), două dintre personalităţile cele mai influente ale F&SF-ului mondial. Cory Doctorow, Simon Bradshaw, Paul Raven şi, iar, Fletcher & Hayden au vorbit despre legătura dintre carte şi internet şi despre viitorul cărţii în era digitală. Geoff Ryman, Neil Gaiman, Louis Savy şi Graham Sleight (redactor *Locus*) au dezvăluit cîte ceva din potenţialul ficţional al „Londrei fantastice”. Charles Stross, Paul McAuley şi Mark Robson au depănat amintiri despre trecerea de la stadiul de fan la acela de scriitor cu normă întreagă. Şi au fost zeci de astfel de dezbateri…

MH: Cum se desfăşoară o decernare de premii? Cine au fost premianţii şi cum au fost discursurile lor? Au ţinut discursuri, nu? Ca la Oscar…

HNU: Cred că orice festivitate de premiere e calchiată după Oscaruri… Nici ceremonia de decernare a premiilor Asociaţiei Britanice de Science Fiction (BSFA) n-a făcut excepţie. A existat un prezentator (în acest caz, John Jarrold, agent şi editor celebru), oaspeţii de onoare au deschis

plicurile cu numele cîştigătorilor (desemnaţi pe baza voturilor participanţilor la convenţie; am votat şi noi!), cîştigătorii au rostit cîteva cuvinte de mulţumire. La categoriile care ne interesează, laureaţii au fost Ian McDonald (pentru cel mai bun roman publicat în 2007 în Marea Britanie) cu al său roman *Brasyl* şi Ken MacLeod cu nuvela „Lighting Out”. S-a mai acordat un premiu pentru ilustraţie (Andy Bigwood) şi un premiu retrospectiv, pentru cea mai bună carte publicată în urmă cu 50 de ani (Brian Aldiss pentru *Non-Stop*).

MH: Şi nu pot să evit măcar o întrebare despre Millennium Press: ce titluri pregăteşte editura pentru 2008? Care este politica editorială pentru următoarea perioadă?

HNU: Chiar azi ar trebui să iasă de sub tipar romanul *James Dean, rebelul* de Jack Dann, o „biografie alternativă” care va fi pe placul cinefililor, prima apariţie dintr-o serie de autor. Va continua publicarea seriei *Dune* a lui Brian Herbert şi Kevin J. Anderson, cu două volume din ciclul *Legendele Dunei*, în mai şi noiembrie. Vom avea în sfîrşit o ediţie românească a romanului lui Elizabeth Moon, *Viteza întunericului*, premiat în 2004 cu Nebula. Şi, în fine, va debuta la Millennium Press o serie dedicată antologiilor, în care vor apărea culegeri de proză ce ilustrează principalele direcţii ale F&SF-ului contemporan. Un prim volum al acestei serii va fi antologia-manifest a curentului cyberpunk, apărută sub titlul *Mirrorshades* în urmă cu două decenii şi avîndu-l ca editor pe Bruce Sterling. Sperăm să tipărim, tot în acest an, volumul dedicat curentului New Weird din fantasy-ul extrem-contemporan (apărut în februarie), ai cărui editori, Ann şi Jeff VanderMeer, vor fi, se pare, prezenţi la lansarea versiunii româneşti a antologiei. Sper să avem un an bun, cu multe cărţi ale prezentului.

•

Nr. 417, 3 aprilie 2008

PRO-SCRIS 1-2/2008

Una dintre apariţiile aşteptate cu interes de suflarea sefistă este cea a revistei electronice *Pro-Scris* (http://proscris.110mb.com). În februarie a apărut numărul 1-2/2008, cu aceiaşi colaboratori pe care-i ştim, cu acelaşi sumar bogat şi incitant cu care ne-am obişnuit încă de la primul număr, din 2000.

În editorialul „Pre-lingere: Comitete şi comiţii“, Cătălin Ionescu abordează problema organizaţiilor de masă, care, zice el, deocamdată nu-şi au locul în industria SF de la noi. Nu deocamdată, ci abia „atunci când science-fictionul românesc va fi suficient de matur, va trebui poate să-şi construiască cu grijă nişte organisme care să-l reprezinte pe sine“. Cum nu prea putem cuantifica momentul atingerii maturităţii, e greu de previzionat ceva în acest sens. Am militat întotdeauna pentru existenţa unei organizaţii – a fanilor sau/şi a producătorilor de F&SF – avînd în vedere scopuri mai concrete: o convenţie naţională şi existenţa unor premii ale fanilor sau/şi ale celor implicaţi direct în producţia de F&SF (scriitori, critici, artişti plastici). În alte ţări acestea există şi se pare că nu degeaba. Vorbesc despre reprezentare la nivel internaţional, dar şi de o legitimare, o recunoaştere a valorii – fie ea valoare estetică, fie succes la public. Aceste lucruri ajutînd la orientarea editurilor, la dezvoltarea autorilor, în tentativele de a ieşi în lume cu proza care se scrie acum în România.

Secţiunea Pro-Eminenţe aduce în prim-plan patru autori: Horia Aramă, Constantin Cozmiuc (ambi părăsind această lume în 2007), J.R.R. Tolkien şi Voicu Bugariu.

Spaţiul dedicat lui Voicu Bugariu (articole plus un interviu) are ca temă recentul volum al scriitorului, *Literaţi şi sefişti – O confruntare de mentalităţi* (Editura Universităţii Transilvania Braşov, 2007). În articolul „la temă“ pe care îl semnează, Györfi-Deák György comite şi o încurcătură de borcane (cred eu) atunci cînd vorbeşte despre „unele grupări declarat antiliterare (**Noi Nu!**)“ – presupun că e vorba despre „cei care nu“, denumire sub care era cunoscut grupul de la Ploieşti. Eu aveam impresia că, dimpotrivă, „ploieştenii“ (am pus ghilimele pentru că membrii grupului erau din Ploieşti, Iaşi, Bucureşti) alcătuiau exact acel grup de scriitori care puneau mai mult preţ pe literatură decît pe sefeul pur şi dur. În fine,

polemica e veche, sînt – iată! – cincisprezece ani de atunci şi tot nu s-a tras o concluzie. Avantajul grupului este că s-a scris destul de mult despre ei şi textele lor (în special despre antologia *Motocentauri pe acoperişul lumii*) atît în presă/volume (Mircea Opriţă, Radu Pavel Gheo), cît şi în lucrări de licenţă sau doctorat ale filologilor (fie ei implicaţi în mişcarea SF – Cătălin Badea-Gheracostea[1], fie nu – Lucia Simona Dinescu), lucru care a punctat momentul cu priviri din afara fandomului, din afara luptelor „ideologice“ interne.

Mircea Opriţă, în articolul său „Confruntări dilematice“ remarcă alunecarea abordării subiectului de către Voicu Bugariu dinspre sociologia literară spre tipologia culturală, axîndu-se pe confruntarea de mentalităţi, pe „modul sefiştilor de a vedea lucrurile”. Îi reproşează totuşi autorului ideea prefabricată de la care porneşte şi tragerea situaţiei din teren la temă, generalizarea particularului pentru demonstraţia ideii preconcepute, „o demonstraţie ce şi-a propus să generalizeze particularul, instituindu-i caracter şi forţă de dogmă“. Îi recunoaşte totuşi lui Bugariu valabilitatea teoriei, dar numai pentru „extremele fundamentaliste ale mentalităţii «literate», respectiv «sefiste»“, şi cu remarca „oameni, cărţi, idei, totul e înghesuit într-un nou pat al lui Procust şi retezat după cum cade ghilotina mînuită cu rîvnă de autor“.

Sefişti canonici, sefultură – iată termeni în care e judecată de Voicu Bugariu realitatea literaturii F&SF româneşti. Termeni interesanţi, dar lipsiţi de susţinere în generalizarea lor – ne lasă să înţelegem Mircea Opriţă. Şi concluzia: „Un proiect ambiţios, după cum se vede, subminat însă de prejudecăţile maximaliste că lumea SF-ului românesc este perfect uniformă, că mentalitatea descifrată la «sefistul canonic» este aceeaşi la toţi cei ce produc literatura genului, că toţi servesc pe faţă sau în secret idealul autonomiei sefiste şi că, în consecinţă, aproape nimic din ce scriu autorii SF nu are valoare estetică, nici şansă reală să fie acceptat vreodată de literatura tradiţională. Ceea ce, fără îndoială, rămâne de văzut.“

Oricum, articolele despre cartea lui Bugariu nu lasă cititorului decît o opţiune: aceea de a-i citi cartea. Şi de a o comenta, lucru pe care îl voi face şi eu într-un viitor… viitor (recunosc că mi-a fost întotdeauna greu să citesc o carte pe ecranul monitorului).

Voicu Bugariu, în interviu: „Cartea este axată pe ideea că sefiştii şi literaţii au mentalităţi distincte, în raport cu literatura de ficţiune.“ Şi „omul cu suflet de sefist «coabitează» cu calculatorul, îl foloseşte pentru a putea

obţine o vitală, pentru el, productivitate intelectuală. Omul cu suflet de literat, în schimb, îl consideră doar o maşină de scris ceva mai perfecţionată, o sculă pentru corespondat şi, desigur, o enciclopedie.“ Şi încă: „Cînd un sefeu atinge o anumită complexitate în sens literar, este teoretic preferat de cititorii din ambele grupuri. În acest punct apare însă ciudata dificultate amintită în carte. Este bine ca sefeul să fie bun ca literatură, dar să nu fie prea bun! Fiindcă atunci sefiştii canonici îl repudiază! Pe bună dreptate. Dacă n-ar face-o, şi-ar pierde identitatea!“

Celelalte secţiuni ale revistei conţin articole despre colecţia Nautilus a editurii Nemira (Cătălin Ionescu), recenzii de Liviu Radu, Györfi-Deák György şi Victor Martin (printre ele, la volume semnate de Ana-Maria Negrilă, Lucian Dragoş Bogdan, Mircea Opriţă, Liviu Radu, Victor Martin, George Lazăr), dar şi proză de Victor Martin, Horia Aramă, Oana Stoica-Mujea.

O revistă care nu-şi dezamăgeşte cititorii. Pe cînd un CD cu toate numerele publicate în cei opt ani de apariţie?

•

Nr. 418, 10 aprilie 2008

[1] Cătălin Badea-Gheracostea a inclus studiul despre cartea cu motocentauri şi în volumul lui *Alternative critice* (Karmat Press, 2001; Millennium Books, 2010, colecţia Metatext – ediţia a 2-a, revăzută şi adăugită).

EDITOR DE SF

Nu ţin minte să-mi fi propus vreodată să fiu editor de SF. Cînd am intrat în această lume, în 1987 – Poarta Stelară a fost pentru mine cenaclul Quasar din Iaşi, condus pe vremea aceea de Dan Merişca –, mă visam scriitor şi atît. Cinci ani mai tîrziu (din spirit de frondă faţă de o oarecare rigiditate quasaristă?) m-am alăturat echipei Radu Gavrilescu – Dragoş Cojocaru, care inventase un supliment săptămînal de SF în ziarul ieşean *Evenimentul*, supliment care se numea *Supernova*. Era vremea în care sefeul se livra cititorilor săptămînal (nu era *Jurnalul SF* primul săptămînal SF din lume?) şi aventura a ţinut un an, mai exact 57 de numere. Cînd „concurenţa“ (quasariştii) a luat atitudine şi „prin mijloace specifice“ a reuşit îndepăratarea noastră şi preluarea *Supernovei* (împrejurările exacte au rămas neclare şi azi, chiar dacă, între timp, supărarea ne-a trecut tuturor celor implicaţi în incident), n-am rămas cu mîinile în sîn plîngîndu-ne soarta, ci am pornit alte două suplimente: Cojocaru şi Florin Mircea Tudor (care-l înlocuise pe Gavrilescu) au făcut *F&SF Magazin*, supliment lunar al ziarului *Monitorul*, iar eu am făcut *Alternativ SF*, ca supliment săptămînal al unui alt cotidian ieşean, *24:ore*. *Supernova* a mers mai departe (cu Dan Doboş şi George Ceauşu), iar un alt membru al cenaclului Quasar, Vlad Frânghiu, a făcut *Dependent SF*, săptămînal, în cotidianul *Independentul*.

Începuse să-mi placă munca de redactor/editor de SF. Credeam că fac bine ce fac, eram încurajat de mulţi fani care au apreciat *Supernova* sau *Alternativ SF*. În acea perioadă a crescut semnificativ numărul prietenilor pe care-i aveam, unii dintre ei îmi sînt prieteni dragi şi azi. Îmi plăcea să fac aceste suplimente/reviste. La *Alternativ SF* am lucrat singur vreme de trei ani. Mă simţeam *the king of the world*, cu diferenţa că nu ştiam că eram pe puntea Titanicului, care în orice clipă se putea întîlni cu aisbergul predestinat. Îmi plăcea să trasez „linii directoare“, să creionez direcţii (evident, neacceptate de toată lumea, opoziţia a fost mereu puternică, deşi nu întotdeauna s-a manifestat făcînd o altă revistă, mai bună ca a mea, de multe ori s-a mulţumit doar să nege ceea ce făceam eu). Îmi plăcea să descopăr scriitori noi, să-i public, să colecţionez debutanţi. Meseria asta de editor implică şi foarte mult orgoliu (vanitate uneori, dar graniţa dintre cele două e atît de subţire…) şi să nu-mi spună nimeni că n-a avut momente de

maximă satisfacţie la gîndul că „pe cunoscutul scriitor X l-am debutat eu“ sau că „am pus mîna pe contractul cu Y pentru că am fost cu o zi mai pe fază“, „am intuit mai bine că Y va lua marele premiu Z“ sau că „am cîştigat la mustaţă licitaţia în dauna unor mari edituri“. Face şi asta parte din meserie.

Aventura mea ca editor de reviste a continuat cu *Lumi virtuale* (din cîte ştiu a fost prima revistă electronică românească de SF cu apariţie periodică, era anul 2000), apoi cu *Fiction.ro* şi, în prezent, cu o altă revistă electronică, *Nautilus*.[1]

Anii au trecut şi, evident, multe s-au schimbat, şi eu o dată cu ele. Lucruri care îmi păreau cîndva „stele fixe“ şi-au schimbat poziţiile, la cincizeci de ani lucrurile se văd altfel decît la treizeci.

Dacă la începuturi căutam calitatea literară, chiar în dauna elementelor SF care mă păstrau totuşi în categoria în care jucam, în ultima vreme nu-mi mai este de ajuns. Povestea asta cu calităţile literare ale textelor pe care le-am promovat a ajuns să fie un criteriu implicit pe care nu trebuia să-l mai caut cu obstinaţie. Scriitorii români (în fine, o parte a lor) au mers pe această direcţie dar, din păcate, apartenenţa lor la gen i-a făcut greu de prizat de comentatori. Se pare că nu ajunge să fii pur şi simplu scriitor pentru a te bucura de aprecierile lor. Încă mai contează temele şi motivele folosite, dacă vii dinspre literatura de gen. Dacă vii dinspre mainstream însă e OK, elementele F&SF sînt acceptate cu uşurinţă (vezi cazul Răzvan Rădulescu).

Ziceam că în ultima vreme nu-mi mai ajunge literaritatea textelor. S-a întîmplat ceva ciudat cu mine, editorul. Poate că nu mi-am dat seama că riscam să ies de pe orbită. Acum mi-e dor de un text SF bun. Mi-e dor de un text SF care să fie SF, dar, în acelaşi timp, să fie şi literar. Mi-e dor de un text SF care să-mi provoace intelectul, dar, în acelaşi timp, să-mi dea şi satisfacţia unor fraze frumoase, a unor fraze pe care să le subliniez în carte/revistă, pe care să le copiez în agendă. Să mai zic de perversiunea (că, pentru mine, perversiune este) de a-mi dori să găsesc într-o zi în inbox un text SF-SF? Pur şi simplu SF? Un SF cinstit, fără pretenţia de a zgudui lumea literară, ci doar aceea de a impresiona fanul SF? Se poate aşa ceva? Mai scrie azi cineva astfel de texte?

Poate că ăsta ar fi momentul în care ar trebui să recunosc că tot ce am făcut pînă acum ca editor a fost greşit, că am condus sefeul autohton (în măsura în care am putut s-o fac) pe un drum fals, care l-a îndepărtat de el

însuşi. Poate că toată politica mea editorială din ultimii cincisprezece ani n-a fost decît o exprimare practică a nehotărîrii mele ca scriitor, visîndu-mă eu întotdeauna un bun scriitor, dar şi un scriitor de SF.

Privind în urmă nu pot să nu mă bucur că am insistat în publicarea şi promovarea unor scriitori ca Liviu Radu, Ana-Maria Negrilă, Dănuţ Ivănescu, Don Simon, Doru Stoica, Sebastian A. Corn, Costi Gurgu sau mai noii Roxana Brînceanu, Marian Coman, Robert Coller, Aron Biro, Dumitru Stătescu…

Dar unde (mai) este (acum) sefeul din scrierile lor?

Vreau să fac din *Nautilus* o revistă de SF adevărat şi îmi este din ce în ce mai greu. Şi mă gîndesc că, de fapt, acum nu am de luptat cu inerţia scriitorilor români care scriu mai puţin decît în urmă cu cincisprezece ani, ci, marea bătălie o am de dat tocmai cu rezultatele muncii mele de editor din toţi aceşti ani.

Nu ştiu ce să (mai) cred: am dat greş sau, dimpotrivă, am reuşit în ceea ce mi-am propus atunci cînd, fără a-mi dori neapărat asta, m-am transformat din scriitor în editor?

•

Nr. 419, 17 aprilie 2008

[1] A mai fost momentul (că nu pot să-i spun altfel) februarie 2009, cînd am înfiinţat revista electronică *Microtexte*, care a oferit zilnic cîte un microtext (aşa am numit textele de proză de 140 de caractere). Apoi, în 2010, am devenit redactor la *Galileo* şi redactor-şef al site-ului *Galileo online*.

Tot la capitolul activitate de editor trebuie menţionate şi cele două perioade în care viaţa mea a fost legată de două edituri: 2005-2007 la Tritonic, redactor-şef şi coordonator al colecţiilor de F&SF (fiction.ro) şi proză contemporană (LIT), şi din 2008 pînă în prezent la Millennium Press, apoi Millennium Books.

APRILIE

După luna februarie, în care au apărut patru reviste dedicate literaturii F&SF, iată că luna aprilie vine cu alte trei evenimente din domeniu: reluarea cenaclului marţienilor (se zice numele vine de la ziua de marţi în care au loc întîlnirile), un nou cenaclu, show sau întîlnire – cum vreţi să-i spuneţi, organizat de Adrian Bănuţă, şi lansarea noului roman al lui Sebastian A. Corn. Trei evenimente care, după revigorarea pieţei de carte SF şi după „atacul revistelor“, vin să îmbogăţească o perioadă fastă pentru literatura F&SF din România acestor ani.

Despre prima întîlnire a „marţienilor“ după o lungă perioadă de timp ştiu doar din auzite şi din citite (a apărut un material scris de Sebastian A. Corn pe site-ul *RomaniaSF* – www.rosf.ro). Ion Hobana, Alexandru Mironov, Sorin Repanovici, Adrian Bănuţă, Cristina Ghidoveanu, Mugur Cornilă şi Sebastian A. Corn sînt cîţiva dintre cei care, marţi 1 aprilie, la sediul UNESCO, au participat la şedinţa de reluare a vechiului cenaclu bucureştean. A fost o întîlnire de pus ţara la cale, în care s-a discutat despre viitorul cenaclu, despre premiile româneşti în domeniul F&SF, despre ceea ce se întîmplă la ora actuală în fandom. Discuţiile despre premiile F&SF au continuat şi au loc de fiecare dată cînd se întîlnesc cîţiva sefişti. Chiar şi la celelalte două evenimente din aprilie s-a discutat despre. Paşi spre realizarea unei gale a premiilor se fac, mărunţi, de la om la om, pînă cînd se va găsi o soluţie care să fie şi acceptată de masa fanilor. Om mai vedea. Deocamdată, în acest an, se pare că ne vom mulţumi doar cu o nouă ediţie a premiilor Vladimir Colin care, se spune, se vor acorda în luna iunie. Cît despre noul/vechiul cenaclu, cert este că marţi, 6 mai, la ora 17, „marţienii“ se vor întîlni din nou. Pentru a continua aceste discuţii, dar şi pentru a discuta despre Arthur C. Clarke.

Cenaclul lui Bănuţă, cum i-a zis cineva, în lipsa unui alt nume, a avut prima întîlnire vineri, 11 aprilie, la Serendipity Coffee and Tea (coorganizatoare, alături de Asociaţia pentru Arte şi Ştiinţe Prospective *Geneze*). Spaţiu deschis, cîteva mese într-o curte şi un mix din trei domenii: poezie, folk şi SF. Trec repede peste minirecitalurile de poezie (Cosmin Perţa, Bogdan O. Popescu, Ionuţ Cîrjan) şi folk (Alina Manole, Ovidiu Mihăilescu, Daniel Făt) şi ajung la pohta ce-am pohtit cînd am plecat de

unul singur în căutarea ceainăriei pe străduţele Bucureştilor: repriza de SF. Actorul principal a fost George Lazăr, venit de la Botoşani cu o carte, romanul lui *America One* (Tritonic, 2007), şi cu cele şapte numere ale revistei *Sci-Fi Magazin* al cărei director este. A vorbit despre carte, a vorbit despre reviste. Bineînţeles, cînd apare un sefist pe undeva, în public, alţi cîţiva îşi fac de lucru în jurul lui: fie să-l aplaude, fie să-l combată. Aşa s-a întîmplat şi în acea zi, sefiştii de serviciu fiind Ion Hobana, Liviu Radu, Sebastian A. Corn, Mugur Cornilă. Pe Remus Cernea nu ştiu la ce categorie să-l trec, se pare că literatura SF a rămas pentru el doar o pasiune de tinereţe… Dar ne-am bucurat să-l revedem, unii după mulţi ani.

Al treilea eveniment notabil al lunii aprilie a fost lansarea romanului *Vindecătorul*, de Sebastian A. Corn (Cartea Românească, 2008). Lansare cu ştaif, ca de editură serioasă (sobră). Uniunea Scriitorilor, Sala Oglinzilor, miercuri, 16 aprilie. Lume multă, sala plină. S-au vîndut toate exemplarele disponibile (inclusiv cele ale autorului), şi totuşi unii dintre participanţi au rămas fără cărţi. S-a văzut că organizatorii n-au ştiut cum stau lucrurile cînd e vorba despre autorii cunoscuţi din SF. Au vorbit despre carte Vasile Ernu şi Paul Cernat. Din cele spuse de acesta din urmă am reţinut Tabelul lui Mendeleev în care unii critici încearcă să fixeze scrierile despre care se exprimă, aşa făcîndu-se că despre Corn nu s-a scris prea mult, el fiind considerat autor de SF. Iar „unii critici mai tradiţionali“ – după cum s-a exprimat Cernat – încă mai consideră sefeul ca fiind paraliteratură. A vorbit, bineînţeles, şi autorul, care a povestit despre istoria scrierii acestei cărţi. Şi chiar şi despre *The Healer*, hitul lui John Lee Hooker, în jurul căruia s-a întîlnit cu acelaşi Paul Cernat. După spiciuri au urmat alunele, fisticul, fursecurile, pateurile. Şi lichidele. Şi poveştile de la om la om, de la om la scriitor, de la scriitor la fan. Poze pentru posteritate sau doar pentru istoria literaturii. Printre poze, cîteva de la ceea ce pare să fi fost întîlnirea de 15 ani a clubului *Quo Vadis?* din Ploieşti (din care făcea parte, pe vremuri, şi Sebastian A. Corn). S-a întîmplat să fie strînşi laolaltă, în aceeaşi încăpere, după mulţi ani, Sebstian A. Corn, Dănuţ Ivănescu, Doru Stoica, Ionuţ Bănuţă, Marian Irimia, subsemnatul şi Adrian Bănuţă – ca fost redactor-şef al *Jurnalului SF*. Spre bucuria tînărului autor Dumitru Stătescu, prea tînăr să-i fi prins pe toţi cei enumeraţi la o întîlnire sefistă. Ne-am mai bucurat de reîntîlnirea cu George Anania şi Romulus Bărbulescu, împreună, ca pe copertele cărţilor lor. Alţi sefişti – scriitori, traducători, redactori, librari, fani: Liviu Radu, Ona Frantz, Florin Pîtea, Cristina Ghidoveanu, Nicu

Gecse, Lucian Oancea, Mihail Grămescu, Cristian Tamaş, Ciprian Chisega, Monica Nicolau.

Trei evenimente ale lunii aprilie, o lună bună pentru sefeul românesc, aşa cum a fost şi luna februarie. Dacă mai adăugăm la acestea şi cărţile apărute pe piaţă în aprilie – *Zînele punkiste din New York*, de Martin Millar, *Atuurile morţii*, de Roger Zelazny, (Tritonic), *Foc în adînc*, de Vernor Vinge, (Nemira), *Sînt o legendă*, de Richard Matheson, *Dragonul renăscut*, de Robert Jordan, volumul 3 din seria *Roata timpului* (RAO) –, articolele postate pe *RomaniaSF* (www.rosf.ro) şi noile apariţii ale revistelor *Sci-Fi Magazin* şi *Nautilus* avem un tablou nu tocmai rău. Nici idilic, să nu ne îmbătăm cu apă rece, am avut şi vremuri mai bune. Dar în penuria din ultimii ani…

Sper să am şi în luna mai despre ce scrie, despre lucruri care chiar se întîmplă pe-aici pe la noi.

•

Nr. 420-421, 24 aprilie 2008

„CYBERPUNKUL ROMÂNESC AR FI APĂRUT ORICUM“

• interviu cu Mihai-Dan Pavelescu •

Mihai-Dan Pavelescu este unul dintre cei mai cunoscuţi traducători şi editori de carte SF din România. S-a născut în 1956, este absolvent al Facultăţii de Mecanică a Institutului Politehnic Bucureşti, a fost mulţi ani redactorul revistei *CPSF Anticipaţia* şi al almanahului *Anticipaţia*, a coordonat colecţii de SF pentru editurile Nemira, Pygmalion, Teora. A tradus zeci de volume SF. În prezent coordonează colecţia Nautilus de la Nemira. Mai multe amănunte despre MDP pot fi găsite în pagina enciclopediei SF WikiSF (http://wikisf.ro/index.php/Mihai_Dan_Pavelescu).

Am început spunînd că este unul dintre cei mai cunoscuţi… Ei bine, nu este suficient cînd vorbim despre MDP. El este unul dintre editorii şi traducătorii *foarte importanţi* pentru ceea ce înseamnă azi literatura SF în România. Acum, înainte de Bookfest, o discuţie cu Mihai-Dan Pavelescu mi se pare nu numai utilă, ci şi aşteptată de cititori.

Michael Haulică: Mihai-Dan Pavelescu, de mai bine de 20 de ani traduci, faci reviste, îngrijeşti colecţii F&SF. De ce? Ce are sefeul atît de special de te-a făcut să-i dedici atîţia ani?

Mihai-Dan Pavelescu: Fandomul românesc de dinainte de 1989 era răscolit de întrebarea: ce este SF-ul? Dacă defineşti un fenomen, ştii cu ce instrumente să-l abordezi şi poţi explica tendinţe, motivaţii, ba chiar şi pasiuni. Mie mi se pare că SF-ul este unicul gen (?) literar preocupat intrinsec de viitorul omenirii; sub forma asta sună al naibii de *politically corect*, aşa că-mi place să-l parafrazez pe Sf. Augustin apud Borges: „dacă sînt întrebat de ce iubesc SF-ul, nu ştiu, dar dacă nu sînt întrebat… atunci ştiu“.

MH: Hai să împărţim întrebările pe categorii, ca la marile premii, şi să începem cu proza, cu traducerile adică. Dintre toţi autorii pe care i-ai tradus, care ţi-au fost cei mai dragi? Care dintre ei ţi-a adus cele mai mari

satisfacţii? Care dintre ei, traduşi în România, crezi că au fost mai importanţi pentru dezvoltarea literaturii SF autohtone? De pildă, cred că fără traducerile tale din William Gibson, românii nu s-ar fi apucat de scris cyberpunk la începutul anilor ‘90.

MDP: În diferite momente ale vieţii mi-au plăcut enorm şi mi-am dorit să-i traduc pe Arthur C. Clarke, Stephen King, William Gibson, Orson Scott Card, Neal Stephenson, Dan Simmons sau George R.R. Martin, printre alţii, dar nu cred că vreunul i-a influenţat vizibil pe autorii români de SF. Probabil că cyberpunkul românesc ar fi apărut oricum în urma contactului real cu Occidentul de după 1989; între anii ’84-’89, cînd traducerile mele din Gibson circulau prin fandom, şi coagularea „zaibărpancului" Marei Popa în jurul *JSF*-ului trecuse destul pentru a se putea vorbi despre sedimentarea subconştientă a temelor şi modalităţilor de exprimare proprii subgenului.

MH: Eşti unul dintre cei mai apreciaţi editori de SF; ai făcut reviste, ai îngrijit colecţii. Vorbind acum despre aceste colecţii (Nautilus la Nemira, Cyborg la Pygmalion, SF la Teora), care a fost politica ta editorială? Ce ai vrut cu aceste colecţii? De ce ai ales spre publicare acele cărţi şi nu altele?

MDP: Nu-i greu de observat că favorizez ceea ce Dozois numeşte în mod repetat „SF pur": dezvoltarea coerentă de universuri imaginare, care nu recurge la procedee de tip *deus ex machina*.

MH: Şi acum despre reviste. Numele tău va rămîne legat de *CPSF Anticipaţia*, o revistă în care orice autor român s-a vrut publicat. Ce ai căutat în textele româneşti cărora le-ai dat girul? Dă-mi cîteva nume de autori români pe care i-ai promovat, în care ai crezut. Ţi-au confirmat aşteptările? Ai vreun regret în legătură cu vreun autor care ar fi putut face mai mult?

MDP: La *Anticipaţia* m-am confruntat permanent cu actuala ta problemă de la revista *Nautilus*; mai simplu spus, autorii români de literatură a imaginarului se trag din „mantaua" lui Mihail Grămescu, nu dintr-a lui Cristian Tudor Popescu… aşa cum aş fi preferat. Firesc, am crezut în toţi cei pe care i-am „promovat", însă nu mă pot pronunţa despre confirmări sau regrete, pentru că după desfiinţarea *de facto* a *Anticipaţiei*, n-am mai urmărit cu atenţie SF-ul românesc.

MH: Să ne întoarcem la colecţii pentru o privire în viitor. De ceva vreme eşti coordonatorul colecţiei Nautilus a Editurii Nemira. Ce ne mai pregăteşti? Ce cărţi vom avea în perioada următoare, la Bookfest, de pildă?

MDP: În jurul tîrgului de carte ar trebui să apară *Antologiile Dozois 3* şi *Alegerea lui Hobson* de Robert Sawyer (Nebula 1995). În lucru sînt volumul final din seria *Fluviul vieţii* de Farmer, partea întîi a unei antologii anuale *Best Fantasy & Horror* întocmită de Ellen Datlow, *Ilion* de Dan Simmons, *Jaguar Hunter* de Lucius Shepard (World Fantasy 1988), *Diamond Dogs* de Alastair Reynolds, *Spin* de Robert Charles Wilson (Hugo 2006), *Seeker* de Jack McDevitt (Nebula 2007) *Legacy of Heorot* de Larry Niven şi *A Secret Atlas* de Michael A. Stackpole. Planul colecţiei este ambiţios ca întreaga editură Nemira şi pe viitor vor apărea cărţi de Peter F. Hamilton, Philip K. Dick, Stephen King, George R.R. Martin, Orson Scott Card, Gregory Keyes, Joe Haldeman, Stephen R. Donaldson, Lucius Shepard şi alţii.

MH: Cum e cu autorii români? A trecut ceva vreme de cînd n-a mai apărut nici un român în Nautilus. Există planuri în acest sens?

MDP: De-a lungul anilor, Nautilus a încercat diverse variante de publicare a autorilor români: reeditări, antologii colective sau volume individuale. Din păcate, nici una n-a avut succes, strict comercial vorbind; cea mai recentă variantă de testare a interesului real al pieţei faţă de scriitorii români ar fi almanahul în care eşti direct implicat.

MH: Şi traducătorul MDP? La ce lucrează acum?

MDP: Traducerea unei cărţi este pentru mine o relaţie de tip dragoste–ură. Cînd „jonglez“ cu mai multe cărţi, mă pot refugia mental în partea de „dragoste“ a uneia, ceea ce mă ajută să depăşesc „ura“ faţă de alta. Aşa se face că în prezent traduc *Iuda descătuşat* de Peter F. Hamilton (urmarea la *Steaua Pandorei*), *Ilion* de Dan Simmons şi o carte despre marketing de Jon Spoelstra.

MH: Mulţumesc şi multă sănătate, că spor la treabă văd că ai.

•

Nr. 422, 8 mai 2008

„VOM CONTINUA SĂ PUBLICĂM AUTORI ROMÂNI“

• interviu cu Bogdan Hrib •

Michael Haulică: Tritonic, editura pe care o conduci, a început să publice F&SF (colecţia fiction.ro) în toamna lui 2005. Cum merg lucrurile? Ce concluzii ai tras?

Bogdan Hrib: Concluziile sînt multe şi destul de contradictorii. În România, specializarea pe foarte puţine direcţii s-a dovedit periculoasă. Avînd o piaţă încă mică, foarte dinamică – supusă fluxului şi refluxului –, am hotărît să deschidem şi alte noi direcţii: Crime, Thriller şi, mai ales, LIT – literatură, sau cum spun sefiştii, mainstream… Altfel lucrurile merg bine…

MH: Spune-mi cîţiva autori pe care i-aţi tradus şi care au făcut carieră (şi vînzări) în România.

BH: Am început cu China Miéville, dar Neil Gaiman este vîrful nostru de lance. După patru volume editate consider că am reuşit să-l impunem pe piaţa românească. Al cincilea volum va fi un festin (*Semne bune*) pentru că îl are pe copertă şi pe Terry Pratchett, iar prezentarea grafică va fi de excepţie. Cei nou-intraţi în portofoliu – Richard Morgan, Brandon Sanderson – se vînd foarte bine, dar sînt abia la început. O menţiune specială pentru parteneriatul cu Millenium Press, în urma căruia au apărut cele trei „cărămizi” din *Preludiul Dune*: Casele Atreides, Harkonnen şi Corrino.

MH: Aţi pornit la drum cu intenţia declarată de a publica cărţi noi, apărute după anul 2000, cărţi despre care se vorbeşte în lumea anglo-saxonă acum. Crezi că a fost o politică cîştigătoare?

BH: Cred că a fost o politică bună pentru imagine. Pe termen scurt a părut cîştigătoare, dar pentru o politică editorială de perspectivă prezenţa „clasicilor” este absolut necesară. Argumentul numărul 1 este seria *Amber* a lui Roger Zelazny, care s-a bucurat de un mare succes.

MH: Cum îţi pare cititorul român de F&SF din aceşti ani? E fan absolut, înghite orice, sau e genul pretenţios, informat, pe care nu-l poţi

păcăli cu o copertă genială şi cu o bulină pe care scrie un nume de premiu? Contează dacă o carte are în spate un premiu important?

BH: Cititorii români de F&SF sînt fărîmiţaţi în grupuri de interese şi în pături sociale şi/sau culturale. Evident, sînt bine informaţi, dar sînt şi foarte radicali şi, uneori, intoleranţi. Pe cei informaţi nu îi poţi păcăli cu o copertă genială şi nici nu cred că îi convingi cu un premiu. Da, contează dacă o carte are un premiu important. Problema este: pentru cîţi contează? Pentru 300? Sau pentru 3000? Mi-e teamă că doar pentru 300…

MH: Încă de la început aţi publicat autori români. Cum au mers? Veţi mai publica?

BH: Politica noastră editorială a fost astfel gîndită încît în fiecare colecţie să fie publicaţi şi români. Cum a mers? A mers prost, poate că ne-am grăbit puţin, atunci cînd piaţa nu era pregătită pentru asemenea provocări. Un roman SF excelent– *Sharia*, al Roxanei Brînceanu – a trecut aproape neobservat de fanii genului. Ne gîndim să-l retipărim. Pot să spun că vînzările sînt direct proporţionale cu notorietatea autorului – lucru nu chiar neaşteptat. Da, vom continua cu obstinaţie să publicăm autori români. Ne dorim să primim mai multe manuscrise! Mai ales de SF&F…

MH: Aţi făcut două lucruri interesante: l-aţi mutat pe Neil Gaiman din fiction.ro în LIT (colecţia de mainstream) şi aţi rupt colecţia fiction.ro în Fantasy, Sci-Fi şi Horror. Ce gînduri au stat în spatele acestor acţiuni?

BH: Gînduri negre pe care le-am dorit transformate în roz. Gaiman nu mai este un „autor de SF&F”, este doar un „autor”… Iar ruperea fiction-ului în trei a avut cel puţin două motive: ferocitatea cu care cîţiva fani ne-au acuzat că ameţim lumea, şi existenţa unei alte edituri care publică mult mai mult decît noi şi care conţine în nume cuvîntul „fiction”. Cred că a fost o hotărîre bună, dar mai aşteptăm pentru a putea fi siguri.

MH: Tritonic este una dintre puţinele edituri care au blog. Ce a adus nou blogul? Cum v-a ajutat? Şi, la urma urmei, de ce e bine ca o editură să aibă blog?

BH: A fost o experienţă interesantă. Acum, după mai bine de 2 ani, cred că o editură NU trebuie să aibă blog. Un EDITOR – persoană şi nu firmă – trebuie să aibă blog. Blogul a adus informaţii despre ce vor cititorii. Din nefericire a fost greu de stabilit dacă acele informaţii erau reprezentative sau nu. Dar ne-au ajutat foarte mult să ne calibrăm în cazul

unor autori noi, al unor coperte sau formate de carte. Este, fără îndoială, o formă dezinhibată de comunicare. Uneori mult prea dezinhibată şi lipsită de substanţă.

MH: În 2006 i-aţi adus în România pe Jeff VanderMeer şi K.J. Bishop. Aveţi planuri şi cu alţii?

BH: Fără îndoială. Sperăm ca anul viitor să fie un adevărat regal. Neil Gaiman, Charles Stross şi China Miéville vor veni la Bucureşti. Anul acesta, în august, îl vom revedea pe Jeff VanderMeer. Şi vor mai fi şi alţii… [1]

MH: Mai sînt cîteva zile, nu multe, pînă la ediţia 2008 a Bookfest. Ce noutăţi pregăteşte Editura Tritonic iubitorilor de literatură F&SF?

BH: O să încep întîi cu cei mari: *Semne bune* de Gaiman & Pratchett, volumul VII din seria *Amber* de Zelazny. Mult aşteptatul Joe Hill (*Cutia cu fantome*), primul Steven Erikson (*Grădinile lunii*) şi primul Charles Stross (*Spaţiul Singularităţii*). Mai sînt şi altele, dar nu vreau să fac promisiuni cu grad mare de risc…

MH: Ca scriitor, ai început cu sefeul… Dar ai publicat un roman poliţist şi acum lucrezi la altceva. La ce?

BH: Am început cu SF-ul şi nu prea am publicat. Romanul poliţist a fost un test. Acum lucrez (în tandem cu Răzvan Dolea, jurnalist de radio şi profesor de istorie) la un fel de thriller istoric numit *Blestemul manuscrisului*. Va fi o lucrare amplă, bine documentată. Aşa cum îi place lui Răzvan să spună: 50% evenimente reale, 25 % probabile şi 25% posibile. Sper să fie o carte frumoasă, un *page turner* – cum zic occidentalii. Şi, apropo de bloguri, va fi o carte care va avea blog![2]

MH: Vei mai scrie SF?

BH: De mulţi ani „rumeg” o idee de roman SF. Cred însă că e prea „măreaţă” şi mă sperie. Nu reuşesc să-mi fac timp pentru a aşterne pe hîrtie mai mult de cîteva rînduri. Poate după ce voi ajunge scriitor profesionist şi o să-mi dau demisia de la Tritonic, voi reuşi. Deci, răspunsul este: da, îmi doresc să mai scriu…

•

Nr. 423, 15 mai 2008

[1] Neil Gaiman, Charles Stross şi China Miéville nu au venit la Bucureşti, căci planurile nu se îndeplinesc întotdeauna. Din păcate.

[2] Acesta este un plan care s-a îndeplinit (oarecum). *Blestemul manuscrisului* a avut, o vreme, blog: www.tritonic.ro/blestemulmanuscrisului. În prezent nu se mai întîmplă nimic acolo.

LUCIAN-VASILE SZABO

Unul dintre volumele publicate recent de Editura Bastion în colecţia Helion (SF) este Arta de a muri pe timp de pace, de Lucian-Vasile Szabo. Este un volum de povestiri al unui vechi membru al cenaclurilor SF timişorene şi bine ar fi să intrăm direct în texte.

„Arta de a muri pe timp de pace“. Începe pe 18 decembrie 1989. Securişti care „verifică“ temeinic cadavrele, avînd grijă ca răniţii să devină cadavre, ca actele lor să dispară. Cunoaştem povestea, este vorba de episodul cu cele 67 de trupuri furate de la morgă, încărcate într-un tir şi duse din Timişoara… Totul relatat de un martor ocular. Apoi ne trezim în 2014, 13 august. O gîlmă în stradă, de care se împiedică maşini. Un autobuz. Răniţi. Printre ei, un bătrînel, care moare. Este martorul ocular al evenimentelor din 18-19 decembrie ’89. Alt personaj de la revoluţie este Tarante, cel care omora răniţii în prima parte. Gîlma din asfalt se transformă în scară, Tarante cade de pe ea, apoi se trezeşte într-un beci, printre alte cadavre. Se vede pe el, aşa acum era în acea seară de decembrie ’89. Apoi apare din nou martorul ocular… nepotul lui Tarante… Un final ambiguu, poate simbolic, din cele care fac viaţa grea cititorilor. Rămînem doar cu scriitura, care atrage. Şi cu faptele, pe care le bănuim cît se poate de reale.

Despre „Autobuzul negru zboară spre cer“ am mai scris, dar acum o pot încadra în acest volum, pe alocuri realist, pe alocuri SF.

„Roşu curaj verde“. Un personaj dedublat, participant la revoluţie, o poveste de amor cu o colegă, tot căutînd prin bibliotecă reviste cu articole despre Romulus Guga. Manifeste, rafale de mitralieră. Şi timpul ondulatoriu, realitatea ca percepţie individuală. Poate fi sîmburele care să facă din această povestire una SF.

„Proză la persoana a doua singular“. N-are treabă cu sefeul, dar pînă acum îmi pare cea mai realizată din volum. Clipe de viaţă, din viaţa unui om simplu, din realitatea percepută, o realitate pe care alţii n-o văd – se leagă de ideea dintr-un text precedent. Simplitate, expresivitate, mînă de scriitor. Şi, la urma urmei, asta contează. Cititorul de SF din mine, scriitorul de articole pe teme F&SF ar trebui să se simtă frustrat: am luat şi eu o carte să scriu despre ea, şi ea numai SF nu e… Mă consolez cu gîndul că e, totuşi, o carte. O carte bine scrisă, de un scriitor valabil. Şi mă gîndesc că, dacă n-

aş fi ştiut că autorul face parte din comunitatea SF timişoreană, dacă n-ar fi apărut cartea într-o colecţie de SF, poate n-aş fi ajuns s-o citesc. Uite-aşa putem trece pe lîngă literatură… Un zîmbet îmi înfloreşte pe chip. Am găsit o carte, am descoperit un scriitor, Lucian-Vasile Szabo.

„Cu micul yoboro la sex shop“. O pereche vrea sa viziteze sex shopul proaspăt deschis. O întreagă aventură: cum să-l facă ea pe soţul ei să meargă acolo, fără ca el să creadă că… cine ştie ce. Toată ziua, un mic yoboro, un extraterestru din rasa celor care s-au refugiat pe Pămînt, unii la Timişoara, li se bagă în suflet cu întrebări peste întrebări… Yoboro au o coadă în faţă care, ei, îi aminteşte de „o sculă mai răsărită“. Pînă la urmă iau din sex shop fix un yoboro de jucărie, jucărie sexuală evident. Bărbatul îşi prinde femeia în pat cu acel yoboro, şi nu cu jucăria. Cam asta e povestea, simpluţă, banală, uneori cu iz de glumiţă cam vulgară. O salvează umorul.

„Povestea îngerului sfios, împiedicat de un cocoloş de hîrtie“. Mihai Pramate aleargă după autobuz, aruncă un cocoloş de hîrtie pe jos. De el se împiedică îngerul Ciuciulino, care vine după el în biserica în care Mihai se ruga să aibă succes cu echipa de fotbal. Numai că nu fusese cu totul iertat pentru o faptă a lui din copilărie, cînd a ucis nişte fiinţe mici ce-i ajungeau pînă la genunchi. Şi plouă, plouă, potop, inundaţie, apa îi ajunge pe străzi pînă la brîu. Apoi acoperă treptele de la Catedrală (Szabo este un prozator al Timişoarei), vaporaşul de pe Bega pluteşte printre vîrfurile copacilor din parc. Îngerul Ciuciulino e un extraterestru, şeful celor seceraţi de Mihai în copilărie. Pînă la urmă oraşul a fost inundat din cauza unui dop de gunoaie fixat în scurgere. Printre gunoaie, şi cocoloşul de hîrtie aruncat de Mihai pe stradă. Şi gata. Miză mică, dar nu ştiu cum face Szabo, că scrie texte banale, fără încărcătură, dar te ţine acolo să le citeşti. Însă nu asta e treaba scriitorului?

„Scurtă poveste a unui fost candidat la preşedinţie“. Josef Stamberg, fost candidat la preşedinţie în 2009, primeşte prin poştă o carte cu titlul… *Scurtă poveste a unui fost candidat la preşedinţie*. O citeşte. Prima variantă: povestea zice că la 15 august 2010 fostul candidat Josef Stamberg este ucis de doi inşi care au pătruns în casa lui, la ora… Cum era exact în acea zi, dar cu zece minute mai devreme, a fugit de-acasă. A doua variantă: Stamberg-personajul a fugit de acasă, dar a fost victima unui accident de circulaţie. OK. Şi? Ce ţi-e scris în frunte ţi-e pus? De ce ţi-e frică nu scapi? Ar fi trebuit un final care să închidă, să spună mai multe.

„Vorbitor cu lumea cealaltă“. La 2 februarie 1989 se naşte într-o maternitate un copil cu barbă. Care mai şi vorbeşte. Şi spune ce se va întîmpla în curînd… „Mulţi vor muri, iar alţii vor fi schilodiţi. Afară va fi frig, dar focul va pîrjoli cîteva zile oraşul şi ţara. Lupta va fi grea, dar conducătorii fără de Dumnezeu vor fi înlăturaţi“. Tema predilectă a lui Szabo din acest volum, revoluţia. Mai apar personaje secundare: Mălina, fata unui securist, care făcuse un avort, şi toată povestea ei şi a amorurilor ei, alţi securişti, oameni simpli. Pare un sîmbure de roman povestirea. Şi cred că n-ar fi rău ca autorul să topească materialul din acest volum de povestiri într-un roman despre revoluţie, chiar şi cu tuşele fantastice şi umoristice care, poate, l-ar feri de şablon şi de o prea mare încruntare.

Dincolo de faptul că volumul îşi găseşte cu mari eforturi locul în colecţia Helion (declarată SF) a editurii, e de reţinut numele autorului. Sînt sigur că vom mai auzi de el, şi, mai ales, de bine.

•

Nr. 428, 19 iunie 2008

BLOGOSFERA

N-am mai scris de mult despre blogurile (site-urile) care se ocupă de domeniul F&SF sau aparţin unor cunoscuţi scriitori/ fani/simpatizanţi. Numărul blogurilor/site-urilor este în continuă creştere, printre cele mai recente fiind blogurile lui Sebastian A. Corn şi Marian Truţă, dar şi *SciFi Blog*, un blog de recenzii de carte şi film SF.

Poate, de aceea, e necesară o trecere în revistă a lor periodică pentru a le aduce (sau a le menţine) în atenţia cititorilor acestei rubrici.

Sînt cîteva categorii în care blogurile/site-urile care acoperă domeniul ar putea fi grupate, în funcţie de autor: scriitori, traducători, editori, fani, cenacluri, simpatizanţi, recenzenţi.

Bloguri de scriitori/traducători. Tocmai cînd mă pregăteam să scriu că Sebastian A. Corn (sebastian-corn.weblog.ro) are un blog în care se dezvăluie mai puţin ca scriitor, abordînd năravurile şi moravurile sociale, locurile de vacanţă… postează pe blog o poveste, „Prinţesa-din-oglindă“. De citit, ca orice lucru pe care îl scrie Corn. Marian Truţă (*Blogul lui Kvala* la kvala. blogspot.com şi site la www.mariantruta.ro) alternează în blog notaţiile despre volumul *Vremea renunţării* cu note de călătorie, despre viaţa cotidiană şi alte lucruri de interes. Site-ul este sobru, se prezintă pe el, îşi prezintă volumul şi pune cîteva extrase din acesta. Marian Coman (*Viaţa mea, poveştile mele* – mariancoman.wordpress.com) povesteşte şi el despre evenimentele din viaţa lui de scriitor: cărţi, lansări etc. Ana Veronica Mircea şi Mircea Pricăjan sînt, la rîndul lor, doi scriitori cunoscuţi de publicul F&SF, dar ei sînt şi nişte traducători prolifici. Iar blogurile lor, *Veronicisme* (anaveronica.wordpress.com), respectiv *Cu musca la arat* (mirceapricajan.wordpress.com),[1] dau seama mai mult de activitatea lor ca traducători decît ca scriitori. Curioşii pot afla, cu o privire mai devreme, ce cărţi – acum în traducere – urmează să apară. De pildă romane de Robert Charles Wilson sau de Joyce Carol Oates şi Stephen King. Ana Veronica Mircea are şi un buton în meniu care trimite la cîteva povestiri pe care le-a publicat şi sînt disponibile pe net, inclusiv la volumul *supra-Vieţuitorii*. De asemenea, putem afla titlurile tuturor cărţilor pe care le-a tradus pînă acum (ordonate pe edituri). Şi Mircea Pricăjan are în meniu date despre cărţile publicate (un fragment din romanul *În umbra deasă a realităţii*) şi despre

cele traduse (ordonate pe ani). La subcategoria „tineri scriitori" care încă nu au publicat în volum, se înscriu blogurile lui Aron Biro (*Aron Biro: The Deleted Scenes* – aronbiro.blogspot.com) şi Robert Coller (*Filthy Keyboard* – robertcoller.wordpress.com). Blogul lui Biro este unul dintre cele pe care, odată ce le-ai văzut, ţi le pui imediat în bookmarks, este un blog de recenzii, de informaţii despre cărţi, filme, benzi desenate şi muzică. Mai puţin (aproape deloc) despre scriitorul Aron Biro. Coller scrie despre cărţi, despre evenimente la care participă (Schimb de cărţi, Booktalks, concerte).

Bloguri de edituri. Sînt puţine edituri care au bloguri, care au simţit nevoia unei apropieri în sensul acesta de cititorii lor. Iniţiativa, lăudabilă, este totuşi cu dus şi întors. Pentru că cititorii nu-şi propun să menajeze editorii şi îşi exprimă şi păreri pe care, probabil, nici un editor nu e bucuros să le afle, cu atît mai puţin în public. Dar lucrurile merg mai departe şi relaţia cititor–editură se structurează pe noi coordonate, în general în folosul ambelor părţi. Fără îndoilă, Tritonic (tritonic.ro/blog) are cel mai vioi blog, aici sînt expuse părerile cele mai suave, dar şi cele mai dure ale cititorilor. Millennium Press are un blog la fel de viu, şi nu se rezumă doar la informaţii despre viitoarele cărţi, este contopit cu blogul personal al editorului, Horia Nicola Ursu – şi de aceea se şi cheamă *Big Bad Bear's Blog* (uglybadbear. wordpress.com)[2]. Blogul editurii Nemira (nemirabooks.ro) este un blog în care cititorii publică recenzii, iar dialogul se poartă mai mult între cititori, cu minime intervenţii din partea editurii.[3]

Bloguri/site-uri de cenaclu. AtelierKult (www.atelierkult.com) încearcă să-şi revină după catastrofa din toamnă cînd s-a pierdut toată baza de date, adică toate textele postate şi comentariile aferente. Dar viaţa merge mai departe şi tocmai s-a lansat un nou concurs de proză F&SF, dotat cu un premiu de 200 USD. Cenaclul marţienilor, proaspăt reînfiinţat, are şi el blog de cîteva zile (www.martienii.ro),[4] dar încă nu e gata pentru public. Am aflat totuşi că va funcţiona cam în acelaşi mod cu AtelierKult, va fi un atelier de creaţie, dar nu în paralel cu întîlnirile lunare ale „marţienilor", ci în completarea acestora.

Bloguri de recenzii. Specializat n-ar fi decît noul *SciFi Blog* (www.scifiblog.ro),5 care publică recenzii de carte şi film F&SF, blog realizat în colaborare cu două dintre cele mai populare comunităţi online de profil din lume, *SFReader.com* şi *SFWatcher.com*, după cum se precizează în prezentare. Recenziile de carte nu se referă numai la volume apărute pe piaţa anglo-saxonă, ci şi la producţia autohtonă. *Bookblog*

(www.bookblog.ro), binecunoscutul blog de recenzii de carte, acordă un interes deosebit literaturii F&SF, publicînd pînă în prezent 89 de recenzii la cărţile de gen.6

Bloguri de fani SF. Printre cele mai căutate sînt: *Cultural SF and movie Learnings* (culturalsflearnings.blogspot.com), semnat Bujold, un blog la zi cu tot ce mişcă în domeniu la noi (şi nu numai), şi *Cover Out Loud* (coveroutloud.blogspot.com), blog semnat de Alexei şi destinat exclusiv copertelor de carte F&SF. Să mai amintesc, pentru recenzii de carte/film SF, *Pagina cronicarului* (www.rapax.ro/scriptorium).[7]

Ar trebui inventată încă o categorie pentru *România SF online* (www.rosf.ro), un site cu articole, cronici de evenimente, recenzii… Bun, util, meşter cîrmaciul… Mugur Cornilă.[8]

Cam astea sînt blogurile vii. Despre celelalte… numai de bine. Şi o speranţă: că vom putea citi din nou blogul lui vidal, *Cartuşiera de cărţi* (fie aici, cartuse.weblog.ro, fie pe o altă platformă).[9]

•

Nr. 429, 26 iunie 208

[1] Între timp a apărut mirceapricajan.ro.

[2] Acum (mai 2011) titlul blogului este *Însemnări din colţu' hărţii*.

[3] De o bună vreme funcţionează un blog adevărat, nemira.ro/blog.

[4] Ultima însemnare este din 30 iunie 2008.

[5] Ultima însemnare este din 4 mai 2010.

[6] *Bookblog* a organizat înperioada 26-27 martie 2011 Final Frontier, primul tîrg de carte dedicat literaturii F&SF.

[7] În iunie 2009 a apărut blogul *FanSF* (fansf.wordpress.com), blogul celebrilor fani Nicu şi Bebe.

[8] …care cîrmaci s-a apucat de tipărit cărţi de vreun an şi a lăsat-o mai moale cu *Romania SF online*.

[9] E 2011 şi încă mai sperăm…

PREMIILE VLADIMIR COLIN

Nu ştiu de ce noi – cititorii, fanii, chibiţii – considerăm că ar trebui să fim consultaţi atunci cînd se acordă premii pentru literatură. Nu, nu spunem asta (întotdeauna) cu voce tare, dar aşa ne comportăm, asta reiese din cîrcotelile de după. Post factum nu ne e suficient să cîrcotim că de ce a fost premiat X şi nu Y, lucru firesc la o adică, pentru că fiecare dintre noi are preferinţele sale. Dacă discuţia ar rămîne doar la acest nivel… ar mai fi cum ar mai fi. Numai că ne dăm cu părerea şi asupra criteriilor de selecţie, asupra regulamentului (pe care, în general, doar îl presupunem).

Premiile Vladimir Colin pentru literatură SF (şi fantasy, cred unii, iar juriul n-a precizat că e sau nu e aşa) s-au acordat vineri, 27 iunie, la librăria Cărtureşti, şi au avut în vedere cărţile apărute în perioada decembrie 2005 – decembrie 2007.

Iniţiatorii acestor premii sînt Ion Hobana şi scriitorul francez Gérard Klein, care a şi sponsorizat toate ediţiile de pînă acum. La precedentele ediţii au fost premiaţi (cu premiile 1, 2 şi 3) Ona Frantz, Michael Haulică şi Andrei Valachi (2000), Liviu Radu, Cătălin Sandu şi Costi Gurgu (2001), Dan Doboş, Sebastian A. Corn şi Florin Pîtea (2006).

La ediţia din acest an, juriul, format din Ion Hobana (preşedinte), George Ceauşu, Cătălin Badea-Gheracostea, Mircea Opriţă şi Liviu Radu, au acordat şase premii: Roxana Brînceanu – *Sharia* (ed. Tritonic), Costi Gurgu – *Reţetarium* (ed. Tritonic), Ion Manolescu – *Derapaj* (ed. Polirom), Ana-Maria Negrilă – *Împăratul gheţurilor* (ed. Diasfera), Florin Pîtea – *Gangland* (ed. Diasfera), Cornel Robu – *Paradoxurile timpului în science fiction* (Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca).

De-a lungul timpului, discuţiile care au urmat au scos în evidenţă mai multe aspecte/probleme:

Ierarhizarea premiilor. La primele trei ediţii s-au acordat premiile 1, 2 şi 3, ierarhie care nu se practică la premiile cunoscute. Pe plan internaţional, premiul Philip K. Dick are şi o menţiune, dar cine mai ţine minte, în timp, cine a luat acele menţiuni? Editorii pun pe coperte doar „cîştigător al premiului Philip K. Dick". La această ediţie a premiilor Colin s-a renunţat la ierarhizarea acestora. Punct cîştigat, şi sînt convins că asta s-a petrecut

după lungi dezbateri între membrii juriului. Şi îndrăznesc să cred că şi discuţiile fanilor au avut contribuţia lor.

Cine a luat o dată premiul nu-l mai ia. Cîndva s-a pus şi problema asta. A picat şi ea la ultima ediţie, cînd Costi Gurgu şi Florin Pîtea au „recidivat".

Cărţile publicate de membrii juriului nu intră îndiscuţie. Ei, asta da, **încă** este o problemă. Juriul este acelaşi în fiecare an şi se mai întîmplă ca unii membri să publice cărţi. În intervalul decembrie 2005 – decembrie 2007 Liviu Radu a publicat două cărţi. Cum el face parte din juriu, cărţile lui nu au fost eligibile. Nu e drept, nu e normal. O soluţie ar fi fost să fie înlocuit în juriu pentru acest an. Dacă premiile vor să evidenţieze performanţa, atunci aria de selecţie trebuie să fie cît mai largă, să cuprindă cît mai mult din totalitatea cărţilor publicate în interval.

Cărţile neselectate. Nimeni nu are cum să ştie toate cărţile publicate. Au apărut şi în cei doi ani despre care vorbim cărţi pe care nici editurile, nici autorii nu le-au trimis juriului. Printre ele, de pildă, două volume non-fiction: *Literaţi şi sefişti. O confruntare de mentalităţi* de Voicu Bugariu (ed. Universităţii Transilvania din Braşov, 2007) şi *Enciclopedia lumii lui J.R.R. Tolkien* de Robert Lazu, Mihaela Cernăuţi-Gorodeţki şi Györfi-Deák György (ed. Galaxia Gutenberg, Tîrgu-Lăpuş, 2007). Despre absenţa lor din lista de nominalizări s-a discutat deja pe liste şi bloguri.

Şi ajungem la o altă problemă:

Cărţile non-fiction. La primele trei ediţii n-au intrat în vederile juriului. Premiul luat în acest an de Cornel Robu a fost primul premiu Colin acordat pentru un volum non-fiction. O altă barieră a căzut. A fost o surpriză, bineînţeles plăcută, dar…

Comunicarea. Poate că ar fi timpul ca juriul să anunţe criteriile de selecţie. Să anunţe ce fel de cărţi sînt luate în considerare. Tocmai pentru a preîntîmpina discuţii de genul: de ce n-a intrat şi Voicu Bugariu în selecţie? De ce au lipsit dintre nominalizări *Testamentul de ciocolată*, de Marian Coman, sau *Teodosie cel mic*, de Răzvan Rădulescu? (Am aflat – „pe surse" – că cele două volume au fost considerate „fantastice", iar premiile Colin s-au acordat pentru SF. Şi fantasy, pentru că romanul lui Costi Gurgu e un roman fantasy. Şi asupra lui s-a discutat mult în juriu, tocmai din acest motiv).[1]

Ce-ar mai fi de cîrcotit? Au fost unsprezece nominalizări, s-au acordat şase premii. Nu sînt cam multe? Se vorbea că vor fi două rînduri de premii (cîte trei pentru fiecare an). Nu s-a precizat nimic în sensul ăsta, iar cărţile

premiate au apărut în 2006. Nimic din 2007. La ediţia a 3-a, cînd a fost luată în calcul o perioadă de patru ani, s-au acordat trei premii. Chiar dacă cei trei au fost premiaţi pentru cîte două cărţi, tot trei premii au fost.

În concluzie: fiecare juriu e liber să-şi fixeze criteriile. Dar bine ar fi să le facă şi publice. E bine că premiile nu mai sînt ierarhizate. Dar, dacă tot am ajuns aici, într-un moment de expansiune editorială, nu s-ar putea avea în vedere ca cele trei premii să fie pentru roman, volum de povestiri şi volum non-fiction? În felul acesta am şti şi noi de ce sînt trei (dacă vor rămîne trei).

Una peste alta, a fost o ediţie bună, la care de remarcat a fost pătrunderea pe lista nominalizărilor a unui autor care nu face parte din fandom, Ion Manolescu. Iar premierea lui nu face decît să arate seriozitatea juriului.

Următoarea ediţie va fi peste un an sau doi. Probabil asta va depinde şi de numărul de cărţi publicate. Editura Bastion a publicat deja, în acest an, cinci autori români. Tritonic cu siguranţă va găsi noi autori. Iar Nemira reintră în cărţi, anunţînd un concurs pentru romane de debut şi disponibilitatea de a publica, din nou, autori români.

Aşa că… sînt semne bune.

•

Nr. 430, 3 iulie 2008

[1] Am mai vorbit despre asta, nu mai insist.

„CINCI LITERAŢI AU AVUT CRITERII LITERARE“

• interviu cu Cătălin Badea-Gheracostea •

Cătălin Badea-Gheracostea este critic al literaturii F&SF, a publicat volumul *Alternative critice* (Karmat Press, 2001),[1] în perioada 2004-2005 a fost editor al revistei *Lumi Virtuale* şi, de la ediţia a III-a, este membru în juriul care acordă premiile Vladimir Colin.

Michael Haulică: Cum e să fii unul dintre cei cinci care acordă cel mai important premiu pentru literatură F&SF din România? Cum ai ajuns în acest juriu?

Cătălin Badea-Gheracostea: Este o muncă grea, care onorează. Maestrul Hobana mi-a propus şi eu am acceptat.

MH: Ai văzut ce am scris despre ultima ediţie a premiilor Colin, ai urmărit discuţiile de pe listele Yahoo sau de pe bloguri. Concluzia cea mai clară care se desprinde este că sînt probleme de comunicare: regulamentul premiilor, criteriile de selecţie a cărţilor. Luminează-ne. Cum se face selecţia, pe ce criterii unele cărţi intră pe lista nomnalizărilor, iar altele nu? Şi, la urma urmei, premiile astea sînt pentru SF şi fantasy sau numai pentru SF?

CBG: Da, comunicarea către public este secundară. Cînd îţi asumi să faci parte dintr-o echipă care dă un premiu de literatură, te bizui pe o comunicare directă, sinceră, făcută pe nişte criterii clare. Ei bine, juriul a avut între membrii săi o astfel de comunicare. Jurizarea a avut nişte criterii clarificate tocmai datorită bunei comunicări interne. Totuşi, ai văzut că a trecut încă o jumătate de an pînă s-au dat premiile, jurizarea începînd în toamna lui 2007. Regulamentul nu este formal, întrucît Premiul Vladimir Colin nu este o entitate formală. Dar cinci literaţi au avut criterii literare. Premiul, la accentuarea expresă a dorinţei lui Gérard Klein de către Ion Hobana, este pentru SF. Apoi, lista cărţilor publicate nu este egală cu lista cărţilor ajunse la juriu (şi citite, acest juriu chiar citeşte!), lista

nominalizărilor este, dacă vrei, „lista finaliştilor”, cărţi cu, să zicem, două voturi din cinci.

MH: Mă refeream la comunicarea cu publicul…

CBG: Data viitoare se va îmbunătăţi. Oricum, trebuie să recunoşti, publicul român de SF este mai degrabă reactiv decît participativ. Pe listele de discuţii şi în blogul tău, la comentarii, au fost cîteva intervenţii cel puţin neelegante. Adică, da, sînt de acord, există o democraţie a literaturii, dar Premiul Vladimir Colin NU este un premiu al publicului. Echilibru în comunicare trebuie să fie din ambele direcţii. Sindromul „strugurii sînt acri” e anacronic în secolul XXI.

MH: Au fost voci care au evidenţiat conflictul de interese al editurii Tritonic, unul dintre sponsori, care a avut două cărţi premiate în acest an. Ar trebui ca editurile să nu se implice? E greu de găsit sponsori pentru premii literare? Mai ales pentru F&SF?

CBG: Cu riscul de a mă repeta, sponsorizarea nu presupune „cumpărsarea” de voturi. Vreau să spun că pe mine personal participarea la jurizare m-a costat mai mult decît contribuţiile editurilor sponsorizatoare, luate combinat. Am făcut-o pentru evanescenta glorie a SF-ului românesc. Editurile au dat bani pentru premii, şi acolo s-au dus banii. Aşa că miticii, cîrcotaşii şi bîrfotecarii au luat-o pe arătură cu subiectul acestei întrebări. Sponsorizările trebuie să continue, girul moral al juriului ar fi suficient, zic eu, pentru ca orice sponsorizare să fie bine primită.

MH: Liviu Radu şi Mircea Opriţă au publicat şi ei cărţi în în intervalul decembrie 2005 – decembrie 2007. Fiind membri ai juriului, cărţile lor nu au intrat în discuţie. N-ar fi fost mai bine să fie înlocuiţi pentru a li se da ocazia să concureze? Fără cărţile lor, Premiul Vladimir Colin pare a fi dat pentru cele mai bune cărţi în afară de. Şi-atunci, sînt premiate cu adevărat cele mai bune cărţi?

CBG: Această dilemă nu este doar a noastră. Vezi ce scandal a fost în ASPRO cînd Adrian Marino, preşedintele juriului, şi-a dat premiul sieşi. Clar, nu poţi să fii şi membru în juriu şi concurent şi, da!, premiat. Pe de altă parte, este o chestiune de alegere personală. Vrei să dai sau să iei premiul. Nimeni nu îşi va aminti cine a fost în juriul oricărui premiu, toţi îşi vor aminti laureaţii. Dar dacă vrei ca tu să schimbi sau să contribui cu ceva

la o anumită distincţie ce reflectă evoluţia unei literaturi… Gîndeşte de două ori, taie o dată. Eu intenţionez să public cît de repede trei cărţi cu, despre şi în SF-ul românesc; nu vreau să mă retrag din juriu.

MH: Cum a fost cu volumele lui Marian Coman şi Răzvan Rădulescu? De ce n-au intrat în vederile juriului?

CBG: Ambele au fost citite şi ambele au fost „prea” fantastice, cu trei voturi la două.

MH: Dar *Enciclopedia Tolkien*? Dacă n-ar fi fost pe lista nominalizărilor cartea lui Cornel Robu, aş fi zis că asta e regula: premiile se dau numai pentru proză. Dar iată că s-a premiat şi un volum non-fiction. Şi-atunci?

CBG: Pentru data viitoare poate vom declara formal categoriile de premiere. Dar gîndeşte-te la literatura noastră, acum exact 10 ani au fost tipărite doar două cărţi, debuturile lui Aurelius Belei (slab) şi Jean-Lorin Sterian (foarte bun). Acum au fost cel puţin 30 de titluri, dintre care non-fiction cinci, şase sau şapte (dacă adăugăm cărţile-broşuri ale lui Laurenţiu Nistorescu). Trebuie premiată şi non-ficţiunea, este tot în interesul literaturii SF.

MH: N-ar fi timpul ca premiile să fie acordate pentru roman, volum de povestiri şi volum non-fiction?

CBG: Probabil că aşa va fi.

MH: La final, să revenim puţin la Cătălin Badea-Gheracostea, criticul. Ştiu că lucrezi la o nouă carte. Despre ce e vorba?

CBG: Lucrez la trei cărţi. A doua ediţie a *Alternativelor Critice*, aducerea lor la zi. Un dicţionar SF pentru editura Aula, cu public format din elevi şi studenţi. Şi monografia Vladimir Colin.

MH: Şi încă o întrebare: ce gînduri mai ai cu *Lumi Virtuale*? Umbla vorba că îşi va relua apariţia. Aşa e?

CBG: Recunosc că am depăşit doar faza de a mă gîndi la relansarea *Lumilor Virtuale*.

Site-ul trebuie reformat. Nimic nu s-a pierdut din cel vechi, linişteşte-te. Pe hîrtie este puţin probabil că va ieşi din nou în 2008.[2] În editare, ştii

bine şi tu, nu ajunge doar să produci, trebuie să şi vinzi. Nu voi mai face greşelile din trecut.

•

Nr. 431, 10 iulie 208

[1] Ediția a doua, revizuită şi adăugită, a apărut în 2010 la Millennium Books, în colecţia Metatext.

[2] N-a ieşit.

VREMEA LUI MARIAN TRUŢĂ

Cineva spunea că, într-un volum de povestiri, dacă nu ai indicaţii privind ordinea citirii, poţi să citeşti pe sărite. Şi-atunci, de ce le-o mai fi pus autorul în acea ordine? Eu, cititor disciplinat, am citit povestirile din volumul *Vremea renunţării*, de Marian Truţă (Bastion, 2008), în ordinea în care au fost tipărite. Iată cîteva dintre ele:

„Vînătoare de cîrtiţe". Scrisă bine, dar cam simbolică. E genul de text în care autorul nu spune tot ce are în cap, în care părţile de poveste nespuse par a fi mai importante decît cele spuse, dar rămîn ascunse, nescrise, în care aruncă sugestii peste sugestii pe care cititorul ar trebui să le decripteze pentru ca apoi să aibă la ce se gîndi. De obicei nu se întîmplă aşa, cititorul rămîne nelămurit şi trece mai departe.

„De ce cad îngerii". Un înger prăbuşit în curtea lui Cosimo, locuitor al unui sat stăpînit de seniorul Campastrella. Seniorul, cam tîlhar de felul lui, vîna trecătorii ca să-i vămuiască, iar cînd n-o făcea el, o făceau călugării de la mînăstirea din apropiere. Oamenii seniorului vin şi îi saltă pe Cosimo şi pe înger, la castel are loc o judecată – în prezenţa abatelui –, sînt scoşi afară ca să fie arşi pe rug şi atunci îngerul îl ia în braţe pe Cosimo şi zboară cu el – de unde, pînă atunci, n-a vrut să zboare, să le dovedească originea lui. Se prăbuşesc peste castel, fug prin catacombe, tuneluri, coridoare… Şi aici, inspiraţia – sau disciplina – i se termină lui Truţă. Sfîrşeşte povestea în ceva simbolic, ceva ce ar vrea să însemne altceva, ceva ce cititorul să interpreteze, semn că „s-a prins" despre ce e vorba. Păcat.

„Nopţile noastre la tropice". Ei, asta e o poveste întreagă. Povestea Juanei, care întinereşte cu fiecare bărbat iubit şi îmbătrîneşte cu fiecare copil născut. Spusă frumos, ca şi cum ai povesti un vis – şi poate că un vis a fost totul, ca şi alte povestiri din acest volum –, cu o legătură empatică între autor şi personajele lui, Juana şi Manuel, tînărul care o salvează din mîinile tăietorilor de lemne şi o ia cu el în cortul lui. Este o poveste cu început şi sfîrşit, care îţi lasă un sentiment de mulţumire la final. Încă o poveste fantastică, asemeni celor de pînă acum, aşa că nu-l văd prea bine pe Marian Truţă la ediţia următoare a premiilor Vladimir Colin.

„Început de anotimp ploios la Ezary". O poveste de dragoste – pînă la urmă – într-o lume în care se face trafic cu seminţe de flori. O tuşă

sentimentală a lui Marian Truţă, care-i vine bine. I-ar ieşi bine, poate, cîndva, un roman de dragoste. Că are nerv, are cuvinte, ştie să le pună în fraze.

„Vremea nebuniei“. Ducele, primarul Bucureştilor, înăspreşte condiţiile, confiscă averile ţăranilor depuse la bănci, aceştia se revoltă şi încep un asediu al Cetăţii, care durează şi durează…. Seniorul (senior peste cîteva sate de la marginea Bucureştilor) vine la casa lui Sfarog, să caute Poarta care-l va duce în Cetate. Acolo undeva este Casa Poporului în care „se adăposteau idioţii care nu erau în stare să aducă pacea între sate şi Cetate“ (p. 129) Seniorul găseşte tunelul, întră în el, apoi se întoarce. La ieşire e prins de *rătăcitori* (crede el). Rătăcitorii sînt dezertori din vechile armate sau rămăşiţe ale trupelor de elită, „soldaţi de demult sau fantasme ale trecutului“. Rătăcitorii îl duc în beciurile lor, îl torturează ca pe un duşman al poporului, al socialismului. Mai ales după ce află că îl cheamă Stalin şi s-a născut în 2190. To’ar’şu Macavei e şeful lor. *To’ar-şu* e cuvîntul folosit în loc de *stăpîn*, de *boieria voastră*, înţelege Stalin. Şi mai înţelege ceva: „Am aflat cum era cetatea pe dinăuntru: plină de nebunie“ (p. 151) E Vremea nebuniei, nu? A socialismului biruitor. Apoi îşi mai dă seama de ceva: „Doctore, eu nu sînt din lumea asta“ (p. 154). Ajunge, pînă la urmă, să se întrebe nu unde îi e casa, ci cînd? Se lămureşte că e capturat în 1964, cînd ţara se pregăteşte de funeralii, iar un şef mai mare pe-acolo e Nicu. Acelaşi Nicolae, boier mare, care a fost executat mai tîrziu, în 1989, pe treptele de la Casa Poporului, îşi va aminti Stalin o poveste. Un text închegat, cu idee SF… Şi foarte bine scris, cu umor, cu… tot ce trebuie. S-ar fi putut face un roman din povestea asta.

„Vremea renunţării“. Este 1960, după război, Germania a învins, iar Hitler are 71 de ani. Dar totul începe într-un bar din New York, în 1947, cînd Rudi Kvala, soldat în armata germană, cade lat după ce bea (la pariu) o sticlă de whisky în trei minute. Apare din nou personajul Rudi Kvala (folosit de autor şi ca pseudonim într-o vreme), numai că e spre deruta cititorului, pentru că personaje cu acest nume apar în povestiri diferite, în locuri şi timpuri diferite… (În universuri paralele? Aşa ar mai merge…). Povestea lumii: germanii, în ţinută de vară, asediau Moscova. Hitler le-a spus: „Soldaţi, voi atacaţi, de frig mă voi ocupa personal“. Şi în decembrie a venit primăvara. Şi au învins. Apoi americanii au fost înfrînţi cînd Goering a aruncat bomba peste Washington. Von Braun a făcut o rachetă care să ducă un echipaj uman pe Lună şi a zis: „Nu pentru că e uşor, ci

tocmai pentru că este greu“ (şi recunoaştem aici vorbele lu JFK dintr-un 1962 al unui alt univers, cel pe care-l ştim – şi îl trăim – noi). În 1947, la New York, după o experienţă în apropierea morţii, Rudi Kvala e cercetat de dr. Hansen, apoi adus la Berlin pentru alte studii, la dr. Horbiger care căuta o soluţie pentru a cuceri Walhalla. Kvala ar trebui să joace rolul de însoţitor al unor fiinţe, strămoşii arieni, ascunşi mii de ani sub Himalaya. Am dat doar cîteva elemente ale poveştii, nu vreau să stric bucuria posibililor cititori. Pentru că povestirea se închide, e coerentă, are idee, are de toate. Mai dau un citat: „Pentru fiecare gest, al fiecări om, istoria se despleteşte într-un număr infinit de posibilităţi“ (p. 316) – efectul fluturelui, care este de fapt ideea acestui text. Bun microroman. Păcat că l-a „ascuns“ în acest volum. Putea fi tipărit singur.

Să reţinem totuşi un scriitor căruia i-a venit vremea: Marian Truţă.

•

Nr. 432, 17 iulie 2008

OFERTA GRATIS CARE VINDE

În luna februarie, Editura Tor, pare a grupului Macmillan, a lansat un program prin care a oferit săptămînal abonaţilor (sau celor care consimt să se aboneze) la newsletterul lor, gratuit, cîte o carte în format pdf. Iniţial s-au promis unsprezece cărţi, pînă la urmă au fost 24. Această iniţiativă a precedat lansarea, la 20 iulie, a noului site al editurii (www.tor.com). O pagină cu linkuri pentru descărcarea tuturor celor 24 de cărţi va rămîne pe site pînă la 27 iulie.

De ce a oferit Tor atîtea cărţi gratis, cînd ele sînt încă de găsit prin librării? Unul dintre scopuri a fost acela de a creşte numărul abonaţilor la newsletter, asta e clar, şi se înscrie în tendinţa editurilor de a stabili legături cît mai strînse cu cititorii. Site-uri atractive, newsletteruri, bloguri, librării online. Cum poate fi folosit internetul la creşterea vînzării de carte.

De o bună bucată de vreme aceste lucruri nu mai sînt caracteristice doar editurilor de-afară. Multe dintre editurile româneşti au luat-o şi ele pe acest drum şi sînt impresionante site-urile unor edituri ca Polirom, Humanitas, RAO, Nemira. Au apărut chiar şi bloguri, cel mai vechi de la Tritonic şi proaspătul blog al editurii Nemira, din care cititorii, fanii editurilor respective, pot afla ceva mai devreme amănunte despre noutăţile în curs de apariţie sau pot sugera cărţi şi autori spre publicare. Probabil surpriza celor două edituri cu bloguri o constituie faptul că majoritatea celor care vizitează aceste bloguri şi sînt comentatori activi o constituie fanii F&SF. Pentru că sînt mai informaţi decît cititorii altor nişe? Mai la curent cu ceea ce se publică la marile edituri ale lumii? Se poate şi asta. Sau pentru că fanii SF sînt obişnuiţi cu dialogul între cititori şi editori sau scriitori? Convenţiile naţionale sau regionale de pe vremuri au lăsat urme în comportamentul acestora, fanii F&SF ştiu că legătura directă cu „producătorii“ face parte din joc, că aşa stau lucrurile.

Să revenim la Tor şi la programul de cărţi gratuite. Pentru un fan F&SF lista cărților oferite este surprinzătoare. Printe ele se află cîteva „celebrităţi“: *Old Man's War*, de John Scalzi (Premiul Campbell şi nominalizare Hugo în 2006)[1], *Spin*, de Robert Charles Wilson (Hugo 2006)[2], *Farthing*, de Jo Walton (nominalizări Nebula şi Quill în 2007), *Sun of Suns,* de Karl Schroeder (finalist Campbell Memorial 2007), *A Shadow in*

Summer, de Daniel Abraham (nominalizare Crawford 2007), *Orphans of Chaos,* de John C. Wright (nominalizare Nebula 2006). Alţi autori publicaţi: Tobias S. Buckell, Harry Turtledove, Kage Baker, Brandon Sanderson.

Programul lansat de Tor a resuscitat o mai vece dezbatere purtată pe bloguri, pe site-urile autorilor, în articole şi interviuri: postarea unei cărţi la liber, online (sau oferirea ei spre descărcare) nu are cumva un efect negativ asupra vînzărilor? E vorba, fireşte, de cărţi care se mai găsesc în librării, şi am văzut în paragraful anterior că Tor a oferit cărţi relativ noi, apărute în 2005, 2006.

Cory Dorctorow, cel care a practicat frecvent această metodă de a-şi spori numărul de cititori, a declarat în repetate rînduri că, pentru el, oferirea cărţilor la liber (uneori simultan cu apariţia lor pe hîrtie) n-a făcut decît să-i sporească vînzările în librării. Argumentele lui? Nu toţi cei care descarcă o carte în format electronic o şi citesc în întregime. Dacă, după cîteva capitole, ajung la concluzia că le place, se duc şi şi-o cumpără din librărie. Sau, dacă o citesc integral şi le place, se duc la librărie de unde o cumpără pentru a o face cadou. Şi tot aşa.

Cu vreo două săptămîni în urmă, Simon Owens, deţinătorul blogului *Bloggasm* (http://bloggasm.com) a postat o însemnare chiar pe acest subiect: A afectat cărţile oferite gratis de Tor vînzările? Owens a luat legătura cu cîţiva dintre autorii ale căror cărţi au intrat în programul Tor, iar răspunsurile au fost împărţite. Astfel, Tobias S. Buckell i-a spus că, după ce *Crystal Rain* a fost oferită gratis, i s-au dublat vînzările în librării faţă de săptămîna precedentă. Iar *Ragamuffin*, romanul care continuă *Crystal Rain*, a avut vînzări chiar mai mari. John Scalzi a declarat şi el că i-au crescut vînzările la *Old Man's War* cu 20% şi, i-a părut lui mai interesant, vînzările la continuarea *The Ghost Brigades*[3] au crescut cu 33%, iar la cea de-a treia carte din serie, *The Android's Dream*, cu 9%. Daniel Abraham, în schimb, a spus că el n-a observat mişcări semnificative în cifra vînzărilor.

Robert J. Sawyer a scris şi el pe site-ul lui (http://sfwriter. com) despre programul Tor şi n-a prea fost entuziasmat de idee, făcînd un calcul chiar în cazul lui Scalzi. Astfel, zice Sawyer, cîştigurile suplimentare ale lui Scalzi au fost destul de mici, aşa că, pentru autori, programul n-a fost cine ştie ce, şi nu poate fi convins de contrariu decît cînd i se vor prezenta cifre mai consistente.

Dincolo de cifre, de sume concrete pentru fiecare scriitor în parte sau de totalul acestora în cazul editurii, programul celor de la Tor a mai avut un

efect, pe care l-a scos în evidenţă Tobias S. Buckell: e vorba despre notorietate, de a fi cunoscut de cît mai mulţi posibili cititori. Şi aici, cu siguranţă, programul a reuşit. Toţi cei care au primit în inbox newsletterul editurii Tor sînt mai atenţi la cărţile care vor fi publicate în continuare, urmăresc mai îndeaproape parcursul celor douăzeci şi patru de autori.

S-ar putea face aşa ceva şi în România? Sigura că da! Şi problema nu cred că este neapărat de creştere a vînzărilor cărţilor respective, ci, cum zicea Buckell, de creştere a notorietăţii autorilor. Dacă despre tine, ca autor, au cunoştinţă 5000 de oameni, dintre care 500 îţi cumpără cartea, ce se va întîmpla cu vînzările cînd vor fi 100.000 care să afle despre tine şi cărţile tale? Cred că aici este pariul pe care Tor şi l-a propus.

Doza zilnică (http://www.dozazilnica.ro) oferă cîteva cărţi apărute în ultimii doi ani la Tritonic. Cine va face următorul pas? Şi cu ce rezultate? Vom vedea.

•

Nr. 433, 24 iulie 2008

[1] *Războiul bătrînilor* (Milennium Books, 2010)
[2] *Turbion* (Nemira, 2008)
[3] *Brigăzile-fantomă* (Milennium Books, 2010)

KALUSIA, O POVESTE

Pînă cu cîteva luni în urmă n-am cunoscut-o pe Mihaela Cogălniceanu. Am întîlnit-o la un cenaclu, unde venise să ne anunţe iminenta apariţie a unui roman. Văd că de la o vreme încep să apară scriitori care sar peste etapa publicării de povestiri în reviste, trec nonşalant peste construirea unui unui orizont de aşteptare şi ies pe piaţă direct cu romanul. George Lazăr şi Ciprian Mitoceanu sînt alte două exemple în acest sens.

Mihaela Cogălniceanu a debutat cu romanul *Kalusia* (Editura Tracus Arte în colaborare cu Asociaţia Scritorilor Bucureşti). A avut şi o lansare oficială, la Muzeul Literaturii Române, unde au vorbit despre carte Iolanda Malamen şi Ioan Groşan.

Ce ştiam despre roman înainte să-l citesc? Că este un roman fantasy, că „Să încerci, în plin modernism, să valorifici structurile basmului, asa cum le-au decelat V. Propp şi, în *Estetica basmului*, G. Călinescu, iată o întreprindere epică pe cît de fascinantă, pe atît de riscantă. Un risc pe care şi-l asumă, lucidă, Mihaela Cogălniceanu, în romanul său *Kalusia*“ (Ioan Groşan).

Acum, după ce l-am citit, încă mai caut elementele fantasy – lumile fabuloase, creaturile extarordinare, magia, mai ales magia – şi nu le prea găsesc. În afară de ursitoarea care prezice viitorul (şi care, da, la un moment dat, se transformă îmtr-o tînără) şi de o vulpe albă – duhul pădurii –, nimic nu ne îndreptăţeşte să spunem că sîntem în faţa unui roman fantasy. Poate doar Ţara de Sus a Voievodatelor Străvechi, un ţinut imaginar (are şio hartă!), medieval (dar nu mai altfel decît locurile în care se desfăşurau Ivanhoe sau Robin Hood) să aducă a fantasy.

Încă o dată descopăr că este un păcat să abordezi lectura unei cărţi prin prisma unei încadrări preconcepute. Rişti cel mai mult să fii dezamăgit atunci cînd realitatea cărţii nu se va plia pe jaloanele pe care tu singur, ca cititor, ţi le-ai trasat. Rişti să scapi printre degete elementele pozitive ale textului.

Cum ar fi, de pildă, povestea. Pentru că Mihaela Cogălniceanu are o poveste. În romanul ei chiar se întîmplă lucruri şi ele merg coerent înainte, te fac să parcurgi capitol după capitol, să te ţii de cele două fire narative, cel al vieţii la curtea Regelui şi cel al complotului…

Ce virtuţi are totuşi romanul? Cum spuneam, în primul rînd povestea. Mihaela Cogălniceanu chiar ştie să inventeze o poveste. Apoi personajele. Ştim totul (sau aproape totul) despre ele, autoarea are grijă să ni le descrie pe fiecare în parte. Uneori cam prea descriptiv, ca o dare de seamă – vezi capitolul 2, în care fiecare dintre cele patru domniţe care o însoţesc pe prinţesă beneficiază de un paragraf în care ni se spune tot ce trebuie să ştim despre ele. Printre personaje, de remarcat Edvuld, „sugestie de bildungsroman", după cum spunea acelaşi Ioan Groşan (exagerînd un pic). Nu în ultimul rînd, finalul, care lasă loc de continuări. Dacă tot am ajuns să pomenim finalul, o sugestie: după ce aţi terminat de citit romanul, reluaţi primele părţi, în special Cheia, care nu este atît o cheie de lectură, cît povestea unui episod cam expediat în final. N-am înţeles de ce a procedat aşa autoarea, şi ajungem astfel al minusurile romanului.

În primul rînd, clişeele. Multe, multe, din abundenţă, în exces. De la urmăritorul care calcă pe o crenguţă ce-i trosneşte sub picior, dîndu-l de gol, pînă la cuplurile care se căsătoresc fericite în final (ei, nu e ăsta finalul totuşi!) sau la „Îl regăsise, ca să îl piardă în aceeaşi zi" ori la secvenţa morţii unei domniţe plînse de Conte, din care aflăm că acesta… era ta-su', mă! Izul de telenovelă însoţeşte scrierea şi mi-am amintit de cele spuse de autoare într-un interviu publicat pe *RomâniaSF online* (www.rosf.ro/ro/content/view/300/66/): „sinceră să fiu, nu am gîndit că va plăcea adulţilor (…) Eu am scris pentru adolescenţi şi tineri. Şi am scris cu frica de a nu-i plictisi." Recunosc că mi-a trecut deseori prin minte că publicul-ţintă ar putea fi fetiţele de 11-12 ani care trag serios cu ochiul la telenovelele urmărite cu asiduitate de mame sau bunici. Un alt minus este nehotărîrea autoarei în privinţa limbajului: cînd normal, modern, cînd arhaizat, dar fără un studiu prealabil al acelui limbaj, care să-l facă „de-acolo". Să contabilizăm aici şi o nedumerire: cum pleacă Dolf să o răpească pe prinţesă, cînd habar n-are cum arată aceasta?

În afara „meritelor" imputabile autoarei, mai avem şi restul echipei (produsul carte este rodul unei munci colective, nu?). Redactarea şi corectura o dau rău de tot cu oiştea-n gard (deşi ele lucrează cu materialul clientului, să nu absolvim de vină autoarea). Întîlnim formulări ca „pierzîndu-şi conştiinţa" (n-a amendat cumva CNA-ul o televiziune exact pentru acest lucru?), „prinţesa, însoţită de domniţă, urcară în camere" (p.106), eterna şi fascinanta „nu-ţi fă griji" sau confuzia între conac şi castel (eroii ajung la un conac, apoi, la plecare, ocolesc aripa de vest a castelului),

prea mulţi „i” pentru *caiii* (p. 123) şi prea puţini pentru *copii* („copii kalusienilor“, p. 294), şi o abundenţă de virgule, cu osebire între subiect şi predicat. Un minus neimputabil autoarei este fragilitatea legăturii cărţii; nu încercaţi să deschideţi volumul prea mult, că vă zboară paginile din el. Am mai zis eu că unele tipografii ar trebui să livreze cărţile la pungă, ca să putem ţine toate paginile la un loc.

Despre scriitură. Deşi nu e chiar aşa, uneori ai senzaţia că doar se spune povestea, nu e scrisă literar, nu e peste talentul unui elev care scrie o compunere. Chiar autoarea spune, în interviul amintit: „Cartea aceasta am scris-o cursiv, ca pe o temă pentru acasă pe care mi-am dat-o singură.“ Însă e vorba despre un elev care ştie să inventeze o poveste.

Că, pînă la urmă, acest roman nu este un roman fantasy, ci doar o poveste cu doamne şi domniţe, regi, conţi, ducese şi cavaleri, nu-i bai. Importantă este povestea. Însă pînă la literatură mai e.

Nu ştiu dacă Mihaela Cogălniceanu îşi va îmbunătăţi scrisul pînă la publicarea următorului roman. Dar ar trebui.

•

Nr. 434, 31 iulie 2008

GOANA DUPĂ MELCI

Eduard Ţone debutează în proză cu romanul *Castelul prinţesei de caramel* (Tritonic, 2008) şi vă spun de la bun început că este unul dintre debuturile alea după care mai toţi cititorii tînjesc ani la rînd. Se întîmplă rar, dar şi cînd se întîmplă…

Castelul… este un roman nebun, cititorul trece prin cele treizeci şi cinci de capitole ca trenul Intercity prin Ciulniţa. Şi cum să fie altfel, cînd ele se termină aşa: „Prin urmare, Alex, îmi povesteşti ceva despre viaţa ta?“ sau aşa: „Hei, Alex, începe nebunia! Începea. Cu adevărat începea.“ sau aşa: „Dar… staţi puţin: de unde mă cunoaşte bătrînul?“ Sau au titluri ca, de pildă, „Misterul cutiei de chibrituri“.

Şi de n-ar fi decît finalurile de capitol. Dar Eduard Ţone chiar umple aceste capitole, şi le umple bine. Cu întîmplări care vin unele peste altele. Cu persoanje care mai de care mai pitoreşti, mai ciudate sau mai fantastice. Personaje care, una-două, îşi spun povestea. Şi, oho, au ce povesti. Plus poveştile lui Alex, personajul principal: poveşti din copilărie, din juneţe… Amintiri ale lui sau ale altora. Plus portretele pesonajelor, bogate şi savuroase portrete. Pimpi, ghicitorul în chelii (care ghicit are şi el povestea lui, evident) şi iubita lui, Adela, cea care avea să-i apară lui Alex mai tîrziu, la Paris, făcînd comisioane… Virginia şi şoarecele ei, Tataie. Svetlana… Ei, da, Svetlana, cauza şi scopul şi mijlocul, începutul şi sfîrşitul, cea pentru care Alex merge la Paris, cea pe care o iubeşte… cea care îl cheamă de colo-colo cu mesaje gen „Vino! Te iubesc!“ sau „Te aştept într-o lume minunată“. Unde? Cînd? Cum-necum, Alex află de fiecare dată, pentru că oriunde merge întîlneşte pe cineva care să-i transmită un mesaj de la Svetlana sau poate să-i dea o indicaţie despre ce să facă.

Vorbeam despre portretele personajelor. Iată unul: „Socrate avea aproape doi metri, o mustăcioară şmecheroasă, era mai slab ca un ac de gămălie şi avea un suflet în care încăpeau trei batalioane, cu ofiţeri cu tot“ (p. 43)

Cînd am zis că romanul ăsta este o nebunie (să-i zicem fantastic, mai bine, da?), n-am greşit. Toate personajele se ştiu între ele, vecinul Pimpi a iubit-o pe Adela, care e fata lui Raphael Buonaventura, vînzătorul de peruci de la Paris, cel care spunea că e tatăl lui Sergio, iubitul lui Izabel, fata lui…

Sancho Panza. Toate personajele sînt legate într-un fel unul de celălalt. Iar Alex, de toate, pentru că toate se învîrtesc în jurul lui, sînt hotărîte să conspire la realizarea visului său, acela de a o întîlni pe Svetlana.

Care este totuşi povestea? Cam aşa ceva: Alex locuieşte într-un castel, în două camere, una galbenă, cealaltă portocalie. Îi are ca vecini pe Pimpi, pe Virginia şi pe Svetlana. De Svetlana e îndrăgostit. Într-o zi, piticul Longjack îi aduce un bileţel de la Svetlana care îi dă întîlnire la Paris. Alex pleacă la Paris şi acolo dă peste oricine, numai peste Svetlana nu: Adela, fosta iubire a lui Pimpi, Buonaventura, tatăl Adelei, Izabel, cea ceare îl iubeşte pe Sergio, despre care Buonaventua, pehlivanul, spune că e fiul lui, dar asta numai pentru a-i exploata capacitităţile neobişnuite, el fiind… „dublu dotat“ (eufemistic vorbind. Adică are două), nişte punkişti, un fotograf, un proprietar de hotel, alt proprietar de hotel… Jeudi, proprietarul melcului Rudolf, cel care participă în fiecare an la festivalul Melcilor Nebuni, proba de Întoarcere în Timp, Ancuţa, o veche iubire a lui Alex. Din om în om, pînă la, în final, Svetlana… Nu, nu e spoiler ce-am făcut, că nu are nici o importanţă, dar nici una, dacă Alex se întîlneşte pînă la urmă cu Svetlana sau nu (ca să-mi spăl păcatele, nu vă zic faza cu „prinţesa de caramel“, e bine?).

Importante în acest roman sînt cuvintele. Fazele. Metaforele, comparaţiile etc. Adică: „mi-a spus, pe o voce groasă ca fumul de ţigară dintr-un bar de homosexuali“ (p. 13); „deasupra bazilicii, cineva aruncă spre Paris cu fluturi galbeni. Amélie“ (p. 42) – parcă e un haiku povestit. Sau „mă simt ca o girafă care a nimerit într-un adăpost antiaerian pentru pitici“ (p. 103); „fericirea e ca un clopot. Uneori bate, însă de cele mai multe ori aşteaptă clopotarul“ (p. 119); „a plecat din viaţa mea lăptoasă, lăsînd în urmă o erecţie, doi ochi sticloşi şi o nou-născută filozofie cu privire la femei“ (p. 131).

De ce scriu despre acest roman într-o rubrică de F&SF? Pentru că acest roman poate fi văzut şi ca o carte fantasy. Nu face nimeni magii, chiar dacă unii ghicesc în chelii sau alţii prezic viitorul. Nu avem fiinţe fabuloase, deşi melcul Rudolf, cu capacitatea lui de a te trimite în timp… ar putea fi un personaj de roman fantasy. Probabil, în 2009, la premiile Vladimir Colin, *Castelul prinţesei de caramel* va fi sărit pe motiv că este roman fantastic. Să fie sărit… dar nu cumva să rămînă necitit. Că, în fond, asta e problema: cărţile trebuie citite. Iar cînd dai peste o scriitură ca a lui Eduard Ţone… închizi cartea întrebîndu-te: oare s-a apucat deja de scris următoarea carte?

Castelul prinţesei de caramel nu este un roman fantasy, deşi are cumva elemente. Chiar dacă ne gîndim doar la călătoria în timp care pare mai mult o vrajă decît o chestie tehnologică.

Şi ca să ne convingem că viaţa nu este întotdeauna strălucitoare, nici măcar atunci cînd îţi pare că totul străluceşte şi sună divin, două vorbe despre copertă. Urîtă. Dizgraţioasă. De prost gust. Mai exact: un sîn gol pe care se tîrăşte un melc. Da, apar vreo două femei goale prin carte, apare şi un melc. Dar ce treabă au astea cu poza aia? Melcul e vrăjit, sînul e divin şi îndepărtat de Alex. Ilustraţia copertei este mult prea concretă. Nici nu-ţi vine să pui mîna pe ea în librărie (dacă nu-l cunoşti pe autor, dacă nu ştii că este redactorul-şef al revistei FHM – sau de acolo i se trage?). Iar cei care ar pune mîna pe cartea cu o astfel de copertă… tare mă tem că nu prea intră prin librării, se mulţumesc doar cu FHM-ul glossy luat de la chioşcuri. Păcat!

Dar „*Life is a bitch*, Ancuţa!“, vorba scriitorului Ţone.

•

Nr. 435, 7 august 2008

ATLANTYKRON 2008

Am fost pentru cîteva zile în tabăra Atlantykron, care nu mai este de mult o tabără SF, cum fusese la început. Doar locul este acelaşi, o insulă pe Dunăre, lîngă Capidava, la 18 km de Cernavodă.

Prima ediţie a taberei a avut loc în 1989 şi, pentru anul viitor, se pregăteşte deja ediţia „jubiliară“ cum ar spune mulţi ziarişti, adică ediţia aniversară cu numărul 20. A fost o tabără în care se adunau, pentru zece zile, începînd din prima zi de vineri a lunii august, fanii SF, fandomul adică – fani, scriitori, editori, artişti plastici. Se discuta mult despre SF, se scria, erau concursuri de proză adusă de-acasă şi mai erau acele concursuri „una pe zi“ la care participau texte scrise (pe o temă dată, alta în fiecare zi) între două băi în Dunăre, între două discuţii sau în pauzele de lectură (se citea mult pe vremuri). Texte scrise şi premiate în tabără aveau să apară mai tîrziu în volumele celor care îşi depăşeau condiţia de „fan SF“, devenind scriitori.

Din anul 2000, tabăra Atlantykron a devenit Academia de vară Atlantykron, şi cei două-trei sute de participanţi au început să vină şi pentru altceva decît pentru SF. S-au înfiinţat ateliere de studiu pe domenii, au fost aduşi scriitori, realizatori de radio şi tv, profesori universtari și oameni de ştiinţă ca lectori şi instructori.

În acest an au fost 22 de ateliere, cu lectori/instructori dn România, SUA, Germania (au fost lectori şi participanţi din vreo şapte ţări), iar domeniile acoperite au fost: ştiinţă, cultură, artă, sport, comunicare, muzică.

Printre coordonatorii de programe au fost: Florin Munteanu, preşedintele Centrului de Studii Complexe (Ştiinţă), Ştefan Ghidoveanu, redactor radio (SF, Radio), Aurel Manole, artist plastic (Artă), Aurel Cărăşel, scriitor (Comunicare, Jurnalism, Paleoastronautică), Dan Milici, profesor la Universitatea din Suceava (Robotică, Comunicare multimedia şi Energii alternative), Mircea Nanu-Muntean, realizator tv (Fotografie), Heather Caton, şefa delegaţiei americane (Dans irlandez), Mihnea Muraru-Mîndrea (Sport), Norman Rosner (Muzică). Printre invitaţi au mai fost: Joel Castellanos, profesor la Universitatea din New Mexico, Peter Moon, scriitor (SUA), Paul Rosner, preşedintele Asociaţiei de Kickboxing din Statele Unite ş.a.

Ediţia 2008 a stabilit un nou record de participare, cu 328 de tineri înscrişi (şi plătitori de taxă), plus vreo sută de „blatişti“.

Eu am fost pe insulă cu un program scurt, de trei zile, iar acesta a constat în întîlniri cu trei edituri care publică F&SF: Nemira, Tritonic şi Corint Junior. Aş fi vrut să fie mai multe, dar au fost doar trei. Sper ca în 2009 să reuşesc mai mult şi să nu ne mai rezumăm doar la prezentarea de carte F&SF.

În lipsa cortului cu cărţi – care a fost anul trecut, ca punct de desfacere pentru librăria virtuală www.imaginastore.com – întîlnirile s-au desfășurat la *Păturica rotundă SF*, atelier coordonat de Lucian Oancea, fan SF, anticar, librar.

Eu am prezentat Editura Nemira, ultimele apariţii, cîte ceva din planul editorial pe 2008, iar întîlnirea a fost aşa cum mă aşteptam: cu multe întrebări, sugestii, observaţii privind cărţile publicate, site-ul editurii, blogul, revista *Nautilus*.

Editura Tritonic a venit cu o echipă de cinci, printre ei: Andreea Manea, PR, Mirela Neculcea, redactor, şi Marian Coman, scriitor. Mirela a vorbit despre cărţile editurii, iar Marian a răspuns la întrebări legate de scris, de relaţia cu editura, a citit un fragment din volumul *Testamentul de ciocolată*, a dat autografe.

Cea de-a treia zi a fost dedicată editurii Corint Junior. Invitat a fost Cătălin Sturza, colaborator al editurii, care a prezentat ultimele apariţii. După întîlnire, Cătălin mi-a spus: „E bine să vorbeşti cu oameni care chiar citesc, pe care nu trebuie să-i convingi să pună mîna pe o carte în loc să se uite la televizor“.

Editurile au oferit premii în cărţi celor mai activi participanţi.

Altceva… Cine-a mai fost, ce s-a mai întîmplat?

În acest an a lipsit internetul. Şi una dintre surprizele pregătite de Mugur Cornilă şi Gabi Vîlsan, transmisia în direct de pe insulă, n-a mai avut loc. Dar filme înregistrate pot fi văzute pe www.scifizone.ro.

Vreo două zile a fost prezent şi Alexandru Mironov, care a „tras“ cîteva emisiuni pentru TVRM.

Ştefan Ghidoveanu şi „învăţăceii“ lui au realizat emisiuni pentru Radio Atlantykron – ştiri, interviuri cu invitaţii.

De mare succes s-a bucurat consola Wii Station, produsă de Nintendo, şi concursul de Hula-Hoop. Şi iată cum se poate face fitness pe o insulă în mijlocul Dunării…

Prezenţe meteorice: scriitorii Sebastian A. Corn, Don Simon, Ana-Maria Negrilă, realizatorul tv Adrian Bănuţă. Printre „permanenţi“: scriitorul Roberto Quaglia (Italia), David Anderson (SUA), preşedintele World Genesis Foudation,Traian Bădulescu, purtător de cuvînt al Asociaţiei Naţionale a Agenţiilor de Turism (şi vechi fan SF), Ionuţ Bănuţă, fost redactor al *Jurnalului SF*, în prezent art director la revista *Tango*.

Deşi am fost pe insulă doar în prima parte a perioadei, am participat la discuţii privind ediţia a 20-a, de la anul. Sorin Repanovici, coordonatorul taberei, a şi lansat cîteva idei pentru activităţi viitoare. Printre ele, relansarea revistei *Anticipaţia*. Ca de obicei, lucrurile serioase se organizează cu mult înainte.

E clar că tabăra nu mai este ce a fost cîndva. Cel puţin pentru fanii SF care simt că li s-a invadat teritoriul. Printre ei există nostalgia ediţiilor de început cînd se organizau cenacluri unde se citeau povestiri, cînd se scria pentru publicări viitoare sau pentru concursurile „una pe zi“, cînd cărţile SF erau nelipsite din fiecare cort, cînd se putea sta de vorbă cu George Anania şi Romulus Bărbulescu, cînd…

Dar lucrurile merg mai departe, iar tinerii de odinioară au devenit scriitori cu bibliogafii impresionante, din tinere speranţe au devenit invitaţi.

Contestată de unii, îmbrăţişată fără rezerve de alţii, tabăra Atlantykron a ajuns la ediţia a 19-a şi se pregăteşte, în 2009, pentru ediţia aniversară. La mulţi ani!

•

Nr. 436, 14 august 2008

TREBUIA SĂ FIE BINE…

În nr. 394 din 18 octombrie 2007 scriam despre primul număr al revistei *Sci-Fi Magazin*, publicată la Botoşani şi avîndu-l ca director pe George Lazăr (care se va dovedi cu timpul nu numai un fan SF, ci şi un scriitor, romanul său *America One* avea să fie lansat pe piaţă la Tîrgul Gaudeamus din 2007).

În cele unsprezece numere apărute pînă în prezent, au fost publicate peste o sută de povestiri şi nuvele, cunoscute (cel puţin din auzite) publicului român, parte din ele deţinătoare ale unor prestigioase premii. Printre ele: „Intrusul“, de Connie Willis (Hugo 2006), „Monştri pentru software“, de Vernor Vinge (Nebula şi Locus 2004), „Călătorii cu pisicile“, de Mike Resnick (Hugo 2005), „Iadul e acolo unde nu există Dumnezeu“, de Ted Chiang (Hugo şi Nebula 2001), „Geanta fărmăcată“, de Kelly Link (Hugo şi Nebula 2005), dar şi „Ziua de dinaintea revoluţiei“ (Nebula şi Locus 1974) sau „Cei care pleacă din Omelas“ (Hugo 1974), ambele de Ursula K. Le Guin. Alte nume celebre ale căror semnături le-am întîlnit în paginile revistei: Nancy Kress, Walter Jon Williams, George R.R. Martin, Gene Wolfe, Michael Swanwick, Orson Scott Card sau „clasicii“ Arthur C. Clarke şi Isaac Asimov. O ofertă largă şi variată, care ar fi trebuit să aducă fani revistei, cumpărători fideli, abonaţi. În fond, găsim în această înşiruire (incompletă totuşi) o bună parte din scriitorii pe care iubitorii de F&SF îi solicită a fi publicaţi în intervenţiile lor de pe bloguri personale sau de pe blogurile editurilor. Teoretic ar fi trebuit să fie bine…

Ştiu cît de greu i-a fost lui George Lazăr să urnească lucrurile, ştiu cît de greu i-a fost să convingă agenţii să-i vîndă povestiri (munca este aceeaşi ca pentru a vinde un roman, dar comisionul este de zece ori mai mic), aşa că reuşita lui este cu atît mai remarcabilă. Cum spuneam, teoretic ar fi trebuit să fie bine…

Proză românească n-am prea găsit în paginile revistei, doar şase texte au fost semnate de scriitori români. Ei sînt Nicolae C. Ariton, Ciprian Mitoceanu, Cezar Mazilu, Mioara Musteaţă, George Lazăr, Liviu Braicu. Poate că aşa e, cum spunea George Lazăr cîndva, că n-a primit texte de calitate. Poate că nu se scrie atît de mult în România. Sau poate e vorba

doar de gusturi, despre ce gen de SF vrem să promovăm atunci cînd facem o revistă. Dar nu cred că lipsa autorilor români i-a ţinut departe pe cititori.

Multe observaţii am avut a-i face revistei la începuturile ei. Şi nu numai eu. De la calitatea traducerilor şi a textelor de prezentare a autorilor pînă la redactare şi corectură sau la ilustraţiile de pe copertă. Nu ştiu în ce măsură criticile formulate de cei care au comentat apariţiile revistei au constituit (sau au fost văzute ca) frîne în calea unei traiectorii line şi de succes. Unii au afirmat că toţi cei care au criticat revista n-au făcut-o decît din spirit de gaşcă şi cu intenţia de a o face să dispară. Au fost şi alţii care au considerat că mai e de lucru, mai sînt multe de corectat pînă să ajungă o revistă bună, de ţinută etc. Cert este că, în timp, calitatea revistei a crescut constant şi, acum, cred că este una dintre revistele pe care orice împătimit al literaturii SF ar trebui s-o aibă în casă.

Din păcate, la sfîrşitul lunii iulie, pe site-ul *RomaniaSF online* (www.rosf.ro) a apărut o scrisoare a lui George Lazăr prin care acesta anunţa încetarea apariţiei revistei. „Renunţăm datorită cifrelor reduse de vînzări.“ Şi „Mai găsim o vină în distribuţie. Sistemul de difuzare a presei din România nu ne-a îngurgitat şi pe noi.“ Lucruri care sînt oarecum legate între ele, deşi trebuie spus că se beneficia de o oarecare experienţă în privinţa vînzării de presă (George Lazăr este directorul cotidianului *Monitorul de Botoşani*). M-a mirat însă asta: „Găsim o vină şi autorilor români, branduri naţionale ale genului, atîţi cît sînt şi cum sînt, pentru care am fost intruşii nedoriţi, cei care au intrat pe teritoriul sacrosanct ce şi-l auto-adjudecaseră.“ Şi n-am prea înţeles unde e vina autorilor români. Că n-au sprijinit revista trimiţînd texte? Din cîte ştiu s-au trimis, dar n-au fost tocmai pe placul redacţiei. Şi nu cred că poţi învinui autorii români, in corpore, pentru că ţie nu-ţi plac textele lor. O fi vorba despre altceva? Despre vreo conspiraţie? Mă îndoiesc şi de asta. Scriitorii vor să fie publicaţi, la urma urmei. Ar fi contra interesului lor să saboteze o revistă. Şi, oricum, mai sînt reviste de SF care publică autori români număr de număr. Deci nu asta e problema, nu cred că scriitorii români au vreun rol în destinul nefericit al *Sci-Fi Magazin*. Şi-atunci? Care să fie vina autorilor români?

Văzînd lucrurile din afară, chiar nu ştiu de ce a dat greş *Sci-Fi Magazin*. Textele traduse sînt OK, interesante, unele chiar bune. Traducerea şi redactarea s-au îmbunătăţit număr de număr. Distribuţia… nu ştiu în alte părţi cum a fost, dar în Bucureşti ştiu că se găseşte revista mai peste tot. Din

păcate, la fiecare chioşc se găsesc doar unul-două exemplare, chiar dacă ele se vînd la prima oră. Aşa că… are dreptate şi George.

Să fie vorba despre interesul scăzut pentru proza scurtă? Pe vremuri, *Almanahul Anticipaţia* era „lider de piaţă“ cum s-ar spune azi, dar pe vremuri nu exista abundenţa de romane de acum. Şi totuşi, Editura Nemira declară vînzări bune la antologiile lui Gardner Dozois. Deci? De ce se citeşte proză scurtă în volum şi nu şi în revistă? Greu de spus.

Rămînem cu adevărul că numărul de exemplare vîndute nu asigură continuitatea apariţei revistei. Rămînem cu ideea că mulţii cititori pasionaţi de SF ori nu sînt chiar atît de mulţi (şi-atunci, cum se explică tirajele epuizate de mii de exemplare pentru anumite cărţi?), ori sînt, dar sînt foarte selectivi. Şi preferă ca, între două staţii de metrou, să citească un capitol de roman decît o povestire.

Sper ca George Lazăr să se răzgîndească. Sper să găsească o cale de a continua. Abonamentele ar fi şi ele o soluţie.

Sci-Fi Magazin ar trebui să meargă mai departe.

•

Nr. 437, 21 august 2008

NOUTATE VS VALOARE

Ca să nu existe confuzie sau dubiu, precizez de la început că mă voi referi, ca de obicei, la cărţi şi autori din domeniul F&SF. Deşi problemele se pun în aceiaşi termeni şi pentru mainstream. În fond, vorbim despre literatură (şi daţi-mi voie să ignor formularea „asta nu e SF, e literatură“, folosită uneori la adresa cărţilor F&SF cu certe calităţi literare).

Editurile româneşti s-au ocupat multă vreme cu recuperările – sau umplerea golurilor. Au fost editaţi clasici, preclasici, clasici ai modernităţii. Goluri au mai rămas: toată lumea e de acord că unul dintre acestea se numeşte Robert A. Heinlein (de pildă).

Ce înseamnă un program editorial coerent? Coerenţă poate fi şi valoarea, cu toată încărcătura de subiectivism a definirii şi atestării ei. În fond ce însemană valoarea? Ceea ce apreciez eu? Ceea ce apreciază un grup de douăzeci de cunoscători? Preferinţele celor două-trei mii, cinci mii de cumpărători care epuizează un tiraj? Despre ce vorbim aici? Despre valoarea atestată în timp? Despre cea dată de alegerea unui juriu? (Să nu uităm că, în SF, o idee extraordinară în anii ’60 poate fi ridicolă în 2000 şi să anuleze întrega capodoperă de-atunci) Coerenţă poate fi şi noutatea, şi nu mă refer aici numai la date calendaristice. Nu orice carte nouă a intrat în vederile editorilor români. E vorba tot despre cărţi care au cules laurii marilor premii, despre cărţi care au avut succes de public… Doar că timpul încă nu şi-a spus cuvîntul şi despre multe dintre cărţile care ţin acum „prima pagină“ nu ştim dacă vor mai fi pomenite măcar peste zece sau douăzeci de ani.

Dacă ne oprim la prima variantă, cea a valorii atestate de timp, de critică şi de public, riscăm să fim mereu defazaţi. Riscăm să ne bucurăm că citim SF de calitate, fără să ne dăm seama că, pentru noi, ceasurile s-au oprit în 1950 (cînd a apărut *Eu, robotul* de Isaac Asimov), în 1965 (*Dune* de Frank Herbert), sau în 1984 (*Neuromantul* de William Gibson). Şi am avea mereu pe faţă expresia populaţiilor medievale descoperite pe diverse planete de protagoniştii seriilor Stargate, expresia celor pierduţi în timp, care îşi dau seama, deodată, că lumea nu începe şi nu se sfîrşeşte cu ei, că mai există şi ale lumi, şi alte civilizaţii, că prezentul, de fapt, este altul. Sau în altă parte. Vorbim despre F&SF şi, cînd ajungem la o convenţie

internaţională (sau cînd citim recenzii prin revistele străine), vedem că literatura despre care se discută acolo e alta, autorii-vedete sînt nume de care n-am auzit, şi-atunci ce facem noi? Unde trăim? În ce univers paralel?

Dacă îmbrăţişăm cea de-a doua variantă, a noutăţii drept criteriu aboslut, riscăm să ne plasăm într-un alt univers paralel sau, cu un termen din sport, să ne plasăm mereu pe nişte poziţii viitoare unde nu pasează nimeni. Poate că cititorii au nevoie de timp, au nevoie să fie luaţi cu binişorul, să parcurgă etapă cu etapă drumul de la clasici la moderni şi de-acolo în contemporaneitatea imediată. În F&SF mai mult decît în orice alt gen literar. Nu vreau să spun, prin asta, că e musai să-l citim pe Thomas Pynchon ca să-l putem înţelege pe William Gibson. Sau pe aceştia doi ca să ne bucurăm cum trebuie de Richard K. Morgan. La fel cum putem citi cărţile lui China Miéville chiar dacă la noi încă nu s-a publicat seria *Gormenghast* a lui Mervyn Peake… În cazul literaturii F&SF noutatea cred că ţine mai mult de atitudine, de abordare a ideilor şi a textului, de mijloacele literare pînă la urmă. Constă în a ţine pasul cu „civilii"/cititorii care arată, se comportă şi au un cu totul alt nivel de cunoştinţe decît cititorii anilor ’60, ’70… şi chiar ’80. Ca să nu mai spun că grupul cititorilor de F&SF s-a lărgit enorm, depăşind cu mult cercul fanilor. Din ce în ce mai mulţi cititori de maistream trec graniţa şi includ în lecturile lor cărţi de gen. Iar asta, fie în urma educaţiei, a formării individului care învaţă să scrie la vîrste foarte fragede folosind tastatura computerului pentru a parcurge nivel după nivel jocurile care, în mare parte sînt SF (de unde şi crearea obişnuinţei de lectură de mai tîrziu), fie datorită abordării genului, din ce în ce mai frecvent, de autori descoperiţi printre lecturile mainstream. Să ne amintim de fanii lui Kazuo Ishiguro, care au dat de *Să nu mă părăseşti* (nominalizat la Booker Prize în 2005, dar şi la Premiul Arthur C. Clarke în 2006), sau de iubitorii cărţilor lui Bret Easton Ellis, al cărui roman *Lunar Park* a fost nominalizat la premiile World Fantasy în 2006. Ce să mai vorbim despre Maragret Atwood (Premiul Clarke în 1987 pentru *Povestea cameristei*) sau Patrick Süskind (Premiul World Fantasy în 1987 pentru *Parfumul*)?

Se spune că dacă vrei să faci bani ca editor, e bine să mergi pe drumuri bătătorite, să te bazezi pe valori recunosctute… Nu e mai puţin adevărat că piaţa literară e o junglă în care supravieţuieşte cel care ajunge primul la pradă. Şi cum poţi ajunge primul, dacă tu stai şi aştepi ca alţii să valideze valoarea posibilei prăzi? În afară de cunoştinţe, gusturi, experienţă etc.,

editorul mai are nevoie şi de fler. Mai are nevoie de „ceva“ care să-i şoptească, cu o zi mai devreme decît altora, ce autor va fi celebru mîine. Sau măcar anul viitor. Să-i spună care dintre cărţile apărute în acest an vor fi nominalizate la premiile anului viitor, care dintre ele vor cîştiga laurii.

E greu, e tare greu. Poţi pierde pe mîna unor cărţi care ţie, ca cititor în primul rînd, chiar ţi-au plăcut, poţi pica pe o carte care, după ce ai semnat contractul pentru ea, să cîştie patru, cinci premii la rînd. La fel de adevărat e că, cu toate premiile cîştigate afară, cu toate că ai publicat-o la cîteva luni după apariţia ediţiei originale (adică şi noutate şi valoare – cîtă valoare îi pot conferi unei cărţi nişte premii), în România să aibă vînzări modeste.

Noutatea şi valoarea sînt ca două mîini care spală obrazul şi, pînă nu se şerge omul şi cu prosopul, habar n-ai dacă în faţa ta va apărea un chip angelic sau unul respingător.

•

Nr. 438, 28 august 2008

NEW WEIRD

Curentele şi mişcările din cadrul literaturii F&SF apar prin diverse colţuri ale lumii (în general în zona anglo-saxonă) şi, uşor-uşor, ajung şi la noi, prin texte descoperite pe net sau în paginile revistelor „lor“, prin cărţi traduse de editurile „noastre“.

Despre New Weird am auzit în 2005, cînd am contractat pentru Editura Tritonic romanele din seria Noul Crobuzon ale lui China Miéville. Mi-a plăcut ideea acestei noi mişcări ai cărei autori, în mare, voiau să scrie fantasy altfel decît o făcuse J.R.R. Tolkien, mi-au plăcut cărţile lor, i-am simit aproape de mine, de preferinţele mele – atît ca poveste, ca imaginaţie, dar şi ca scriitură, ca măiestrie literară –, şi, evident, mi-am dorit să afle cît mai multă lume despre această mişcare, curent, schismă – cum vreţi să-i ziceţi – în domeniul F&SF. New Weird este, poate, prima mişcare SF a mileniului 3. Primele discuţii teoretice despre acest nou curent datează din 2003, este un curent încă viu, cărţile şi povestirile încă se mai scriu, încă se mai publică.

Printre cărţile apărute la noi, care au fost înglobate în New Weird, amintesc: *Staţia Pierzaniei*, *Cictricea* şi *Consiliul de fier* ale lui Miéville, *Oraşul gravat* a lui K.J. Bishop, *Viriconium*, volumul omnibus al lui M. John Harrison, *Veniss Underground*, romanul lui Jeff VanderMeer.

În Cehia există o editură, Laser Books, care are chiar o colecţie dedicată New Weird, coordonată de Martin Šust. În afara cărţilor apărute în româneşşte (mai puţin *Viriconium*, care urmează să apară), cehii au mai publicat în colecţie încă două volume de Miéville, plus altele de Steph Swainston, Ian R. MacLeod, Jay Lake, Hal Duncan (ale cărui romane, *Vellum* şi *Ink* sînt anunţate şi noi)[1], trei antologii editate de Šust şi, apărută acum două săptămîni, antologia *New Weird* editată de Ann şi Jeff VanderMeer. Convenţia anuală de SF a cehilor şi slovacilor, desfăşurată în perioada 22-24 august la Pilsen, a avut ca temă chiar New Weird, invitaţi fiind Ann&Jeff VanderMeer, Hal Duncan, Ian R. MacLeod, Les Edwards (autorul copertelor întregii serii de la Laser Books).

După încheierea convenţiei de la Pilsen, Ann şi Jeff VanderMeer, însoţiţi de Horia Nicola Ursu, directorul Millennium Press, au venit în România, unde a fost lansată cea de-a doua traducere a antologiei *New*

Weird, la Millennium Press (a treia va fi în curînd, în Polonia). Lansările ediţiei româneşti au fost programate la Satu Mare (marţi 26 august) şi la Timişoara (miercuri, 27 august).

Cîteva vorbe despre antologie: în primul rînd frapează structura. Nu ne aflăm în faţa obişnuitei culegeri de povestiri, antologatorii şi-au propus să creeze o imagine cît mai vie a ceea ce înseamnă New Weird. După introducerea lui Jeff VanderMeer, urmează o secţiune, *Stimuli*, în care sînt adunate cîteva texte care pot fi considerate ca precursoare ale New Weird, semnate, printre alţii, de M. John Harrison, Clive Barker, Michael Moorcock. În secţiunea *Dovezi* sînt povestiri curat New Weird, de dată recentă. Autori: China Miéville, Jay Lake, Brian Evenson, K.J. Bishop, Jeffrey Ford, Leena Krohn (din Finlanda), Alistair Rennie. A treia secţiune este *Dezbatere*, şi conţine discuţiile purtate pe net privind apariţia New Weird, crearea termenului. Un text interesant în această secţiune este „Perspective editoriale europene asupra conceptului New Weird“, la care au fost invitaţi să contribuie cîţiva dintre editorii din Europa care au contribuit la publicarea textelor/cărţilor New Weird: Martin Šust (Cehia), Michael Haulică (România), Hannes Riffel (Germania), Jukka Halme (Finlanda), Konrad Walewski (Polonia). *Laborator* este ultima secţiune şi conţine o povestire creată în comun de mai mulţi autori apropiaţi noului curent, dar nu asimilaţi total: Paul Di Filippo, Cat Rambo, Sarah Monette, Daniel Abraham, Felix Gilman, Hal Duncan, Conrad Williams.

Avînd intenţia – reuşită, de altfel – de a le oferi cititorilor o imagine cît mai exactă şi cît mai cuprinzătoare a mişcării New Weird, antologatorii americani au propus editorilor din ţările în care se traduce volumul să adauge unul-două texte autohtone încadrabile în New Weird. Editorul român a ales pentru secţiunea intitulată *bizaROmania* două texte, semnate de Ana-Maria Negrilă („De acum şi pînă-n noapte“) şi Dănuţ Ivănescu („Aşteptîndu-l pe Corban“).

Revenind la prezenţa în România a editorilor americani (aflaţi pentru a doua oară în ţara noastră, prima vizită a lor a avut loc în 2006, cu ocazia lansării romanului *Veniss Underground*, de Jeff VanderMeer), am participat la lansarea de la Timişoara, care a avut loc la Librăria Cărtureşti (strada Mercy). Au fost prezenţi peste treizeci de fani şi iubitori ai genului, cititori, editori, scriitori. Printre ei: Radu Pavel Gheo şi Alina Radu, Cornel Secu (organizatorul evenimentului), Laurenţiu Nistorescu, Dorin Davideanu, Valentin Capotescu, Adi Muscă, Lucian-Vasile Szabo. Cel din urmă a şi

moderat întîlnirea cu editorii americani şi români. Aceştia au vorbit despre New Weird, despre geneza acestei antologii (apărute în Statele Unite la sfîrşitul lunii ianuarie şi aflate deja la a doua ediţie), despre motivaţia structurii ei, au răspuns la întrebări. Ann, ca un editor cu experienţă (este, în prezent, editor de ficţiune la revista *Weird Tales*, cea mai longevivă revistă de gen din SUA – a intrat în al 85-lea an de apariţie), obişnuită să ţină conferinţe, iar Jeff, şi el obişnuit cu publicul cursurilor de *creative writing* sau al panelurilor de la convenţiile mondiale, adăugînd la asta un farmec deosebit care ţi-l face simpatic de la primele cuvinte.

Nu ne rămîne decît să ne bucurăm că sîntem atît de „la zi“ cu ceea ce se întîmplă semnificativ prin lumea F&SF, că reuşim să traducem cărţile la numai cîteva luni de la apariţia lor pe piaţa internaţională, că, uneori, reuşim să aducem şi autori străini la lansarea pe piaţa românească a cărţilor lor. Cît despre Ann şi Jeff, ştiu că ne pregătim pentru o nouă antologie, *Steampunk*, şi un roman al lui Jeff (*Predator: South China Sea*), ambele la Millennium Press.[2]

•

Nr. 439, 4 septembrie 2008

[1] N-au mai apărut, editura care urma să le publice a renunțat la acest autor.

[1] *Predator. Teroare în junglă* (2009). *Steampunk*, antologia editată de Ann & Jeff VanderMeer, n-a mai apărut.

PROZĂ ONLINE

Spuneam cîndva, într-un articol adresat în primul rînd scriitorilor aflaţi la început de drum, că nu orice forum sau site pe care-şi publică textele este locul potrivit. Acea publicare le poate bloca mai tîrziu accesul (cu acelaşi text) în reviste – fie online, fie pe hîrtie. O astfel de publicare nu poate fi trecută în fişa bibliografică personală. Articolul a stîrnit protestele unora care mi-au reproşat că mă pun calea afirmării lor. Ca editor, am refuzat texte care au apărut în prealabil pe astfel de suport sau, dacă am acceptat textele, le-am cerut autorilor să le scoată de pe forumurile respective.

Înţeleg nerăbdarea debutantului de a-şi face cunoscută literatura pe care o scrie. Mai ales în condiţiile în care nici nu există suficiente reviste cărora să le trimită producţiile. Dar puţină grijă pentru viitoarea carieră nu strică. Şi nici puţintică răbdare. Mai devreme sau mai tîrziu, o proză bună îşi va găsi publicaţia care s-o aducă în faţa cititorilor.

Alta e situaţia scriitorilor consacraţi. Da, ei îşi pot permite să posteze povestiri sau romane în lucru pe net în locuri neinstituţionalizate. De obicei o fac pe blogurile personale.

Deosebirea între aceste două situaţii este că scriitorul consacrat îşi aduce astfel noi cititori pentru cărţile publicate deja, că el poate oricînd să-şi publice proza respectivă în noua carte – postarea pe blog fiind un fel de *teaser*, pe cînd apariţia în volum a povestirii debutantului va mai aştepta, probabil, destulă vreme.

Bine, lucrurile nu sînt absolute, există şi excepţii. S-au văzut cazuri în care un editor a descoperit un autor pe net şi apoi i-a făcut propunerea de publicare. Dar astea sînt execpţii, cum am zis, calea normală este totuşi aceea a publicării în reviste (revistă este aceea cu ISBN, cu apariţie regulată[1], fie ea şi în format electronic).

Unde publică autorii români de SF? În reviste pe hîrtie – din păcate avem doar una singură şi nici aceea cu apariţii regulate: *Helion* – care se pregăteşte pentru o nouă apariţie (despre *Sci-Fi Magazin* numai de bine, după anunţul încetării apariţiei ei; şi, oricum, n-a publicat în 12 numere decît vreo 5-6 texte autohtone). În reviste online – tot una avem: *Nautilus*. În antologii – ultima în care au apărut povestiri de autori români este *New Weird* (Millennium Press, 2008), dar este vorba de texte mai vechi scrise de

Ana-Maria Negrilă şi Dănuţ Ivănescu. Ultima antologie dedicată prozei româneşti este, dacă nu mă înşel, *AtelierKult: povestiri fantastice* (tot Millennium Press, 2005).

Pe net a apărut, de ceva vreme, un forum, *Book Pub* (http://bookpub.forumotion.net/forum.htm). Forumul este dedicat discuţiilor despre literatura F&SF şi are şi o secţiune de creaţie, Camera de scris. Am găsit acolo povestiri de Dorin Lazăr, Theo, Alin şi Iama – după cum se vede, unele publicate sub numele de interanut, deci nu-i ajută prea mult pe autori, ca imagine publică, ca borne ale carierei scriitoriceşti (prezente sau viitoare). Dar înţeleg că este vorba despre un atelier, un cenaclu virtual, o replică, poate, la AtelierKult (din care fac partie şi unii dintre cei pomeniţi), o expresie a tinerei generaţii care, uşor-uşor, începe să aibă conştiiţă de sine.

În marea (lacul, balta) textelor publicate pe net, am găsit zilele trecute două asupra cărora merită să ne oprim: primul este o povstire publicată în nr. 8 al revistei *Nautilus* (www.nautilus.nemira.ro), „Siberia“, de Dario Pecarov, iar al doilea este o povestire a unui scriitor consacrat, postată pe blogul autorului: „Epidemia“, de Sebastian A. Corn.

Dario Pecarov este un tînăr de 22 de ani, student la Universitatea de Artă şi Design din Cluj, iar povestirea „Siberia“ reprezintă debutul său (al şaptelea debut în cele 8 apariţii ale revistei de pînă acum). A avut reacţii pozitive pe blogurile celor care au citit-o şi aş spune că Pecarov este un cîştig pentru literatura F&SF românească. „Siberia“ este o poveste despre ciocnirea dintre două civilizaţii, cu regulile lor – cele pămîntene le ştim, cele ale urgilor le aflăm treptat – şi cu scopurile lor, despre supravieţuire, despre alegere, despre preţul pe care este dispus fiecare să-l plătească pentru a trăi. Este un altfel de „picnic la marginea drumului“. Ideile s-au mai văzut, s-au mai scris, nimic nu e nou sub soare, dar contează şi ce poveste ai, şi cum o spui. Iar tînărului Dario Pecarov îi cam iese povestea.

Cu Sebastian A. Corn m-am întîlnit pe stradă acum vreo două săptămîni şi mi-a spus că a scris un hard SF şi-l va publica pe blog (http://sebastian-corn.weblog.ro)[2]. Am fost curios ce hard SF scrie Corn, pentru că nu mă aşteptam la fizică, chimie sau astronomie. Şi mă mai interesa reacţia celor care îi citesc blogul, puţini dintre aceştia fiind fani SF. „Epidemia“ espe o poveste despre o boală care atacă populaţia unui ţinut al gheţurilor, o societate tribală în care un rol important îl joacă vraciul. Dar un vraci ale cărui vrăji înseamnă controlarea cîmpului – un spaţiu al comunicaţiilor, al comunicării, în care poţi vedea şi auzi ce se întîmplă, în

care poţi găsi semnăturile fiinţelor şi lucrurilor, un spaţiu controlat de carcase legate în reţea, înseamnă folosirea scribilor care sînt în stare să rescrie molecule… Adică nanotehnologie medicală. Dar povestită mai mult cu mijloacele literaturii fantasy decît cu cele ale SF-ului. Ceea ce îi dă un farmec aparte şi duce textul spre New Weird (că tot e la modă în ultima vreme). Dar dacă autorul vrea să-i spună hard SF… să-i spună cum vrea. Sebastian A. Corn îşi va exprima punctul de vedere asupra a ce este azi hard SF în editorialul care va apărea în nr. 9 al revistei Nautilus şi, probabil, se va încinge o discuţie despre hard SF „clasic“ şi „modern“, se va relua mai vechea discuţie despre ce înseamnă S-ul din SF.

Există proză F&SF online, proză mai bună, proză mai slabă, ca peste tot. Iar dacă printre povestirile online găsim şi unele care să ne aducă satisfacţii… cu-atît mai bine ţării. Şi autorilor cu-atît mai bine.

•

N. 440, 10 septembrie 2008

[1] Adică periodică. Chiar şi cu întîrzieri, dar să aibă o periodicitate declarată.

[2] Pe 12 noiembrie 2008 blogul lui Sebastian A. Corn s-a mutat aici: http://sebastian-corn.tapirul.net.

TEXTE ŞI LITERATURĂ

Atunci cînd vorbim despre fantasy & science-fiction (F&SF) avem două componente: textele F&SF şi literatura F&SF. Nu e nici o noutate: împărţirea în texte şi literatură este general valabilă, în noianul de cărţi care apar în fiecare an găsim foarte multe texte şi foarte puţină literatură. Vreau să spun literatură bună, pentru că toată e literatură. Nu vreau să cad şi eu în păcatul celui care foloseşte expresia „asta nu e SF, e literatură“. Există suficiente cărţi F&SF considerate de critici şi de cititori literatură bună, de-ar fi să ne gîndim doar la cîteva dintre romanele lui Vonnegut, Atwood, Süskind…

Două cărţi apărute în ultima vreme la noi îmi par a face saltul de la F&SF la literatură F&SF (asimilabilă, citibilă, deci, de un public mai larg): *Soţia călătorului în timp*, de Audrey Niffenegger (Tritonic, 2007, traducere Ona Frantz) şi *Replay*, de Ken Grimwood (Nemira, 2008, traducere Antuza Genescu). E drept că ambele folosesc temele şi motivele SF mai mult ca pretext, lipsesc din ele pasajele care fac deliciul cititorilor-fani ai genului, cele în care se explică fenomene, ipoteze ştiinţifice etc. În ambele apare, într-o formă sau alta, călătoria în timp. Dar romanele nu sînt despre călătoria în timp, ci despre personajele cărora li se întîmpă aşa ceva. Tema SF nu devine prioritară în faţa tramei personajelor. Avem parte de doi scriitori foarte talentaţi, care scriu pentru mintea cititorului, dar şi pentru inima lui. Sînt cărţi care n-au rupt gura tîrgului printre fanii F&SF – deşi Grimwood a luat un premiu World Fantasy în 1988 şi a fost nominalizat, pentru acest roman, la Premiul Arthur C. Clarke (premiu pentru SF!) în acelaşi an, iar Niffenegger a fost nominalizată la două premii SF în 2005: Arthur C. Clarke şi John W. Campbell Memorial.

Paranteză: Premiile World Fantasy sînt ca premiile Palme d'Or: în funcţie de juriu, ele sînt acordate şi unor filme experimentale, de nişă, care doar datorită blazonului dat de premiu vor aduce public în cinemtografe.

Cele două cărţi n-au încăput pe listele de nominalizări la premiile Nebula (acordat de membrii Asociaţiei Scriitorilor Americani de F&SF, aşa cum Oscarurile sînt acordate prin vot de membrii Academiei de Film) sau la premiile Hugo, votate de fani. Şi totuşi, cititorii cumpără de ani buni aceste două cărţi: *Soţia călătorului în timp* încă este pe locul 26 în topul celor mai

vîndute cărţi pe Amazon.com, categoria F&SF, deşi a apărut în 2003 – poziţia 389; destul de aproape este şi *Replay*, poziţia 2249, ediţia din 1998.

Cum e la noi cu textul şi literatura?

Cristian-Mihail Teodorescu, autorul volumului *SF unu* (Bastion, 2008) este cercetător la Măgurele, fost premiant al unei olimpiade internaţionale de fizică, cu doctorat în Franţa şi activitate de cercetare în Franţa, Germania şi Anglia. Volumul de povestiri îl exprimă pe deplin. Fiecare povestire are la bază o idee ştiinţifică, o ipoteză, aşa cum îi stă bine unui text SF. Din păcate, mai multe nu are. Este o carte care se adresează minţii cititorului şi mai deloc inimii. Nu putem vorbi despre măiestrie literară. Sînt texte reci, ca o teză de doctorat în fizică sau informatică. Dăm şi un citat? Dăm: „A spus că schemele inteligenţei sînt limitate şi că sînt aceleaşi indiferent de suportul lor, organic sau mineral. Inteligenţa maximă a unei astfel de structuri se obţine atunci cînd conexiunile între diferitele elemente de procesare a informaţiei au mobilitate maximă. Ei bine, numărul acestor tipuri de structuri cu mobilitate maximă este finit“.

Da, ştiu, unii pot citi cu drag chiar şi un articol publicat într-o revistă de ştiinţă. Unii pot citi cu drag chiar şi sursa unui program de calculator. Unii. Dar cei care cumpără un volum de povestiri? Nu vor, în primul rînd, nişte poveşti, dacă nu cumpără un roman?

Lui Teodorescu îi cam lipsesc poveştile. Îi lipsesc şi cuvintele care să atragă cititorul. Ceea ce, pentru un scriitor, pentru un prozator, e grav.

Un volum de povestiri – fie el şi de povestiri SF – ar trebui să fie cumva coerent, să propună o lume cu mai multe persoanje sau mai multe lumi, dar nu lumi extrem diferite. Volumul în discuţie nu propune lumi (doar frînturi), nici personaje (doar schiţe de). Propune doar idei, idei SF, desigur, aşa cum cere „canonul SF“. Lumile sînt cînd fantastice („Kandru“), cînd futuriste („W.K. în Butonia“), cînd reale („Cutia de tablă“). De fapt n-are nici o imprtanţă pentru mine, cititorul, ce e cu aceste lumi, cîtă vreme nu sînt decît decoruri în care se înşiră ideile SF ale autorului, folosite, în general, şi ele ca pretexte pentru satira socială.

Mai reuşite mi-au părut „Tina dansatoarea“, „W.K. în Butonia“, „Kandru“ şi „Coeficient 128“. Aceasta din urmă, o nuvelă, de fapt, este povestea vieţii unui Profesor, cu un IQ de 128, tatuat pe frunte, aşa cum au toţi oamenii eticheta care-i clasifică social. Printre lucrările de care se ocupă se află şi o tentativă de democratizare a inteligenţei, de a face operaţii „estetice“ prin care toţi oameni să crească în IQ. Dar Profesorul se ocupă şi

cu vinderea de „inteligenţă“, cu recomadările false – pe bani şi alte favoruri. Avem parte şi de o poveste de dragoste (fata are un IQ doar de 89), şi de nebuniile unui bărbat în aceste împrejurări… Adică ar fi existat şanse mari ca această nuvelă să fie o reuşită dpdv literar, nu doar ca text SF. Din păcate autorul se risipeşte în exeprimente scriitoriceşti, în absurd, şi pierde ocazia.

Nu ştiu în ce măsură un cititor fan SF va fi încîntat de acest volum. Cristian-Mihail Teodorescu a inclus în el texte destul de vechi, unele din 1986-1987. Poate, între timp, s-a mai schmbat ceva. De pe coperta a patra aflăm că două dintre texte pe care le-am evidenţiat ca mai reuşite – „Coeficient 128“ şi „Kandru“ – au fos publicate în 2007, poate chiar sînt scrise în ultima vreme. Poate cu următorul volum să fie mai bine. Dacă va acorda şi literaturii cel puţin atîta atenţie cîtă acordă ideilor SF.

Cristian-Mihail Teodorescu trebuie să facă pasul de la text la literatură.

•

N. 441, 17 septembrie 2008

CUM STĂM?

Facem ce facem (după puterile şi norocul fiecăruia) şi, din cînd în cînd, ne oprim o clipă şi ne întrebăm: cum stăm?

Să fie aici şi acum momentul în acre ne întrebăm cum stăm cu publicarea literaturii F&SF? Să fie! Se deosebeşte cu ceva jumătatea acestui deceniu de jumătatea deceniului precedent? Dacă răspunsul e NU, am sfeclit-o! Înseamnă că muncim degeaba noi ăştia care…

Comparaţia ar trebui făcută nu cu 1998, cînd întrega industrie editorială începea să cadă şi i-a trebuit cîţva ani să se redreseze, înflorind apoi după anul 2000. Ar trebui să ne raportăm la anii ’92-’95, cînd editurile înfloreau, cînd în domeniul F&SF au irupt Editura Nemira şi Jurnalul SF, cele două componente de bază ale dezvoltării literaturii de gen în România ultimilor 18 ani.

În 1992 a apărut primul volum din colecţia Nautilus: *Vînătorul de recompense*, de Philip K. Dick (republicat în 2005 cu titlul *Visează androizii oi electrice?*, titlul original adică). Ştefan Ghidoveanu pornea cea mai celebră colecţie românească de cărţi F&SF cu un roman despre care se ştia în fandom, pe la întrunirile SF era în mare vogă ecranizarea acestuia, *Blade Runner*, şi fanii genului erau în culmea fericirii: venise şi vremea lor. Cineva – Nemira – le propunea nu un volum, două, ci o întreagă colecţie. Volumele au fost numerotate, bucuria colecţionarului (fiind sigur, astfel, că nu avea să-i scape nimic), toată treaba a durat cîţiva ani şi s-a întins pe vreo 160 de volume (nu, nu au fost toate capodopere, dar printre ele am avut parte de *Dune* şi de *Fundaţia*, adică Frank Herbert şi Isaac Asimov), apoi de alţi şi alţi corifei ai genului ale căror opere le citiserăm pînă atunci prin cenacluri pe foi dactilografiate sau în almanahurile *Anticipaţia*. Au fost şi alte edituri care s-au lansat în domeniu: Cristian (a publicat prima ediţie a *Neuromantului* lui William Gibson – ajuns, în acest an, la cea de-a patra ediţie în cadrul parteneriatului Cotidianul – Univers), Pygmalion, RAO (alte două volume de Gibson, plus John Brunner, Poul Anderson etc.), Multistar (Arthur C. Clarke, Cordwainer Smith, Michael Moorcock). Alături de Ştefan Ghidoveanu, a apărut „pe piaţă“, ca editor de data asta, Mihai-Dan Pavelescu, cunoscut mai ales ca traducător, care a continuat cîteva dintre colecţiile pornite de Ghidoveanu, dar a înfiinţat şi altele noi

(mai tîrziu, la Teora, de pildă). Cei doi au rămas şi azi cei mai importanţi editori de carte F&SF pe care-i avem şi mă întreb ce ne-am fi făcut fără ei?

Acea perioadă a fost una a recuperărilor. Au fost sute de traduceri în anii ’90 şi încă mai avem de rcuperat. Încă mai sînt autori importanţi care n-au fost traduşi (sau doar în mică măsură), autori după care suspină fanii. Printre ei: Robert A. Heinlein, Harlan Ellison, Michael Swanwick… chiar şi William Gibson, rămas doar cu două volume din prima trilogie, unul din cea de-a doua şi cu volumul de povestiri; cel mai „proaspăt“ roman de Gibson, *Lumină virtuală* (*Virtual Light*, 1993) a apărut la noi în 1995 (noutate pe vremea aia, cumva atipic pentru perioada respectivă).

Am luat astfel contact cu o bună parte din marea literatură F&SF a lumii, chiar dacă volumele traduse fuseseră publicate pe piaţa mondială în anii ’60, ’70, ’80… Se puneau bazele, adică.

Jurnalul SF a avut şi el contribuţia lui la punerea acestor baze, publicînd o sumedenie de povestiri ale autorilor pe care-i aşteptam tipăriţi şi în volum, şi a mai făcut ceva JSF: a crescut şi a lansat pe piaţă o întreagă generaţie (hmm…) de autori români. Au publicat primele texte, în cei patru ani de existenţă ai JSF, autori ca Liviu Radu, Dănuţ Ivănescu, Don Simon, Sebastian A. Corn, Costi Gurgu, Ana-Maria Negrilă, Florin Pîtea (mai mult în Anticipaţia, celălalt reper între revistele vremii) şi alţii.

Cu autorii români, editurile anilor ’90 n-au fost prea generoase. Să remarcăm totuşi că la sfîrşitul anilor ’90 au debutat în volum Ona Frantz, Liviu Radu, Lucian Merişca, iar Sebastian A. Corn devenise deja unul dintre reperele literaturii de gen autohtone.

După anul 2000, odată cu revirimentul activităţii editoriale, literatura F&SF şi-a avut şi ea felia ei de gorie. Au continuat (şi continuă şi azi) recuperările. De amintit seriile Asimov, Clarke şi Greg Egan de la Teora, volumele (din păcate extrem de prost lucrate) de la Pygmalion, Tolkien la RAO.

Dintre români apar Costi Gurgu, Jean-Lorin Sterian (la ProLogos), Ana-Maria Negrilă şi Florin Pîtea la Amaltea, Cătălin Sandu (Media-Tech), Dan Doboş (Nemira şi Media-Tech). Lor li se adaugă volume ale unor autori cunoscuţi din anii ’80: Mihail Grămescu, Dănuţ Ungureanu, Ovidiu Bufnilă.

În 2005 intră în scenă Editura Tritonic, cu un program axat pe noutăţi, şi aşa am avut prilejul de a cunoaşte ultimele tendinţe în literatura de gen a momentului, aşa am ajuns la China Miéville, Neil Gaiman, Peter F.

Hamilton – ca să-i amintesc doar pe cei mai de succes. Colecţia Nautilus a editurii Nemira reînvie şi ea şi se apropie din ce în ce mai mult de cărţile foarte noi. Aşa ajungem să avem cărţi cîştigătoare ale marilor premii publicate în româneşte la un an, cel mult doi distanţă. Aşa ajungem să citim în acest an premiul Hugo 2006 pentru roman (*Turbion*, de Robert Charles Wilson), aşa am avut *Aer* de Geoff Ryman (Tritonic, 2006), cîştigător a două premii majore şi nominalizat la alte patru în perioada 2004-2006, sau antologiile proaspete ale lui Gardner Dozois şi Ellen Datlow (Nemira). Avem pe piaţă, de trei săptămîni, antologia *New Weird* (Millennium Press, editori Ann&Jeff VanderMeer), a cărei ediţie originală a apărut în ianuarie.

Evident, recuperările continuă, dar parcă cu o mai mare grijă la selecţie, şi amintesc aici *Foc în adînc* de Vernor Vinge (Nemira, 2008) sau seria Amber a lui Roger Zelazny (Tritonic, 2007-2008).

Autori români? Au apărut în ultimii doi, trei ani primele volume semnate de Roxana Brînceanu, Marian Coman, George Lazăr (Tritonic), Marian Truţă (Bastion, noua editură care a luat avînt în acest an).

Cum stăm? M-ar bate Dumnezeu dacă aş zice că stăm prost.

•

Nr. 442, 25 septembrie 2008

AUTOGRAFE CRAIOVENE

Din cînd în cînd, primesc de la Craiova, fie de la Victor Martin, fie de la Dodo Niţă, revista *Autograf MJM*. Este editată de Asociaţia Culturală Autograf MJM şi îl are ca redactor-şef pe George Popescu, iar din redacţie face parte Victor Martin, cunoscut iubitorilor de SF prin povestirile sale publicate încă din anii ’80, sau prin volumele de povestiri şi romanele mai recente. Probabil că lui i se datorează existenţa unei secţiuni SF în cuprinsul revistei. În numărul 4-5-6/2008, secţiunea SF conţine trei articole.

Victor Martin – „Literaţi şi sefişti – O confruntare de mentalităţi“. De cînd s-a apucat de scris aforisme (a scos şi cîteva cărţi cu panseuri), Victor Martin o comite cu toate prilejurile, probabil şi atunci cînd îşi copiază pe vreun şerveţel programul TV. Indiferent ce scrie, textele lui arată ca o înşiruire de vorbe de duh, fie că au, fie că n-au legătură cu subiectul propus, devenind un fel de păduri bine ascunse printre copacii înţelepciunii. „Nu există democraţie în literatură“ – corect, dacă n-ar avea aerul ăla de propoziţie scoasă „din puţul gîndirii“… „Avem nevoie nu numai de critici de întîmpinare, ci şi de critici de preîntîmpinare a prostiei şi lipsei de talent“ şi tot aşa. Titlul articolului este, de fapt, titlul volumului lui Voicu Bugariu, tipărit la Editura Universităţii Transilvania, Braşov, în 2007, şi am crede că este o recenzie, o ceva pe-acolo… Nu aflăm prea multe despre cartea lui Bugariu, dar articolul este un nou pretext pentru a-i afla idiosincrasiile autorului: cum se pune mereu cineva de-a curmezişul gloriei şi ascensiunii lui ca scriitor (de SF), cum găştile, grupurile de interese etc. fac ce fac şi promovează întotdeauna nonvalorile, în loc să-l promoveze pe el, Victor Martin, cum, de fapt, „sistemul“ e de vină pentru toate astea etc. Articolul a mai fost publicat şi online, în două reviste: *Literatorul* (aici: http://literatorul.wordpress.com/%e2%96% bacritica-literara/victor-martin-voicu-bugariu-%e2%80% 9eliterati-si-sefisti-o-confruntare-de-mentalitati%e2%80%9d/) şi *Luceafărul românesc*, încă una din „specialităţile casei“, publicarea simultană, chestie care nu prea se face… dacă tot vorbim de profesionişti. Să terminăm în nota obişnuită textului şi autorului, cu un panseu: „Pentru unii, drumul e mai important decît destinaţia şi e treaba lor dacă vor să fie tot timpul pe drumuri“.

Györfi-Deák György – „Disociativitate şi comunitate“. Şi articolul lui Györfi-Deák a mai apărut, în *Caiete silvane* şi *Pro-Scris* (aici: http://proscris.110mb.com/Ps51-54/gyuri51vb.htm, în nr. 51-54/2008, alături de un articol semnat de Mircea Opriţă, de un interviu cu Bugariu şi de varianta electronică a volumului). Numai că, de data asta, avem parte de o analiză la obiect, care pleacă de la cîteva definiţii ale fandomului (George Ceauşu, Florin Manolescu, Andrei Valachi, Ovidiu Bufnilă) pentru a ajunge la conceptele introduse de Voicu Bugariu cu ceva ani în urmă („sefultură“ sau dihotomia literaţi – sefişti). Sînd discutate ideile din cartea criticului braşovean, în general acceptate de Györfi-Deák, mai ales atunci cînd este pusă la zid gruparea nouăzecistă coagulată în jurul revistei *Jurnalul SF*, grupul „Cei Care Nu“ (greşit numit „Noi Nu!“), şi aici ar fi de discutat, dar nu asta e tema articolului de faţă. Györfi-Deák György este aşa cum ne-a obişnuit, un observator şi un comentator atent al fenomenului F&SF, documentat, riguros, cu opinii ferme sprijinite de argumente. Cînd scrie un articol, îl scrie pentru a comunica ceva, o idee, un concept, o părere. Şi mai ştie şi cum s-o facă.

Un alt articol al aceluiaşi Györfi-Deák György este „Noapte de coşmar“ şi are ca subiect romanul *Noaptea oraşului ilustrat* de Victor Martin (apărut în 2007, republicat recent, împreună cu romanul din 2004, *Elogiul muncii de partid*, în volumul *Partidul de export*). Este o recenzie amabilă, împănată cu multe referinţe culturale (Orwell, Bradbury, Melville, Zamiatin şi Huxley), parcă pentru a îmbogăţi ceea nu e clar pe ce treaptă calitativă este, adică romanul lui Martin. Iar cînd vine vorba de a emite judecăţi de valoare, autorul recenziei preferă, din nou, să citeze. Şi o face din Mircea Opriţă, ascunzîndu-se parcă în spatele criticului care se referă la precedentul roman al lui Martin, *Elogiul muncii de partid*, scoţînd în evidenţă abundenţa de „vorbe de duh, calambururi inteligente, situaţii comice, fabule năstruşnice, interesante în sine, dar parazitare într-un context care şi aşa nu străluceşte prin dinamism“. Györfi-Deák observă totuşi că toată acea abundenţă de aforisme are un rost de data asta, „ne ajută să ne identificăm cu personajele şi să ne întrebăm de ce a trebuit să credem vreme de douăzeci de ani brucanieni în apariţia unui om providenţial“. Înţelegem că romanul lui Victor Martin este o satiră care „împinsă la limita tragicului reafirmă rostul literaturii de a deveni o oglindă în care realitatea se reflectă distorsionat, un scut lustruit prin care putem privi chipul hîd al Meduzei, fără teama de a rămîne împietriţi“.

Atît, doar trei articole în secţiunea SF în care, în alte numere ale revistei, se găsea loc şi pentru o povestire, două. Am întîlnit totuşi şi alte semnături ale unor sefişti craioveni: Mircea Liviu Goga – semnatarul unui eseu publicat în serial, Octavian Mustafa – un prozator remarcabil al generaţiei tinere (pe vremea cînd publica în *Jurnalul SF*), prezent însă, în numărul de faţă al *Autograf MJM*, cu versuri, Viorel Pîrligras – care prezintă cîţiva artişti plastici şi din nou Victor Martin – cu un articol pe tema aspiraţiei românilor la Premiul Nobel (alte banalităţi, platitudini, vorbe după ureche, „se spune că“ luată ca ştire etc.) şi cîteva aforisme – sau, cel puţin, sub titlul ăsta sînt publicate „vorbe de duh“ ca: „Literatura proastă creează o critică de calitate“ sau „În viaţă e ca în teatru. Cînd viaţa începe să pută, mergem la teatru“. Am reţinut însă asta: „O femeie deşteaptă este mai periculoasă ca un bărbat prost“. Zău?!

•

Nr. 443, 2 octombrie 2008

CRITICA PE NET

N-o să încep cu „din ce în ce mai multe site-uri şi bloguri comentează cărţile F&SF“, pentru că nu sînt „din ce în ce mai multe“. Sînt cele cîteva pe care le ştim de ceva vreme, dar cărora li se adaugă, normal (tot netul se dezvoltă), altele noi.

Avem, pe de-o parte, blogurile de editură. Sînt trei, mari şi late: Millennium Press, Nemira şi Tritonic.

Horia Nicola Ursu, directorul Millennium Press, are un blog (uglybadbear.wordpress.com) în care amestecă fragmente de blog personal cu blogul de editor şi de cititor de cărţi F&SF. Este mai puţin un blog de recenzii, cît un blog de informare a cititorilor. La fel cum este şi blogul editurii Tritonic. Doar Nemira şi-a făcut două bloguri, unul de informare (www.nemira.ro/blog) şi unul de recenzii (www.nemirabooks.ro) la care şi-a invitat cititorii să scrie despre cărţile editurii. Recenziile sînt grupate pe categorii, iar cele care ne interesează sînt SF (59 de recenzii) şi Fantasy (7). Blogul are succes, datorită, cred eu, şi stratagemei de a oferi recenzenţilor o reducere de 50% la achiziţionarea unui volum. În cele 15 luni de fiinţare, NemiraBooks şi-a format o comunitate de vizitatori, dar şi o echipă de recenzenţi. În multe cazuri avem de-a face cu simple rezumate ale cărţilor, motivaţia de a scrie a autorilor fiind în principal aceea a obţinerii reducerii anunţate. Se disting totuşi şi cîţiva recenzenţi care, se pare, adaugă şi altceva motivaţiei materiale. Poate şi de aceea le iese mai bine ceea ce scriu, reuşind să exprime şi păreri/comentarii asupra intrigii, personajelor, scriiturii, făcînd trimiteri la cărţi mai vechi ale autorilor recenzaţi sau la cele ale altor scriitori. Printre aceştia i-aş aminti pe Bogdan Lascu (recenzii la romane de Philip K. Dick – *Omul din castelul înalt*, Alfred Bester – *Omul demolat*), Ion Ardeleanu (Ursula K. Le Guin – *Mîna stîngă a întunericului*, Orson Scott Card – *Vorbitor în umele morţilor*), Nicolae C. Ariton (Christopher Priest – *Magicienii*, primele două volume din *antologiile Dozois*) şi, ultimul venit în echipă, Balin Feri (Joe Haldeman – *Camuflaj*, Robert J. Sawyer – *Alegerea lui Hobson*, Ken Grimwood – *Replay*), care va debuta luna viitoare şi ca autor de povestiri F&SF în revista Nautilus.

O altă categorie ar fi aceea a blogurilor (colective sau personale) specializate în recenzii. Între ele se cuvine a aminti *Bookblog*

(www.bookblog.ro) cu 103 recenzii în domeniul F&SF. Dintre bloggeri se distinge Cristi Mitran, autorul celor mai multe recenzii la cărţile de gen, printre ele unele încă nepublicate în româneşte, cum ar fi *The Yiddish Policemen's Union* de Michael Chabon (roman cîştigător al premiului Nebula 2008 şi nominalizat la Hugo, British SF şi Edgar în 2008) sau *Nova Swing* (premiile Arthur C. Clarke şi Philip K. Dick în 2007) şi *Light* (Premiul Tiptree în 2003), ambele de M. John Harrison, anunţate pentru această toamnă în variantă românească la Tritonic. Alţi autori recenzaţi de Cristi Mitran: Paul Auster (*În ţara ultimelor lucruri*), Robert Jordan (*Dragonul renăscut*), C.S. Lewis (*Cronicile din Narnia*), Ursula K. Le Guin (*Mormintele din Atuan*), Richard Matheson (*Sînt o legendă*), Roger Zelazny (romanele din seria *Amber*) etc. O vorbă „de bine" pentru Bookblog, care oferă posibilitatea de a avea o pagină cu toate recenziile semnate de acelaşi autor la click pe numele acestuia.

Tot aici aş putea adăuga un blog mai nou, cel al revistei *Cultura* (revistacultura.ro/blog), în care Mihai Iovănel recenzează multe, multe cărţi F&SF. Printre ele: Neil Gaiman – *Coraline*, Robert Charles Wilson – *Turbion*, Roderick Gordon & Brian Williams – *Tunele* ş.a. Sînt recenzii „scurte şi la obiect" (în general) ale unui critic cititor pasionat de F&SF, cu un bagaj considerabil de lecturi în domeniu. Printre recenzii, Iovănel strecoară şi un articol despre revista *Sci-Fi Magazin*, căreia îi analizează „mărirea şi decăderea" în 10 observaţii, plecînd de la editorialul lui George Lazăr din nr. 12 al revistei, ultimul număr (chiar ultimul).

Cea de-a treia categorie este formată din blogurile fanilor F&SF. Între ele, se detaşează în ultima vreme *CititorSF* (cititorsf.wordpress.com), „blog în doi", scris de aspoiu şi kyodnb (nume „de scenă"). Recenziile sînt semnate în mare parte de kyodnb, şi ele se referă, pînă acum, la: Cory Doctorow – *Un miliard de şanse*, Costi Gurgu – *Reţetarium*, Marian Coman – *Nopţi albe, zile negre*, Jeff VanderMeer – *Veniss Underground*, Robert Charles Wilson – *Turbion*, *New Weird*, antologie de Ann& Jeff VanderMeer şi altele. Cea mai nouă este la antologia *AtelierKult: povestiri fantastice*. Un bun cititor, un fin observator, un recenzent care are de ce scrie recenzii, îmbinînd pasiunea cu bagajul impresionant de lecturi.

Un alt blog ar fi *udrishte.wordpress.com* în care găsim nişte recenzii demne de citit la cărţi de Philip K. Dick, Greg Egan, Susanna Clarke ş.a.

Poate aici ar trebui amintit şi *Ţesătorul* (tesatorul.blogspot. com) în care Florin Pîtea publică multe, multe recenzii. Printre ultimele sînt cele la

romane de Jeff Noon (*Automated Alice*), Roger Zelazny (seria *Amber*), Charles Stross (*Glasshouse*), Richard Morgan (*Altered Carbon*, 2001 – sau *Carbon modificat* în varianta românească din 2008). Sînt recenziile unui vechi cititor de SF, profesor şi scriitor. Documentate, cu umor, pe ici, pe colo tăioase. Iată un exemplu de final: „Cumva, după sute şi sute (şi sute…) de pagini de intrigă poliţistă cuminte deghizată în *science-fiction*, am rămas cu senzaţia că romanul *Carbon modificat* este la fel de captivant ca o melodie *speed metal* interpretată de o fanfară…“.

Alte două bloguri de scriitori F&SF în care sînt comentate cărţi şi reviste sînt vyrclozone.wordpress.com al lui Costi Gurgu şi blog.netsf.org al lui Cătălin Sandu.

La ce ajută recenziile publicate pe net? Uneori la a cumpăra (sau nu) o carte, alteori la a-ţi confrunta părerile post-lectură cu alţii, uneori la a face schimb de impresii. Oricum ar fi, ele sînt un cîştig, iar faptul că avem cîteva site-uri/bloguri unde le găsim face bine (măcar fanilor F&SF).

•

Nr. 444, 9 octombrie 2008

LITERATURA F&SF ÎN ROMÂNIA (1)

Cu ceva vreme în urmă am lansat o serie de întrebări unor scriitori, traducători, editori, fani, intenţionînd să fac o anchetă despre literatura F&SF din România. Aveam în vedere editurile, revistele, autorii români… Şi prima întrebare, referitoare la edituri şi politica editorială, suna aşa:

De vreo doi, trei ani se observă un reviriment pe piaţa editorială F&SF de la noi. Nemira a revenit pe drumul cel bun, Tritonic s-a lansat cu avînt în domeniu, au apărut edituri noi – Millennium Press, Alexandria, Bastion –, literatura de gen pentru copii şi adolescenţi a năpădit librăriile (prin Corint Jr., Nemi, RAO, Egmont), alte edituri – din cele mari – mai scapă cîte un F&SF (Polirom, Cartea Românească, Humanitas, RAO). Cum aţi caracteriza peisajul editorial actual? Se poate vorbi de o politică editorială coerentă în ceea ce priveşte literatura F&SF?

Bogdan Hrib, scriior, editor: Eu cred cu tărie că Nemira şi Tritonic au programe serioase în F&SF, uneori poate nu sînt coerente, dar lucrurile se mai schimbă şi din mers. Şi cred că vor deveni din ce în ce mai clare pe măsură ce autorii se vor împărţi între editori. Cred că şi Humanitas şi Rao vor încerca să vină tare din urmă. Maturitatea pieţei F&SF este încă departe, eu estimez acel moment pentru vara lui 2010.

Mihai-Dan Pavelescu, traducător, editor: Domeniul editorial în F&SF pare a urma de-a lungul timpului o sinusoidă neregulată, în care nu am sesizat multe strategii „coerente“.

Cătălin Badea-Gheracostea, critic, editor: Nu există o politică editorială, ci o voinţă editorială coerentă. Lista de edituri de mai sus este doar asta – o listă, ce ar fi de luat în seamă sînt editorii propriu-zişi. Indiferent de capacitatea lor financiară, toţi vor să cucerească piaţa, fiind cu atît mai interesant că editorii „mici” îşi asumă riscurile cele mai mari, respectiv în a publica şi chiar a debuta români. Pe termen lung, cred că ei au dreptate pentru că un public matur întîi „se”citeşte, citeşte adică literatura limbii sale, apoi străinii şi literatura lor. Publicul român este matur în consum, imatur în a-şi cunoaşte locul, un complex de inferioritate, cred. De unde şi faptul că un cititor român încă alege un autor străin înaintea unuia român.

Laurenţiu Nistorescu, scriitor: Nu m-aş grăbi s-o definesc astfel, cred că, deocamdată, editurile româneşti abia îşi identifică poziţia pe piaţă şi în peisajul cultural – politici editoriale coerente necesită mai mult decât simpla cochetare cu un gen, din considerente exterioare acestuia. Totuşi, câţiva paşi buni se fac: avem edituri relativ specializate, care-şi etalează intenţiile prin colecţii şi care au început să-şi profesionalizeze relaţiile cu autorii, dar şi formele de captare a feedbackului dinspre public. Nu avem însă, spre exemplu, un târg de carte F&SF, care să „măsoare" această stare de lucruri.[1]

Marian Coman, scriitor: Cred, în primul rînd, că în ultimii ani au fost mai mulţi bani. Mai mulţi bani în buzunarele cititorilor. Mai cred că a apărut o nouă generaţie de cititori, lipsită de prejudecăţile vechii generaţii. Cred, de asemenea, că literatura SF a scăpat de eticheta de la sfîrşitul anilor '90, aceea că ar fi „mironovistă", şi e pe cale să scape şi de o mai veche etichetă, aceea că vorbeşte despre „roboţei şi omuleţi verzi". Prin urmare, s-a făcut un pas către normalitate. Pe o piaţă ceva mai sănătoasă şi în creştere, era firesc să vedem o repoziţionare a editurilor, o realiniere la un nou start. Tonul l-a dat relansarea Tritonic, cu o atitudine curajoasă şi în ceea ce priveşte formatul volumelor, dar mai ales în alegerea autorilor, nume necunoscute în România, dar noi staruri în spaţiul anglo-saxon. Nu ştiu cum s-au vîndut Miéville şi VanderMeer, dar sînt convins că Gaiman a fost un pariu cîştigat, cum tot cîştigat a fost şi pariul pe care Millennium Press l-a pus cînd a publicat noile volume din Dune. Cel mai curajos pariu mi se pare însă promovarea literaturii române de gen.

Bebe Ionescu, fan: Da, există schimbări notabile. Nu s-ar putea face comparaţie cu perioada '98-'04. Editurile specializate în F&SF se dezvoltă, îşi măresc portofoliul. Apar edituri noi în provincie, există deja o concurenţă. Politica editorială? Coerentă, vizibilă, fiecare editură şi-a stabilit target-ul (autori de publicat, cititori fideli).

Nicu Voicu, fan: Consider că peisajul editorial s-a îmbunătăţit semnificativ. Politica editorială, deşi incoerentă, în ultimul timp se îndreaptă spre normal.

Mugur Cornilă, proprietar de librărie virtuală specializată în F&SF: Impresia mea este că nu se mai poate vorbi, în acest moment, de nici o politică editorială coerentă în domeniul care ne interesează. Nu de genul aceleia pe care, în anii '90, Valentin Nicolau a implementat-o pentru Colecţia Nautilus la Nemira. Da, sînt edituri care şi-au continuat cu succes, dar oarecum din inerţie, participarea în acest domeniu (Nemira), şi-au

consolidat în ultima vreme o oarecare poziţie pe piaţă (Tritonic sau Corint Junior) ori au în intenţie să devină un reper pentru fani (cum doreşte Cornel Secu pentru Editura Bastion de la Timişoara).

Cam astea au fost răspunsurile. O parte din ele.

Politica editorială este o politică de firmă şi există (sau nu) prin cazuri particulare. Trei mi se par direcţiile care pot fi depistate: cea a recuperării cărţilor valoroase apărute de-a lungul timpului (şi aici nominalizez în primul rînd Nemira, care a adus pe piaţă cărţi de George R.R. Martin, Vernor Vinge, Orson Scott Card etc., dar şi Corint, cu defuncta colecţie Galeria fantastică, în care au apărut cîţiva pionieri ai sefeului mondial), noutăţile (şi aici menţionez Tritonic care chiar are o politică editorială axată pe noutăţi – China Miéville, Neil Gaiman, Brandon Sanderson, R. Scott Bakker, Jeff VanderMeer, K.J. Bishop etc.), iar a treia direcţie este aceea a loviturior de piaţă date prin publicarea de bestselleruri internaţionale (RAO cu Susanna Clarke, Elizabeth Kostova, Robert Jordan sau Egmont cu cărţile despre Harry Potter).

•

Nr. 445, 16 octombrie 2008

[1] În primăvara lui 2011 (26-27 martie) a avut loc, la București, primul tîrg de carte F&SF, organizat de *Bookblog* (www.bookblog.ro).

LITERATURA F&SF ÎN ROMÂNIA (2). REVISTELE

La începutul verii puneam această întrebare: Există la ora actuală cinci reviste (*Sci-Fi Magazin, Fiction.ro, Helion, Nautilus, Pro-Scris*[1] – ultimele două în format electronic; sînt zvonuri că ar putea reapare şi *Lumi Virtuale*). Ne putem declara mulţumiţi la capitolul reviste? Cum vi se pare conţinutul acestora? Au apărut autori (sau texte) de remarcat în ultimul an?

Bogdan Hrib: Am senzaţia că vremea revistelor SF/F încă nu a venit (sau nu a revenit!) Toate „experienţele” de pînă acum nu au atins adolescenţa ca durată a vieţii, chiar dacă materialele publicate au fost pe deplin mature. Iar despre tiraje… să nici nu mai vorbim! S-ar putea ca piaţa să nu „ceară” încă reviste…

Cătălin Badea-Gheracostea: Cu revistele stăm bine, totdeauna vom sta de acum încolo, mediul electronic este foarte fertil. Conţinutul este diferenţiat, ceea ce e bine, de la exclusiv traduceri pînă la exclusiv texte autohtone, de la SF-ul pulp pînă la fantastic, de la exclusiv ficţiune pînă la specializarea critică. Forma revistelor diferă şi ea: pulp, elitistă, conservatoare (chiar reacţionară), neutră, clasică etc. Despre autori încă nu vreau să mă pronunţ, revistele menţionate, mai puţin *Lumi Virtuale*, nu au impus deocamdată o cerinţă şi nici nu au dat modele. Nu au avut timpul material pentru asta sau, ca *Sci-Fi Magazin*, nu sînt create pentru asta. Pînă acum autorii debutaţi de o revistă care au scos şi un volum, cel puţin, sînt de departe cei ai *JSF*, inclusiv cei pe care *JSF* i-a refuzat. Şi asta pentru că *JSF* a apărut în mai mult de 5 numere.

George Lazăr: Din punct de vedere al apariţiilor editoriale, revistele existente sînt suficiente pentru o piaţă de dimensiunea celei din România. Marea problemă rămîne însă distribuţia şi la fel va fi şi în viitor. Aş dori să menţionez că, dintre toate revistele tipărite enumerate, numai *Sci-Fi Magazin* apare regulat, anume lunar. Povestirile publicate în *Sci-Fi Magazin* se adresează tututor celor dispuşi să viseze. Spre deosebire, *Fiction.ro* e o revistă de sertar, scorţoasă şi searbădă, pe care, dacă nu eşti fan înverşunat şi implicat, nu o poţi citi. Nu este o revistă periodică şi nu înţeleg de ce a fost menţionată cîtă vreme nu mai apare de multişor şi nici semne nu sînt că va reapare. În plus, cred că a încercat să impună cu forţa autori români,

promovîndu-i chiar de pe copertă, ceea ce, dacă doreşti să vinzi şi altora decît celor publicaţi, chiar nu e cea mai bună idee. *Helion*, cu tot respectul pentru efortul timişorenilor, nu ştiu cînd apare şi nici de unde se poate obţine. Nu pot opina despre ceva ce nu am văzut, despre care ştiu că există doar din spusele altora. În ceea ce priveşte site-urile SF, chiar şi cele care propun abordarea de revistă, ca *Nautilus*, prin natura lor, nu pot avea prea mulţi cititori chiar dacă, în alte ţări, sînt o mulţime de webzine ţinute, în majoritate, tot de entuziaşti ai genului. Cele mai multe publică autori care nu au încăput în revistele scrise.

Liviu Radu: Cred că deocamdată avem cam cîte reviste putem duce, mai multe ar însemna deja o diluare excesivă a forţelor. Ar trebui să se întărească şi să se impună. Deocamdată e greu să le găseşti, distribuţia e deficitară. Conţinutul e rezonabil, urmează să se îmbunătăţească. Ceva autori au apărut, vor mai apărea şi alţii. De remarcat Robert Coller, Andrei Gaceff, Aron Biro, Dumitru Stătescu.

Marian Coman: Există cinci reviste, dar nu avem nici una. Ştiu, pare un paradox, iar eu par un mofturos imposibil, însă e cert că la nici unul dintre chioşcurile de difuzare a presei din Brăila ori Galaţi nu se găseşte vreuna dintre cele cinci reviste. Şi asta nu-i OK, pentru că revistele de gen par a fi o marfă exclusivistă care ajunge doar la cunoscători, la cei ultra-pasionaţi, la fani. Lipseşte în continuare o revistă de F&SF cu distribuţie naţională. Cu publicaţiile online lucrurile sînt diferite, dar, încet-încet, pe măsură ce se profesionalizează şi presa de pe internet, ar trebui să ne uităm la audienţă şi să vedem care este publicul care citeşte aceste reviste, iar editorii lor să fixeze strategii de promovare, astfel încît audienţa să crească. În ceea ce priveşte a doua întrebare, Robert Coller şi Dumitru Stătescu mi se par autorii de remarcat în ultima perioadă. Dar cred că a trecut deja mai mult de un an de la debutul lor.

Bebe Ionescu: Sînt un fan al revistelor pentru ca sînt un fan al prozei scurte. Idealul meu de revistă? 50% scriitori străini, 30% scriitori români, 9% critică, 8% ştiri F&SF şi 3% comentariul editorului.

Nicu Voicu: Consider *Sci-Fi Magazin* cea mai bună revistă pe hîrtie la ora actuală. O notă bună pentru *Nautilus* şi *Pro-Scris*, deşi cu mici îmbunătăţiri se poate şi mai bine.

Mugur Cornilă: În clipa în care se va rezolva cumva capitolul distribuţiei presei în România, care este un dezastru pentru orice editor de revistă, atunci vom putea vorbi, probabil, de o piaţă pentru revistele F&SF

tipărite. În condiţiile în care nu poţi să-ţi vinzi revista din cauza unor şmecheri care controlează această distribuţie şi nu din cauza conţinutului (bun sau prost), nici nu vom vedea pe piaţă mai multe reviste şi nu vom putea aprecia succesul lor. În afară de Sci-Fi Magazin, care se confruntă cu probleme importante din cauzele menţionate mai sus, Fiction.ro şi Helion sînt la nivelul de tiraje confidenţiale. Mai este loc, dar într-o altă societate românească. Iar revistele virtuale menţionate, deşi bune în conţinut, nu văd să aducă nici un profit, deci nu pot rezista decît subvenţionate (prin bani sau/şi contribuţii).

Concluzia mea: revista ideală ar fi una lunară care să cuprindă povestirile româneşti publicate în *Helion* şi *Nautilus* (cu mai mare atenţie la selecţie), articolele din *Pro-Scris* şi traducerile din *Sci-Fi Magazin*. Şi să arate ca *Fiction.ro*. Pînă la urmă, ele se completează una pe alta.

PS: Între timp, *Sci-Fi Magazin* şi *Fiction.ro* au dispărut din peisaj… Vestea bună: tocmai au apărut noi numere din *Helion* şi *Pro-Scris* (http://proscris.110mb.com).

•

Nr. 446, 23 octombrie 2008

[1] La jumătatea lui 2011 există *Helion* (lunar, online, uneori pe hîrtie), *Nautilus* (lunar, online), *Galileo* (trimestrial, pe hîrtie), *Gazeta SF* (lunar, online). Plus site-urile *Galileo Online* (revista-galileo.ro), *SRSFF* (www.srsff.ro) şi *SFera Online* (sferaonline.ro).

LITERATURA F&SF ÎN ROMÂNIA (3). TRADUCERILE

Întrebarea nr. 3: În general piaţa de carte merge pe traduceri. Ce autori proaspăt traduşi v-au atras atenţia? Ce autori consideraţi că ar mai trebui traduşi?

Bogdan Hrib: Piaţa merge pe traduceri pentru că autorii români sînt puţini şi nu scriu. Nu scriu pentru că nu pot trăi din scris sau nu au încredere că se poate trăi din scris… E un cerc vicios. Dintre autorii noştri: Richard Morgan şi Charles Stross. La RAO cred că Jordan este un succes. Nemira are doi monştri sacri: Martin şi King. Ar trebui traduşi mulţi, dar ar trebui să ştim dacă îi putem vinde!

Mihai-Dan Pavelescu: Mi-au „atras atenţia“ sub forma salutării traducerii lor: Neil Gaiman, China Miéville, Christopher Priest, Vernor Vinge, Peter F. Hamilton, Richard Morgan, Iain Banks. Există mulţi autori foarte buni care încă n-au fost traduşi.

George Lazăr: Ar însemna să-i înşir pe cei peste 50 de autori publicaţi în Sci-Fi Magazin pentru că, evident, ne-au atras atenţia şi nouă, după ce au atras mai întîi atenţia comisiilor de decernare a premiilor Hugo, Nebula, Locus. Sînt numeroşi autori consacraţi care au fost necunoscuţi publicului român. Nu pot menţiona doar cîţiva, fără să am sentimentul că i-aş nedreptăţi pe ceilalţi. Avantajul revistei faţă de a publica integral o antologie deja apărută în America, să zicem, este că selecţia o facem noi, şi o facem la sînge. Ca idee, dintr-o antologie de tipul Dozois extragem cel mult trei sau patru povestiri.

Cătălin Badea-Gheracostea: Vreau mai mult Greg Egan! China Miéville nu m-a prea convins, nici M. John Harrison. Probabil e vina mea, receptarea mea are o „enciclopedie iniţială” uşor retardată… Splendidă traducerea la prequel-urile *Dune*, culmea e că lectura originalelor a fost puţin dezamăgitoare. De asemenea, nu sînt un împătimit al literaturii fantasy, mea culpa. Îmi place fantasticul românesc şi cel non-anglo-saxon.

Liviu Radu: Gaiman, Zelazny, Martin, Bujold. Există o mulţime de autori mari, mai vechi, despre care la noi nu se ştie mai nimic: Andre Norton, Robert Bloch, Harry Turtledove. Philip K. Dick mai are multe cărţi bune de tradus.

Laurenţiu Nistorescu: Diagnosticul e discutabil pentru că, la drept vorbind, nu avem o piaţă funcţională nici în acest domeniu. Există o mare ofertă de traduceri, nu însă şi una de lucrări autohtone, deci nu putem pretinde că cititorul a decis că-i plac mai mult primele decît celelalte. Dincolo de asta, există o firească nevoie culturală de comunicare între culturi – motiv pentru care cred că editorii care promovează traducerile SF, F şi analoage ar trebui să-şi îndrepte atenţia şi spre literaturile estului european, desigur, fără să ignore marile literaturi.

Marian Coman: Joe Hill, Gaiman, VanderMeer, Miéville – dintre autorii deja traduşi. În plus, cred că editurile ar trebui (şi bănuiesc că asta fac) să stea cu ochii pe Hugo şi Nebula, dar şi pe celelalte premii de gen. Reprezintă un bun barometru pentru ceea ce ar putea merge pe piaţă.

Marian Truţă: Nici unul. Cred că sefeul mondial merge într-o direcţie greşită. Devine prea facil. Epicul tinde să înlocuiască analiza profundă a lumii. Sefeul din anii ’70 este mai preţios, din punct de vedere calitativ, decît sefeul contemporan. Îmi este greu să citesc mamuţi literari care nu îmi trezesc nici o emoţie. Din păcate, sefeul mondial se cam harrypotterizează. Mi-e dor de Stanislaw Lem. De Lino Aldani. De Gerard Klein. De Clifford D. Simak. De Cordwainer Smith…

Bebe Ionescu: Agonie şi extaz. Cam acesta ar fi peisajul traducerilor pe la noi. De la traduceri excelente la traduceri pe care nu le pot califica şi compara. În altă ordine de idei, toţi autorii traduşi recent sînt foarte buni, editurile neputînd să-şi permită un nivel mai scăzut!

Nicu Voicu: Dintre autorii proaspăt traduşi i-am remarcat pe Richard Morgan, George R.R. Martin, Egan, Vinge, Herbert& Anderson, Gaiman, Miéville etc. Alţi autori care ar trebui traduşi: John Varley, Pat Murphy, Michael Swanwick, Vonda McIntyre, Octavia Butler, Catherine Asaro, Elizabeth Moon, Gene Wolfe, Ian McDonald, David Marusek, Neal Stephenson…[1]

Sorin Camner: Apar autori noi, cu toate că încă n-am recuperat rămînerile în urmă în materie de SF. Este meritorie începerea publicării antologiilor lui Gardner Dozois la Nemira, ca şi publicarea anunţată a romanului *Illium* de Dan Simmons, la aceeaşi editură. De asemenea Peter F. Hamilton, publicat deja cu un roman de Tritonic, dar care are mai multe romane hard SF de calitate, Alastair Reynolds (seria *Revelation Space*)[2], Connie Willis (*To Say Nothing of the Dog*), David Brin (seria *Uplift*) sau Dan Simmons (*Hyperion*/*Endymion*)[3]. Toţi ar fi autori care s-ar bucura de

aprecieri. Nu pot uita, la Fantasy, cu toate ca nu sînt un mare iubitor al acestui gen literar, publicarea lui Gaiman (Tritonic), Jordan (RAO) şi Martin (Nemira). Ar fi foarte bine să se traducă şi seria Dark Tower a lui Stephen King[4]. Poate ar trebui să apară şi seria Alvin Maker a lui Orson Scott Card.

Mugur Cornilă: De mult timp imi doresc să-l citesc în româneşte pe Vernor Vinge, şi iată că a apărut la Nemira. Peter F. Hamilton, Orson Scott Card, Brian Herbert & Kevin J. Anderson, Richard Morgan sînt cîţiva dintre cei pe care vreau să-i menţionez. Fantasy citesc mai rar. Consider că se omite un lucru important: acela că sîntem mulţi, chiar foarte mulţi pasionaţi de science-fiction în generaţia decreţeilor. Am crescut cu Asimov, Klein, Anderson, Herbert, Silverberg şi alţi clasici şi nu prea avem alternative la fantasy, slipstream şi thriller. Concluzia ar trebui s-o tragă editorii.

Din răspunsurile de mai sus se poate contura o listă de autori bine primiţi de public. Ce mi-aş mai dori eu? Scott Lynch, Hal Duncan, Joe Abercrombie, John Scalzi, dar şi Harlan Ellison, Stephen Baxter, Ted Chiang sau antologiile tematice de la Tachyon (Slipstream, Rewired, Steampunk). Din cîte ştiu, o parte din „listele de dorinţe“ exprimate are şanse să apară în următorii ani pe piaţă.[5] De unde se vede că editurile cam ştiu ce vrea publicul… Aşa să fie.

•

Nr. 447, 30 octombrie 2008

[1] Dintre autorii pomeniți, care nu erau traduși la vremea aceea, Neal Stephenson a apărut pe piața românească cu *Snow Crash* (Leda, 2010).

[2] Din seria *Revelation Space* a apărut doar volumul *Cîinii de diamant. Zile pe Turcoaz* (Nemira, 2008 – nuvele).

[3] Între timp s-au tradus din Dan Simmons *Ilion* (2008) și *Olimp* (2010), iar din seria *Hyperion* au apărut *Hyperion* (2009) și *Căderea lui Hyperion* (2009), toate la Nemira.

[4] Seria *Turnul întunecat* a început să fie tradusă în 2009, la Editura Nemira. Pînă în vara lui 2011 s-au tradus primele patru volume: *Pistolarul*

(2009), *Alegerea celor trei* (2009), *Ținuturile pustii* (2010) și *Vrăjitorul și globul de cristal* (2011).

[5] Millennium Books a publicat trei romane de John Scalzi: *Războiul bătrînilor* (2010), *Brigăzile-fantomă* (2010) și *Ultima colonie* (2011). Iar în 2011 au mai apărut: *Minciunile lui Locke Lamora* de Scott Lynch (RAO), *Tăișul sabiei* de Joe Abercrombie și *Împărțirea la zero* de Ted Chiang (Nemira).

Articolul a avut parte de multe comentarii, din care extrag doar nume de autori doriți a fi publicați de editurile românești: Harry Turtledove (Iulian Iamandi); Glen Cook, *The Black Company* (Ygg) – au apărut primele două volume ale seriei, la Millennium Books: *Compania Neagră* (2010) și *Umbre stăruitoare* (2011); R.A. Salvatore, Glen Cook, David Gemmell, Patrick Rothfuss, Brian Lumley, Tim Lebbon, Douglas Clegg, Jim Butcher, David Eddings, Robin Hobb, Raymond E. Feist, Ramsey Campbell (Dark Wolf) – au apărut între timp Robin Hobb cu *Ucenicul asasinului* (2009), *Asasinul regal* (2010) și *Răzbunarea asasinului* (2011).

LITERATURA F&SF ÎN ROMÂNIA (4). LITERATURA ROMÂNĂ

Au fost publicaţi în ultima vreme mai mulţi autori români, unii dintre ei debutanţi. Putem vorbi de un reviriment în ceea ce priveşte literatura F&SF autohtonă? Ce autori noi v-au atras atenţia? Care dintre autorii „vechi“ s-au impus ca nume importante?

Bogdan Hrib: Reviriment?! Nu cred, doar nişte începuturi timide. Autorii români se sperie de idea de a scrie F&SF pentru că aceste genuri sînt încă – în subconştientul colectiv şi pe buzele criticilor – un fel de literatură de serie B. Autorii noi?! Cît de noi? Lazăr, Coman, Brînceanu, Gurgu… Toţi cu debuturi îndelung aşteptate. Din cei de… mijloc: Corn, Pîtea şi Liviu Radu. Despre cei „vechi” nu mai ştiu nimic…

Mihai-Dan Pavelescu: Nu cred că se poate vorbi despre un reviriment. Nu înţeleg în ce fel un autor „vechi“ s-ar (mai) putea impune ca nume important… decît poate ca o revelaţie după ani de mediocritate? Potrivit acestei definiţii, nu cred că s-a „impus“ cineva.

Horia Nicola Ursu: Nu reviriment, ci mai degrabă o maturizare. Efervescenţa publicistică sefistă (şi mă refer aici cu deosebire la *Jurnalul SF*) din prima jumătate a deceniului trecut a dat scriitori de duminică. Unii s-au ţinut cu dinţii de literatură, s-au încăpăţînat să publice şi, pe nesimţite, s-au apropiat de statutul de profesionişti (în sensul şchiop de la noi, nerentabil material, al profesionalizării). Dintre cei vechi, categoric Liviu Radu, Sebastian A. Corn, Radu Pavel Gheo şi Jean-Lorin Sterian. Iar Dan Doboş şi Marian Coman le calcă pe urme îndeaproape, deşi ei sînt încadrabili la promoţia post-milenială. Nume noi, cu reale şanse de a face o carieră literară, sînt destul de puţine; Roxana Brînceanu, Robert Coller, Dumitru Stătescu, probabil Aron Biro. Şi cam atît.

George Lazăr: Nu cred că putem vorbi de un reviriment literar SF. Am încercat să citesc mai multe dintre romanele SF semnate de autori români. Spun am încercat pentru că nu întotdeauna am şi reuşit să o fac, după ce am descoperit păcate fundamentale cum ar fi: grafomania manifestă, folosită pentru a masca stîngaci lipsa de idei, sau pastişa grosolană, sau intelectualismul snob care pune în dificultate cititorul,

arătîndu-i în mod premeditat cît e de deştept autorul. Toate astea vin în primul rînd din lipsa de cultură SF, deopotrivă a unor editori şi a unor autori, insuficient suplinită prin ceea ce s-a publicat deja la noi. Încă nu am întîlnit cărţi captivante, pe care nu le mai poţi lăsa din mînă pînă nu le termini, cu o acţiune veridică, scrise de autori români. În consecinţă, aceste cărţi au vînzări minuscule. O a doua consecinţă e refuzul frecvent al editurilor de a publica autori români. Însă, undeva, acest cerc trebuie spart.

Cătălin Badea-Gheracostea: Nu este un reviriment, ci o evoluţie normală. Chiar modelul „generaţionist" ar merge. Dintre optzecişti, Ovidiu Bufnilă şi Dănuţ Ungureanu încă ne pot face surprize. Cum am mai spus, cei în contact cu *JSF*-ul, inclusiv cei care l-au urît, cei care învăţau să scrie în anii '90, după 10-15 ani confirmă. Roxana Brînceanu este cel mai bun debut în ultimii trei ani. Ana-Maria Negrilă a confirmat în roman ce ştiam din povestiri, că scrie bine. Florin Pîtea – şi mai bine. Liviu Radu şi Sebastian A. Corn sînt cei mai importanţi. Ultimul a devenit într-adevăr un scriitor al literaturii române mari, a ieşit, prin valoarea dovedită repetat, din înţărcuirea impusă de cei ce gîndesc în antinomia „SF-mainstream".

Liviu Radu: Apariţia unor edituri care publică autori români (Bastion, Tritonic) a dus la un reviriment, care se va manifesta ca atare cam peste doi, trei ani. Dacă aceste apariţii vor fi consecvente şi vor impune nume, vor crea o piaţă, atunci vom putea vorbi de un reviriment. Deocamdată au fost autori care meritau publicaţi de mult, cunoscuţi din reviste. Nume noi, apărute subit, care să se impună, nu prea sînt. Dintre cei „vechi", Corn şi Gurgu s-au impus definitiv (dacă mai era nevoie).

Bebe Ionescu: Eu consider că marele reviriment e acela că scriitorii au o altă optică, au început să lupte ca să fie publicaţi, nu mai aşteaptă „plîngînd" să îi caute editorii pe ei! Editurile publică români sau chiar serii de români (Tritonic, Bastion) şi pentru aceasta toată stima, avînd în vedere că la ora actuală să publici un autor român e o loterie în care premiile mari au fost deja date. Nu pentru că nu ar exista valoare, ci pentru că nu avem masa de cititori care să accepte această valoare. Liviu Radu, Florin Pîtea, Sebastian A. Corn, Ana-Maria Negrilă, Ana Veronica Mircea, Costi Gurgu, Roxana Brînceanu în SF, Oana Stoica Mujea, Liviu Radu, Ona Frantz în fantasy şi bobocii George Lazăr & Ciprian Mitoceanu sînt nume de la care aştept noi titluri.

Mugur Cornilă: Un articol interesant al scriitoarei Judith Berman, intitulat „Science-fiction fără viitor" (publicat în 2006 la RoSF.ro), pune pe

tapet imposibilitatea scriitorilor actuali de science-fiction de a-şi imagina altceva dincolo de o posibila apariţie a Singularităţii şi dificultatea cu care aceştia găsesc, pentru scrierile lor, elemente speculative esenţiale. Totuşi, aceştia au descoperit o portiţă, refugiindu-se, prin slipstream, în speculaţii realizate la graniţa dintre diversele genuri, amestecîndu-le şi stimulînd (forţînd) o perceptie de tipul multivers literar. Revirimentul literaturii SF&F din România cred că ar trebui să se petreacă într-un astfel de context. O încearcă timid (sau aşa mi se pare) Marian Coman, prin povestirile lui. Dar cred că i-ar trebui ceva de mai mare întindere. Sebastian A. Corn pare mult mai aproape de deziderat prin noua sa carte, *Vindecătorul*. Totuşi, nu avem universuri solid imaginate, de tipul *Wheel of Time*, *Dune*, ţinutul *Narnia* sau *Middle-Earth*. Şi ar trebui să ne gîndim puţin la motivele pentru care nu se întîmpla acest lucru. În rest, toate-s vechi şi noi sînt toate. Nimic cu adevărat în forţă, nimic care să zguduie piaţa.

Se pare că ideea generală, desprinsă din răspunsuri, nu este de reviriment, ci mai degrabă de evoluţie normală. Aşa să fie! Mai vorbim după Gaudeamus.

•

Nr. 449, 13 noiembrie 2008

LITERATURA F&SF ÎN ROMÂNIA (5). PREMIILE

Consideraţi necesară apariţia (şi permanentizarea) unor premii acordate de către fani literaturii de gen? Existenţa acestora ar trebui să fie legată neapărat de o convenţie naţională?

Bogdan Hrib: Bineînţeles că mi-aş dori mai multe premii. Unul al profesioniştilor şi altul al fanilor, dar cum nu avem nici unul… Nu-mi dau seama ce ne lipseşte. Cred că un pic de toleranţă. Şi probabil că avem orgoliu în exces! Şi încă ceva: nu ştiu dacă specia „cititor profesionist“ există la noi, în România… Cîteodată, am senzaţia că cititorii vor să fie editori în locul nostru!

Mihai-Dan Pavelescu: Ar fi utile (nu neapărat necesare), însă probabil că recunoaşterea/acceptarea lor la nivel naţional nu se va realiza.

Cătălin Badea-Gheracostea: Este imperios necesar ca SF-ul, fantasticul românesc, să aibă un feedback de la publicul român. E greu, şi premiile acordate de către specialişti – Vladimir Colin, ca exemplu – încă nu sînt anuale şi depind mult prea mult de sponsorizări, mai ales dacă îşi păstrează setul clar de principii valorice. Un premiu al fanilor ar fi mai liber, iar criteriul „place/nu place masei“ ar fi primordial. Ceea ce lipseşte nu este o convenţie SF, nu este întîlnirea într-o sală, undeva prin ţară, a unui număr aleatoriu de fani, ci o procedură clară, transparentă, de vot electronic care nu poate fi manipulată.

George Lazăr: Da şi da. Atît cît ne vor permite resursele, intenţionăm să oferim chiar noi asemenea premii, care credem că ar trebui să fie şi consistente, pe cît e posibil. Evident, sîntem dispuşi să ajutăm sau să cosponsorizăm. Este nevoie şi de o convenţie naţională. Şi aici, ne oferim să fim gazde. Legitimarea prin premii şi printr-o convenţie naţională a scriitorilor ar aduce acel reviriment dorit în literatura SF autohtonă. Editurile nu ar mai fi nevoite să parcurgă singure etapele de selecţie, pentru că aceasta ar fi deja făcută.

Liviu Radu: Dacă nu există convenţii reale, atunci premiile naţionale n-au nici un fel de relevanţă. Un premiu naţional trebuie să exprime o opinie naţională.

Laurenţiu Nistorescu: Avem nevoie, în egală măsură, de un sistem naţional al premiilor „de critică“ şi de unul „de public/de fandom“, care să se completeze unul pe altul, ceea ce presupune, cu absolută necesitate, o convenţie naţională, care să dea greutate şi atîta obiectivitate pe cît este posibil unor premii de fandom (iar acest fandom nu trebuie să-şi refuze exigenţa critică) şi, respectiv, să asigure audienţă unor premii de critică.

Marian Coman: Sînt multe motive pentru care existenţa unor premii pentru literatura imaginarului din România este absolut necesară. De la încurajarea autorilor pînă la promovarea acestora şi a literaturii F&SF româneşti ori pînă la stabilirea criteriilor de reprezentativitate pe plan extern, la convenţiile mondiale ori europene, multe s-ar putea lega de asemenea premii. Ideală, din punctul meu de vedere, ar fi existenţa a două categorii de premii: unele acordate în urma votului fanilor, al cititorilor, şi altele oferite în urma deliberării unui juriu format din profesionişti – mă refer la editori, scriitori deja consacraţi, critici literari. Ca să răspund şi la a doua întrebare, nu cred că aceste premii ar trebui acordate neapărat în cadrul unei convenţii naţionale, dar ar fi frumos dacă lucrurile s-ar întîmpla aşa.

Marian Truţă: Şi da, şi nu. Premiile pot răsplăti efortul unui autor. Premiile fanilor pot arăta editorilor tendinţa pieţei. Dar, în momentul în care piaţa doreşte subproducţii şi lucruri facile, atunci premiile respective ar fi, mai bine, deturnate către Greenpeace.

Bebe Ionescu: Ar fi un lucru firesc. Astfel de premii ar fi stimulative (mai mult moral!). Ceva onorific, desigur. Cu reguli cît mai simple, explicate dinainte (bineînţeles, totul pe Net), şi mai ales cu obligaţia ca toate revistele de gen să publice rezultatele, indiferent de cine cîştigă (ai noştri sau ai lor!). Cît despre o convenţie naţională, nu ştiu ce să zic. Cîţi oameni credeţi că putem să adunăm la aşa ceva?

Nicu Voicu: Da şi iar da, deşi mă îndoiesc că ar mai exista pe lumea asta cineva care să fie ca un Superman şi să se înhame la acest lucru. Oricum, mult succes!

Sorin Camner: Premiile, da, ar fi necesare, cu condiţia să se acorde numai unor lucrări care să merite să fie premiate şi numai atunci cînd astfel de lucrări apar. Premii care să fie acordate indiferent cui şi pentru orice, doar din dorinţa de a avea premii, nu cred că ar fi necesare.

Mugur Cornilă: Nu ştiu cît de necesară este generarea unor premii acordate de fani, din simplul motiv că nu mai avem, în acest moment, un

fandom. Cel puţin unul clar conturat. Poate o serie de topuri ale cititorilor – da, aşa ar merge. În plus, nu ştiu cîte edituri ar putea susţine permanentizarea unor astfel de premii, pentru că, din principiu, acestea nu publică autori români de gen. Or, dacă nu alimentezi piaţa cu cărţi specifice, cărţi care să se bată între ele pentru un loc în inima (şi în biblioteca) cititorilor pasionaţi, ajungem iar la situaţia în care singurele trei-patru titluri apărute pe piaţă sînt votate, în ordinea valorii mai mult sau mai puţin reale, de o mînă de oameni, în general cunoscuţi şi prieteni. Dacă vorbim de o serie de premii specializate, asta este o cu totul altă poveste; pot fi create numeroase oportunităţi, aşa cum încearcă acum Nemira cu concursul „Nautilus". Premiile fanilor ar putea apărea numai după ce se reiterează moda convenţiilor (nu neapărat naţionale) – convenţii care ar putea deveni adevărate motoare de propulsie pentru SF, fantasy sau orice altceva, generatoare de piaţă, fani, interes şi, cel mai important, entertainment de calitate.

Cam astea au fost răspunsurile. Mie, existenţa unor premii ale fanilor mi se pare esenţială atît pentru autori, cît şi pentru editori. Doar aşa putem afla ce-şi doresc cititorii. Aceste premii pot fi sau nu legate de nişte convenţii naţionale, dar tare mi-ar plăcea să revenim şi noi la o stare (de normalitate) în care, o dată pe an, să celebrăm printr-o convenţie naţională literatura F&SF.

•

Nr. 452, 4 decembrie 2008

LITERATURA F&SF ÎN ROMÂNIA (6). EXPORTUL

Consideraţi că avem autori/cărţi care ar merge la export? Dacă da, care sînt aceştia/acestea?

Bogdan Hrib: Da, avem autori (noi cei de la Tritonic) care ar merge la export. Ei sînt Roxana Brînceanu (dacă o mai convingem să continue *Sharia*!), Costi Gurgu cu *Reţetarium*, Marian Coman cu *Testamentul de ciocolată* şi ultimul, dar nu cel din urmă, Liviu Radu cu trilogia *Waldemar*.

Horia Nicola Ursu: Avem autori care ar putea avea succes „afară”. Nu mulţi, dar buni. Ona Frantz, cu *Sfîşierea*, ar fi o candidată bună pentru oricare dintre editorii de dincolo de ocean; cu un traducător bun, cartea ar avea sigur succes la unul dintre cei mari, Tor sau Del Rey. Marian Coman, cu *Testamentul de ciocolată*, s-ar potrivi de minune pentru un small press (de altfel, există deja o tentativă de export pe cale de finalizare) axat pe „ciudăţenii”: New Weird, fantastic etc. Dan Doboş, cu *Abaţia* lui, ar fi un alt posibil „bun de export”, l-aş vedea lesne publicat de DAW, de pildă, editori proeminenţi de science fantasy; sau la Baen Books, mari amatori de serii epice.[1] Pe Roxana Brînceanu cu *Sharia*, aş încerca să o vînd celor de la Pyr Books sau celor de la Solaris, care-s parcă mai înclinaţi spre cărţi cu o acţiune dinamică; dar mai întîi aş convinge-o pe Roxana să se-apuce de scris la una sau chiar două urmări.

Cătălin Badea-Gheracostea: Toţi premianţii „Vladimir Colin” se pot exporta cu romane. Încă alţi 25 de autori cu proze scurte.

George Lazăr: Lipsit de modestie, aş menţiona numai romanul meu, *America One*, apărut la editura Tritonic, ca bun de export. În acest sens l-am şi scris. La fel voi face şi cu celelalte.

Liviu Radu: Nu prea. *Abaţia* de Dan Doboş, *Sfîşierea* de Ona Frantz, *Reţetarium* de Costi Gurgu şi cam atât.

Laurenţiu Nistorescu: „La export merge orice”, spun exportatorii din economie şi, dacă judecăm prin prisma faptului că industria traducerilor de la noi importă, de asemenea, orice (cu sau fără valoare, cu sau fără originalitate, cu sau fără bună traducere), înclin să le dau dreptate. Rămîne să stabilim ce dorim cu acest export cultural: cîştig financiar? – e posibil, dar costă, ne obligă să creăm o industrie culturală; notorietate, pentru

autorul/ gruparea/editura în speţă? – iarăşi e posibil, dar trebuie să ne pregătim instrumentele; pretext de turism cultural? – e posibil şi asta, dar mă îndoiesc că vor fi mulţi care să considere că mai merită. Aş adăuga, în loc de concluzie: faptul că ne punem asemenea probleme arată, iertaţi-mi clişeul, că sîntem pe drumul cel bun. Problema este că, în SF, un asemenea drum este întotdeauna multidimensional – ca şi capcanele presărate pe traseu.

Marian Coman: Cred că ceea ce a făcut Horia Nicola Ursu editînd antologia de proză fantastică românească *Millennium Est* pe care a lansat-o şi a vîndut-o în Franţa este un lucru remarcabil şi demn de urmat, poate la o scară mai mare. Vrem să ne cunoască cititorii, autorii, editorii din alte ţări? Poate ar fi cazul să le dăm prilejul. Da, cred că avem autori care "ar merge" afară şi cred că astfel de antologii ar putea fi o carte de vizită excelentă. Ona Frantz, Doru Stoica, Michael Haulică, Liviu Radu, Sebastian A. Corn, Lucian Merişca, Costi Gurgu, Cătălin Sandu sînt nume de scriitori pe care, dacă aş fi agent literar sau editor, aş încerca să-i promovez pe pieţele de carte din alte ţări.

Marian Truţă: Cred că Sebastian A. Corn a prins cel mai bine algoritmul de generare de text SF care ar merge, eventual, la export. Şi Dan Doboş. Dar asta nu este o dovadă că avem SF de calitate atîta vreme cît sefeul mondial se află, după părerea mea, pe un drum greşit.

Sorin Camner: Aici îmi este greu să mă pronunţ, poate că da, poate că nu, nu poţi exporta doar de dragul de a te lăuda că ai titluri tipărite peste hotare. Ar trebui să fie şi vandabile. Cum aşa ceva este destul de dificil…. nu mă pronunţ.

Bebe Ionescu: Nu văd scriitori români tipăriţi în ediţie de masă, mai ales în spaţiul anglo-saxon. Cînd un scriitor de gen va avea tiraje cît Paler sau Cărtărescu ne vom putea gîndi să îl exportăm. „Dincolo" este foarte greu, nu ajunge doar valoarea, există o adevărată industrie şi chiar şcoli unde înveţi ce şi cum să scrii. Dar vă rog frumos! Hai să-i publicăm şi să-i impunem pe scriitorii români în România, cred că ar fi cei mai fericiţi.

Nicu Voicu: Marian Coman – *Testamentul de ciocolată*, George Lazăr – *America One*, Liviu Radu – *Waldemar*…

Mugur Cornilă: I-aş putea lua în considerare, momentan, pe Dan Doboş, George Lazăr, Liviu Radu, Ana-Veronica Mircea şi Sebastian A. Corn. Poate şi Mihaela Cogălniceanu, o apariţie nou-nouţă în peisajul literar. În mod sigur mai sînt şi alţii, dar am încercat să răspund spontan,

fără să stau să mă gîndesc prea mult. Cred că scriitorii care îţi vin în minte fără efort contează destul de mult într-un peisaj cultural, de orice „gen” ar fi acesta. Nu vreau însă să uitaţi de ceea ce a creat, la un moment dat, Mihail Grămescu. Din punctul meu de vedere, *Phreeria*, o bijuterie de carte, ar putea fi oricînd publicată în America.

Din răspunsuri s-au detaşat cîteva nume „exportabile“: Dan Doboş, Sebastian A. Corn (publicat deja în Serbia), Ona Frantz, Liviu Radu, Costi Gurgu (care va avea o povestire în antologia *Ages of Wonder* editată de Julie Czerneda, cu dată de apariţie martie 2009, dar pe el l-am exportat deja cu totul), George Lazăr, Roxana Brînceanu, Marian Coman, Mihail Grămescu, Lucian Merişca (a cărei povestire, publicată anul trecut în antologia *The SFWA European Hall of Fame* editată de Katherine & James Morrow i-au adus laude în presa americană)… Numai că ne trebuie mai multă hotărîre. Sau un strop de iniţiativă, cum ar fi încercarea pe care o face Millennium Press de a produce o antologie de proză SF românească pentru o editură americană, în proiect fiind implicaţi şi doi antologatori din ce în ce mai activi şi mai apreciaţi, Ann şi Jeff VanderMeer[2], sau chiar amintita antologie *Millennium Est* (apărută anul trecut la aceeaşi editură), în limba franceză.

Şi cu asta, dragi cititori, „anchetaţii“ vă spun la revedere.

•

Nr. 453, 11 decembrie 2008

[1] *Abația* a apărut în varianta engleză, *The Abbey*, în iulie 2010 la o editură mică din SUA, Better Karma.

[2] Din păcate, un alt proiect rămas pe drum… Dar, cum se spune, n-au intrat zilele-n sac.

IMPLOZII, IMPLOZII, IMPLOZII!

Numărul 3-5 pe 2008 (iunie – octombrie) al revistei *Helion* suferă de toate bolile revistelor întîrziate, între care cea mai gravă este apariţia, între timp, a altor publicaţii (cărţi) în care o parte din texte se regăsesc, astfel că, atunci cînd apare şi mult-întîrziatul număr de revistă, textele respective sînt deja ştiute de cititori. Aşa se întîmplă cu povestirie lui Lucian Merişca şi Enrique Anderson Imbert, apărute între timp în volumele *Vincent & Karlenstein* şi *Cartea de magie*, ambele lansate la Gaudeamus, cu un articol de Mircea Opriţă, introducere la volumul *Cronici de familie*, apărut între timp… Un caz aparte este povestirea lui Dănuţ Ungureanu „Noaptea, în oraş, fără părinţi“, apărută în vară, incomplet (dintr-o eroare de tehnoredactare) în volumul *Basme geostaţionare*. Se mai întîmplă atunci cînd revista este tipărită de o editură şi are şi rolul de a promova cărţile acesteia.

Dar să vedem ce conţine proaspătul număr al *Helionului*, care are un sumar bogat, ca întotdeauna, adunînd laolaltă, în cele 112 pagini, proză, articole, recenzii.

Editorialul „Magna cum laude“ dulce-metaforic-poetizat al lui Cornel Secu, un omagiu adus lui Cornel Robu, la împlinirea vîrstei de 70 de ani. Preferabil celor încruntate şi belicoase care n-au făcut bine nimănui…

Silviu Genescu – „Stop cadru“. O povestire care pleacă serios, continuă la fel de sobru şi „ştiinţific“, chiar dacă miza astrofizicianului Marian Dănoiu e să calculeze numerele cîştigătoare la loto. Dar se termină cu un banc… haios construit, însă nu văd legătura cu restul textului. Metehne optzeciste…

Andrei Gaceff – „Evidenţa unor promenade“. Ei, uite o proză faină, faină, cu paragrafe excelent scrise, cu o lume populată cu zeci de personaje pitoreşti, construite din cîteva linii, cu o curgere continuă… dar din care n-am înţeles nimic. N-am înţeles înţepenirea unor personaje în dreptul pereţilor, n-am înţeles ciclicitatea unor tablouri – să fi fost personajul principal mort? Chiar şi aşa… Ce dacă? Ce-a vrut povestea asta de la mine? E clar, Gaceff ştie să scrie, are cuvinte în pix – e, probabil, şi motivul pentru care îl întîlnim aproape în fiecare număr al revistei, fiind unul dintre cei mai valoroşi tineri prozatori promovaţi constant de Helion, dar… Trebuie să mai

aibă şi ce povesti (aşa cum, de atîtea ori, a avut şi am menţionat asta cînd am mai scris despre povestirile lui). De data asta însă… nope. I-au ieşit doar paragrafele, nu şi întregul.

Lucian Merişca – „Interferenţe (prea tîrziu)". Finalul e aşa: „deci scuză-mă, dar asta e chiar cea mai mare tîmpenie! / – Nu vă grăbiţi, spune Vincenţiu sau Vincent, aşteptaţi să v-o citesc pe următoarea!" OK. Cum zici tu. Dar mai bine îţi publicau o povestire…

Lucian-Vasile Szabo – „Mergem în permisie, în permisie, în permisie…". Par a fi frînturi de jurnal lipite una de alta într-un joc temporal. Nu seamănă a poveste, n-are un „ce" de dezvăluit, o idee care să te surprindă, măcar în final, ca o poantă din povestirile optzeciste. Au publicat-o, probabil, pentru că în ea apar numele unor cenaclişti timişoreni… S-au nemurit şi ei oleacă.

Maria Popescu Butucea – „Drum fără întoarcere". O încercare timidă, de fată care vrea să scrie SF, dar fără să aibă vreo aplecare nici spre *science*, nici spre *fiction*. O însăilare pseudo-poetică de pre-începătoare. „Iubitul meu mă aştepta cuibărit într-o cochilie albastră. Nu ştiam dacă va veni la bază. Mă însoţea o fiinţă albă, cu un pachet de gînduri sub braţ". Despre ce scrie autoarea? Despre un experiment, chestii luminice, supraluminice, oameni-undă… „Ca un şarpe de aer mă sugrumă, iar eu mă înfăşor în el cu toate emanaţiile mele… bateriile luminice sînt aproape să cedeze!! implozii, implozii, implozii!" Laborator-laborator (este titlul rubricii de proză românească), dar ar trebui să mai şi obţină ceva, laboranţii ăştia!

Mircea Opriţă – „Radiografia momentului actual". Aşa cum spuneam, este introducerea la volumul *Cronici de familie*, o incursiune în SF-ul românesc de după anul 2000. Un text în care, aşa cum ne-a obişnuit, Mircea Opriţă reuşeşte din nou să spună, în cîteva pagini, foarte limpede, cu o deosebită ştiinţă a exprimării concise şi atotcuprinzătoare, dar şi polemice în raport cu alte luări de poziţie pe acest subiect, cum stă treaba cu noii autori români de SF, dar, în acelaşi timp, văzînd momentul actual ca o etapă a unei evoluţii. „Pentru alţii nu există literatura actuală, decît sub formă de exerciţii fără importanţă, nerecunoscute de mai vechile cutume de lectură. Ce să mai vorbim, atunci, de SF-ul actual? La întîlnirea cu acesta au venit şi mai puţini, iar cine nu-l cunoaşte n-are ce că *recunoască*." Cîteva concluzii? „SF-ul, am mai spus-o, nu este un gen pur"; „una dintre tendinţele sale, aceea de a se sincroniza cu SF-ul mondial"; „Concluzia e tot mai limpede: SF-ul românesc actual nu este produsul unei singure generaţii" etc. De citit

volumul lui Mircea Opriţă, ca parte integrantă din *Istoria anticipaţiei româneşti*, chiar dacă istoricul literar cedează întîietatea criticului.

Un articol excelent scrie Cornel Robu, „What if?… Ce-ar fi fost dacă?…“. Ucroniile la „ei“, la noi, autori, cărţi, idei, istoria subgenului, de la începuturi pînă azi. De citit musai.

Avem şi un interviu, luat în vară, la Timişoara, cu ocazia lansării antologiei *New Weird* în prezenţa editorilor americani Ann şi Jeff VanderMeer. Despre cum îşi scrie Jeff romanele, despre cum lucrează Ann la revista *Weird Tales*, despre cum cei doi fac, împreună, antologii. Doar un citat: „Cînd citeşti antologii… e ca şi cum ai citi reviste. Dar, în cazul revistelor, poţi îngriji generaţia următoare de scriitori, pentru că îi poţi descoperi la o vîrstă fragedă şi poţi vedea progresul lor“. Încă un material de citit neapărat.

Concluzia? Un număr dezamăgitor pentru fani, dar am precizat şi condiţiile în care a fost scos, s-a lucrat la el toată vara, astfel încît unele materiale au devenit superflue.

•

Nr. 454-455, 18 decembrie 2008

2009

RĂZBOIUL REGINEI

A fost lansat la Gaudeamus romanul *Războiul reginelor*, de Oana Stoica-Mujea (Tritonic, 2008). Pe copertă scrie Cartea I (se pare că *Dinastiile* va fi o serie lungă, cu nouă cărţi), iar la sfîrşitul acesteia cititorul îşi dă seama că, de fapt, i s-a servit doar jumătate de roman. E treaba editurii că a rupt cartea în două, dar cum rămînem cu cititorii, amăgiţi cu doar jumătate de produs? E corect să-i lăsăm trei luni să aştepte pînă vor vedea finalul? Se zice că volumul doi ar apărea prin martie.

Care este povestea reginelor?

Regina elfilor este capturată de Regele Ceasornicar şi, în timpul detenţiei, dă naştere unei fete, Yassuna. Cînd deţinuţii sînt eliberaţi regina îşi pierde copila, care este găsită de o femeie din satul Ziar'. Creşte împreună cu oamenii, conştientă că nu este asemenea lor, şi, cînd i se află originea, trebuie să fugă. O face, dar nu înainte de a se răzbuna, stîrnind o furtună în care piere tot satul. În drumul ei spre ţinutul elfilor întîlneşte alte regine şi alţi regi care domnesc peste pitici, peste zîne, peste elpizi (fiinţe de ceaţă) etc. În fiecare regat reginele (regii) au a se lupta cu intrigile de la curte, au proprile necazuri, dar toţi vor s-o ajute pe mica elfă să ajungă la ai săi, în speranţa unei alianţe viitoare. Apar şi tinerii Samin şi Beor, care se îndrăgostesc pe rînd de ea. Cei doi (la fel, copii pierduţi şi găsiţi) par a avea şi ei destine deosebite. Cu Samin ne lămurim spre final cine este, probabil şi despre originile lui Beor vom afla veşti surprinzătoare în partea a doua.

Acest prin volum se încheie cu Yassuna pe drum, mergînd către ţinutul elfilor, deşi capitolul final îi aparţine lui Samin care-şi găseşte rostul. Greşit, dar greşeala nu-i aparţine autoarei, ci celui care a tăiat cartea în două. Ar fi fost mai nimerit s-o facă după un capitol în care Yassuna să fi ajuns undeva, pentru că ea este personajul principal.

Şi dacă am vorbit despre Yassuna, să vorbim despre personaje. Cam schiţate (să nu uităm totuşi că nu avem în faţă o carte întreagă, aşa că orice vom spune despre dezvoltarea personajelor şi a plotului va fi ca şi cum ne-am grăbi să tragem concluzii fără să citim cartea pînă la capăt), de-abia aflăm ce probleme au şi ce au de gînd să facă pentru a şi le rezolva. Doar Yassuna prinde viaţă cu adevărat. În cursul călătoriei spre ţinutul elfilor ea află din ce în ce mai multe despre ea, atît despre cine este cu adevărat, cît şi

despre puterile pe care le are, despre ce înseamnă să fii elf, ba mai mult, să fii regina elfilor. Cea mai reuşită parte a cărţii este spre final, sînt trei capitole cu lecţiile reginei elfe. Acolo Oana Stoica-Mujea arată că ştie să scrie, ştie chiar să construiască un personaj. Transformarea Yassunei dintr-o fată oarecare, fără identitate, într-o elfă învăţînd, eliberîndu-şi capacităţile supranaturale ale neamului său ajută mult cartea, îi dă substanţă şi te face să gîndeşti că autoarea de-abia s-a încălzit în primele 200 de pagini, ce e mai bun abia urmînd… Păcat că volumul se încheie şi, cum spuneam, trebuie să mai aşteptăm trei luni pentru a ne convinge că aşa e sau, dimpotrivă, a fost doar un foc de paie.

Ce i-aş reproşa autoarei?

Descrierile. Aproape fiecare capitol începe cu o descriere de natură în care se aude trilul păsărilor, vîntul care vuieşte, razele soarelui (sau ale lunii), rîurile, iarba… Sînt descrieri copilăreşti, de compunere de clasa a VI-a, şi prea multe, prea la fel. E obositor, plictisitor (prin repetiţie) şi, de multe ori, fără rost.

Alternarea planurilor. Sînt multe personaje, multe regate, mulţi regi şi multe regine care interferează şi, uneori, cînd un fir narativ se reia, aceasta se întîmplă la prea mare distanţă (cîteva capitole mai încolo) şi cititorul nu mai ştie în care regat rămăsese personajul respectiv, cine e regele la care se face referire. Nu era rău dacă la prima apariţie a regelui în capitol s-ar fi precizat şi numele lui. Ar fi ajutat cititorul să se repună pe hartă. Şi, apropo de hărţile care, de regulă, însoţesc un roman fantasy cu multe personaje şi multe locuri. Bună ar fi fost o hartă a ţinuturilor, ba chiar şi o listă de personaje la care să apeleze cititorul atunci cînd simte că s-a pierdut în peisaj.

Ce e cel mai grav (dar vina o împarte cu redactorul cărţii, Carmen Vasile) este o problemă (mare problemă!) care se cheamă limba română. Virgule între subiect şi predicat, cuvinte puse aiurea (de fapt, vorbim de improprietatea unor termeni folosiţi) gen *neîndreptăţită* în loc de nedreptăţită, *tapat* în loc de tapetat etc.

Cuvinte scrise greşit – *ultimile*, *pîntecul*, *înnecăcios*, *în colo*, *nu-ţi fă griji*, *dedesupt*, *neânfricată* (dacă tot folosim scrierea cu â, măcar să-i cunoaştem regulile!), *copii* în loc de *copiii*, „deciziei *ce* o vei lua“ (cu „pe care“ atît autoarea, cît şi redactorul au o problemă).

Pluraluri inventate (şi nu ca figură de stil): *naie* (pentru nai), *cocoşi* (pentru cocoaşă), *năluce* (pentru nălucă).

Folosirea regulilor DOOM 2 fără a le cunoaşte: dacă pentru *niciun*, *nicio* e simplu, pentru *o dată*/*odată* e ceva mai complicat.

Din loc în loc, se vede că fraza a fost reformulată de redactor, dar au mai rămas şi urme ale vechii formulări, aşa că mai mult rău a făcut textului. Tot intervenţia redactorului a dus şi la asta: „înainte de-a porni vîntul să vuiască iar ploaia să coajă".

Ce laude i-aş putea aduce autoarei? Una singură: are o extraordinară capacitate de a inventa poveşti. Ceea ce este esenţial pentru genul (fantasy) pe care şi l-a ales. Dar numai asta nu-i de ajuns. Oana Stoica-Mujea are de ales una din două: ori îşi găseşte pe cineva care ştie să scrie, să-l ia coautor (sau doar să-i fie „negru", să-l plătească să-i rescrie cărţile), ori să aibă noroc de un redactor bun, de o editură care să creadă cu adevărat în ea şi să angajeze un redactor cu oarecare talent literar şi cu multă, multă ştiinţă a limbii române. Cred că în condiţiile astea Oana Stoica-Mujea ar putea fi un autor de succes pe piaţa F&SF românească.

•

Nr. 456, 8 ianuarie 2009[1]

[1] De la acest articol mi s-a tras titlul sub care defilăm. Pe blogul autoarei s-a stîrnit o adevărată furtună printre fani, iar în comentariile lor a apărut numele Torquemada. Deci nu recunosc nimic, nu sînt nici Torquemada.

PRO-SCRIS, NR. 4/2008

De la o vreme, revista electronică *Pro-Scris* (http://proscris. 110mb.com)[1] are o nouă înfăţişare, seamănă mai mult a blog. Asta nu-i rău, comentariile cititorilor sînt binevenite oricînd. Reversul medaliei este că nu mai e clar sumarul pe număr. Astfel, numărului 4/2008 i se adaugă ştiri, anunţuri, articole chiar, postate ulterior şi care fac cititorul să nu mai ştie care a fost exact sumarul numărului. Poate că adăugarea în meniu a unei rubrici de ştiri/noutăţi ar putea rezolva problema.

Să intrăm în sumar, aşa cum se prezintă el:

Tema secţiunii Pro-Puneri este *Aşa scrieţi voi*. Cîteva articole despre cine scrie, cum scrie, despre ce… şi întrebarea care răzbate uneori printre rînduri „de ce?". Cătălin Ionescu („Cum/cine ar trebui să scrie?") pleacă de la articolul despre critica literară din Wikipedia (varianta în limba română), întrebîndu-se cine scrie acest articol, de ce îl scrie aşa, ajungînd apoi şi la critici, cine sînt ei şi ce vor, şi la impactul criticii asupra cititorilor „de rînd". OK, n-ar trebui ca Wikipedia să fie scrisă de „băieţii de cartier", dar cum să-i faci pe cei care chiar au ceva de spus să participe al acest proiect? În fond, cei care au ceva de spus preferă s-o facă la locul lor de muncă, adică în revistele literare. Cum, de altfel, o face şi Cătălin Ionescu. De ce nici el nu face asta în articole pentru Wiki? Îşi răspunde singur în finalul articolului, într-un post scriptum: *chiar crezi că merită?…*

Györfi-Deák György – „«Elogiul» comentatorului suprem". Un tablou distopic al culturii române după 1989, încheiat cu „Astfel, o parte dintre tinerii critici, membri ai unei tagme cîndva temute şi respectate, s-au reprofilat şi au devenit comentatori literari. Ce este comentatorul literar?". Iar sentinţa autorului este că „La ora actuală, comentariul literar reprezintă culmea succesului facil în atît de desconsideratul domeniu al artei cuvîntului scris. Comentatorul de profil s-a instaurat ca prădător suprem pe un teritoriu din care a eliminat sistematic orice concurent, orice opinie critică avizată (…)". Cam dur, nu? Poate sînt comentatori şi comentatori… Concluzia lui Györfi-Deák: comentatorii sînt vremelnici, criticii sînt eterni. Ei, nu toţi criticii sînt eterni, aşa cum nu putem şti dacă nu cumva vreunul dintre comentatorii de azi va face pasul spre „operă" (deşi, e drept, puţin probabil). Bine, şi? De ce să-i blamăm (la grămadă) pe comentatorii apăruţi

în ultima vreme, în special pe net (nu prea văd cum se poate elimina concurenţa de pe o piaţă în plină creştere – şi mă refer aici şi la revistele clasice, şi la internet). În fond, fiecare astfel de comentator are un public al lui, inclusiv comentatorii de la Pro-Scris. Important e ca noi, cititorii, să avem de unde alege.

Mircea Opriţă – „Exerciţiul critic". „Dorinţa autorilor de literatură SF de a fi băgaţi în seamă şi trataţi colegial de *mainstream*-ul cultural este, presupun, tot atît de veche ca însăşi preocuparea lor pentru un asemenea tip de creaţie." De aici pleacă Mircea Opriţă. şi de la ideea unui funcţionar sovietic ca despre SF să scrie cei care îl produc, idee ce a prins, ba chiar am văzut-o aplicată şi prin părţile vestice ale lumii. „revistele SF şi-au format şi acolo critici proprii, dispuşi să înghită pe nerăsuflate producţia năvalnică a fiecărui an, s-o descrie, s-o evalueze şi să-i impună direcţii de urmat." Şi la noi unii s-au reprofilat din scriitori (Ion Hobana, Voicu Bugariu, Constantin Cubleşan), ori au devenit prozatori din critici (Florin Manolescu şi Ovid S. Crohmălniceanu). „S-a ajuns în felul acesta la un exerciţiu critic de tip profesionist, susţinut de anticipatori parţial reprofilaţi, cărora li s-au adăugat pe neobservate exegeţii de provenienţă universitară, precum Cornel Robu". Un alt canal prin care s-a ajuns la critică a fost cenaclul. „Cenaclurile SF, ca toate cenaclurile literare din lume, au reprezentat şi nişte scene potrivite discuţiilor de specialitate, încât nu e greşit să afirmi că, în paralel cu şcoala creaţiei generice, se năştea şi evolua acolo un exerciţiu critic specializat." Dintre cenacliştii deveniţi critici/teoreticieni ai fenomenului SF, Opriţă îi aminteşte pe Doru Pruteanu, Sorin Antohi, Lucian Ionică – cu proiecte în general nepuse în operă. Printrei cei proaspăt sosiţi în domeniul criticii SF îi pomeneşte pe Liviu Radu, Györfi-Deák György, Cătălin Badea-Gheracostea (singurul anunţînd proiecte mai de anvergură). Ca de obicei, un text documentat şi argumentat, arătîndu-ne că Mircea Opriţă este unul dintre puţinii critici care se iau în serios (şi sînt luaţi în serios de cititori).

Secţiunea Pro-Poziţii. Recenzii de Liviu Radu la cărţi de Roger Zelazny, autorii români publicaţi la Editura Bastion (Marian Truţă – Liviu Radu consideră *Vremea Renunţării* cel mai reuşit volum din serie, Lucian-Vasile Szabo, Cristian-Mihail Teodorescu, Dănuţ Ungureanu), antologiile Dozois de la Nemira.

Mircea Opriţă scrie despre *Scriitori români de science fiction*, de Cornel Robu. E relaxant şi profitabil pentru toată lumea cînd un critic de excepţie, ca Mircea Opriţă, scrie despre un alt critic de excepţie, scoţîndu-i

în evidenţă meritele, dar punctînd şi lucruri discutabile sau tendinţe greşit generalizatoare. La aserţiunea lui Cornel Robu că nu se mai scrie SF adevărat nici în lume, şi nici la noi, Opriţă răspunde: „în principiu, eu admit contaminările venite dinspre fantastic, horror şi alte domenii de graniţă cu SF-ul, după cum admit şi contaminările dinspre literatura generală. Asemenea relaţii nonconformiste schimbă, fără îndoială, conţinutul „clasic" al anticipaţiei, permiţând în schimb o evoluţie tematică, motivică şi stilistică, absolut necesară spre a preîntîmpina sclerozarea SF-ului în tipare deja bine bătătorite." Îmi pare cel mai bun text publicat în acest număr al Pro-Scris, text din care toată lumea are de învăţat.

Pro-Scris a avut şi vremuri mai bune. Cea mai recentă apariţie nu intră în această categorie, dar aştept cu mare interes următorul număr.

•

Nr. 458, 22 ianuarie 2009

[1] Revista *Pro-Scris* și-a încetat apariția în 2010.

TIPARUL NU SE FÎŢÎIE

M-am îndrăgostit de cartea asta: *Viteza întunericului*, de Elizabeth Moon (Millennium Press, 2008, traducere de Ona Frantz). Premiul Nebula 2004, nominalizare Arthur C. Clarke 2003.

Mi se întîmplă destul de rar citind SF să intru într-o astfel de relaţie cu o carte. Probabil e vorba de acel *sense of wonder*, dar îmi rezerv dreptul a de a înţelege prin asta (cel puţin în acest caz) bucuria şi plăcerea pe care ţi le oferă o carte, o carte pur şi simplu.

Viteza întunericului este un roman SF, dar SF-ul din el nu este unul agresiv, de nişă, destinat numai iubitorilor de SF (care ştiu cu ce se mănîncă şi caută într-o operă SF doar idei îndrăzneţe bine puse în pagini. Ei hai, şi ceva aventură dacă se poate). Elementele SF apar aici din cînd în cînd, ca marcajele montane, cît să te menţină pe drumul drept, să nu te lase să uiţi pe ce drum ai apucat. Cipul cerebral programabil – care înlocuieşte detenţia, determinîndu-l pe cel care îl are să nu mai comită acte antisociale, tratamentul LifeTime pentru prelungirea vieţii, autismul care e vindecat la naştere sau chiar înainte, tulburările de vedere care se operrează, renunţîndu-se la ochelarii de modă veche etc.

În rest… În rest – şi de fapt – avem un roman despre un autist. Lou Arrendale este personajul principal, şi o bună parte din roman este narat la persoana I prezent, din punctul lui de vedere, pe un ton sec, dar precis şi nuanţat, de o logică strictă, literală, cu o scriitură care te pune în interiorul personajului (restul este la persoana a III-a, timpuri trecute, vocea naratorului).

Lou Arrendale lucrează într-o firmă, într-o secţie specială formată numai din autişti. Se ocupă cu cea ce ştie el mai bine, cu analiza şi determinarea tiparelor. În timpul liber, minuţios împărţit pe zile şi activităţi, lucrul cel mai important pe care îl face este să participe la un curs de scrimă (de data asta printre oameni normali – şi tiparele îl urmăresc şi aici, totul pentru el este tipar: „Tu te mişti, tiparul nu. Tiparul – cînd îl observ – e nemişcat. Aşa că e uşor de ţinut minte fiindcă nu se fîţîie“). Avem un Lou dedicat slujbei, un Lou printre autişti, şi avem un Lou care încearcă să socializeze, un Lou printre oameni normali. De fapt, balansul acesta între normal şi anormal îl urmăreşte peste tot, în tot ce face, în tot ce gîndeşte (şi

în tot ce aflăm noi despre el, din pasajele scrise la persoana I). Multe dintre lucrurile pe care le fac sau le spun oamenii normali îi par ilogice, uneori crede că au comportament de autişti, numai că pe ei nimeni nu încearcă să-i dezveţe de ele. Sau mai mult, cînd citeşte dintr-o carte despre creierul uman, află că „În esenţă, lăsînd la o parte funcţiile fiziologice, creierul uman există pentru a analiza şi a genera tipare“ şi zice (gîndeşte): „Asta este ceea ce fac eu. Dacă asta e funcţia esenţială a creierului uman, atunci nu sînt o ciudăţenie, ci un om normal“.

Lou are sentimente. De prietenie – şi din această cauză refuză să accepte că unul dintre cei pe care-i consideră perieteni este cel care i-a vandalizat maşina în cîteva rînduri („Nu vreau să mă gîndesc la faptul că nu le place de mine unor oameni cu care mă întîlnesc în fiecare săptămînă de ani de zile“), de dragoste – este îndrăgostit de Marjory, colega lui de scrimă. Şi avem aici, într-o seară, în timpul unui duel cu Marjory, o scenă de dragoste frumoasă, frumoasă… Iată: „Marjory salută. Are un tipar mai simplu decît al lui Tom şi aş putea să marchez, dar atunci s-ar termina totul. Parez, atac scurt, parez din nou. Cînd ni se ating spadele, îi simt mîna prin punctul de conexiune; ne atingem fără să ne atingem. Ea se roteşte, parează cu reverul, se mişcă înapoi şi înainte, iar eu mă mişc la unison cu ea. Este ca un fel de dans, un tipar de mişcări, doar că lipseşte muzica. Trec în revistă muzica pe care mi-o amintesc, încercînd să o găsesc pe cea potrivită pentru acest dans. Îmi dă o senzaţie stranie faptul că îmi potrivesc tiparul după al ei nu pentru a o învinge, ci doar pentru a simţi conexiunea, acea atingere repetată care urcă dinspre armă spre mînă şi înapoi“ (muzica pe care o găseşte, pînă la urmă, este *Concertul pentru vioară nr. 1* de Paganini).

Din cînd în cînd se vorbeşte despre un tratament nou care li s-ar putea aplica, fusese testat cu bune rezultate pe cimpanzei („Eu nu sînt un nenorocit de cimpanzeu!“ spune unul dintre ei). Autiştii sînt constrînşi în primă fază să-l urmeze, apoi unii dintre ei o fac de bunăvoie. După ce-şi răspund la întrebarea: şi eu cine voi fi după tratament? Lou spune: „Autismul e o parte din ceea ce sînt, nu e tot ce sînt (…) reprezint mai mult decît diagnosticul meu“.

Încă de cînd a apărut pentru prima dată în roman posibilitatea tratamentului, m-am gîndit la *Flori pentru Algernon*, de Daniel Keyes, mă aşteptam la ceva asemănător. Omul cu dizabilităţi devenind genial, apoi pierzîndu-şi „darul“. Din fericire n-a fost aşa, Elizabeth Moon a ales calea normală şi… dacă aş povesti mai departe ar fi spoiler, nu?

Pe parcursul cărţii Lou se schimbă. Vede lucruri pe care la început nu le vedea, se abţină să spună unele lucruri… Nu ştiu de ce se întîmplă asta. De multe ori am avut impresia că el tinde spre normalitate fără să i se facă tratamentul. Dar e vorba de o nouă înţelegere a lucrurilor. Lou citeşte. Citeşte şi află lucruri. Spune la un moment dat: „Cunoaşterea schimbă omul". Multe lucruri i-au fost ascunse de ceilalţi şi, în timp, le-a aflat singur. Le-a dedus, mai bine zis. Le-am aflat şi eu, cititorul, o dată cu el. Aveam impresia că recunosc lucruri „de autişti" bine puse în text, furate momentului. Nu ştiu de unde impresia asta, că doar nu ştiam nimic despre autişti şi problemele lor. Doar pentru că am văzut *Rain Man*? Dar probabil senzaţia a fost aceeaşi pentru toţi cititorii romanului.

Viteza întunericului, o metaforă a binelui şi a răului, a prezenţei şi absenţei, a cunoaşterii şi necunoaşterii, a înţelegerii şi neînţelegerii, a naşterii şi renaşterii. Dar mai presus de orice, un roman extraordinar.

•

Nr. 459, 29 ianuarie 2009

SUPĂRAŢI ŞI FRUSTRAŢI

Unii oameni scriu cărţi. Alţii le citesc. Dintre ei, unii le comentează în articole sau, mai nou, însemnări de blog. Alţii comentează articolele despre cărţi. Unii comentînd articolul, alţii pe autorul articolului/însemnării.

Rareori (dar mai des în ultima vreme, mai ales în cazul blogurilor) autorii de cărţi intervin în discuţii. Unii asumîndu-şi lipsurile semnalate, chiar împingînd discuţia dincolo de textul tipărit (a, nu, chestia aia cu autorul a spus tot ce avea de spus în paginile cărţii după care tace e doar o frază care dă bine uneori, alteori ascunde chiar dorinţa autorului de a-şi exprima părerea vizavi de articol, de context, de mersul lumii etc.), alţii simţind nevoia de a stabili un contact cu cititorii, pentru că – nu? – una e părerea criticilor/comentatorilor „oficializaţi“, alta poate fi cea a cititorilor. Pînă la urmă tot cititorii hotărăsc destinul, cariera scriitorului. Orice editor va avea ca prioritate publicarea autorilor care se vînd, pentru că aceştia duc afacerea mai departe. Publicările „de palmares“ există, da, dar numai în măsura în care însoţesc volume cu succes la public.

E un pic cinic ce spun eu aici, mi se va aduce aminte de cuvinte precum cultură, literatură înaltă… Da, sigur că există aceşti termeni, sigur că există scriitori uriaşi care nu produc bestselleruri, şi totuşi editurile se bat ca să le obţină semnătura pe contracte, dar eu vorbesc aici despre scriitori care au de trecut, cu fiecare carte, testul în urma căruia devin (sau se menţin) interesanţi pentru o editură sau alta. Şi acest test este în strînsă legătură cu recepţionarea cărţilor respectivului de către public.

Dar să revenim la relaţia scriitor–cititor. Nu ştiu alţii cum sînt, dar cititorii de F&SF s-au obişnuit să-i cunoască nemijlocit pe scriitori, şi nu numai la lansări de carte care, în general, arată ca nişte lecţii deschise ţinute în prezenţa inspectorului şcolar: o persoană (două, trei) scorţoasă, pedantă, preţioasă ţine un discurs (aducînd laude cărţii lansate, bineînţeles) din care publicul pricepe sau nu despre ce e vorba, autorul ţine la rîndu-i discursul de muţumiri (editorului – adică şefului editurii, să ne-nţelegem, în general uitîndu-l pe redactorul care, în multe cazuri, a făcut ca acea carte asă arate aşa cum este), şi apoi se trece la autografe. Fanul SF s-a obişnuit să cunoască scriitorii la convenţii, să stea de vorbă cu ei despre cărţile lor, despre ale altora, despre starea sefeului în lume, despre ideile din cărţile SF.

Fanul SF s-a obişnuit să comenteze cot la cot cu scriitorii pe blogurile care au ca temă sefeul. Fanul SF s-a obişnuit ca şi editorii să-i fie aproape, pe blogurile editurilor, putînd schimba o vorbă, două despre carţile tipărite, despre cele ce vor urma. S-a obişnuit să facă sugestii editorilor cu privire la ce cărţi şi-ar dori publicate. Ei, şi acolo, în aceste locuri de întîlnire, se creează o anumită relaţie între producător (scriitor, editor, redactor, traducător) şi consumator. Relaţie benefică pentru ambele părţi. Cititorii atrag atenţia asupra lipsurilor sau a dorinţelor, scriitorii au ocazia unui feedback pe care altfel nu l-ar avea decît din cronici – dar cîte cărţi F&SF au parte de cronici în revistele literare?

Treaba asta, pentru sefişti (fani şi autori), a existat dintotdeauna. În ultima vreme începe să pătrundă şi în mainstream, de cînd cu blogurile, de cînd cu ediţiile electronice ale revistelor literare.

Cum se comportă scriitorii/editorii în această relaţie? Cum se comportă cititorii? Ce „găşti“ se fac şi se desfac?

Cînd lucrurile merg pe făgaşul normal, de respect reciproc, de discuţii la subiect, totul e OK. Am avut în ultima vreme cîteva exemple în acest sens: intervenţiile lui Sebastia A. Corn şi Bogdan Suceavă pe blogul Cititor SF, în urma cărora cei doi scriitori au punctat la capitolul „respectul cititorilor“.

Altfel stau lucrurile atunci cînd autorii se supără pe cei care scriu nu tocmai în termeni laudativi despre operele lor, cînd editorii de cărţi sau reviste se supără pe cei care n-o ţin într-o laudă de la început pînă la sfîrşit. Ştiu că toţi încercăm să dăm tot ce e mai bun în noi atunci cînd facem ceva, mai ales atunci cînd facem ceva pentru public. Dar asta nu însemană că, automat, ceea ce facem va strînge adeziunile tuturor celor cărora ne adresăm. A te supăra, a reacţiona – uneori violent – la lucruri care nu-ţi convin, a întorce reproşurile către cel ce le-a formulat… asta e o atitudine care nu aduce decît pierderi.

Cînd un editor îşi mătrăşeşte cititorii (cumpărători ai cărţilor pe care le pubică) de pe blog, cînd le reproşează continuu că au pretenţii prea mari (sau doar că le au), în vreme ce aceştia nu fac decît să sesizeze imperfecţiunile cărţilor, cînd un alt editor (de revistă de această dată) sare ca ars doar pentru că nu îi este lăudată revista în întregime, editorul respectiv începe să piardă încet-încet simpatia cititorilor. Iar reacţia acestora poate ajunge pînă la a nu mai cumpăra cărţile/revistele acelui editor. Sau, în orice caz, scăderea popularităţii se vede şi în vînzări.

Şi autorii îşi pot pierde din popularitate atunci cînd au o atitudine revoltată faţă de editorul care n-a făcut suficient pentru a-i promova cărţile, faţă de cel ale cărui impresii de lectură nu-i sînt chiar favorabile. Aici ar mai trebui observat un fenomen: fiecare autor are fanii lui. Fani care, din prea mare dragoste faţă de autorul iubit, tind să poarte războaie cu oricine nu este de acord cu ei în adorare. Care războaie tot pe bloguri se poartă şi, în final, tot la indicele de popularitate al autorului sapă. A folosi termeni ca „inchiziţie“, „frustraţi“ – termen adresat celor care scriu despre cărţi, însemnînd „sînt invidioşi că nu sînt ei în stare să scrie cărţi“… iarăşi mi se pare exagerat.

Relaţia scriitor (editor) – cititor este o floare gingaşă, care n-ar tebui să cuprindă în ea nici frustrări, nici supărări. Sau măcar să nu fie făcute publice, pentru că, probabil, fiecare avem mîhnirile noastre…

•

Nr. 460, 5 februarie 2009

AL DOILEA ROMANŢ CU WALDEMAR

În literatura F&SF se poartă seriile. De la trilogii pînă la (uneori) interminabile cavalcade de aventuri (cel mai adesea) care se pot lungi pe zece, cincisprezece, uneori şi mai multe volume. Ce-i mînă pe ei, autorii, în luptă? Succesul de public, cererea cititorilor sau doar interesata solicitare a editorilor… Sau poate, pur şi simplu, nevoia autorilor de a nu-şi părăsi personajele care pot mai mult sau le-au devenit dragi în timpul elaborării primei cărţi. Nevoia de a mai adăsta prin acele lumi inventate, de a mai adăuga întîmplări, personaje, meditaţii despre subiecte abia atinse la început.

Cînd, la sfîrşitul lui 2007, Liviu Radu publica romanul fantasy *Waldemar*, cititorii, dar şi editorul, s-au întrebat: şi? Asta-i tot? Nu-l vom mai vedea niciodată pe Waldemar, Salvatorul, cel care a fost în ţinutul ielelor şi s-a războit cu fiinţele acelea de basm, după care a revenit pe Pămînt? Editorul a insistat, cititorii au insistat şi iată că, la un an distanţă, la sfîrşitul lui 2008, Liviu Radu a scos pe piaţă cel de-al doilea romanţ (aşa le numeşte el) cu Waldemar. Este vorba despre *Blocul cîş*, apărut la aceeaşi editură, Tritonic, ca şi primul.

În *Blocul cîş* avem un Waldemar care a trecut peste divorţul de Claudia şi a luat viaţa în piept. Şi nu numai viaţa… O oarecare boemă de vîrsta a doua, de „viaţa începe la patruzeci de ani“, amante peste amante, toate lucrurile luate *à la légère*, ba chiar un *ménage à trois* cu Dorina şi Corina, toate au intrat în viaţa lui Waldemar cu uşurinţă (oare?), transformîndu-l într-un personaj simpatic al zilelor noastre (oricum mai simpatic decît încruntatul, sfîşiatul personaj al primului roman, marcat de divorţ), dintr-un Bucureşti contemporan asaltat de problemele lui şi ale guvernărilor post-decembriste.

Chiar şi tonul naraţiunii este menit să atragă simpatia cititorilor, umorul noilor personaje apare la tot pasul în replici, gesturi, observaţii despre lume şi viaţă, ca să nu mai vorbim de umorul de situaţii. Lucruri prezente – sau doar bănuite – şi în cărţile anterioare ale lui Liviu Radu, dar care îşi găsesc acum un teren propice unde acea sămînţă să rodească. Iar rezultatul este un roman plăcut, uşor de citit, plin de acţiune şi aventură, balansul între lumea contemporană şi lumea fantastică a personajelor de

basm putînd cuceri orice cititor, fie el sau nu adept înfocat al literaturii F&SF.

Şi dacă tot am ajuns aici, se cuvine amintit încă un aspect pe care istoricii genului în literatura autohtonă îl vor cuprinde cu siguranţă în cercetările viitoare: Liviu Radu scrie fantasy, dar fără a face apel la recuzita anglo-saxonă a genului, limitîndu-se – şi găsind! – în basmele noastre suficiente persoanje care să susţină ceea ce remarca cineva, de curînd, că fantasy-ul românesc nu prea există, că fantasy românesc n-ar trebui să însemne neapărat fantasy scris de autori români, dar cu teme şi motive împrumutate din cel anglo-saxon, ci ar trebui să se susţină singur, prin elemente autohtone.

Ei, iată că Liviu Radu reuşeşte să scrie fantasy fără regi ai inelelor şi vrăjitori de nu-ştiu-unde, fără elfi, redescoperind zmeii, strigoii, spiriduşii şi alte babe cloanţe. Şi zău că sună bine!

Povestea blocului cîş e simplă; spunerea ei e mai amplă. Waldemar Ciorbă (da, pare forţat un astfel de nume, dar e unul dintre elemente care aduc ceva umor în poveste, fără a fi însă un umor grosier, ci doar ca o boare, plutind, fiind acolo fără a fi spus uneori) primeşte un bilet prin care i se cere să ajungă la o adresă: Calea Plăieşilor, blocul LL6, un bloc nealiniat cu celelalte de pe stradă, un bloc aşezat cîş.

Evident că povestea aşezării este ea însăşi o poveste, în care sînt implicaţi un neamţ – Bruno Hexembach –, Hitler, Horia Sima, Gheorghiu-Dej şi Ceauşescu, o poveste care se împleteşte cu legendele ştiute din „iepoca de aur“. După teoria lui Hexembach, există locuri în lume în care diferite tărîmuri se întretaie, sînt porţi prin care, în anumite momente, se poate trece dintr-un tărîm într-altul. Un astfel de loc pare a fi tocmai acel bloc cîş de pe Calea Plăieşilor, unde a fost chemat Waldemar şi unde, de fapt, nu s-a întîmplat mai nimic, doar că personajul nostru a fost atacat de o haită de cîini în drum spre casă, iar întîmplarea avea să-i fie desluşită de doi indivizi prinşi în tărîmul pămîntesc după ce căile de acces între tărîmuri au fost blocate. Şi ce treabă avea el, Waldemar, în toate astea? Păi el era cel care fusese în lumea ielelor, cel care era prins printr-un legămînt de un alt tărîm, cel care, cu siguranţă, era Salvatorul, Deschizătorul de Porţi etc.

Şi începe o adevărată sarabandă, aventuri peste aventuri, lupte de stradă în plin Bucureşti între fiinţe venite din alte tărîmuri, unele să-l apere pe Waldemar în tentativa lui de a redeschide porţile, altele dimpotrivă,

pentru a-l împiedica, acestea fiind cele care s-au adaptat atît de bine în lumea oamenilor, încît nu mai vor să plece…

Evident că Waldemar reuşeşte, nu înainte de a poposi şi pe tărîmul zmeilor, chiar la regele zmeilor, al cărui fiu fusese blocat pe Pămînt, dar căruia nici n-ar fi trebuit să-i plîngă nimeni de milă, găsind aici o ocupaţie cîte se poate de pe placul lui: vedetă de filme porno.

Acest al doilea romanţ cu Waldemar îmi pare mult mai reuşit decît primul. Poate datorită detaşării cu care e spusă/ privită povestea. Poate datorită stilului (empatic) abordat de autor. Poate datorită prezenţei mai accentuate a Bucureştilor zilelor noastre, lucru care îi apropie mai mult pe cititori de lumea inventată de autor.

Dacă ar fi să-i caut noduri în papură lui Liviu Radu, i-aş reproşa secvenţa mult prea lungă în care cei doi însoţitori ai lui Waldemar îl pun la curent cu ceea ce se petrece. Aici ar fi trebuit să intervină măiestria autorului, care să mă lase să pătrund pe nesimţite în lumea lui, să ajung s-o simt ca pe un mediu familiar.

Dar să ne bucurăm de acest roman fantasy românesc, iar la sfîrşit să închidem cartea gîndindu-ne la alte aventuri (viitoare) ale lui Waldemar. Pentru că – nu? – se poartă seriile…[1]

•

Nr. 461, 12 februarie 2009

[1] În 2011 seria *Waldemar* cuprinde: *Waldemar* (2007), *Blocul cîş* (2008), *O după-amiază cu bere şi zîne* (2009) și volumul omnibus *Lumea lui Waldemar* (2010) care, pe lîngă cele trei romane, mai conţine o nuvelă inedită, „Vînzoleli nocturne“. Volumul *Lumea lui Waldemar* i-a adus lui Liviu Radu premiul Ion Hobana pentru cartea anului 2010 în genul Fantasy.

PREMIILE CITITOR SF 2008

Blogul *Cititor SF*, cel pe care-l numeam cu cîteva săptămîni în urmă blogul anului 2008, a organizat, pentru a doua oară, o consultare populară pentru acordarea premiilor Cititor SF, avîndu-se în vedere volumele şi povestirile publicate în România în 2008.

În postul dedicat rezultatului votului (disponibil on line aici: http://cititorsf.wordpress.com/vot-2008/) găsim nu numai clasamentul celor cinci sau şase nominalizări la fiecare categorie, dar şi procentajul obţinut de ele şi numărul concret al voturilor. Şi poate că aici este primul lucru care sare în ochi: numărul mare de voturi (eu recunosc că mă aşteptam la mult mai puţine) care, din cîte se spune, e comparabil cu cel obţinut la marile premii de F&SF din lume. Asta înseamnă că există mulţi cititori de F&SF la noi, şi, mai ales, mulţi dispuşi să-şi exprime părerea asupra anului editorial. Ceea ce dă credibilitate votului şi listei finale.

Dar să vedem cine sînt cîştigătorii celor zece categorii:

Cel mai bun roman SF tradus: **Dan Simmons – *Ilion*** (ed. Nemira). Alte nominalizări (în ordinea clasării după voturile primite): David Mitchell – *Atlasul norilor*, Robert Charles Wilson – *Turbion*, Gene Wolfe – *De partea întunecată a soarelui lung*, Vernor Vinge – *Foc în adînc*, John Scalzi – *Războiul bătrînilor*.

Cel mai bun roman fantasy tradus: **George R.R. Martin – *Încleştarea regilor*** (Nemira). Alte nominalizări: Lois McMaster Bujold – *Paladinul sufletelor*, Ursula K. Le Guin – *Mormintele din Atuan*, Neil Gaiman&Terry Pratchett – *Semne bune*, Michael A. Stackpole – *Atlasul secret*, Robert Jordan – *Dragonul renăscut*.

Cel mai bun volum horror: **Richard Matheson – *Sînt o legendă*** (RAO), urmat de Joe Hill – *Cutia cu fantome*, James Herbert – *Şobolanii*, Edward Lee – *Oraşul infernului*, Andreu Martin – *Omul cu briciul*.

Cel mai bun volum românesc: **Sebastian A. Corn – *Vindecătorul*** (Cartea Românească). Alte nominalizări: Liviu Radu – *Povestiri fantastice*, Marian Truţă – *Vremea renunţării*, Cristian-Mihail Teodorescu – *SF unu*, Liviu Radu – *Blocul cîş*.

Cea mai bună povestire tradusă: **Lucius Shepard – „Vînătorul de jaguari“**. Au mai fost nominalizate povestiri de Richard Matheson, Jay

Lake, Paolo Bacigalupi, Christopher Rowe.

Cea mai bună povestire românească: **Ioana Vişan – „Îngheţul“** (revista Nautilus). Au mai fost nominalizate povestri de Iulian Iamandi, Ciprian Mitoceanu (două), Aron Biro, Balin Feri.

Cea mai bună antologie: **Lucius Shepard – *Vînătorul de jaguari*** (Nemira), urmată de Ann&Jeff VanderMeer – *New Weird*, Bruce Sterling – *Cyberpunk* şi Gardner Dozois – *Year's Best SF* volumele 4, 3, 2.

Cea mai inspirată reeditare: **Frederick Pohl – *Poarta*** (Nemira), urmată de Arkadi&Boris Strugaţki – *Picnic la marginea drumului*, Arthur C. Clarke – *Sfîrşitul copilăriei*, Dan Doboş – *Abaţia*, William Gibson – *Neuromantul*.

Cea mai bună traducere: **Cristina&Ştefan Ghidoveanu** – *Vînătoarea de capete,* de David Marusek (Tritonic), urmată de traduceri de Mihai-Dan Pavelescu, Ana Veronica Mircea, Ona Frantz, Mihnea Gafiţa şi Roxana Brînceanu.

Cea mai bună prezentare grafică: **Mariusz Kozik** (coperta volumului *Lacul soarelui lung*, de Gene Wolfe, Alexandria), urmat de copertele volumelor *Poarta*, *Year's Best SF vol.3*, *New Weird* şi *Războiul bătrînilor*.

Lungă lista, dar am ţinut să menţionez şi nominalizările, pentru că sînt cărţi şi autori importanţi care pot stîrni interesul cititorilor. E drept că cele cinci minute de glorie ale nominalizaţilor durează exact cinci minute, dar să le lăsăm măcar pe acestea.

O categorie care a fost anunţată iniţial, dar a dispărut pe parcurs, a fost Editura preferată. Nu ştiu de ce a dispărut, dar se poate face un clasament al editurilor în funcţie de nominalizări şi ar ieşi aşa: Nemira (cu 25 nominalizări – 6 victorii, incluzînd aici şi categoria pentru povestire româneaască, cu toate cele 6 texte apărute în revista Nautilus, editată de Nemira), Millennium Press (9 nominalizări – nici un cîştigător) şi Tritonic (6 nominalizăti – un cîştigător). Alte edituri intrate în cursă: Alexandria, RAO şi Cartea Românească (cîte o victorie) şi Humanitas fiction, Bastion, Paralela 45, Univers/Cotidianul, Vremea.

Numărul de voturi a fost diferit pe fiecare categorie, situîndu-se între 153 (volum horror) şi 440 (povestire românească), cu o medie de 216 voturi. În cazul povestirilor româneşti s-a vorbit la un moment dat de o încercare de manipulare a votului (mulţi au votat *numai* la această categorie), dar eu aş mai găsi o explicaţie pentru numărul mare de votanţi:

toate cele şase texte nominalizate au putut fi citite online în cîteva ore. A fost, prin urmare, foarte la îndemînă.

Dar să trecem peste…

Ce-ar mai fi de reţinut? Categoria de proză românească a fost cîştigată de Ioana Vişan, cu textul ei de debut. De fapt, toţi cei cinci autori au debutat în 2008 (chiar cu povestirile nominalizate), şi asta e valabilă şi pentru Ciprian Mitoceanu care, deşi autor al unui roman publicat tot în 2008, se afla la primele povestiri SF.

Premiul la categoria roman fantasy i-a revenit (cu 51% din voturi) celui de-al doilea volum din seria *Cîntec de gheaţă şi foc*, după ce anul trecut a fost cîştigată de primul volum al seriei, ceea ce ne arată că, deocamdată, George R.R. Martin este *the best*.

Singura categorie la care aş cîrcoti este cea privind antologiile. Volumul lui Shepard, meritoriu, de altfel, nu cred că poate fi încadrat la antolologii, el fiind de fapt volumul din 1987, la care editorii au mai adăugat două nuvele, ca bonus. Dacă editorul ar fi dorit o antologie din prozele lui Shepard ar fi trebuit să selecteze texte din cele cîteva volume publicate de autorul american. Lucru la care s-a gîndit Shepard însuşi, publicînd, în 2008, volumul *The Best of Lucius Shepard* (apărut, într-adevăr, pe cînd volumul de la Nemira era deja tradus, cred).

Am mai remarcat trecerea de la patru categorii (premiile pe 2007) la zece acum, şi renunţarea la „cea mai slabă apariţie“, categorie inutilă de altfel, şi foarte greu de votat.

Premiile *Cititor SF*, o iniţiativă bună şi, sper, de ajutor atît autorilor români, cît şi editorilor. Felicitări tuturor participanţilor!

•

Nr. 462, 19 februarie 2009

ÎNCEPUT DE AN

S-au scurs aproape două luni din 2009 şi, cu toată criza mondială şi olimpică, pe care am mai pomenit-o cîndva, lucrurile au început să se mişte. Poate nu atît de vizibil ca în alţi ani, dar e ştiută ideea editorilor noştri că în ianuarie nu se cumpără cărţi. Fals, după părerea mea, cel puţin în domeniul F&SF. Fanii F&SF nu au vacanţă, ei nu ştiu că în ianuarie nu se cumpără cărţi, măcar de le-ar avea în librării.

Dar. Cine a ciulit urechile a auzit că mai multe edituri şi-au redus numărul de titluri planificat, unele şi-au redus chiar şi personalul. La fel şi pe la alţii, presa internaţională fiind mai generoasă în informaţii (sau editurile mai puţin secretoase), astfel încît s-a putut afla că au dispărut imprinturi, s-au închis reviste (de pildă Realms of Fantasy, a cărei ultimă apariţie va fi numărul pe aprilie; primul număr al revistei a apărut în 1994), iar marile ziare şi-au redus numărul de pagini dedicate recenziilor de carte. Numai că asta e partea nevăzută a lucrurilor, cea despre care cititorul, de multe ori, nici măcar nu află.

Care e partea vizibilă?

Pe piaţa noastră nu putem număra prea multe titluri noi în cele două luni ale noului an. Nemira a scos trei tiluri, două în colecţia Nautilus, *Dincolo de orizontul albastru*, de Frederik Pohl (al doilea volum din seria *Heechee*, după *Poarta*, retipărit în toamnă) şi *Hărţile prevestitoare* de Michael A. Stackpole (al doilea volum din trilogia fantasy *Epoca descoperirilor*), şi unul în Nemira Junior, *Paznicul fulgerului*, de Stan Nicholls (primul volum din seria *Orcii*). Tritonic a scos *Steaua Pandorei*, volumul 4, de Peter F. Hamilton (de fapt partea a doua a romanului *Judas Unchained*). La Millennium Press a apărut, în sfîrşit, după o lungă aşteptare, *Jihadul Butlerian*, de Brian Herbert şi Kevin J.Anderson, prima carte din trilogia *Legendele Dunei* şi cea de-a patra scrisă de cei doi în seria romanelor din universul *Dune* creat de Frank Herbert. RAO a ieşit cu *Fire&Ice. Cronica dragonilor*, de Stelian Ţurlea, o novelizare a filmului cu acelaşi titlu, „primul film de televiziune cu efecte speciale şi CGI produs pentru PRO TV de MediaPro Pictures“. Ar mai fi ceva de semnalat: defuncta revistă *Sci-Fi Magazin*, a scos un *Almanah 2009*, cu textele rămase nepublicate. Se spune că e bun, foarte bun, dar mă gîndesc că poate

asocierea cu o editură şi publicarea ca antologie ar fi fost mai performantă (ca distribuţie, vînzări etc.). Dar bravo lor că s-au ţinut de cuvînt şi au oferit cititorilor povestiri de Poul Anderson, Robert A. Heinlein, Walter Jon Williams, Nancy Kress, Mike Resnik, Theodore Sturgeon, Robert Silverberg şi alţii.

Dacă lăsăm editurile să lucreze şi ne îndreptăm privirile spre internet, aflăm că: *Romania SF online* (www.rosf.ro) pare că se urneşte din loc, au apărut cîteva materiale noi (pe site şi pe blog), dar în luna februarie s-a lăsat din nou tăcerea. Pe site-ul *Pro-Scris* (proscris.110mb.com) au apărut deja cîteva materiale cu eticheta Pro-Scris 1/2009, printre ele două recenzii ale lui Mircea Opriţă la cărţi de Laurenţiu Nistorescu şi Liviu Radu. Revista *Nautilus* (nautilus.nemira.ro)[1] a apărut cu numărul pe februarie (adica a împlinit un an!), din care ar fi de reţinut interviul cu Jeff Carlson, recent nominalizat la premiul Philip K. Dick, autor care este prezent şi cu o povestire publicată în antologia lui Lou Anders, *Fast Forward 2*, nominalizată şi ea la acelaşi premiu în 2009. Nu lipsesc rubricile de film, bandă desenată, dicţionarul SF, recenziile şi proza românească (semnată de Dario Pecarov, Horia Nicola Ursu, Ciprian Mitoceanu). Editorialul din această lună este scris de Cătălin Badea-Gheracostea.

Şi aşa ajungem la bloguri… *Cititor SF* (cititorsf.wordpress.com) şi *Cultural SF and Movie Learnings* (imposibil titlu! – culturalsflearnings.blogspot.com) merg umăr la umăr, cu 62, respectiv 54 de însemnări în acest an. Ştiri, recenzii, informaţii. Bloguri de urmărit, un musai (că doar n-o să zic „un must“!) pentru toţi amatorii de literatură F&SF de la noi. Tot pe bloguri apar din ce în ce mai des recenzii la cărţile F&SF. Cîteva dintre ele, blogurile: *Town Portal* (www.townportal.ro), *Blog de cărţi* (adinab.wordpress.com), *Biblioteca Babel* (bibliotecababel.wordpress.com), *Enciclopedia lucrurilor [frumoase]* (feeria.wordpress. com), *Aron Biro: The Deleted Scenes* (aronbiro.blogspot.com), *Pagina cronicarului* (www.rapax.ro/scriptorium), *Ţesătorul* (tesatorul.blogspot.com), *Terorism de cititoare* (www.terorista.ro), blogul revistei *Cultura* (revistacultura.ro/blog) şi, nu în ultimul rînd, *Bookblog* (www.bookblog.ro) care a ajuns la 110 recenzii la cărţi F&SF.

Întîmplări în viaţa reală n-au fost multe, dar una e de ţinut minte: în ianuarie s-a înfiinţat Societatea Română de Science Fiction şi Fantasy. SRSFF este o organizaţie care cuprinde scriitori, traducători, fani. Au deja

un site (www.srsff.ro) şi un blog (srsff.wordpress.com). Cîteva intenţii au fost anunţate, pentru altele mai aşteptăm. Conducerea noii asociaţii este asigurată de scriitorii Dănuţ Ungureanu (preşedinte) şi Sebastian A. Corn (vicepreşedinte). Vom avea în curînd un interviu cu Dănuţ Ungureanu şi vom afla mai multe despre SRSFF.

Dincolo de no(r)i se întîmplă multe, scriitorii publică, unii mai mor (ca, de pildă, Lino Aldani), marile reviste îşi fac de cap şi scot lună de lună bijuterii (că doar au de unde alege!), se reiau seriale celebre cu noi sezoane – *Battlestar Galactica*, *Terminator: The Sarah Connor Chronicles* (pe HBO-ul nostru a început *True Blood*, după seria *Vampirii Sudului* de Charlaine Harris, din care Leda a publicat primele patru volume), se fac liste de cărţi pentru a fi nominalizate la premiile celebre (şi de mulţi rîvnite). Deja s-a acordat un premiu, William L. Crawford, pentru primul roman fantasy scris de un autor. Cîştigător: Daryl Gregory pentru romanul *Pandemonium*.

La noi au fost votate premiile Cititor SF, după cum ştiţi, şi ne pregătim pentru premiile Vladimir Colin. Premii există. Să avem cui le da.

Şi cam asta ar fi pentru începutul de an 2009. Criză teribilă, monşer!

•

Nr. 463, 26 februarie 2009

[1] În 2010 şi-a schimbat adresa la http://revistanautilus.ro.

„SÎNT UN TIP DE MODĂ VECHE…“

• interviu cu Ştefan Ghidoveanu •

Michael Haulică: Ştefan Ghidoveanu, coordonator de colecţii de cărţi SF, traducător şi, din anul 1990, realizatorul emisiunii „Exploratorii lumii de mîine“, la Radio România. De cîţi ani se difuzează „Exploratorii lumii de mîine”? Evident, ăsta e un pretext să scot cîteva cuvinte de la tine referitoare la istoricul emisiunii…

Ştefan Ghidoveanu: De mulţi, foarte mulţi… Cea mai veche ediţie pe care am găsit-o în fonotecă este din 27 ianuarie 1982, ceea ce face din *ELM* cea mai veche emisiune de SF radiofonic – cel puţin din Europa (conform datelor Societăţii Europene de Science Fiction). A avut doar doi redactori – Dan Ursuleanu şi subsemnatul –, doar două denumiri (*Radiobiblioteca SF* şi *ELM*), o mulţime de zile, ore şi formate de difuzare şi numai două posturi pe care a fost transmisă în toţi aceşti 27 de ani („Radio România Tineret” şi „Radio România Cultural”). A obţinut o mulţime de premii naţionale de-a lungul anilor, culminînd cu Premiul Convenţiei naţionale RomCon 2001.

MH: Cum îţi alegi muzica pentru emisiune? Ce anume din acea muzică îţi pare a merge cu SF-ul?

ŞG: Mă bazez pe instinct şi pe… lista de copyrighturi a Radioului! Avem o serie de albume speciale pentru ilustraţie, majoritatea cu tentă electronică, prin urmare – în funcţie de subiectul emisiunii şi de profilul invitatului – încerc să-mi dau seama care ar fi muzica cea mai potrivită. Evident, nu-mi iese întotdeauna…

MH: Cum este audienţa emisinii? E adevărat că ai ascultători din toată ţara?

ŞG: Cred că bună, din moment ce am reuşit să fac să existe *ELM* atîţia ani… Şefii mei ştiu mai bine. În general, nu m-a preocupat niciodată acest subiect, singura idee pe care o am este să-mi fac treaba la modul profesionist, să reuşesc să conving lumea că science-fictionul este un gen literar demn de toată stima şi, implicit, un act de cultură. Cît despre ascultători, ei sînt răspîndiţi într-adevăr pe tot teritoriul ţării – din Munţii

Apuseni pînă în Munţii Vrancei, de la Timişoara la Eforie, de la Bucureşti la Satu-Mare ori de la Craiova la Iaşi, ba chiar mai departe, la Chişinău – pot demonstra oricînd cu nume, adrese, numere de telefon… Şi nu uita că emisiunea se difuzează pe „Radio România Cultural” sîmbăta, de la orele 13:15, deci la concurenţă cu *orice* – de la pregătirea mesei de prînz pînă la emisiunile de la televizor ori de la radiourile comerciale…

MH: În august, în perioada taberei Atlantykron, emisiunea ta se mută pe insula de lîngă Capidava. Sînt diferenţe între emisiunile făcute în tabără şi cele din studioul Radioului?

ŞG: Da, în ceea ce priveşte dotarea tehnică. În rest, cred că atmosfera de pe Atlantykron este una ceva mai degajată, atît pentru echipa de realizatori, cît şi pentru invitaţi. Să nu se creadă că facem rabat la calitatea jurnalistică; lucrînd însă de fiecare dată cu începători, orice se poate întîmpla, deşi pînă acum nu am avut probleme. Pentru edificare, puteţi asculta pe site-ul www.atlantykron.org o parte din emisiunile realizate de Radio Atlantykron în ultimii ani.

MH: Ne îndepărtăm de emisiune, ca să ne oprim puţin la activitatea ta de traducător. Tocmai ai primit premiul site-ului *Cititor SF* pentru traducerea volumului *Vînătoarea de capete*, de David Marusek. L-ai tradus împreună cu soţia ta, Cristina. Cum se traduce în doi?

ŞG: Mai încet, dar bine, după cum o arată aprecierile cititorilor. Oricum, este o experienţă interesantă, două capete judecînd întotdeauna (sau, hai să zicem, în majoritatea cazurilor) mai bine decît unul singur. Nu de puţine ori am avut discuţii aprinse privind o formulare sau alta, alegerea unei anume construcţii verbale, fraze ori a unor termeni specifici SF-ului, dar pînă la urmă am căzut de acord, iar soluţia s-a dovedit a fi pe placul cititorilor. În fond, asta contează, nu?

MH: La ce lucraţi acum?

ŞG: Volumul doi din ciclul *Legendele Dunei*, de Brian Herbert şi Kevin J. Anderson, intitulat *Cruciada maşinilor*. De fapt, ne-am propus să ducem la bun sfîrşit ceea ce noi numim *Proiectul DUNE*, adică integrala urmărilor celebrului ciclu *Dune*, de Frank Herbert – la romanul titular eu fiind redactor de carte la vreme respectivă, în 1992, cînd nu se lucra pe calculator, ca acum, decît poate cel mult la anumite edituri. Vreţi să ştiţi

cum e să citeşti de 4-5 ori romanul *Dune* de la cap la coadă, numai pentru a elimina nişte greşeli de culegere sau de paginare? Nu v-aţi dori! Mulţi ani după aceea, numai cînd auzeam de *Dune* mi se făcea rău… Dar mi-a trecut.

MH: Şi o întrebare unui posibil revenit în tagma editorilor: ce cărţi ţi-ai dori să le vezi traduse în româneşte?

ŞG: Asta aduce puţin a răsucitul cuţitului în rană… Ştii şi tu că partea cea mai frumoasă a activităţii noastre a fost aceea în care eram coordonatori de colecţii pe la diverse edituri.

Că editorii nu au suficientă încredere sau au interese diametral opuse faţă de cele ale oamenilor pe care-i angajează tocmai pentru ceea ce ştiu şi ale căror cunoştinţe s-ar putea transforma pentru ei într-un avantaj (măcar) economic, asta este o altă poveste. În general, în România, editorii se pricep la orice – realizarea copertelor, tehnoredactare, selecţia titlurilor şi a traducătorilor, tipar, difuzare, marketing, plata colaboratorilor etc. Te şi întrebi cînd mai au timp să se bucure de roadele afacerii lor!

Aş traduce în primul rînd Philip K. Dick, pe care eu îl consider – după H.G. Wells, inventatorul a circa 80% din temele SF-ului – al doilea mare scriitor al genului din toate timpurile. Apoi, doi scriitori americani puţin sau nesemnificativ prezenţi în limba română: Frederik Pohl şi Philip José Farmer. Urmează Robert Silverberg, Ian Watson şi Bob Shaw, Dan Simmons, Gene Wolfe şi Fritz Leiber – ultimii doi pe partea de fantasy, ca şi Michael Swanwick, Keith Roberts, John Varley, Michael Moorcock ori Lucius Shepard – pentru modul cum ştiu să spună o poveste.[1] Dar eu sînt un tip de modă veche, prin urmare sugestiile mele s-ar putea să nu aibă succes la actuala generaţie de cititori. Poate doar la cei cărora le place literatura. Fie ea şi SF…

•

Nr. 464, 5 martie 2009

[1] Dan Simmons, Gene Wolfe şi Lucius Shepard au fost publicaţi între timp.

„NOI VOM FACE TOTUL MAI BINE“

• interviu cu Dănuţ Ungureanu •

În luna ianuarie a luat fiinţă Societatea Română de Science Fiction şi Fantasy (SRSFF). Cuprinde în rîndurile ei scriitori, traducători, fani. Conducerea asociaţiei este asigurată de scriitorii Dănuţ Ungureanu (preşedinte) şi Sebastian A. Corn (vicepreşedinte). Are şi doi oameni la PR, Sorin Camner şi Balin Feri. Comentariile, întrebările incomode (uneori răutăcioase de-a dreptul) au apărut încă înainte de anunţul oficial şi de lansarea site-ului (www.srsff.ro) şi blogului (srsff.wordpress. com). Am stat de vorbă cu Dănuţ Ungureanu pentru a clarifica unele lucruri.

Michael Haulică: De ce o asociaţie a sefiştilor? Au mai fost asociaţii care s-au stins cu vremea, au mai fost încercări eşuate înainte de start. De ce credeţi că de data asta veţi reuşi?

Dănuţ Ungureanu: Imaginează-ţi, doar aşa, ca un exerciţiu de istorie alternativă, că părinţii mei, ori ai tăi, ori ai domnului care a sugerat întrebarea de mai sus, şi-ar fi zis într-un moment delicat: „Ce rost are să facem copilul ăsta? S-au născut pînă acum atîţia alţii şi n-a fost nimic de capul lor…” N-am mai fi putut sta acum de vorbă, ca nişte oameni deosebiţi ce sîntem. De fapt, eşecul unor asociaţii similare SRSFF trebuie să fie un obstacol pentru aceia care vor să încerce la rîndul lor? Dimpotrivă, aş zice că trebuie să funcţioneze ca o provocare. Pe de altă parte, fiecare are dreptul să-şi propună un viitor pozitiv şi să se străduiască a-l modela în consecinţă. Ne numim sefişti, nu?

MH: Ideea nu era „de ce o faceţi?“, ci „pe ce vă bazaţi?“ Cu ce veniţi nou în abordarea acestei acţiuni?

DU: „Nou” faţă de ce? Nu am primit rapoarte de activitate din partea unor societăţi similare, deci nu-mi închipui, şi spun asta în semn de respect pentru eforturile oamenilor respectivi, că am descoperit noi acum „piatra filozofală”. Sigur că multe dintre cele pe care ni le propunem au fost deja încercate de alţii. Totuşi, dă-ne voie să sperăm că noi vom face totul mai bine.

MH: Ce aţi făcut în cele aproape două luni de la înfiinţare?

DU: Ce fac probabil toţi aceia care pun pe roate o asemenea organizaţie. Ne-am întîlnit de cîte ori a fost nevoie, ne-am documentat, am

discutat, ne-am sfătuit, am pus la cale o strategie, am schiţat cîteva acţiuni şi, desigur, ne-am şi ciondănit. Asta contează mai puţin. Nu ne-a obligat nimeni să ne adunăm. Sîntem aici fiindcă ne place SF&F şi ne simţim bine împreună.

MH: Cine s-a înscris pînă acum în asociaţie? Dă-mi cîteva nume, te rog.

DU: Componenţa actuală a societăţii este vizibilă în orice moment pe www.srsff.ro. Printre membri se numără Sebastian A. Corn, Cristian M. Teodorescu, Mihai-Dan Pavelescu, Marian Truţă, Cristian Tamaş, Liviu Radu, Sorin Camner, Dumitru Cl. Stătescu, Balin Feri, Lucian Merişca, Ovidiu Bufnilă, Dan Popescu, Mircea Pricăjan…

MH: Vor fi şi editori? Redactori, directori de editură…

DU: Sper din toată inima că da. Ne bucură participarea tuturor iubitorilor de SF&F care au de spus ceva demn de reţinut. Însă noi nu dezvoltăm o politică de racolare a membrilor. Deocamdată, în această fază, sîntem deschişi propunerilor. Ştiu că orgoliile au un cuvînt greu de spus, dar ia-o mai degrabă ca o verificare pe parcurs a felului în care e percepută SRSFF. Orice solicitare de înscriere ne onorează, nu ne gîdilă vanitatea…

MH: Dă-mi voie să citez din comunicatul pe care l-aţi făcut public: „SRSFF este o asociaţie neguvernamentală şi non-profit, al cărei scop declarat este împotrivirea la invazia superficialităţii şi a non-valorilor promovate în exces şi care pervertesc bunul gust şi percepţia generală asupra culturii.“ De ce un discurs negativ? Nu crezi că unul pozitiv, cu accent pe valorile pe care vreţi să le promovaţi, ar fi avut mai mult succes?

DU: Nu mi se pare un discurs negativ. Ar fi fost aşa dacă am fi declarat „SRSFF îşi propune o atitudine pasivă în faţa superficialităţii şi a non-valorilor în exces şi le transmite oamenilor de valoare să se lase de SF şi să-şi găsească o meserie bănoasă“. Pe de altă parte, chiar faptul că intenţionăm, fără a ne erija în arbitri supremi, să protejăm bunul gust, e un lucru pozitiv. Închipuieşte-ţi că el n-ar mai exista după o vreme…

MH: Spune-mi cîteva lucruri concrete pe care le-aţi planificat pentru 2009.

DU: Pentru 2009, principalul obiectiv este acela de a consolida asociaţia şi de a face maşinăria să meargă. Ştim cu toţii cît de greu se urnesc anumite lucruri, cît de greu se sincronizează oamenii, detaliile, mentalităţile. Mai ales în condiţiile (fireşti aş zice) unei atmosfere dacă nu ostile pe alocuri, cel puţin de suspiciune. Dar nu va fi un an fără anumite tentative concrete: o publicaţie tipărită, un concurs naţional de proză, cîteva proiecte cu finanţări europene, o bursă a ideilor, desigur îmbunătăţirea site-ului, schimburi de experienţă cu grupări din ţară şi din străinătate… Apropo de asta, intenţionăm de asemenea să demarăm un proiect dedicat iubitorilor de SF din diaspora, intitulat „Citeşte româneşte”.

MH: Cînd vom putea găsi pe site un program al acţiunilor asociaţiei?
DU: Îndată ce vom avea o minimă siguranţă a îndeplinirii lor. Nu vrem să aruncăm vorbe în vînt, fie ele şi pe internet.

MH: Intenţionaţi să înfiinţaţi nişte premii ale asociaţiei? Dacă da, de cînd?
DU: Cum spuneam, intenţionăm organizarea unui concurs naţional, asezonat fireşte cu premii. Îl vom anunţa şi pe acesta, repet, îndată ce vom stabili toate cele necesare.

MH: Concurs de proză scurtă?
DU: Va fi, cel mai probabil, o formulă cu trei categorii de materiale – povestire, nuvelă şi critică. Pentru început credem că este de ajuns, nu vrem să ne aruncăm mai mult decît ne ţin puterile.

MH: Am auzit că sîmbătă 14 martie sînteţi invitaţi la Radio România Cultural, la emisiunea lui Ştefan Ghidoveanu. Vei participa?
DU: Informaţia este exactă. Eu unul am mare trac la microfon, şi nu vreau să fac un deserviciu SRSFF, ori să “bruiez” emisiunea lui Ştefan, un prieten atît de vechi. Vor participa Sebastian Corn – vicepreşedintele SRSFF şi Cristian Tamaş.

MH: Un mesaj de final pentru fanii SF&F?
DU: Cu plăcere. Nu lăsaţi lumea SF&F să înceapă să semene cu ceea ce vedeţi zilnic în jurul vostru.

•

Nr. 465, 12 martie 2009

POVESTIRI

Categoria „cea mai bună povestire românească“ a premiilor Cititor SF a fost dominată de texte publicate în revista Nautilus. Şi mai interesant este faptul că patru dintre cei cinci nominalizaţi au debutat cu povestirile respective. Dar să vedem care au fost acestea.

AronBiro – „Povestea dihorului şi a găinilor“. O povestire ce ţine de fantastic, de fantasticul copilăriei în care copilul crede că o coadă de dihor îl poate face nevăzut atunci cînd se joacă de-a v-aţi ascunselea. Totul privit prin ochii copilului, care primeşte lecţii de la bunicul său, printre care: „Să nu uităm că găinile’s de două feluri: care au fost mîncate şi care vor fi mîncate.“ Povestea e oarecum simplă. Bunicul, care era poştaş, e prins de săteni că le-a furat din pensii şi primeşte o lecţie: este dezbrăcat şi bătut. Atunci se vede că bunicul avea o coadă de dihor. Aşa cum avusese şi tatăl copilului, cel care dormea pregătindu-se să moară. „şi de aia tot doarme, deşi tot el mi’a zis altdată că să fii mort nu se învaţă“. După corecţie, bunicul dispare, fără a părăsi satul. Revine, salvîndu-şi familia, şi de-abia atunci dispare, ajutat de coada de dihor care îl face nevăzut. Nu înainte de a arunca un blestem care se şi împlineşte în timp: violenţa se face simţită în sat, iar bărbaţii se omoară între ei.

O povestire bine scrisă, cu un bun dozaj şi o bună îmbinare a elementelor fantastice cu atmosfera rurală şi cu aceea a copilăriei.

Balin Feri – „Casa de vacanţă“. Un tip cumpără un teren de casă şi se pregăteşte de construcţie. După cîteva zile primeşte o amendă că a construit fără aprobare. Se duce la faţa locului şi găseşte o casă gata construită, cu toate alea funcţionînd. Găseşte un cumpărător şi merge cu el şi familia acestuia s-o vadă. „Ehehei, domnul meu, nu toată lumea are o casă picată din stele!“ zice un personaj. Şi tot el zice că a observat ceva pe cer, ceva care s-a prăbuşit în noaptea în care a apărut casa. Încep să dispară oameni în zonă, inclusiv cumpărătorul casei, care rămăsese acolo. În mai multe locuri din lume apăruseră case identice, apoi dispăruseră oameni. Cînd se întoarce la casa cu pricina, aceasta nu mai era. O luaseră americanii, s-o studieze. Fenomene asemănătoare au avut loc şi în alte părţi, şi nu numai cu case. De unde concluzia că acel „ceva“ poate lua orice formă.

Bine scrisă povestea, cu grijă pentru individualizarea personajelor, ba chiar cu atenţie pentru personajele secundare, ceea ce într-o povestire mai rar găsim.

Iulian Iamandi – „Trei în iad“. Un triunghi amoros. Dan şi Maria şi Gion. Dan îi omoară pe amîndoi, apoi, într-un raid (era pilot, e în timpul războiului), moare şi Dan şi ajunge… undeva unde îi întîlneşte pe cei doi.

Pare subţire povestea, un triunghi amoros şi crima pasională… Dar e bine prins conflictul, cu atenţie pentru amănunte, ceea ce arată mîna de prozator a lui Iamandi, un autor cu pasiune pentru istoriile alternative, după cum am avut ocazia să văd din alte texte, unele dintre ele luate în discuţie pe atelierkult.com.

Ciprian Mitoceanu – „Amendamentul Dawson“. Planeta are opt miliarde de oameni. El, John Barton, este cetăţean de categoria C+. E dus la un spital unde este supus unor investigaţii. Evadează din spital, sustrăgîndu-se astfel aplicării amendamentului Dawson, şi punînd în pericol viaţa unui cetăţean de categorie A++, căruia îi era destinată inima lui, pentru transplant. „Cetăţenii din C şi ocazional cei din D deveniseră în virtutea Amendamentului adevărate bănci de organe aflate la dispoziţia clienţilor interesaţi.“ Este prins şi ameninţă cu sinuciderea. Apare însuşi Dawson şi îl convinge să se sacrifice pentru binele Americii. Îl păcăleşte, pentru că „Amendamentul Dawson se aplică pentru salvarea cetăţenilor deosebit de valoroşi, dar nu prevede nici un fel de pedepse pentru donatorii care reuşesc să se sustragă.“.

O povestire SF, aş acum le ştiu fanii. Fără mari pretenţii literare, dar cu poveste. De menţionat că povestirea este varianta scurtă a romanului cu acelaşi titlu care apare în foileton, săptămînal, în revista Nautilus. Mitoceanu este singurul care a mai publicat, dintre cei cinci.

Ciprian Mitoceanu – „Ultimul Adam“. 99,99% din omenire a pierit din cauza radiaţiilor unei explozii atomice (din oraşul cu 10.000 de locuitori, acest personaj este singurul supravieţuitor). Au mai scăpat şi alţii prin împrejurimi, i-a cunoscut în cei trei ani care s-au scurs de la eveniment. I se spune Neatinsul, pentru că a scăpat fără cea mai mică urmare. Într-o zi a găsit o femeie, Jenna, pe care a luat-o cu el. A avut grijă de ea. Şi Jenna era o neatinsă. Amîndoi îşi păstraseră capacităţile reproductive. Să facă un copil? În lumea asta? Care reproduce toate neajunsurile celei vechi? Omenirea n-a învăţat nimic. Se hotărăşte s-o părăsească pe Jenna.

O oarecare atmosferă de Mad Max – pe care se putea dezvolta mai mult –, şi probleme ale individului în condiţiile imaginate de autor. Cam la asta e bun sefeul, nu? Dintre cele două texte ale lui Mitoceanu, prefer „Amendamentul“. E mult mai complex şi mai cu potenţial.

Ioana Vişan – „Îngheţul“. O femeie singură într-un oraş în care toată lumea a împietrit într-un anume moment. Toate ceasurile s-au oprit la 17 minute după miezul nopţii. Apare un el, al cărui ceas funcţionează. Au trecut două ore de la momentul îngheţului. Ea îi spune că a avut un accident de maşină. Are un picior rupt, dar nu simte. El află că ea este o umbră. O fiinţă imaterială. Corpul îi rămăsese pe patul de spital, după accident, după moartea de la 0.17. „Doreai cu atîta disperare să trăieşti încît, atunci cînd doctorul a stabilit ora decesului, ai oprit timpul în loc.“ – avem şi dezlegarea misterului. El îi spune că ar muri din cauza unei alergii de fapt, nu din cauza rănilor, dar trebuie ca ea să vrea să trăiască. Ceea ce şi face. Îşi revine, el era medicul.

Povestea e interesantă prin varianta de între-viaţă-şi-moarte pe care o propune. Probabil că tocmai ideea i-a adus şi premiul Cititor SF.

Ca realizare literară, dintre toate, eu prefer povestirea lui Aron Biro.

•

Nr. 466, 19 martie 2009

EUROCON 2009

În weekendul trecut, 26-29 martie, a avut loc, în Italia, la Fiuggi, cea de-a 31-a convenţie europeană de SF. Obiceiul acestor convenţii este să acorde şi nişte premii, în urma votului delegaţiilor prezente.

În acest an, premiile le-au revenit următorilor: Roberto Quaglia, Italia (categoria Celmai bun aurtor), Boris Sidyuk, Ucraina (Promotor), Flora Stagliano, Italia (Traducător), *Nova SF*, Suedia (Revistă), Metropolis Media, Ungaria (Editură),
Franco Brambilla, Italia (Artist plastic), *Andromeda Nachrichten*, Germania (Fanzin). România are un singur premiu, cel de încurajare, prin Dan Doboş. Ştiu că în limba română premiul de încurajare sună mai mult a premiu de consolare, dar sensul acestui premiu este mai apropiat de „tînără spernaţă a sefeului european“ şi sper ca denumirea lui să se schimbe, tocmai pentru a fi luat în serios peste tot în Europa.

La urma urmei toate premiile care se acorda la Eurocon revin unor nume propuse de delegaţii ţărilor participante şi exprimă mai mult o alegere a acestora, o recunoaştere a valorii pe care o au în ţara respectivă, decît o anvergură europeană a cîştigătorului.

Procedura de acordare a premiilor este cam aşa: delegaţi din diferite ţări prezită o listă cu nominalizări trecînd în dreptul fiecărei categorii cîte un nume din ţara pe care o reprezintă. Cînd lista este cmpletă se trece la vot. Singurul premiu cu care se merge la sigur este Premiul de încurajare, care le revine automat celor propuşi pe listă (cîte unul din fiecare ţară).

Evident, în afară de autorii englezi – şi poate, în unele cazuri, italieni, francezi, germani – ceilalţi nominalizaţi sînt practic necunoscuţi celor care votează. Cei care fac propunerile, în general, şi le susţin în faţa plenului delegaţilor (cîte doi din fiecare ţară), vorbind celor prezenţi despre autorii propuşi, reviste (care se şi împart, oferind votanţilor ocazia de a-şi face o idee despre ce e vorba), edituri etc. Artiştii plastici au ocazia să-şi expună lucrările în locul destinat expoziţiei.

Deci este un vot cam în alb, de bază fiind lobby-ul pe care reprezentanţii din fiecare ţară îl fac în cele două zile ale convenţiei.

Din partea României au fost nominalizaţi: Mihai-Dan Pavelescu (Traducător), *Sci-Fi Magazin* (Revistă), Millennium Press (Editură), *Helion*

(Fanzin), Sorin Repanovici (Promotor).

Mugur Cornilă, care a participat la Eurocon, a ţinut la curent suflarea sefistă românească cu mersul lucrurilor, trimiţînd pe mail lista nominalizaţilor, apoi pe cea a premianţilor. Listele au fost puse imediat pe blogurile dedicate domeniului, şi comentariile nu au întîrziat să apară. Fie de felicitare pentru Dan Doboş, fie ale cîrcotaşilor care au strîmbat din nas cînd au văzut numele cîştigătorului la categoria Cel mai bun autor. Unii s-au întrebat cine e cutare sau cutare. Unii au concluzionat că „veştile nu sînt prea bune. Un premiu de încurajare nu reprezintă mare lucru“ şi că vom munci şi vom cîştiga premiile importante… N-aş putea spune cu exactitate dacă cei care au comentat „de sus“ rezultatele au fost vreodată la un Eurocon, iar dacă au fost, s-au implicat în ceea ce înseamnă reprezentarea României acolo. Înclin să cred că nu şi că toată discuţia nu e decît un soi de dat cu părerea (după exemplul talk show-urilor de televiziune în care se adună cîţiva „formatori de opinie“ şi îşi dau cu părerea despre lucruri pe care nu le cunosc, sau nu îndeajuns).

Cei care îşi dau cu părerea ar trebui mai întîi să „studieze bibliografia“, să încerce să facă ceva acolo, la faţa locului, şi apoi să propună strategii care să ducă pe noi culmi sefeul românesc (atît cît e, aşa cum e).

La premiile convenţei europene de SF nu este vorba de valoarea intrinsecă a unui autor, artist etc., ci e vorba, în primul rînd, de a face cunoscute nişte nume, de a le impune şi altor participanţi. Într-un final, de a impune celorlalţi existenţa sefeului românesc. Cine a mers măcar o dată acolo şi s-a împlicat în povestea cupremiile ştie că totul se reduce la lobby, la a promite voturi ca să atragi voturi pentru ai tăi.

Desigur asta nu pare tocmai în concordanţă cu ideile pe care le avem despre valoare (cum ar fi la premiile Nebula, ale Asociaţiei Americane de F&SF), şi nici măcar cu ceea ce înseamnă un vot de popularitate (cum e cazul premiilor Hugo). Dar asta e realitatea premiilor Eurocon şi de aici ar trebui pornit în a construi ceva cu adevărat important.

Mugur Cornilă, care este membru al Societăţii Române de Science Fiction şi Fantasy, a fost la Eurocon şi ca reprezentant al acestei asociaţii, pe care a afiliat-o Societăţii Europene de SF. Urmează ca SRSFF să stabilească regulile după care românii îşi vor desemna nominalizaţii în anii ce vor veni. Şi, printr-o prezenţă constantă la convenţiile europene, prin felul în care vor şti să promoveze valorile româneşti, să reuşească, în cîţiva

ani, să aducă în România şi alte premii în afara celui de încurajare (chiar mi-aş dori să se schimbe numele ăsta!).

Ne putem întreba dacă ne dorim totuşi aceste premii, iar dacă le dorim, de ce?

Deocamdată mi se pare singura modalitate de a face cunoscută literatura F&SF românească în Europa. Şi e un pas important în a vedea autorii români publicaţi în reviste sau, de ce nu?, chiar la edituri din Cehia, Ungaria, Bulgaria, Rusia etc. Evident, toţi ar vrea să fie publicaţi în Anglia, dar bine ar fi s-o luăm uşor-uşor, pas cu pas.

Pe la începutul acestui secol autorii români mai publicau pe ici, pe colo, în lume. Poate că ar trebui reluat „asaltul", iar participarea la convenţiile europene de SF este o bună ocazie de a intra pe piaţă. Cîştigarea unor premii cu atît mai mult.

Probabil se va mai vorbi despre Euroconul de la Fiuggi, pe care îl doresc a fi un nou început pentru aventura europeană a sefeului românesc.

Deocamdată să ne bucurăm pentru premiul lui Dan Doboş, care l-a adus în atenţia iubitorilor (poate şi a editorilor) de SF din Europa. Mai departe depinde numai de el şi de editorul lui român (Millennium Press) cum vor şti să fructifice avantajul pe care acest premiu îl poate oferi.

•

Nr. 468, 2 aprilie 2009

DESPRE EUROCON 2009

• interviu cu Mugur Cornilă •

Michael Haulică: Te-ai întors de curînd din Italia, de la Eurocon. Care este impresia generală? Ai mai fos la vreo manifestare de acest gen? Aveai anumite aşteptări? Ţi-au fost confirmate? Infirmate?

Mugur Cornilă: Am mai fost la Euroconul de la Timişoara în calitate de reprezentant al clubului din Buzău, Pozitronic. Mereu am avut impresia (şi informaţii din diverse surse) că Euroconul este, pe lîngă o manifestare a fanilor europeni, un soi de făcătură care acordă premii şi care face ce face pentru o serie de interese. Tîrziu am inţeles că, în lumea asta, făcături sînt intenţiile noastre şi nu rezultatele, pentru că ceea ce iese reflectă în detaliu intenţionalitatea umană. Se pare că intenţionalitatea este schimbătoare şi ajustabilă. Iar dacă noi ne dorim ceva cu adevărat, probabilitatea să se întîmple este destul de mare.

Impresia generală pe care mi-am format-o în Fiuggi este că turismul SF se îmbină de minune cu literatura, filmul, arta plastică, grafica de tot felul şi alte manifestări creative, iar acestea sînt necesare pentru a suscita pasiuni şi dezbateri. De asemenea, interesele pragmatice sînt cele care guvernează o astfel de întîlnire şi ele trebuie considerate latura cea mai importantă. Iar din aceste interese trebuie să cîştige toată lumea. Cine crede că poate să facă lucruri numai din orgoliu şi numai pentru interesul propriu se înşală amarnic!

MH: Pe cine ai avut ocazia să cunoşti acolo?

MC: Am avut discuţii interesante cu board-ul Societăţii Europene de Science Fiction (SESF): David Lally – preşedinte şi Bridget Wilkinson – secretar (cea din urmă arătîndu-şi disponibilitatea şi interesul de a vizita încă o dată România – şi cred că Atlantykron 2009 ar putea fi un bun prilej pentru o astfel de vizită şi pentru un lobby direct la conducerea organizaţiei)… Ian Watson, cel care a scris scenariul pentru celebrul film *Inteligenţă artificială,* a fost unul dintre partenerii de discuţie cvasi-permanenţi. Apoi Geoffrey Landis şi soţia sa, Mary Turzillo, cărora le-am povestit despre România, am discutat despre cartea lui Roberto Quaglia, *11*

septembrie. Mitul – carte apărută săptămîna aceasta în româneşte –, am făcut comparaţii între viaţa de zi cu zi în America şi România, politică, ferme ecologice şi diverse aspecte ale pieţei de carte din ţara noastră. Am început procedurile de reprezentare în România pentru o serie de scriitori europeni şi nu numai, Ian Watson fiind primul cu care s-a concretizat această acţiune.

MH: Ţi-a părut că ceilalţi ştiu ceva despre SF-ul românesc? Sau că ar fi interesaţi să afle?

MC: Mulţi ştiu, în special cei care au avut oarece legături cu ţara noastră. Italienii sigur ştiu, pentru că Roberto Quaglia – vicepreşedinte al SESF trăieşte cîteva luni pe an în România. Cu alţii am avut probleme în a identifica România pe hartă (Suedia, Noua Zeelandă). Concluzia este că vor fi cîteva surprize în ceea ce am de gînd să fac împreună cu cîţiva editori italieni şi maghiari. Sper să fie plăcute.

MH: Cum a fost cu premiile? Crezi că e realistă ideea că vom putea lua în curînd şi noi un premiu, altul decît cel de încurajare?

MC: Ai descris tu în numărul trecut al Observatorului Cultural cum stă treaba cu premiile. Cam aşa este. Şi da, este realistă ideea, chiar anul acesta am fi putut lua un premiu pentru revistă (propunerea mea a fost Sci-Fi Magazin) dacă nu aş fi făcut o greşeală strategică, susţinînd mai mult de o categorie. Voturi au fost, dar ele s-au împrăştiat…

Pentru a putea face viabilă o astfel de realitate, este nevoie de lobby, teme făcute şi persuasiune, pe lîngă motivaţie sau dorinţă. Este nevoie de prezenţa noastră la manifestările europene. Nu este mare efort să pleci în Europa la un Eurocon. Nu este greu să găsim finanţare pentru astfel de deplasări. Cred că anul viitor ar trebui să mergem „în gaşcă”, înarmaţi cu materiale de prezentare, cu o strategie şi cu o viziune unitară. Să vedem cum vom pune problema în SRSFF în lunile următoare.

MH: Am înţeles că ai făcut o propunere pentru înfiinţarea unui nou premiu. Despre ce e vorba şi cum a fost primită propunerea ta?

MC: Împreună cu delegaţia maghiară am porpus acordarea unui premiu pentru prezenţa pe internet (website), iar propunerea a fost primită destul de bine. Se pare totuşi că unii delegaţi au confundat această prezenţă online cu alte website-uri de tip blog şi s-au arătat reticenţi. Important este

faptul că s-a votat şi s-a hotarît luarea în discuţie a subiectului la sesiunea următoare a convenţiei, care, în 2010, va avea loc în Suedia.[1]

MH: Societatea Română de Science Fiction şi Fantasy va fi afiliată Societăţii Europene de SF. Ce înseamnă asta, practic?

MC: Practic, pot să spun că SESF nu face decît să puncteze faptul că există cineva în România care are dorinţa de a propune ceva coerent pentru fandomul european, pentru fanii europeni şi pentru fanii din România. Îi acordă girul pentru a putea începe să mişte nişte fonduri cu ajutorul cărora să poată organiza o prezenţă activă a României pe plan european. Teoretic, poate însemna însă mult mai mult. Vom trăi şi vom vedea dacă SRSFF se va ridica la nivelul aşteptărilor fanilor şi profesioniştilor din România. De asemenea, dacă fanii şi profesioniştii sînt capabili să lase, o dată pentru totdeauna, cîrcoteala de balcon deoparte şi să pună umărul să facă ceva concret. Nu neapărat în cadrul SRSFF, ci unde vor şi cum vor ei. Dar SĂ FACĂ, nu să vorbească. Toţi ne pricepem să emitem idei şi păreri. Cînd este de dus gunoiul şi de făcut curăţenie, lumea preferă să dispară la o bere.

MH: Sincer acum, crezi că au vreun rost aceste convenţii europene? Au ele vreo importanţă pentru SF-ul european?

MC: Eu zic că da, pentru fandomul european au rost. Aşa cum au rost toate celelalte convenţii din lume. Ar trebui să înţelegem fiecare dintre noi, cei implicaţi chiar şi numai cu pasiunea, că science-fiction & fantasy înseamnă industrie în afara graniţelor noastre, şi nu o bălăcăreala de orgolii şi învîrteli. De multe ori am senzaţia că trăiesc într-o lume extraterestră şi tot aştept misiunea aia de salvare care nu mai vine!

•

Nr. 469, 9 aprilie 2009

[1] În 2010 Euroconul a avut loc în Cieszyn (Polonia) şi Český Těšín (Cehia). Palmaresul delegației României: Premiul pentru cea mai bună revistă – SRSFF (site-ul) și Premiul de încurajare – Luciana Brîndușa Grosu. În Suedia, la Stockholm, va fi în iunie 2011.

DCSF

S-au împlinit în martie patru ani de cînd apare rubrica aceasta, săptămînă de săptămînă (cu foarte puţine excepţii), şi nu cred că am răspuns vreodată la întrebarea *De ce SF?*

Ce-i face pe oameni să se apropie de acest gen? De ce le place unora să citească astfel de cărţi, de ce le place să le scrie, să le editeze (iar aici mă refer strict la cei care editează cărţi din pasiune pentru gen şi nu doar din raţiuni comerciale)?

Dacă îi iei la întrebări pe fanii genului ţi se va pomeni de Jules Verne şi H.G. Wells, de fasciculele CPSF din biblioteca (podul) casei sau, în cazul generaţiilor mai tinere, de Frank Herbert sau Isaac Asimov. Poate chiar de William Gibson, care a însemnat întîlnirea hotărîtoare pentru mine; fără Gibson aş fi rămas, probabil, un cititor ocazional de „literatură de anticipaţie“ sau, în orice caz, n-aş fi apucat-o pe drumul pe care am apucat în anii ’90.

De ce SF? Pentru că este un loc al evadării, o posibilitate de fugă – sau explorare –, care stîrneşte gena exploratorului din noi. În fiecare carte SF găseşti o lume întreagă de cercetat, de înţeles, iar dezvoltarea personajelor, a poveştii, îşi află împlinirea în această lume şi nu în alta.

Te poţi lăsa furat de gadgeturi, de minunate invenţii sau de speculaţii, şi dacă ai o minte cît de cît dedată cu abstractul, cu gîndirea ştiinţifică, toată recuzita aceasta devine un joc al minţii, dătător de fiori.

Dar s-a spus, de mulţi ani, că literatura SF nu este despre gadgeturi, ci despre oamneni. Care oameni? Cei pe care-i vedem pe stradă sau în autobuz? Sefeul e despre oamenii care trăiesc în condiţiile propuse de autor, în ipotezele lansate, despre oamenii care relaţionează cu un mediu (natural, social, filozofic – dacă vreţi) inventat/propus. Personajul din SF este *omul* supus unor teste, aşa cum, înainte de a fi lansate pe piaţă, automobilele sînt supuse testelor pentru a prevedea cum se comportă în anumite condiţii.

Evident, un scriitor poate alege să scrie despre gadgeturi sau să scrie despre oameni. Poate alege să scrie despre o navă, o armă, o clanţă – ce minunată e aceasta, cîte lucruri se poate face cu ea, cum funcţionează (în cele mai mici amănunte), iar personajul nu este decît cel care te conduce printre ele, este doar acela care apasă clanţa… Sau poate alege să scrie

despre acel personaj, iar nava, arma, clanţa nu sînt decît obiecte, aşa cum, pentru oamenii din jurul nostru sînt maşinile, ceasurile, pixurile etc. Şi povestea să fie a personajului.

E greu să scrii SF. Un scriitor obişnuit (de mainstream; facem deosebirea aceasta între mainstream şi gen) scrie despre oameni şi toată atenţia şi harul lui sînt concentrate asupra acestora. Restul… este la îndemînă. Altcineva a făcut lumea, iar el n-are altceva de făcut decît s-o lase să existe în jurul personajelor. Un scriitor de SF însă trebuie să-şi creeze lumea. De la peisaje la tehnologie, de la micile lucruri care definesc fiecare om în parte la felul în care acestea îi modelează comportamentul, aspiraţiile şi calea spre împlinirea lor. Şi – cel mai greu dintre toate – întreg acest ansamblu trebuie să funcţioneze. Să fie credibil. Să nu dea impresia de fals, de contrafăcut, de artificial.

Pentru că cititorul de SF este, la rîndul lui, un om pregătit, instruit, citit, care, în multe cazuri, este specializat în domeniul abordat de scriitor. Şi-atunci nu-l poţi minţi, minciuna se deşiră şi tu, ca autor, îţi pierzi credibilitatea. Şi degeaba personajul are nişte trăiri, dacă ipoteza de la care se pleacă e falsă. E chestie de matematică: ai distrus ipoteza, s-a ales praful şi de concluzie. Un om dintr-o lume falsă nu poate fi decît tot fals.

Şi de-abia de aici încolo se poate vorbi despre harul scriitorului, despre dragul lui de cuvinte, despre măiestria cu care ştie să le aleagă şi să le pună alături în pagină. De-abia de aici încolo putem vorbi de literatură, aşa cum o înţelege toată lumea.

De aceea, atunci cînd îi iese, scriitorul de literatură SF este cu adevărat un creator. Şi este un om liber tocmai din acest motiv: că nu e constrîns de înfăţişarea şi regulile lumii care există în afara celor patru pereţi între care vieţuieşte. Poate oricînd să deschidă uşa şi afară îl va aştepta o altă lume, ale cărei reguli sînt făcute de el.

Am zis mai devreme „atunci cînd îi iese“. Păi toată literatura despre care se vorbeşte, despre care merită vorbit, este cea care „iese“. Indiferent de gen, 90% din ce se face e bun de aruncat, după cum se spune, aşa că şi sefeul de calitate e de căutat tot prin acele zece procente de reuşite. Cu cît se publică mai mult, cu atît numărul care exprimă cele zece procente este şi el mai mare.

De ce SF? Pentru că cei care iubesc genul, fanii adică (şi aici ar trebui incluşi nu numai cei cărora li se adresează „produsul“, dar şi producătorii, fie ei scriitori, artişti plastici, pînă la editori, redactori etc., pentru că şi ei se

consideră fani), au un sentiment de apartenenţă la un grup, se cunosc între ei, relaţionează, se adună la conferinţe locale, regionale, naţionale, continentale sau mondiale, se strîng în jurul blogurilor mai nou, ţin permanent legătura unii cu alţii, cititorii între ei sau cititorii cu scriitorii şi editorii… Un scriitor de SF este mult mai apropiat de cititorii lui, se află aproape în permanenţă în contact cu ei, nu numai cu ocazia lansărilor de carte, cînd schimbă două vorbe amabile şi dă un autograf. Există o solidaritate, un sentiment al împărtăşirii a ceva ce au ei în comun, şi de asta nu are parte chiar orice scriitor.

În toate aceste rînduri nu am vorbit despre eşecuri. Despre revistele care mor – fie din cauze financiare, fie din cauza distribuţiei, fie că nu ajung la o anume calitate. Despre cărţile care nu ajung la sufletul cititorului, care dezamăgesc – fie ca veridicitate a lumii propuse, fie ca realizare literară. Dar eşecurile, şi aici, nu fac decît să pună în valoare reuşitele. Sau, poate, aici mai mult decît oriunde.

De ce SF? Uite-aşa, pentru că unii dintre noi îl iubesc, şi dacă ajungi să iubeşti ceva, chiar nu mai contează de ce.

•

Nr. 470-471, 16 aprilie 2009

CENACLURI

Începuturile mele într-ale SF-ului sînt legate de Cenaclul Quasar din Iaşi. Era 1987, toamna, cînd Vlad Frînghiu m-a convins că sînt „de-ai lor“ şi aşa m-am apucat să scriu SF şi să frecventez cenaclul care, pe vremea aceea, era condus de Dan Merişca şi George Ceauşu. Au fost cîţiva ani minunaţi în care am luat contact cu mişcarea SF românească în care Dan Merişca era zeul blond care ştia de toate şi făcea de toate. Şedinţele de cenaclu, care se ţineau la Casa Studenţilor, nu erau altfel decît prin alte locuri prin care mai umblasem: la Făgăraş (primul cenaclu pe care l-am frecventat, pe vremea liceului, condus de Cornel Moraru, care nu era încă redactorul-şef de la *Vatra*, ci doar profuI de română de la Liceul „Radu Negru“), la Braşov, în vremea studenţiei (cenaclul revistei *Astra*), la Slobozia, în vremea stagiaturii.

Spre deosebire de acestea însă, la Quasar exista un sentiment de apartenenţă la o comunitate, era fandomul în care intram, renunţînd definitiv la poezie în favoarea prozei.

Cum spuneam săptămîna trecută, SF-ul mi-a dat o libertate pe care n-o mai simţisem pînă atunci.

Evident că la Quasar se respecta tipicul – cineva citea, ceilalţi erau atenţi o vreme, cîteva pagini, ceea ce nu-i împiedica să-l mitralieze pe tînărul aspirant la finalul lecturii. Rareori ieşeai bine din încleşatrea cu „tăticii“ Merişca, Ceauşu, Frînghiu, ceea ce era, de fapt, adevărata şcoală a viitorului scriitor, poate mai importantă decît sfaturile legate strict de materialul prezentat (pentru că sfaturi găseşti la tot pasul, sînt cărţi despre cum se scrie etc.), aceea care te învaţă cum să treci de criticile care, pe cei mai slabi de înger, îi pot face chiar să se lase de scris. Tăria de a merge mai departe pe drumul tău îmi pare cel mai important lucrur pe care poţi să-l înveţi într-un cenaclu. Şi ameliorarea abilităţilor, şlefuirea talentului… şi asta se întîmplă, dar de ele oricum nu scapi toată viaţa. Cu acea putere şi perseverenţă şi speranţă în a răzbi însă nu te întîlneşti prea des, asta n-o mai poţi învăţa cu vîrsta.

În acest an, cenaclul Quasar (devenit între timp Club UNESCO) împlineşte 30 de ani şi, la 30 mai, ieşenii pun de-o întîlnire grandioasă pentru a sărbători evenimentul.

Ideea de a veni săptămînal şi a citi sau a-i asculta pe alţii citind, apoi periajul sau desfiinţarea junelui autor nu mi s-au mai părut, după un timp, foarte productive şi mă gîndeam că, de la o vreme, un scriitor ar trebui să caute altfel de motoare care să-l ajute să se dezvolte. În 1993 i-am cunoscut pe ploieştenii grupaţi în cenaclul Quo Vadis?, ale căror texte le urmăream în *Jurnalul SF*. S-a întîmplat la Sărata Monteoru, la una dintre adunările SF ale vremii, prima la care am participat, avîndu-l ca ghid pe Lucian Merişca. Am întîlnit un altfel de grup, care nu ţinea prea mult la tipicul cenaclier. Se întîlneau şi ei, dar mai mult pentru a sta de vorbă despre ceea ce fac, despre ceea ce citesc, despre cum ar trebui să scrie. Cînd cineva avea un text nou, îl printa în cîteva exemplare, îl dădea celorlalţi, apoi, la următoarea şedinţă de „cenaclu“ îşi povesteau impresiile. Asta şi preocupările comune, viziunea pe care o împărtăşeam asupra SF-ului de sfîrşit de mileniu, m-au făcut să „trădez“ Quasarul (am impresia că ieşenii nu m-au iertat niciodată pentru asta) şi să mă fac „ploieştean“, aţa cum s-a făcut, cam în aceeaşi perioadă, şi bucureşteanul Sebastian A. Corn.

În paralel cu „ploieştenizarea“ mea, la Iaşi s-a întîmplat ca, împreună cu alţi prieteni, să înfiinţez un grup – i-am zis noi Alternativ SF (ei, erau anii de glorie ai Nirvanei şi ai altor băieţi buni din Seattle) şi ne adunam la Mihai Samoilă acasă, unde nu ne citeam unii altora creaţiile, dar puneam la cale manifestări concrete: suplimente SF în ziarele din Iaşi (la un moment dat, existau cinci cotidiane, dintre care patru aveau suplimente SF), fanzine, emisiuni tv. Trecuserăm de faza în care aveam nevoie de o audienţă pentru textele noastre, le voiam de-acum publicate, pentru că, dacă nu are în spate o revistă, rolul unui cenaclu nu e deplin, nu-şi duce pînă la capăt misunea de a „produce“ scriitori.

Pe vremea aceea (anii ’90) puţine cenacluri aveau legături cu publicaţii pe hîrtie (o, netul a venit ceva mai tîrziu, cînd fenomenul SF se cam stingea pe la noi, după dispariţia *Jurnalului SF* şi *Anticipaţiei*). Dar, în loc de, existau fanzinele. Mai toate cenaclurile editau fanzine, iar cele mai norocoase – sau cu lideri mai fîşneţi – se puteau lipi de reviste în care să publice povestiri, sau inventau reviste. Aşa cum a făcut Dan Merişca, unul dintre întemeietorii multor reviste şi suplimente SF.

Acum nu prea mai există cenacluri, fanzine nici atît. O fi de vină şi internetul, care face comunicarea mai simplă, eliminînd nevoia de a ieşi săptămînal în oraş la cenaclu. Un exemplu de cenaclu virtual este AtelierKult.com, despre care am mai vorbit, care funcţionează bine.mersi

de vreo cinci ani, şi care, pe lîngă discuţiile aplicate, pe text, la care participă tineri (şi mai puţin tineri) scriitori din toată ţara, se bucură şi de aportul „canadienilor“ Costi Gurgu şi Cătălin Sandu (alt fost quasarist) sau al „americanului“ Bogdan-Tudor Bucheru. Activitatea primilor doi ani a fost materializată într-o antologie apărută în 2005 şi ar fi timpul pentru un al doilea volum.[1]

Am înşirat aceste gînduri despre cenacluri şi rosturile lor, stîrnit de anunţul făcut de Societatea Română de Science Fiction şi Fantasy că joi, 30 aprilie, ora 18, la Observatorul Astronomic „Amiral Vasile Urseanu“, îşi va relua activitatea Cenaclul ProspectArt, un vechi cenaclu bucuşetean care, cîndva, l-a avut ca preşedinte pe Cristian Tudor Popescu. Este prima acţiune concretă a asociaţiei (în afara blogulu şi a site-ului) şi sînt curios ce-şi propune, cu ce vine nou, cu cine, şi care este finalitatea pe care o urmăresc iniţiatorii, dincolo de „să ajutăm la renaşterea şi dezvoltarea acestei domeniu literar-artistic în România.“

Deocamdată îi urez succes tînărului vechi cenaclu şi spor la renaşterea sefeului românesc.

•

Nr. 472, 30 aprilie 2009

[1] A doua antologie AtelierKult a apărut în toamna lui 2009 cu titlul *Dansînd pe Marte și alte povestiri fantastice*.

PROSPECTART RELOADED

Cenaclul ProspectArt şi-a reluat activitatea joi, 30 aprilie, la Observatorul Astronomic „Amiral Vasile Urseanu“, din iniţiativa Societăţii Române de Science Fiction şi Fantasy.

Este unul dintre vechile cenacluri SF bucureştene, înfiinţat în 1986, din care făceau parte, printre alţii, Cristian-Mihail Teodorescu, Dănuţ Ungureanu, Cristian Tamaş, Sorin Camner, Marian Truţă, Cristian Lăzărescu (prezenţi la şedinţa de relansare), Mihai-Dan Pavelescu, Mihnea Columbeanu, Dina Paligora, Sorin Ştefănescu, Ştefan Ghidoveanu. Preşedinte, în perioada 1986-1989, a fost Cristian Tudor Popescu, a cărui prezenţă, joi seară, i-a încîntat pe cei tineri (şi mai puţin tineri).

Pe lîngă vechea gardă a cenaclului, la întîlnirea de joi au mai fost invitaţi scriitori, critici: Ion Hobana, Bianca Burţa Cernat, Paul Cernat, Roberto Quaglia. Au mai fost prezenţi Liviu Radu, Cristina Ghidoveanu, Lucian şi Dina Hanu, Sebastian A. Corn, Ionuţ Bănuţă, Balin Feri, Dumitru Stătescu, celebrii fani Bebe şi Nicu (despre care am mai scris în acest colţ de pagină), Gabi Vîlsan, bloggeri: Jen, Dreaming Jewel, capricornk13, Dragoş C (care au şi scris apoi, pe blogurile lor, despre ce s-a întîmplat). Au mai fost şi alţii pe care nu i-am cunoscut, în total ceva peste 30 de persoane.

N-am putut să nu observ absenţa multora dintre cei care veneau, pînă nu demult, la Observator, pentru cenaclul Planetar SF, şi cred că asta a fost o lipsă a organizatorilor. În afară de blogul Cultural SF and Movie Learnings, anunţul nu a fost postat şi pe listele de discuţii de pe Yahoo (vorbesc de wellstimisoara, rofandom şi sf-ro), acolo unde ar fi putut ajunge la mulţi amatori de F&SF. Dar asta spune ceva şi despre acei fani care sînt atît de fani, încît nu frecventează blogurile F&SF, care nu-s prea multe ele, dar sînt totuşi cunoscute de cei cu adevărat interesaţi.

Să revenim la şedinţa de joi: cum am zis, iniţiativa relansării cenaclului aparţine SRSFF, aşa că a fost normal ca Dănuţ Ungureanu, preşedintele societăţii, să ţină discursul de inaugurare. Din păcate, din el a reieşit că SRSFF nu şi-a asumat decît această iniţiativă, urmînd ca, pe mai departe, cenaclul să-şi desfăşoare activitatea independent. Cred că este o greşeală, cred că SRSFF ar trebui să-şi asume acest cenaclu, oferindu-i astfel un gir al calităţii, dar şi speranţa că nu va rămîne totul între pereţii

Observatorului, că acest cenaclu are o finalitate, cititul de texte, discutarea lor sînt parte a unui program bine formulat, care nu doar că urmăreşte relansarea sefeului românesc, dar chiar poate ajuta la aceasta. Cenaclurile de succes sînt cele care au pe cineva în spate, cineva care poate determina publicarea textelor – o revistă, o editură, o asociaţie. Cum SRSFF are în vedere editarea unei reviste F&SF, ar fi o bună oportunitate de a promova în paginile ei textele valoroase citite în cenaclu. Pentru că, altfel, tinerii scriitori nu vor rămîne decît cu vorbele bune ale cenacliştilor. Or, cum zicea cineva, cîndva, literatura nepublicată nu există. Începi să fii scriitor în conştiinţa celorlalţi de-abia cînd poţi spune că ai publicat acolo şi dincolo, nu cînd singura recomandare din CV este fraza în care spui că ai citit proză la cenaclul X.

Aşteptat cu mare interes de toţi cei prezenţi, Cristian Tudor Popescu şi-a amintit cum erau şedinţele de cenaclu pe vremuri şi a spus o propoziţie care a rămas întipărită în memoria celor prezenţi: „cenaclul n-a greşit niciodată“. Chiar dacă unul sau altul a greşit în aprecierile lui vizavi de un tînăr, în ansamblul lui, cenaclul n-a greşit cînd a validat valoarea unui text sau a unui aspirant la gloria literară. Lucru pe care trebuie să-l recunosc: prin cenaclurile SF prin care am umblat, cei care erau văzuţi ca scriitori talentaţi, cu viitor, chiar erau, şi au dovedit-o prin cărţile pe care le-au publicat mai apoi.

Problema pe care a ridicat-o CTP, adevărata problemă a unui cenaclu, de fapt, a fost: „Dilema e ce vrem cu acest cenaclu, în afară de a ne vedea la faţă. Care e finalitatea lui?“ De aceea am şi zis că, dacă SRSFF vrea să iasă ceva bun din acest cenaclu, atunci ar trebui să şi-l asume pînă la capăt, să-l facă cenaclu al SRSFF şi să-l introducă în programele pe care le gîndeşte pentru anii ce vor veni.

Cristian Lăzărescu a spus că ar fi bine dacă acest cenaclu s-ar transforma într-un soi de atelier de *creative writing*… Ceea ce n-ar fi rău, n-ar fi rău să avem şi noi un fel de Clarion… Deşi, parcă, una-i una şi-alta-i alta…

Ion Hobana a spus: „Poate mulţi s-au săturat de virtual şi mai vor şi contact direct. Să încercăm să reînviem spiritul cenaclier.“ Au mai vorbit şi alţii despre contactul direct, despre discuţiile care sînt altfel faţă în faţă decît pe net.

Ca orice cenaclu care se respectă, au fost şi momente dedicate lecturii, semn că organizatorii n-au lăsat lucrurile la voia întîmplării. Cristian Tamaş

a citit un text, „O umilă contribuţie la radiografierea SF-ului românesc actual”, din păcate plin de poncifele vînturate peste tot – şi neadevărate, de fapt: tinerii nu citesc, scriitorii români nu-şi găsesc editori pentru cărţile lor… Îl invit pe Cristian să urmărească cine vine la tîrgurile de carte şi pleacă de-acolo cu sacoşe de cărţi, să numere cîţi autori români de F&SF au fost publicaţi în ultima vreme şi cîţi dintre ei au fost debutanţi…

Partea literară a lecturilor a fost asigurată de Cristian-Mihail Teodorescu („Bing, Bing, Larissa“ – o distopie în care la baza unei lumi matriarhale sînt finanţele, foarte reuşit textul, un text în care stilul rece al autorului îşi găseşte perfect subiectul) şi Liviu Radu („Întrecerea“ – o parabolă despre paradoxul lui Zenon, un text bine primit de auditori).

Şi din nou problema cenaclului *old fashion*: cine poate fi atent cînd i se citeşte un text de 10 pagini? Ideea de a se posta undeva, pe un site, textele înainte de şedinţa de cenaclu mi se pare chiar viabilă.

Una peste alta, a fost o întîlnire plăcută, la fel de plăcută ca şi berea de după, care s-a prelungit mult în noapte…

•

Nr. 473, 7 mai 2009

LEGENDE

Unele lucruri din cele ce vor urma le-am mai spus într-o formă sau alta cu diverse ocazii. Poate e adevărat că obsesiile împing viaţa mai departe… (şi bine e să nu fii pe marginea prăpastiei cînd tragi o astfel de concluzie).

Sînt lucruri care se spun şi se tot spun, se preiau şi se dau mai departe fără a analiza fenomenul, ci doar pentru că sună bine, convenabil sau pentru că sîntem tentaţi să vedem doar jumătatea goală a paharului. E drept că şi paharul ăsta are un talent nemaipomenit de a nu fi mai niciodată plin pe de-a-ntregul.

Printre scriitori, comentatori (fie ei critici de meserie sau de ocazie), printre cititori chiar, circulă un fel de legende care nu fac bine. Şi eu cred că nici nu sînt adevărate. N-am soluţii pentru îndreptarea lor, dar pot să le semnalez.

Lumea literară este o lume dură, ca toate lumile de altfel. Fiecare se descurcă cum poate, face ce crede că e mai bine şi nu întotdeauna rezultatele sînt pe măsura aşteptărilor. E drept, uneori aşteptările sînt prea mari faţă de posibilităţi şi atunci e normal să apară un sentiment de frustrare care nu e greu să se facă prins într-o formulă uşor de folosit, lesne de dat mai departe, de a fi împrăştiată în medii care – şi-aşa sensibile – o iau de bună şi se creează astfel alte frustrări, alte nenorociri.

1. Una dintre legendele de care vorbeam este asta: **tinerii nu citesc**. Ba da, citesc. Poate (sigur!) nu atît de mult ca în vremurile în care jobul însemna o activitate de la 7 la 15, iar în rest nu prea aveai multe de făcut (de ales). E drept că acum cărţile nu mai au tirajele de altădată, dar, dacă facem o socoteală (număr de titluri) x (tirajul) şi comparăm cu acele vremuri s-ar putea ca prezentul să nu iasă în dezavantaj. Bine, aici e vorba număr de cititori, nu de cei tineri. Dar dacă mergeţi la tîrgurile de carte nu se poate să nu vedeţi numărul mare de tineri care se fîţîie pe-acolo. Fiţi cu ochii însă pe cei care părăsesc tîrgul ţinînd în mîini sacoşe pline cu cărţi… Veţi avea surprize. Mari.

Particularizînd la literatura F&SF, se publică aproximativ 100 de titluri pe an. Nemira, Tritonic, RAO, Corint, Millennium Press, Bastion, Alexandria o fac constant, plus „ce mai pică“ – fără a fi marketate ca sefeuri – de la Polirom, Humanitas, Paralela 45, Curtea Veche. Cine credeţi că le

cumpără pe toate? Şi, dacă e să dăm crezare editorilor, destule dintre aceste titluri se vînd în cîteva mii de exemplare. Cine? Tinerii, evident. Pot să vă spun, ca unul care a cam stat pe la standuri la ultimele tîrguri de carte, că un foarte mare procent din cumpărători erau tineri. Desigur, mai apărea şi cîte un pensionar, dar acela era trimmis de nepoţi cu lista de cumpărături. Şi-atunci? Cum putem spune că tinerii nu citesc? Sau, în particular, că nu citesc SF? Să ne uităm la bloguri? Majoritatea blogurilor de cărţi care publică însemnări legate de SF sînt ale tinerilor. Prea puţine aparţin unor vechi cenaclişti…

2. **Autorii români nu pot publica**. Într-un fel sau altul, această idee se insinuează printre tinerii scriitori tăindu-le elanul, stricîndu-le viaţa. Aici mai e o problemă: dacă chiar le taie elanul, atunci poate chiar e mai bine să-şi caute alte preocupări… Cine împrăştie astfel de zvonuri? Le spun aşa pentru că, OK, sînt cazuri în care lucrurile sînt adevărate: da, unii au publicat cărţi cu bani aduşi de-acasă; da, unii au publicat cărţi pentru că au cunoscut pe cineva la o editură; da, unii au ghinion (în cazul în care chiar n-au ştiut asta dinainte) şi sînt publicaţi de edituri care nu au distribuţie, nu fac reclamă, în general nu fac nimic pentru a-şi promova cărţile şi autorii. Aşa e, toate aceste lucruri se întîmplă. Dar asta e oare starea generală a lucrurilor? Cum de nu se împrăştie vestea despre cei care au trimis manuscrisul pe email şi în două luni erau publicaţi – sau măcar cu contractul semnat? Pentru că sînt mai mulţi cei care nu ajung să publice? Păi e normal să fie. E normal ca, dintr-un maldăr de texte, editurile să le publice numai pe cele pe care le consideră mai valoaroase sau pe care le consideră mai vandabile? Nu vorbim de valoarea lor absolută, pentru că în faza asta e vorba mai mult de intuiţie; valoarea reală o vor atesta alţii, în timp…

Dar ne-am obişnuit să ne plîngem de milă. Să vedem numai jumătatea goală a paharului. Ştirea că un debutant fără pile a reuşit să publice nu e o ştire.

3. **În România nu se poate trăi din scris**. Nu se poate? Ba da. Dar pentru asta trebuie să publici des şi, mai ales, să vinzi mult. Cu o carte la trei ani vîndută în 500 de exemplare, evident că nu se poate trăi. Ca să nu mai vorbim că, în mod normal, un scriitor mai dă şi interviuri, mai publică şi articole, mai apare pe la tv… Tot la trăit dinn scris se adună şi astea. Dar nu, nu se poate trăi din scris dacă scriitorii vor să fie neapărat geniali, să intre în istoria literaturii a lui Nicolae Manolescu, care, dacă e să ne

întoracem la SF, spune că sefeul românesc a cam murit după 1990. Desigur, domnul profesor n-a citit zecile (suta?) de cărţi F&SF apărute în ultimii 20 de ani. N-a citit nici măcar despre ele (ca să observe că există), deşi în presa literară s-a mai scris pe ici, pe colo. Ba chiar unele dintre ele au luat premii sau au fost nominalizate la premii literare: de pildă *Teodosie cel Mic*, de Răzvan Rădulescu şi *Derapaj* de Ion Manolescu au fost nominalizate, printre altele, la premiile USR, ba chiar Petru Cimpoeşu a şi luat premiul în 2007 pentru *Christina Domestica şi Vînătorii de suflete*. Ei? USR… Manolescu… Nu se poate să nu fi auzit totuşi. Sau e vorba de altă meteahnă… Mai bine s-o considerăm şi pe-asta tot o legendă.

4. **Cărţile SF bune sînt literatură, celelalte sînt doar SF**. Asta e percepţia. Şi va mai dura ceva pînă vor apărea oarece schimbări aici. Pînă atunci continuăm să vedem edituri serioase care pun pe coperta IV texte ca „Nu vă lăsaţi păcăliţi de recuzita SF. Cartea are limpezimi de parabolă“.

Cam asta e. Trăim pe tărîmuri de legendă cum s-ar zice…

•

Nr. 474, 14 mai 2009

SECRETOMANIA

Cîţi dintre cititori dau telefoane redactorilor sau coordonatorilor de colecţii ca să afle ce cărţi vor mai apărea, ce contracte s-au mai semnat, dacă se are în vedere şi autorul X? Nu ştiu alţii cum sînt, dar fanii F&SF o fac. Nu toţi, evident. Dar există printre ei unii care chiar o fac. Sînt fani F&SF care, prin nu ştiu ce mijloace, au reuşit să afle adresele de e-mail, numerele de telefon ale editorilor/redactorilor, ale scriitorilor, traducătorilor. Iar aceştia s-au obişnuit să fie sunaţi pentru a fi „luaţi la rost": mai durează mult redactarea aia? Traducerea? Cînd intră la tipar?

Blogurile sefiştilor se întrec între ele în a lansa bombe: am găsit pe site-ul unei agenţii literare că au semnat un contract cu editura Y din România pentru romanul… Şi un întreg mecanism se pune în mişcare. Se cer confirmări din partea editurii, care se face că plouă o vreme, dar pînă la urmă trebuie să recunoască: da, am semnat contractul. Şi aici lumea răsuflă uşurată. Măcar ştim că apare. Apoi, imediat, vin întrebările: Cine o traduce? Cînd? Cînd va ieşi pe piaţă? Întrebări obişnuite, nerăbdătoare, de cititor înfocat…

Şi toate astea de ce?

Pentru că pe site-urile/blogurile editurilor noastre (ei, în domeniul F&SF s-a rezolvat problema, editurile au înţeles în sfîrşit cît de importantă este relaţia directă cu cititorii şi mai toate au bloguri: Tritonic, Millennium Press, Nemira, Bastion – cam asta e ordinea în care au apărut) prea rar apar, aproape deloc, ştiri de genul: am semnat contractul pentru volumul cutare.

Ne uităm pe site-urile/blogurile editurilor străine şi găsim acolo nu numai ce vor publica pînă la sfîrşitul anului (în multe cazuri cu data de apariţie precisă – şi respectată!), dar şi noutăţile din zona contractelor.

Ştii, şi la ce-ţi ajută că ştii? – era o vorbă… Păi, ajută, că aflăm, în acest fel, ce-au mai scris scriitorii, ce mai fac, deşi mai toţi au bloguri şi îşi anunţă cititorii despre fiecare mişcare a lor: terminarea unei cărţi, participarea la vreo convenţie, turneele de lecturi publice/autografe etc.

Totul e la vedere, publicul ştie la ce să se aştepte, cărţile încep să fie comandate înainte de a apărea pe piaţă. Există o editură în SUA, Subterranean Press, care scoate cărţi în tiraje mici, la preţuri enorme, şi

care, în unele cazuri, vinde întregul tiraj numai prin precomenzi.[1] Dar se ştie cu mult înainte ce urmează să publice.

Informaţia este esenţială pentru fanul F&SF. Pentru că el nu este numai un cititor, este şi colecţionar.

Avem şi noi, i-am văzut, pe unii i-am cunoscut. Sînt fani care umblă cu lista după ei pe la tîrguri şi prin anticariate ca să-şi completeze colecţiile, să fie cu lecturile la zi. Cu editurile mari mai e cum mai e. Dar editurile mici care publică – accidental sau nu – cîte o carte SF şi n-au nici difuzare, nici posibilitatea de a-şi face reclamă (deşi un site se poate face şi gratis, de blog nici nu mai zic)… de ele cum află? Dar e de-ajuns să afle unul, că în cîteva zile toată suflarea sefistă e la curent.

Pentru aceşti fani cred că editurile ar putea face mai mult. Trebuie doar să renunţe la secretomania asta care, se pare, a devenit (era, de fapt) politică de firmă: să nu ştie nimeni la ce lucrăm pînă nu trimitem cartea în tipografie (acesta fiind, de multe ori, şi momentul în care editurile se hotărăsc să pună cartea pe site la „în curînd“). Ce explicaţii ar fi pentru asta? Una dintre ele: dacă nu ştie concurenţa ce contracte am semnat, poate îşi pierde vremea căutînd agenţii autorilor respectivi şi cînd ajunge la ei… surprize, surprize! Cartea e luată!

Iaca bucurie! E un fel de a te bucura de răul altuia, ştiu. E un fel de a-l întîrzia pe concurent, de a-l ţine în şah uneori. Dar nu face şi asta parte din competiţie? Face.

Însă cititorii ce vină au?

Am văzut în ultima vreme (cel puţin în domeniul F&SF) că editurile cele mai populare sînt acelea deschise spre cititori, prietenoase… Şi asta înseamnă un comportament decent în relaţia cu ei pe blog, asta înseamnă cît mai multă informaţie oferită cititorilor. Ştiu că uneori cei care lasă comentarii pe blogurile editurilor mai sar şi calul, cum se zice. Dar pînă la urmă ei sînt clienţii, ei sînt cei care scot banul din buzunar şi cumpără cărţile. Replici de genul „nu-ţi convine preţul, cumpără de la alţii“ sau „nu-ţi place coperta, n-o cumpăra“ sfîrşesc prin a alunga cititorii, şi poate nu numai de pe blog, dar şi din librării. Cititorii intră pe blogurile editurilor tocmai ca să afle, cu un an, cu un anotimp, cu o lună mai devreme ce urmează să apară… Şi o fac cu bună-credinţă. Bine-ar fi să li se răspundă la fel. Şi, mai ales, cu informaţii. Dacă cititorii vor să ştie din vreme ce contracte s-au semnat, ce urmează să se publice, de ce nu vrea nimeni să le dea ceea ce vor? A le da informaţii încă din primele etape – am semnat

contractul, s-a încheiat traducerea, redactarea, a plecat la tipar şi pe data de… va fi în librării – apropie cititorii şi îi pregăteşte pentru momentul aşteptat de orice editor: acela în care cartea dispare din librării.

Dacă industria editorială se bazează pe o mulţime de oameni care muncesc – şi care sînt în spatele celor ale căror nume apar pe carte – la baza bazei, ca să zic aşa, se află cititorii. În cazul nostru, fanii F&SF. Pentru ei scriem, pentru ei căutăm cărţi, pentru ei le publicăm.

Iar secretomania de care vorbeam, chiar dacă e îndreptată împotriva concurenţei şi e o treabă între editori, pînă la urmă se vede a fi tot un gest contra cititorilor.

Şi uite cum, orice subiect am aborda, tot la fani ajungem. Pentru că o carte fără fani e ca nunta fără nuntaşi. Degeaba avem orchestră, degeaba avem DJ. Cineva trebuie să şi danseze pe muzica asta (a cărţilor) şi, mai ales, cineva trebuie să dea „darul“. Că dar din dar… Iar pentru unii Raiul este o cameră mare, mare de tot, cu pereţii acoperiţi de cărţi. Iar calculatoarele din acea cameră au ca imagine de fundal copertele cărţilor care se vor publica. La toamnă, la anul… dar se vor publica, şi asta-l linişteşte pe cititorul nostru.

•

Nr. 475, 21 mai 2009

[1] Există și la noi o editură care acționează în acest fel, dar lucrează pentru piața anglo-saxonă: Ex Occidente Press.

DESPRE AUTOR

Michael Haulică s-a născut la 1 februarie 1955. A absolvit Facultatea de Matematică, Secţia Informatică, a Universităţii Transilvania din Braşov în 1978 şi, după 25 de ani de activitate ca programator, a renunţat la informatică pentru a se dedica integral scrisului şi activităţilor editoriale.

A debutat cu poezie în revista Flacăra, în 1974, a publicat poezie, proză, articole. A publicat sute de articole şi circa 70 de povestiri. Susţine rubrici despre literatura F&SF în *Observator cultural*, *Dilemateca*, *Obiectiv cultural*, *Știință & Tehnică*.

A fost redactor al suplimentelor SF *Supernova* şi *Alternativ SF*, în anul 2000 a fondat revista *Lumi Virtuale* (online) şi a fost redactor-şef al revistei în varianta pe hîrtie, a fost redactor-şef al revistelor *Fiction.ro* şi *Nautilus* (online). În februarie 2009 a înfiinţat revista *Microtexte* (online).

În perioada 2006-2007 a fost redactor-şef al Editurii Tritonic şi coordonator al colecţiilor *fiction.ro* şi *LIT*. În prezent este director editorial la Editura Millennium Books, redactor la revista *Galileo* şi redactor-şef la *Galileo Online*.

Premii: Dan Merişca 1992, Vladimir Colin 2000, SIGMA 2000, Marian Mihai 2005 şi mai multe premii ale Convenţiei Naţionale de SF (RomCon). Omul anului la Galele AtelierKult 2005, Premiul SRSFF 2009 pentru promovarea literaturii science-fiction.

A fost tradus în limbile engleză, maghiară, croată, daneză, bulgară, franceză, cehă.

Este prezent în antologiile *Motocentauri pe acoperişul lumii* (Karmat Press, 1995), *Nemira ’95, Nemira ’96*, *Quasar 001* (Media-Tech, 2001), *România SF 2001* (ProLogos, 2001)**,** *Megaera Anthology* (SUA, 2005, lb. engleză), *AtelierKult: povestiri fantastice* (Millennium Press, 2005), *Millennium Est* (Millennium Press, 2006, lb. franceză), *New Weird* (SUA, 2008, lb. engleză), *New Weird* (Cehia, 2008, lb. cehă), *New Weird* (Millennium Press, 2008), *Millennium Fantasy & Science Fiction. Şase ani de Ficțiuni* (Millennium Press, 2009), *STEAMPUNK. A doua revoluţie* (Millennium Boooks, 2011), *Premiile Galileo 2011* (Millennium Boooks, 2011).

Volume publicate: *Madia Mangalena* (Institutul European, 1999 şi Eagle Publishing House, 2011 – premiile Vladimir Colin 2000 şi RomCon

2002), *Despre singurătate şi îngeri* (Karmat Press, 2001 – premiul SIGMA 2002), *Aşteptînd-o pe Sara* (Millennium Press, 2005 şi Tritonic, 2006) – proză; *Nu sînt guru* (Tritonic, 2007) – culegere de articole; *Povestiri fantastice* (Millennium Press, 2010) – antologie de povestiri.

Antologii editate: *AtelierKult: povestiri fantastice* (Millennium Press, 2005); *Millennium Fantasy & Science Fiction* (Millennium Press, 2009 – coeditor Horia Nicola Ursu); *Dansînd pe Marte şi alte povestiri fantastice. A doua antologie AtelierKult* (Millennium Press, 2009).

Din 2010 este membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Blog: michaelhaulica.wordpress.com

Facebook: www.facebook.com/michael.haulica

Table of Contents